TAKILMA KÜLTÜRÜ

Kampüste Seks, Flört ve İlişkiler

KATHLEEN A. BOGLE

güldünya YAYINLARI

ARAŞTIRMA

TAKILMA KÜLTÜRÜ Kampüste Seks, Flört ve İlişkiler

KATHLEEN A. BOGLE

TAKILMA KÜLTÜRÜ

Kampüste Seks, Flört ve İlişkiler

KATHLEEN A. BOGLE

Kathleen A. Bogle, Amerika Birleşik Devletleri'nin Filadelfiya kentinde bulunan LaSalle Üniversitesi'nde sosyoloji ve ceza hukuku bölümlerinde yardımcı doçent olarak çalışmaktadır. Doktorasını Delaware Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde tamamlamıştır.

Takılma Kültürü

Kampüste Seks, Flört ve İlişkiler

KATHLEEN A. BOGLE

Çeviri: Esra Polat

Güldünya Yayınları

TAKILMA KÜLTÜRÜ
Kampüste Seks, Flört ve İlişkiler
KATHLEEN A. BOGLE

© Güldünya Yayınları 2015
Kitabın telif hakları Anatolialit aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yasal izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. Basım Kasım 2015, İstanbul
ISBN 978-605-83930-1-1

Çeviri: Esra Polat
Redaksiyon: Tuğçe Ellialtı
Son okuma: Ayşe Düzkan
Kapak fotoğrafı: Özge Yağmur
Kapak ve kitap tasarım: Mine Özalp

Baskı: Ceylan Matbaa
Maltepe Mah. Davutpaşa Cad. Baha İş Merkezi
No: 87/317-18-19 / Zeytinburnu - İstanbul
Sertifika No: 23352

Güldünya YAYINLARI

Güldünya Yayınları
Kadın Kültür ve İletişim Vakfı İktisadi İşletmesi
Perpa İş Merkezi, B Blok, No: 1418, Okmeydanı - Şişli / İstanbul
Yazışma adresi:
Türkbeyi Sok. Tezel Apt. No: 94/4 Kurtuluş, Şişli - İstanbul
Telefon/Faks: 0212 296 33 59
www.guldunyayayinlari.com
editor@guldunyayayinlari.com
Sertifika No: 30339

İÇİNDEKİLER

	Teşekkür	7
I.	Giriş	9
II.	Flört Etmekten Takılmaya	23
III.	Takılma	41
IV.	Takılma Sahnesi	73
V.	Cinsel Arena Olarak Kampüs	99
VI.	Erkekler, Kadınlar ve Cinsel Çifte Standart	129
VII.	Üniversite Sonrası Hayat: Flörte Geri Dönüş	167
VIII.	Takılma ve Flört: Bir Karşılaştırma	203
	Metodolojik Ekler	239
	Bibliyoğrafya	245
	Dizin	261

TEŞEKKÜR

Takılma Kültürü'nün yazılmasını mümkün kılan pek çok kişi var. Hepsine minnettarım çünkü biliyorum ki, eğer onlar olmasaydı bu kitap da olmazdı.

Öncelikle bana ve bu projeye inanan ve projenin her aşamasında çok değerli yorumlar yapan arkadaşım ve akıl hocam Joel Best'e teşekkür ederek başlamak istiyorum. Kariyerimle ilgili başıma gelen en iyi şey, Delaware Üniversitesi'ndeki ikinci yılımda Joel'in asistanı olmaktı. Takılmaya dair bu çalışmayı yapmam için beni teşvik eden de yine Joel'di. Daha tek bir kişiyle görüşmemiş ya da tek bir sayfa bile yazmamışken Joel bana "raftaki kitabı tasvir et" dedi. İşte şimdi kitabım burada ve o olmasaydı bu kitap da olmazdı.

Özellikle lisansüstü eğitimim esnasında çok kıymetli hocalarım oldu; onlara, özellikle de Ronet Bachman, Anne Bowler, Cynthia Robbins ve Gerry Turkel'e teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca bana kalitatif araştırma yapmayı öğreten Kathleen Tierney'ye de teşekkür ederim. Öngörü ve yorumları bu çalışmanın şekillenmesine yardımcı olan Margaret Andersen, Susan Miller ve Rob Palkovitz'e de teşekkürlerimi sunuyorum.

Eğer Saint Joseph's Üniversitesi'nde lisans bölümünde okurken tanıdığım akıl hocalarım olmasaydı sosyolog olma yolculuğuna hiç başlamazdım. Özelikle Raquel Kennedy-Bergen'e bu mesleği seçmem için bana ilham verdiği ve pek çok safhada bana yardım ettiği için çok teşekkür ediyorum. Lisansüstü eğitimime başlamama vesile olan Dan Curran ve Claire Renzetti'ye de ayrıca minnettarım. Çalışmamı genişletip kitaba dönüştürürken mezun olduğum okula dönüp birkaç yıl boyunca ziyaretçi öğretim görevlisi olarak orada ders vermek benim

için büyük şanstı. Bu esnada dünyanın en iyi meslektaşı George Dowdall ile çalışmış olmaktan dolayı çok mutluyum. Bu projeye ve sonrasına dair öğütleri ve yol göstericiliği için George'a teşekkür ederim.

Bu kitaba inandıkları için NYU Yayınevine müteşekkirim. Bu fırsatın gerçeğe dönüşmesini sağlayan Ilene Kalish'e ve sonuna kadar destek olan Salwa Jabado'ya teşekkür ederim. Bu kitap NYU'nun tüm eleştirmenlerinin yorumlarından oldukça faydalandı. Revizyon sürecindeki düşünceli geribildirimleri için Laura Carpenter'a özel olarak teşekkür ederim.

Bu kitabı yazma serüvenimde bana destek olan tüm arkadaşlarıma, özellikle de Kerri Barthel, Cecilia Burke, Kim Delaney, Jacki Hallinan, Katie Jones, Bob Mascioli ve Victor Perez'e teşekkür ederim. Kitabın yazılma ve gözden geçirilme kısımlarında çok yardım eden Kara Power'a özellikle teşekkür ederim. Ayrıca arkadaşlarım ve meslektaşlarım Kenny Herbst, Eli Finkel, Piotr Habdas ve Andrew McElrone'a beni cesaretlendirdikleri için minnettarım.

Flört ve takılma deneyimleriyle ilgili yıllar içinde benimle konuşan öğrencilere, arkadaşlara ve yabancılara minnettarım; onların söyledikleri kitabıma çok fayda sağladı. Bu proje için görüşmeyi kabul eden insanlara özel olarak borçluyum; Takılma Kültürü'nün ortaya çıkmasını sağlayan kişisel hikâyelerini paylaşıp bana zaman ayırdılar.

Son olarak ailemin desteği olmasaydı bu kitap ortaya çıkamazdı. Duaları ve iyi dilekleri için Ru teyzeme ve beni hep mutlu eden aileme çok teşekkürler. Akşam yemekleri ve tüm bu koşuşturmaya katlandığı için ablamın eşi Bill Benedict'e teşekkür ediyorum. Her günümün aydınlık noktası olan yeğenim Gracie'ye ve bu kitaptakileri benim kadar bilen kız kardeşim Jeannie'ye teşekkür etmek istiyorum. Bütün bölümleri okuyarak içeriği nasıl organize etmem gerektiğine karar vermeme ve genel olarak kitabın daha iyi bir hale gelmesine yardım etti. Eğer bu kitap başarılı olduysa, bu, onun sayesindedir.

I
GİRİŞ

Amerikan kültürünün keskin bir gözlemcisi olan gazeteci Tom Wolfe, ortaokul, lise ve üniversite öğrencileriyle ilgili olarak şöyle diyor:

> Daha dün kızlar ve erkekler cinsellikte birinci aşamaya geçmek için sarmaş dolaş olup öpüşmekten bahsediyorlardı. İkinci aşama ise tutkulu öpüşme artı dokunma ve okşama gibi şeylerdi. Üçüncü aşama ise oral seksti. İşin sonuna kadar gitmek ise cinsel ilişki anlamına geliyordu. Ancak bunların tümü geçmişte kaldı. 2000 yılında bugün artık sarmaş dolaş öpüşmeyi unutabiliriz. Zira bugünün kızları ve erkekleri, böyle nazik bir şeyi duymamış gibiler. Artık günümüzde ilk aşama Fransız öpüşmesi olarak da bilinen tutkuyla öpüşme artı dokunma, okşama gibi şeyler. İkinci aşama oral seks. Üçüncü aşama ise işin sonuna kadar gitmek. Bugün cinsel ilişki artık birbirinin adını öğrenmek kadar kolay.[1]

Hiç şüphesiz ki zaman değişti. Üniversite öğrencileri bugün bikini ve erotik dans yarışmalarının ve neredeyse çırılçıplak yarışmacıların yer aldığı plaj sporlarının sık sık gösterildiği MTV kanalının *Spring Break* programındaki gibi cinsellik dolu bir ortam içindeler. "Çağımız karma eğitiminin çığırından çıktığı" fikriyle geçmişin üniversite öğrencisi profilini karşılaştırırsak gençlerimizin ahlaki bir çöküntü içinde oldukları sonucuna varmak çok da zor olmayabilir. Ancak bu değişimi ahlaki kavramlarla nitelendirmek fazlasıyla basit ve yetersiz kala-

(1) Wolfe 2000, kitap kabı.

caktır. Wolfe'un sözünü ettiği "aşamalar" günümüz gençleri arasındaki cinsel eylemlerin artmasından daha fazla ve farklı bir şeye işaret etmektedir. Ben bu kitapta günümüzde genç kadın ve erkeklerin birbirleriyle cinsel olarak *nasıl* yakınlaştıklarının ve ilişki kurduklarının esasen oldukça kendine özgü dinamikleri olduğunu iddia ediyorum. Son yıllarda Amerikan gençliği, özellikle de üniversite öğrencileri için "flört/çıkma"(*) (*dating*) ve "eş bulma" (*mating*) yepyeni bir oyun haline geldi.

1920'lerden 1960'ların ortalarına kadar üniversite kampüslerinde hüküm süren flört artık özel bir ilişkiye *başlamanın* yolu değil.(2) Üniversite öğrencileri artık nadiren terimin geleneksel anlamıyla flört ediyorlar. Cinsel münasebetleri oluyor mu? Evet. Kız ya da erkek arkadaş bulmak istiyorlar mı? Çoğu evet. Ancak önceki nesillerden farklı olarak üniversite öğrencileri bugün artık bir ilişkiye flört yoluyla başlamıyor.

Üniversite kampüslerinde geleneksel flörtün yok oluşunun iki önemli etmene bağlı olduğunu ileri sürüyorum.(3) İlki, gençlerin evliliği ertelemeleri. İlk evlilik yaşı şu anda tüm zamanların en yükseğinde: bugün tipik bir damat 27, tipik bir gelin ise 25 yaşında.(4) Ancak günümüz erkek ve kadınları evliliği erteliyor olsalar da genellikle ergenlikten itibaren cinsel olarak aktifler; bugün ilk cinsel ilişki için ortalama yaş 17.(5) Flörtün ortadan kalmasındaki ikinci etmen ise, ülke çapında artan oranda genç insanın yetişkinliklerinin ilk yıllarını üniversite kampüslerinde geçiriyor olmaları. 1970'ten 2000'e lisans kurumlarına kayıt oranı yüzde 78 artmış durumda.(6) Dolayısıyla da üniversite yılları ilk cinsel deneyim için önemi gitgide artan bir zaman dilimi olmuş durumda. Peki, üniversite öğrencileri flört etmiyorlar da ne yapıyorlar?

(*) Kitap boyunca flört etme ve çıkma birbirinin yerine geçecek şekilde, değişmeli olarak kullanılacaktır.

(2) Bailey 1988.

(3) Liselerde flörtün azalmasına dair bir tartışma için bkz. Miller ve Gordon (1986).

(4) Bianchi ve Casper 2000.

(5) U.S. Department of Health and Human Services, National Center for Health Statistics (ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Departmanı, Ulusak Sağlık İstatistikleri Merkezi) 2001.

(6) U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics (ABD Eğitim Departmanı, Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi) 2002.

Üniversiteli kadınların cinsel yaklaşım ve davranışlarına dair 2001 yılında yapılan ulusal bir çalışma çoğu öğrencinin flört etmek yerine "takıldıklarını" (*hooking up*) ortaya koydu.[7] Yine bu çalışma takılmayı "kız ve erkeğin fiziksel bir etkileşim için bir araya gelmeleri ve bu bir araya gelişten daha fazla bir şey beklememeleri" olarak tanımladı.[8] Bu çalışmanın sonuçları üniversite kampüslerinde takılmanın flörtün yerini aldığına dair bir medya yangınını da körüklemiş oldu.[9]

Medya raporları sıklıkla takılmanın aşırı versiyonlarını sunar. Raporlar tüm gerçeği sunmadıkları gibi, elbette, ortaya koyduklarının hepsi de yanlış değildir. Tipik bir hikâye *Philadelphia Inquirer*'da Karen Haller imzasıyla yayımlanmıştır: "Ergenlerin kendilerine söylediği son yalan, ilişkinin angaryasına girmeden 'takılmak', sevişebilme ve 'kârlı arkadaşlara' (*friends with benefits*)(*) sahip olmaktır. Bu, gençlerin bedenlerinin mahrem yerlerini sergilemeleri, birbirleriyle vücut sıvılarını değiş tokuş etmeleri, hamile kalma ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar riskini almaları ama cumartesi randevularını planlamak zorunda olmamaları anlamına gelir." Bu hikâye, okuyuculara takılan birinin cinsel ilişkiye girdiğini ya da başka bazı "riskli" cinsel ilişki biçimlerini denemiş olduğu izlenimini verebilir. Ancak takılma bir dizi farklı pratik içerdiği gibi, çoğu üniversite öğrencisi de bu kavramı "sadece öpüşme" anlamına gelecek şekilde de kullanmaktadır.

Başka örneklerde ise medya göndermeleri aşırılıkları sergilemenin ötesine geçer ve takılmanın yanıltıcı bir tanımını yapar. Bu örneklerde takılma "oral seks", "tek gecelik ilişki" veya "rastgele çok sayıda cinsel eylemde bulunma" olarak tanımlanır. Bu tanımlar en iyi haliyle oldukça dar ve yetersizdir. Ayrıca böylesi anlatılar günümüz gençliğinin

(7) Bu ulusal çalışmanın bulguları Intrernational Women's Forum'a (Uluslararası Kadın Forumu) sunulan bir raporda ortaya konmuştur. Bu çalışma, araştırmacılar tarafından yapılmış ve ulusal ölçekte temsil gücüne sahip olsa da, bildiğim kadarıyla, bulguları bağımsız hakem incelenmesinden geçmemiştir.

(8) Glenn ve Marquardt 2001, 4.

(9) Üniversite kampüslerinde flörtün azalmasına dair kanıt için bkz. Horowitz 1987; Moffatt 1989; Murstein 1980; Strouse 1987.

(*) *Friends with benefits*, aralarında duygusal bir ilişki bağı olmayan ancak değişen zamanlarda cinsellik yaşayan arkadaşlar için kullanılan bir terimdir.

fiziksel ve duygusal sağlığına zarar teşkil edecek davranışlarda bulunduğuna dair halihazırda var olan kamusal endişeyi de tetikler. "Takılma" kavramının muğlak doğası gerçekten neler olup bittiğini anlamamızı zorlaştırır ve sırf gazeteleri satılsın diye en müstehcen ve "uygunsuz" hikâyeleri sunarak bu kargaşayı alevlendirmeleri ise gazetecilerin sorumsuzluğudur.

Takılma, günümüzde aşırı alkol tüketimi, madde bağımlılığı ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar gibi bir dizi toplumsal sorunla bağdaştırılmaktadır. Üstelik feminist araştırmacılar takılma ve cinsel saldırı arasındaki bağlantıdan endişe ederken muhafazakârlar takılmayı boşanmış ebeveynler tarafından yetiştirilmeyle ilişkilendirmektedirler.[10] Takılma ve diğer sorunlar arasındaki bağlantıya dair bazı endişeler yerindedir, ancak bu olası bağlantılar takılma sistemini baştan sonra itham edilmesini haklı çıkarmaz.

Takılmaya dair söylenen çoğu şey spektrumun ya bir ucuna ya da diğerine denk gelir. Görsel basın, ahlakçı bir tonda genç insanların kendi felaketlerine yol açacak ahlaksız davranışlarda bulunduklarını öne sürerken takılma neslinin kadınlarınca yazılan *Mutlu Takılma: Bekâr Bir Kızın Sıradan Seks Rehberi* gibi yeni kitaplar ise takılma olayını hafife almaktadır.[11] Bu karşıt görüşlerden hiçbiri güncel kültürü analiz etmeye yaramadığı gibi, ne yazık ki tartışmaya açıklık da getirmez.

BENİM TAKILMAYLA İLGİLİ TARİHÇEM

Takılmayla ilk karşılaşmam birinci elden oldu. 1990'ların başlarındaki kendi üniversite kariyerim boyunca takılma sosyal ilişkilerin merkezindeymiş gibi görünüyordu. Doğu yakasının çeşitli yerlerinden üniversiteli arkadaşlarla kiminle takıldıkları, kiminle takılmak istedikleri ya da kimin kiminle takıldığını "duyduklarına" dair uzun uzun konuştuğumuzu hatırlıyorum. Bu konuşmaların çoğu sırf eğlence için olmasına rağmen yapılan tartışmaların ciddi yanları da yok değildi. Tanı-

(10) Üniversite kampüsünde takılma ve tecavüz arasındaki bağlantı için bkz. Armstrong 2005, Sanday 2006. Boşanmanın üniversiteli kadınların takılmaya dahil olması üzerindeki etkilerine dair bir inceleme için bkz. Glenn ve Marquardt 2001.

(11) Sherman ve Tocantins 2004; McPhee 2002.

dığım öğrenciler takılmanın çeşitli yönleriyle mücadele ediyordu. Örneğin, takılma "ne kadar ileri" gitmeli, takıldığınız partnerinize ertesi gün nasıl davranmalısınız ve takılmayı nasıl ilişkiye dönüştürebilirsiniz gibi. Yakın arkadaşlarımın çoğu kadındı, ancak erkeklerin de takılmayla mücadele ettiklerini görüyordum. Benim durduğum yerden takılma üniversite hayatının değişmez bir parçasıydı.

Şimdi filmi 2000'lere doğru ileri saralım. Bir gün toplumsal cinsiyet alanında uzmanlaşan bir sosyoloji bölümü doktora öğrencisi olarak, iki oğlu da üniversiteye başlamak üzere olan sosyoloji bölümü hocalarından biriyle sohbet ediyordum. Sohbetimiz esnasında kendimi ona, reşit olmuş bir insana flört döneminde takılma olgusunu açıklamaya çalışırken buldum. Bugünlerde üniversitelerde ilişkilerin ne kadar farklı olduğuna dair söyleyeceklerimi yarım yamalak söyleyip de sözümü bitirdikten sonra bana, "Neden bu konuyu çalışmıyorsun?" diyerek yanıt verdi. Bu kitap işte bu sohbetle başlamış oldu.

Takılma olgusuna sosyolojik bir bakış açısıyla bakmaya başladım. Takılmanın ne zaman başlamış olabileceğini merak ediyordum. En nihayetinde eskiden beri böyle değildi, değil mi? Takılmanın nasıl olduğuna dair gözlemlerimin başkaları için geçerli olup olmadığını düşünmeye başladım. Takılma sistemini yöneten "kuralların" (ya da kuralsızlığın) mezun olduktan sonra neden işlemediğini merak ediyor-

---

(12) Bireysel sorunları kamusal meseleler olarak görmek üzerine beyanı için bkz. C. Wright Mills The Sociological Imagination (1959).

(13) "Takılma" kavramı üniversitelilerin örneklem olarak kullanıldığı başka çalışmalarda da önümüze çıktı. Ancak bu çalışmalar, meseleye kampüste cinsel saldırı (Boswell ve Spade 1996) ve üniversiteli kadınlar arasında uyuşturucu kullanımı (Williams 1998) gibi rızanın olmadığı mahrem yakınlaşmalar perspektifinden bakmıştır. Bu çalışmalar ve takılmaya odaklanan temsil gücü olmayan iki çalışma (Lambert, Kahn ve Apple 2003; Paul ve Hayes 2002) kitabın ileriki bölümlerinde tartışılacaktır.

(14) Bell ve Buerkel-Rothfuss 1990; Bettor, Hendrick ve Hendrick 1995; Cohen ve Shotland 1996; Cupach ve Metts 1995; Felmlee 1994; Gilbert ve diğerleri 1999; Hogben, Byrne ve Hamburger 1996; Laner ve Ventrone 2000; Mongeau, Serewicz ve Therrien 2004; Mongeau ve Johnson 1995; Morr ve Mongeau 2004; Seal, Agostinelli ve Hannett 1994; Smith, Byrne ve Fielding 1995; Sprecher 1990; Sprecher ve Sedikides 1993

dum. Başka bir deyişle, üniversite ortamında gerçekleşen takılmaya dair gözlemlerimi alıp onları daha geniş bir bağlama oturtmak istiyordum.[12] İlk iş olarak var olan bilgileri gözden geçirdim ve 2000'den önce takılmayla ilgili herhangi bir çalışma yapılmamış olmasına çok şaşırdım.[13] Aslında üniversite öğrencileri ve ilişkilere dair yapılan geçmiş çalışmaların tümü sadece flörtten bahsederken[14] bu dönemde yapılan araştırmaların çoğu da halihazırda ilişkide olan heteroseksüel çiftlere odaklanıyordu. Görece az sayıda çalışma ise üniversite öğrencilerinin nasıl çift olduklarını inceliyordu. Öğrencilerin geleneksel anlamda flört ettiğini varsayanlar ise bu varsayıma dayanarak sorular soruyorlardı.

Az sayıda cinsel davranış araştırmacısı son yıllarda Amerika'daki üniversite kampüslerinde yaşanan değişiklikleri fark edip tartışmışlardır. Bu çalışmalar da üniversite öğrencilerinin evlilik öncesi seks, "sıradan/gündelik" seks ya da "riskli" sekse dair davranış ve yaklaşımlarını incelemiştir.[15] Bu araştırma sonuçları göstermiştir ki, üniversite öğrencileri hem sekse olan yaklaşımlarında hem de cinsel davranışlarında zamanla liberalleşmişlerdir. Bu alandaki literatür, söz konusu değişimi gösterse de, üniversite kampüslerindeki cinsel davranışlardaki en önemli farklılıklardan bir tanesini, yani üniversite öğrencilerinin cinsel ilişki için bir araya gelme şekillerinin sadece ne olduğunu değil, aynı zamanda nasıl ve neden olduğunu da ele almamıştır.

Araştırmam devam ederken takılmayla ilgili bir avuç çalışma ortaya çıktı. İlki New Jersey Üniversitesi'nde bir grup psikolog tarafından yürütülmüş ve Birleşik Devletler'in kuzeydoğusundaki büyük bir üniversitedeki lisans öğrencilerinin yüzde 78'inin en azından bir defa takılma deneyimi yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır.[16] Bu araştırmada takılma "birbirini tanımayan ya da çok az tanıyan iki kişi arasında genellikle sadece bir gece süren cinsel karşılaşma" olarak tanımlanmıştır. Bir miktar fiziksel etkileşim adettendir ancak bu etkileşim cinsel ilişkiyi içerebilir

(15) Baldwin ve Baldwin 1988; Carroll ve Carroll 1995; Cooper 2002; Dermen, Cooper ve Agocha 1998; Desiderato ve Crawford 1995; Hammer ve diğerleri 1996.

(16) Paul, McManus ve Hayeş 2000.

(17) Paul, McManus ve Hayes 2000, 79

de, içermeyebilir de".[17] Sonuç olarak, bu araştırmacılar "bazı öğrencilerin haftalık olarak takıldıkları" sonucuna varmışlardır.[18]

Amerikan Değerler Enstitüsü tarafından yürütülen ikinci bir araştırma ise, takılmanın üniversite kampüslerinde geleneksel flörtün yerini alan ulusal bir olgu haline geldiğini göstermiştir. Bu çalışma ülke çapında üniversitede okuyan kadın öğrencilerin cinsel tutum ve davranışlarını incelemiş ve takılmanın kampüste erkek-kadın etkileşimine egemen olan ortak bir pratik olduğu sonucuna varmıştır. Kilit bulgular, kadınların yüzde 91'inin kampüslerde takılmanın "çok sık" ve "oldukça sık" olduğuna inandıkları ve yüzde 40'ının ise üniversiteye geldiğinden beri takılma deneyimi yaşadığı şeklindedir. Araştırmacılar da "üniversiteli erkekler ve kadınlar arasında bağlılık olmadan kendine has bir cinsel ilişki şekli olan takılmanın kampüslerde yaygın olduğu ve kampüs kültürünü oldukça etkilediği sonucuna varmışlardır".[19]

---

(18) Paul, McManus ve Hayes 2000, 84. Paul, McManus ve Hayes (2001) New Jersey Üniversitesi çalışması takılmanın—içerdiği şeylerin sadece bir kısmını temsil eden—dar bir tanımını kullanmıştır. Bu çalışmadaki tanımına göre, takılma, "yabancılar ya da birbirini çok az tanıyanlar" arasında olur ve çoğunlukla "yalnızca bir gece" sürer. Ancak benim verilerime göre, takılma eylemi, partnerlerin birbirleriyle nasıl tanıştıkları ve ilk takılmadan sonra aralarında bir ilişki gelişip gelişmeyeceği konularında çok çeşitli senaryoları kapsamaktadır. Glenn ve Marquardt'ın 2001 yılında yürüttükleri Institute for American Values (Amerikan Değerler Enstitüsü) çalışmasının en büyük eksikliği, sadece üniversiteli kadınların cinsel tutum ve davranışlarını incelemiş olmasıdır.

(19) Glenn ve Marquardt 2001, 4. Takılma üzerine yapılmış bu ilk akademik çalışmaların, konuya dair yaptıkları katkıya rağmen, pek çok sınırlılıkları bulunmaktadır. Her iki çalışmada da kantitatif yöntemler kullanıldığından takılma olgusu derinlemesine incelenememiştir. İşin aslı cinsel davranışlara dair pek çok çalışma kantitatif araştırmalardır. Örneğin, bkz. Laumann ve diğerleri 1994. Bu tip araştırmaların bulguları, cinsel davranışlara ilişkin sayısal değerleri (oranlar) ve eğilimleri (insanların neler yaptıkları gibi) sunar. Ancak, bu istatistikler erkekler ve kadınların cinsel bir eyleme atfettikleri anlama ve cinsel aktivitenin gerçekleştiği bağlama dair pek bir şey söyleyemez. Dolayısıyla, tek başına anket bulguları kampüste takılma sisteminin nasıl işlediğine dair karmaşayı ve varyasyonları tam olarak ortaya koyamaz.

DAHA DERİN BİR KAVRAYIŞ

Bu kitap önceki çalışmalara benzemekle birlikte pek çok açıdan da onlardan farklı.[20] Ben en başından beri insanların üniversite hayatları boyunca ve üniversite sonrasında nasıl ilişki kurduklarına ve bir araya geldiklerine bakmak istiyordum. Üniversite öğrencileriyle görüşmeler yapıp yaşadıkları deneyim ve yaptıkları gözlemleri kendi ağızlarından dinleyerek bence onların ilişkilerini anlamanın en iyi yolunu bulmuş oldum. Öğrencilerin, takıldıklarını ya da çıktıklarını varsaymadım; erkek ve kadınların cinsel etkileşimlere nasıl girdiklerini ve romantik ilişkileri nasıl başlattıklarını anlatmalarını istedim.[21] "Takılma" kelimesinin anlamı oldukça tartışmalı olduğundan bu kelimenin takılma kültürüyle içli dışlı olanlara ne ifade ettiğini anlamanın önemli olduğunu hep düşündüm.

Üniversite öğrencileri ve yeni mezunlarla cinsellik ve ilişkilere dair konuşurken hem erkeklerin hem de kadınların deneyim ve gözlemlerini yakalamak istedim. Erkeklerin bu çalışma kapsamına dahil edilmeleri takılmayla ilgili ulusal verilerin bıraktığı boşluğu da doldurmaya yaradı.[22] 2001'den 2006'ya kadar 34'ü erkek, 42'si kadın olmak üzere toplam 76 kişiyle görüştüm.[23] Tüm seviyelerden 51 lisans öğrencisiyle (18-23 yaş arası) ve 25 mezunla (23-30 yaş arası) konuştum. Bu görüşmeler beni kadınlar ve erkeklerin üniversite dönemi ile üniversite sonrasında birbirleriyle etkileşime geçme şekilleri arasında fark olup olmadığı üzerine düşünmeye itti. Mezunlara üniversite yıllarına dair

(21) Aksine, takılmayla ilgili önceki her iki çalışmada da, araştırmacılar takılmanın ölçme araçlarında kullanmış oldukları tanımını vermişlerdir. Her iki çalışma, takılma için kullandıkları tanımları araştırma yöntemleri olan odak grup ve mülakatlar üzerinden belirlemişlerdir. Ancak bu tanımlar takılmanın işleyiş ve meydana geliş biçimindeki varyasyonları tam olarak ortaya koyamamıştır. Bu konuyla ilgili tam bir tartışma için bkz. Bogle 2005.

(22) Institute for American Values (Amerikan Değerler Enstitüsü) çalışması sadece Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan üniversiteli kadınlara odaklanmıştır.

(23) Veri toplamanın ilk bölümü doktora tezim için yaptığım 58 görüşmeyi kapsamaktadır (Kasım 2001–Mart 2003). İkinci bölüm ise, Ocak 2004'te doktora derecemi aldıktan sonra başladı (N = 18). Bu 18 görüşme, araştırmada teorik doyuma ulaşıldığını göstermek için eklendi (Glaser ve Strauss 1967)

pek çok soru sordum, böylece de tüm görüşülenler için üniversite deneyimine dair veriler oluşmuş oldu. Görüşmecilerin neredeyse tamamı beyaz ırktandı (yüzde 95). Bu anlamda çeşitliliğin olmamasının sebebi kısmen çalıştığım kampüslerdeki çeşitliliğin azlığından kaynaklanırken, kısmen de araştırma dizaynının bir sonucuydu. Azınlıkları yüksek seviyede örneklememeye karar vermemin sebebi ise, var olan araştırmaların üniversiteli erkek ve kadınların etkileşimlerinin ırka göre değişiklik gösteriyor olmasıydı.[24] Araştırmada kendilerini heteroseksüel olarak tanımlayan yüzde 96'lık kesim sebebiyle cinsel yönelim açısından da çeşitlilik eksiktir.[25] Çeşitli sosyal çevrelerden gelen kişi sayısı az olsa da bu öğrencilerin nasıl cinsel ve duygusal ilişkiler başlattıklarına dair pek çok şey öğrendim (bkz. Bölüm 4). Umarım bu ön bulgular bu alanda yapılacak çalışmaların da önünü açar.

Bulguların tek tip kampüs veya coğrafi alanla sınırlı olmaması için iki farklı tip üniversiteden öğrenci ve mezunlarla görüşmeler yaptım. Bu üniversiteler farklı eyaletlerde bulunuyor: bir tanesi doğu yakasında büyük bir devlet üniversitesi, diğeri ise ülkenin kuzeydoğusunda ilkine kıyasla daha küçük, inanç temelli (Roma Katolik) bir üniversite. Bu iki kurum arasında birçok benzerlik var. Her iki kampüste de çoğu öğrenci beyaz ve orta veya üst orta sınıfa mensup. Her iki üniversitedeki öğrencilerin çoğu ya kampüste ya da çevredeki apartman dairelerinde veya evlerde arkadaşlarıyla yaşıyorlar. Ancak bu benzerliklere rağmen, iki üniversite arasında önemli farklılıklar da var. Bir tanesi devlet üniversitesiyken, diğeri özel bir üniversite. Devlet üniversitesinin tam zamanlı lisans öğrencisi sayısı özel üniversiteninkinin üç katından fazla. Öğrenci yurtlarında yaşayan öğrencilerin kampüs kültürü ve politikaları açısından da önemli farklılıklar var. Örneğin, inanç temelli üniversitede üniversiteye ait yerleşim yerlerinde cinsel ilişkiyi yasaklayan kurallar mevcut.

Görüşmelere, görüşmecilere sosyal çevrelerine ait sorular sorarak başladım. Ardından erkek ve kadınların nasıl tanıştıkları, nasıl bir araya geldikleri ve nasıl ilişki kurduklarına dair gözlem ve deneyimleriy-

(24) Glenn ve Marquardt 2001; Williams 1998.

(25) Eşcinsel üniversite öğrencilerinin ve yeni mezunların cinsel olarak nasıl ilişkiye girdiklerini ve potansiyel ilişkiler kurduklarını incelemek başlı başına ve kendi içinde bir çalışmadır ve bu çalışmanın kapsamı dışındadır.

le ilgili sorular yönelttim. Görüştüğüm insanların çoğunluğu ırk ve sınıf açısından benzer olsalar bile, toplumsal cinsiyet, üniversitede kaçıncı sınıfta oldukları ve bölümleri açısından çeşitlilik gösteriyorlardı. Farklı "tip" öğrencilerle görüşmek için bilinçli olarak çaba sarf ettim. Örneğin, hem erkek öğrenci/kız öğrenci sosyal kulüplerine/dernek evlerine(*) üye olan, çoğunlukla tipik, alkol-merkezli üniversite sosyal hayatına mensup öğrencilerle hem de hiç alkol kullanmayan veya partilere katılmayan öğrencilerle görüştüm. Çalışmanın mezun öğrencilerle ilgili kısmı için farklı mesleklerden kişilerle görüştüm. Bunlara ek olarak, yine bu meselelerle ilgili olarak yüzlerce üniversite öğrencisi ve yirmili yaşlarında bekâr öğrenciyle görüştüm. Bu görüşmeler barlardan oturma odalarına, sınıflardan yurtlara çeşitli mekânlarda yapıldı.

Çoğu çalışmada olduğu gibi, benim çalışmamdaki bulgular da bütün üniversite öğrencilerinin ya da mezunlarının deneyimlerine değinmiyor olabilir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin (ya da mezunlarının) yüzde kaçının takıldığını veya ne kadar sıklıkla takıldığını da söyleyemem. Çalışmamın ortaya koyacağı nokta, takılmanın ne anlama geldiği, çalıştığım üniversite kampüslerinde nasıl işlediği ve üniversiteden sonra ne şekilde değiştiğidir.

TAKILMAYI KONUŞURKEN

"Takılmak" yeni bir terim değil. "Takılmak" kavramı –tahminen pratiği– medya kaynaklarında yirmi birinci yüzyılın başına kadar yer almamasına rağmen tüm ülkede üniversite öğrencileri tarafından en azından 1980'lerin ortalarından beri kullanılmakta.(26) Ancak "takılmak" argo bir kavram ve argo, tanımı itibariyle resmi veya standart olmayan bir dildir ve keyfi değişimlere açıktır. Dolayısıyla da takılmak kavramının anlamına dair tartışmaların ve karışıklığın olması şaşırtıcı değildir. Doğrusu konuştuğum gençler görüşmeler esnasında özel ilişkilerini tanımlamak için çeşitli argo kavramlar kullandılar. "Takılmaktan" "kârlı

(*) ABD üniversitelerinde erkek öğrenciler tarafından kurulan ve aynı zamanda üye olan öğrencilerin birlikte konakladıkları sosyal kulüplerin, diğer bir ifadeyle, dernek evlerinin İngilizce karşılığı *fraternity*'dir. Kadın öğrenciler tarafından kurulan benzer kulüplere ise *sorority* adı verilmektedir.

(26) Eble 1996; Murray 1991.

arkadaşlığa" ve "seks telefonuna" (*booty call*)(*) kadar bağlam içinde kullandıkları çeşitli tabirleri inceleyerek genel olarak neyi kastettiklerini keşfetmekle kalmayıp, bu tabirlerin farklı insanlar, özellikle de kadınlara kıyasla erkekler için farklı şeyler ifade ettiğini keşfettim.

Araştırmacı olarak yaşadığım zorluk, bu ilişkilere dair ortaya çıkardığım şeyi açıklamak için doğru dili bulabilmekti. Bu, iş takılmaya gelince daha da büyük bir zorluktu. Takılmak, bir "olgu" mu yoksa bir "sistem" mi olarak tanımlanabilir? Belki de daha sosyolojik bir ifadeyle ona kültür diyebiliriz (örneğin, kampüste takılma kültürü). Ben bunların arasından birini seçmek yerine, kitabin diğer bölümlerinde bu kavramları takılmanın ne olduğunu tanımlamak ve geleneksel flörtten nasıl farklılaştığını göstermek için birbirine alternatifli olarak kullanıyorum. Sonuç olarak, günümüz takılma kültürünü flört dönemiyle karşılaştırmanın en faydalı yolunun bu takılmaların her birine "senaryo" *(script)* olarak bakmak olduğunu gördüm.

Sosyologlar, sosyal bir ortamda kişinin davranış şeklinin senaryoyu canlandıran bir aktöre benzediğine inanırlar.(27) Diğer bir deyişle, içinde yaşadığımız kültürel normlar insanların verili bir durumda nasıl hareket edeceğini belirler. Klasik sosyolojik analizlerinde John H. Gagnon ve William Simon cinsel davranışın toplumsal olarak öğrenildiğini öne sürerler.(28) Cinselliği "dürtüler" ve "güdüler" açısından tartışan biyolog ve psikologların aksine Gagnon ve Simon, bireylerin "cinsel senaryolar" olarak adlandırdıkları şeyleri karşı cinsle etkileşime geçmek için içselleştirdiklerine inanırlar.(29) Örneğin Birleşik Devletler'de cinsel senaryolar

(*) Booty call, cinsel bir şeyler yaşama amacıyla, genellikle geceleri ve bir partide veya barda geçen bir akşamın sonunda yapılan telefon aramaları anlamına gelmektedir.

(27) Goffman 1959.

(28) Gagnon ve Simon 1973. Ayrıca bkz. Simon ve Gagnon 1984, 1986, 1987.

(29) Senaryo yazımı teorisyenlerine göre, kültürel etkiler, bireyleri yalnızca "doğal" cinsel dürtülerini sınırlamalarını öğrenmeleri için sosyalleştirmez. Daha ziyade, "cinsel dürtüler insanların kiminle, nasıl ve nerede seks yapmaları, cinsel olarak ne yapmaları ve niçin cinsel şeyler yapmaları gerektiğini belirler" (Laumann ve diğerleri 1994, 6). Dolayısıyla, cinsel davranışın belirli bir kültürün neyin cinsel olduğunu ve cinsel davranışın nasıl başlaması gerektiğini belirlemesi üzerinden bir senaryo gibi yazıldığı söylenebilir (Gagnon ve Simon 1973).

cinsel ilişkinin öpüşmeyle başlayıp dokunmayla devam ettiğini ve cinsel birleşmeyle sonuçlandığını ifade eder.[30] "Senaryo kuramı" sadece cinsel etkileşimin içerik ve ilerlemesine değil, aynı zamanda cinsel davranışların ortaya çıkması için toplumca tanımlanmış uygun senaryolara da ışık tutar. Bu sebeple kültürel normlar cinsel etkileşimlerin ne zaman, nerede, neden ve nasıl başlayacağına dair bir "senaryo" belirler. Bu senaryolar olmaksızın cinsel davranış içeriğini ve anlamını kaybedebilir.[31]

Bu cinsel senaryolar erkekler ve kadınlar için farklıdır ve bazı sosyologlara göre erkeklerin ve kadınların cinsel etkileşim esnasındaki rollerini belirler.[32] Geleneksel olarak erkekler saldırgan (*aggressor*) rolünü üstlenirken kadınlar denetçi (*gatekeeper*) rolünü üstlenir. Erkekler cinsel etkileşimi başlatır, kadınlar ise erkeklerin "herhangi bir cinsel temas elde edip etmeyeceğini" ve eğer elde edeceklerse de, ne kadar edeceklerini belirler. Ayrıca erkekler ve kadınlar için potansiyel seks partneri ararken kültürel olarak belirlenmiş roller mevcuttur.[33] Erkeklerin ve kadınların rolleri hem üniversite kampüsleri gibi belirli bir sosyal çevre hem de belirli bir zaman dilimi bağlamındaki kültürel etkilerle şekillenir.[34]

Bir sonraki bölümde 1920'lerden 1960'lara kadar geleneksel cinsel senaryonun flörtü erkeklerin ve kadınların birbirleriyle yakınlaşmalarında nasıl bir araç olarak belirlediği konusunu detaylandıracağım. Flört senaryosu üniversiteye giden orta ve üst orta sınıf dahil tüm sınıflara mensup erkek ve kadınlara nüfuz etmiştir.[35] Fakat yirminci yüzyılın ikinci yarısında kültürdeki bir dizi değişimin yanı sıra üniversite kampüs çevrelerinde yaşanan değişimler yeni bir cinsel senaryonun ortaya çıkma olasılığını doğurmuştur. Bu değişimler özellikle üniversite kampüslerinde yeni bir takılma pratiğinin ortaya çıkmasına ve gelişmesine zemin hazırlamıştır.

---

(30) Gagnon ve Simon 1973; Laumann ve diğerleri 1994.

(31) Gagnon ve Simon 1973.

(32) A.g.e.

(33) Kass ve Kass 2000. Seventeen adlı dergide cinsellik ve aşk senaryolarının genç kızlara nasıl sunulduğuna dair bir tartışma için bkz. Carpenter (1998).

(34) "Kadın cinselliğinin toplumsal inşasını" anlamak için senaryo teorisinin kullanabileceğine dair bir tartışma için bkz. Laws ve Schwartz (1977).

(35) Bailey 1988.

KİTABIN PLANI

Bireylerin içinde bulundukları toplumsal dünyadan etkilenmeleri temel bir sosyolojik kavramdır. Yetişkinliği takılma dönemi diyebileceğimiz zamanlara denk düşen insanlar sadece mahrem/özel davranışlarına rehberlik eden kendi ahlaki pusulalarından yararlanmakla kalmıyor, aynı zamanda da sosyal çevrelerinden (üniversite kampüsleri gibi), akranlarından ve içinde bulundukları dönemden etkileniyorlar. Diğer bir deyişle, üniversite öğrencileri ve genç mezunlar çevrelerinden izole şekilde yaşamıyor. Toplum onlara bir senaryo sunuyor. Önceki çalışmalar takılmanın bugün kampüste egemen olduğunu gösteriyor ancak bu demek değildir ki *herkes* bu senaryoya aynı şekilde ya da tamamen uyuyor. Takılmanın kampüste en hakim senaryo olması, üniversite hayatının *merkezinde* bir araya gelmenin belirli bir şekli olduğu anlamına geliyor. Hakim pratiklere uymayanların sayısı çok olsa da, onlar da egemen senaryonun farkında ve ondan o ya da bu şekilde etkileniyorlar.

İlerleyen bölümlerde kişinin çevresinin bekâr bir gencin cinsel ve romantik ilişkilere, hem üniversitede hem de sonrasında, başlama biçimini ne şekilde etkilediğini inceliyorum. Erkeklerin ve kadınların bir araya gelme şeklini anlamak için en iyi başlangıç noktası geçmişte nasıl bir araya geldiklerini incelemektir. Kitabın ikinci bölümünde flört etmenin erken yirminci yüzyılda ve 1960'ların ortası boyunca yükseliş ve düşüşüne ve takılmanın bu süreci izleyen yükselişine bakıyorum.

Bu temele bağlı kalarak kitap boyunca konuştuğum erkeklerin ve kadınların sözlerini yakın ilişkilerini anlamak ve aydınlatmak için kullanıyorum. Üçüncü bölümde kampüsteki takılma sahnesini tanımlayıp, takılmanın nasıl, kiminle ve hangi koşullarda meydana geldiğini gösteriyorum. Bunu yaparken takılmanın cinsel normlarının flört döneminin kinden nasıl farklılaştığının da altını çizerek tartışıyorum. Dördüncü bölümde ise takılma kültürünün ortaya çıkmasına olanak sağlayan modern üniversite kampüsünün özelliklerini tartışıyorum. Ayrıca erkek ve kız sosyal kulüplerine üye olma ve alkol tüketimi gibi diğer etmenlerin takılmayı nasıl etkilediğini ele alıyorum. Beşinci bölümde üniversite öğrencilerinin akranlarından nasıl etkilendiklerini inceliyorum. Özellikle öğrencilerin başkalarının cinsel olarak ne yaptıklarına dair düşüncelerinin kendi davranışlarını nasıl etkilediğine değiniyorum. Altıncı bölümde ise takılma kül-

türünde yer almanın erkekler ve kadınlar için nasıl farklılık gösterdiğine odaklanıyorum. Ayrıca geleneksel cinsel çifte standardın takılma kültüründe nasıl uygulandığını inceliyorum.

Yedinci bölümde üniversite sonrası hayata dair tartışmaya geçiyorum. Kampüsten ayrıldıktan sonra genç bekârların hayat sahnelerinin nasıl değiştiğine dair mezun beyanlarını sunuyorum ve bununla beraber erkeklerin ve kadınların yeni bir çevreye girdiklerinde neden geleneksel flörtü tercih ettiklerini açıklıyorum. Son olarak sekizinci bölümde de geleneksel flört senaryosunu modern takılma senaryosuyla karşılaştırarak kitabı sonlandırıyorum.

Bu kitabı okumaya başladığınızda takılmaya dair medyadan duyduklarınızı bir kenara koymaya çalışmanızı öneririm. Takılmanın endişe edilecek ya da övülecek bir şey olup olmadığına karar vermeden önce ne olduğuna ve nasıl ortaya çıktığına bakın. Ben kendi analizimde takılmanın bazı yönlerinin varsayılandan daha az sorunlu, diğer yönlerinin ise oldukça sorunlu olduğunu gördüm. Sonuçta herhangi bir dönemin senaryosu onu "iyi" ya da "kötü" addetmek için değil, her senaryo o senaryonun hayatlarımızdaki rolünü anlamak için analiz edilmeli. Burada ortaya koyduklarımın takılmaya dair son söz olmayacağının farkındayım ancak umarım bu çalışma bu alanda yapılacak diğer çalışmalara önemli bir katkı sağlar.

Son altı yılımı takılma ve flörte dair araştırmalar yaparak geçirdim. Üniversite öğrencileri ve "yirmili yaşlardaki" üniversite mezunlarıyla konuşarak özel meselelerin aslında nasıl daha büyük bir şeyin parçası olduğunu anladım. Yani kendi cinsel etkileşim ve ilişki hikâyelerimizin içinde bulunduğumuz toplumsal bağlamlarla yakından ilişkili olduğunu gördüm. Görüşmecilerin beyanları tüm üniversite öğrencileri ve mezunların deneyimlerini yansıtmasa da, umuyorum ki, okuyucular onları dinleyerek, üniversite ve sonrasında modern ilişkilerin nasıl başladığına dair daha derin bir kavrayış geliştireceklerdir.

II
FLÖRTTEN TAKILMAYA

Eski zamanlarda külotlu çorabın görünmesi bile sarsıcı bir şeydi.
Şimdiyse nelerin yaşandığını Tanrı biliyor...
Bugün dünya delirdi, iyi olan kötü bugün.
Siyah beyaz oldu, gün ise gece,
Bugün kadınların değer verdiği çoğu erkek ise
sadece ahmak birer jigolo...

Cole Porter'ın *Anything Goes* isimli şarkısının sözleri çok şey anlatıyor aslında. Şarkı, toplumun görgü kuralları ve değerlerinin umursamazlığından bahsediyor. Fakat buradaki ironi şarkının ta 1930'larda yazılmış olması. Bunun gibi mesajlar aslında herhangi bir zaman diliminde geçerli olan bir duyguyu aktarıyor: değişimin korkutucu olduğu duygusunu. Bugün toplum günümüz gençliğinin değişen gelenekleriyle uzlaşmaya çalışırken, değişimi korkutucu olarak tanımlama eğiliminde. Bir dergi editörüne göre ergenlik ahlakı "bir gemici bayramında Şangay'a doğru yol alıyor."[1] Burada geçmişin geleneklerinin bugününkilere kıyasla daha üstün olduğu ima ediliyor.

Pek çok medya bilgesi geleneksel flört etme biçimine geri dönüş çağrısı yapıyor. Bunun özü de, yine geçmişin daha iyi olduğuna dair inanç. Ben günümüz takılma kültürünün flört döneminin ışığında incelenmesinin faydalı olacağına katılıyorum. Ancak bunu yaparken geçmişe özlem duymadan önce genç insanların geçmişte *gerçekten neler yaptıklarına* bakmamız gerekiyor.

Yirminci yüzyıl öncesindeki özel hayata dair elimizde bilgi olmadı-

(1) Lipson 2002.

ğını düşünürsek o dönemlerde gençlerin cinsel olarak nasıl yakınlaştıklarını ortaya çıkarmak oldukça zorlaşıyor.[2] Erken zaman Batı toplumlarına dair bildiğimiz şey, pek çok genç, orta ve üst sınıfa mensup insanın müstakbel eşlerini bulurken ebeveynleri, aileleri ve cemaatleri tarafında sıkı biçimde denetlendikleri.[3] Bu sıkı denetim iki şey sağlıyordu. Birincisi, cinsel yakınlaşmanın derecesine dair kısıtlamaydı. O dönemde toplumun önemli bir kısmı, cinsel ilişkiyi evlenene ya da en azından ailenin onayladığı bir söz/nişan yapılana kadar yasaklıyordu[4] ve hem toplum ve geniş çevre hem de aileler gayrimeşru bir doğumu engellemek konusunda kendilerini yetkili görüyordu.[5]

Bu denetlemenin sağladığı ikinci şey ise, seçilecek olan eşin, (toplumsal sınıf, vb. açısından) uygun ve evlilik partneri olma potansiyeli olduğundan emin olmak için gerekli görülen bir aile denetimiydi.[6] Eş seçim süreci, ebeveynler ve kısmen diğer aile büyükleri tarafından sıkı biçimde gözetleniyordu. Bu dönemde eş bulma meselesinde pratik hususlar fazlaca önemli bir yer tutuyordu. Örneğin, bir erkek karısını ve ailesini ekonomik olarak geçindirebileceğini kanıtlayamazsa evli-

(2) Yirminci yüzyıldan önce, genellikle belirli bir senaryo toplumda egemen olsa da, yerel uygulamalarda özel partner ilişkilenmelerine dair varyasyonlar vardı. Bu yerel varyasyonlar, muhtemelen o dönemde kitlesel iletişimin olmaması sebebiyle sürmüşe benziyor (Shorter 1975).
Araştırmacılar, günlüklere, mektuplara, tıbbi metinlere ve diğer uzman metinlerine bakmak zorunda kalmıştır. Bu veri kaynakları önemli kaynaklar olsa da, büyük ölçüde okuma ve yazma kabiliyeti ve buna kaynakları olan orta ve üst sınıflara mensup kişiler tarafından yazılmıştır. Dolayısıyla, bu kaynaklar bize toplumun bütününden ziyade orta ve üst sınıf ya da "elitlerin" mahrem davranış senaryosuna dair bilgi sunar. Bu zorluğa rağmen, pek çok sosyolog ve toplumsal tarihçi bu görevi üstlenmiştir (Bailey 1988; Coontz 1988; Gordon 1973; Lystra 1989; Murstein 1974; Rothman 1984; Shorter 1975; Whyte 1990). Ayrıca unutmamak gerekir ki, nüfus sayım verileri, yerel doğum, evlilik kayıtları ve benzeri kayıtlar gibi kimi kantitatif veri kaynakları kalitatif kaynakların bıraktığı boşlukları doldurmaya yardım edebilir.

(3) Bailey 1988; Murstein 1974; Shorter 1975.

(4) Rothman 1984.

(5) Shorter 1975; ebeveyn ve toplum müdahalesinin özel/mahrem partner ilişkilenmeler üzerindeki etkisine dair alternatif bir görüş için bkz. Adair (1996).

(6) Bailey 1988.

liğe uygun görülmüyordu.[7] Fakat Sanayi Devrimi sonrası batı toplumlarında romantik hislere daha fazla önem verilmeye başlandı. Zaman içinde romantik duygular, eş bulma konusunda maddi hususların önüne geçti.[8] Romantik duygular cinsel çekimden büyük ölçüde etkilendiği için de on dokuzuncu ve yirminci yüzyıl boyunca cinsel çekim yakın ilişkiler kurmakta giderek artan bir önem kazandı.[9]

Geçen yüzyıl boyunca genç erkeklerin ve kadınların özel ilişkilerine yön veren ve her biri ayrı bir geçiş döneminde ortaya çıkan üç ayrı senaryo gelişti. Aşağıda bu senaryoların her birini teker teker inceleyeceğim ancak öncesinde gençlerin geçmişte nasıl bir araya geldikleri ve ilişki kurduklarını görmek için yirminci yüzyılın başına dönelim.

ZİYARET DÖNEMİ

Toplumsal tarihçi Beth Bailey'ye göre yirminci yüzyılın ilk on yılında "saygın" genç adamlar saygın genç kadınları evlerinde "ziyaret ederlerdi" (*calling*). Ziyaretin amacı ilgilenilen kadının yanı sıra kadının ailesiyle, özellikle de annesiyle zaman geçirmekti.[10] Bu "ziyaret" döneminde uyulması gereken, önceden belirlenmiş katı kurallar vardı. Ziyaret uygulamasını genç kadınlar ve onların anneleri denetliyordu. Yani yalnızca onlar genç bir erkeği evlerine çağırabilirlerdi. Bu tarz bir ziyaret, kadının evinin salonunda kadınla ve kadının ailesiyle zaman geçirmek anlamına geliyordu. Ziyaret esnasında genç kadın misafirlerin keyifli vakit geçirmeleri için piyano çalabilirdi. Genç kadına ve erkeğe, özellikle de anne kızının genç erkekten "hoşlandığını" biliyorsa, biraz baş başa vakit geçirme fırsatı verebilirdi.[11]

Ziyaret senaryosunun güzel bir örneği *It's a Wonderful Life/Şahane Hayat* adlı Noel klasiğinde görülebilir. Filmin (Donna Reed'in canlandırdığı) kadın başrol Mary Hatch (Jimmy Stewart'ın canlandırdığı) George

(7) Rothman 1984.

(8) Shorter 1975. Eş seçmede aşk ve sevginin daha büyük bir rol oynamasına sebep olan tarihi koşullara dair bir tartışma için bkz. Coontz (2005).

(9) Cinsel çekim, günümüzdeki takılma senaryosunda da cinsel yakınlaşmalarda belirleyici olma rolünü koruyor.

(10) Bailey 1988.

(11) Bailey 1988; Rothman 1984.

Bailey'ye çocukluğundan beri âşıktır. Bir sahnede George Mary'yi annesiyle yaşadığı evde ziyaret eder. George takım elbiselidir. Mary misafirini güzel bir elbiseyle karşılar. George geldiğinde Mary plak dinlemek üzere George'u salona davet eder. Mary'nin annesi George'u kızına uygun bulmadığı ve dolayısıyla aralarında olabilecek bir münasebeti onaylamadığı için bornozuyla merdivenlerin başından onları gözetleyerek ziyareti sabote etmeye çalışır. Mary'nin annesi bir sahnede, "Siz ikiniz ne yapıyorsunuz orada?" diye sorar. Annesinin ısrarlı müdahalesinden rahatsız olan Mary dalga geçerek şöyle der: "Benimle şiddetli şekilde sevişiyor anne." Mary'nin bu şakası, sadece annesini değil, genç ziyaretçisini de oldukça şaşırtır.

Ziyaret sistemi orta ve üst orta sınıf çevrelerde köklü ve yaygın bir gelenek olsa da alt sınıflar ve işçi sınıfı için geçerli değildi. Alt sınıftan çoğu aile genç erkekleri evlerinde ağırlayacak koşullara sahip değildi. Bu sebeple alt sınıf gençliği orta ve üst orta sınıfın ziyaret sistemine heveslenmekten bir noktada vazgeçti. Bunun yerine bu gençler dışarıda buluşmaya başladılar. "Flört" adı verilen bu eylem alt sınıflara mensup bazı kişilerce argo bir terim olarak ilk olarak on dokuzuncu yüzyılın son döneminde kullanılmıştır.[12] Flört etmek ya da çıkmak, erkeğin alt sınıftan bir kadından cinsel yakınlık gördüğü durumlara işaret ederken[13] daha sonraları bu dar, uygun olmayan anlamının ötesine geçerek daha modern kullanımıyla dilimize girmiştir.

FLÖRT DÖNEMİ – "PUANLAMA VE ÇIKMA"

Flört hadisesi yalnızca alt sınıfa özel bir olgu olarak uzun süre kalmamış, zaman içinde ebeveynlerinin denetleyici bakışlarından uzakta görüşmeye başlayan asi üst sınıf gençleri arasında da yaygınlaşmıştır. Flört, bir kadının yalnız başına bir erkekle akşam yemeğine çıkması ya da sinemaya gitmesi demekti.[14] Bahsi geçen buluşmanın nerede olduğuna bakılmaksızın kadının ve erkeğin vakit geçirmek için evin dışında bir yere gitmesini gerektiriyordu.[15] Flört sadece üst sınıfa ait

(12) Özel olarak "flört etme" kavramının bu bağlamdaki ilk kullanımı 1896'daydı (Bailey 1988).

(13) Bailey 1988.

(14) Bailey 1988.

(15) Rothman 1984.

bir isyan meselesi değildi ve toplumdaki değişimlere bağlı olarak ortaya çıkmıştı. Tarihin bu döneminde daha fazla sayıda kadın üniversiteye başlayarak, işe girerek o dönemlerde hâlâ çokça erkeklerin alanı olarak görülen kamusal alanın parçası oldular. Kamusal alana erişim sayesinde flört birbirleriyle vakit geçirmek isteyen genç insanlar için ziyaretin yerini aldı. Bu yeni düzenlemeyi sürdürmede kadınların ebeveyn ve toplum denetiminden kurtulmalarının yanı sıra otomobilin yaygınlaşması da önemli bir etkendi.[16] Bu dönemde genç erkeklerin otomobile erişimi bir kadınla "şehir merkezinde vakit geçirmelerini" de mümkün kılmış oldu.

Flört, yirminci yüzyılın ilk on yılından 1920'lerin ortalarına kadar Birleşik Devletler kültürüne nüfuz etti ve "Amerika'da evrensel bir gelenek" haline geldi.[17] Başka bir deyişle, 1920'ler itibariyle flört, genç erkek ve kadınların cinsel olarak yakınlaşmaları ve ilişki kurmalarında egemen senaryo haline geldi. Willard Waller'ın flörte dair klasik sosyolojik çalışması üniversite kampüslerinde flörtün normlarını ortaya çıkaran ilk çalışmadır. Waller, 1920'lerde ve 1930'larda Penn State Üniversitesi öğrencilerinin flört etme alışkanlıklarını incelemiştir[18] Waller flörtü geleneksel kur yapmaktan (*courtship*) ayırt ederek işe başlamıştır. Kur yapma, karşı cinsten kişilerin evlilik yolunda birbirlerini tanımaya çalışmasıdır. Flört etmek, yani çıkmak ise, niyet evlenmek olmadığı için hakiki kur yapma değildir.[19] Bu yüzden Waller çıkmayı bir çeşit "cilveleşme/oynaşma ilişkisi" olarak tanımlamıştır. Flört, özellikle üniversite öğrencileri arasında yaygındı çünkü öğrenciler (özellikle de erkekler) üniversiteden mezun olana ve üniversite sonrası kariyerlerini tamamlayana kadar evliliği ertelemek istiyorlar-

(16) Rothman 1984.

(17) Bailey 1988, 19.

(18) Waller 1937.

(19) Kur yapma (courting) her zaman evlilikle sonuçlanmayabilse de, sonuçlanabileceği fikri mevcuttu. Flörtte ise insanın randevuya çıktığı kişiyle evlenme gibi bir niyeti yok (Murstein 1974). Flört kimilerince kişinin yaşam partnerini bulana dek muhtemel adayları azaltma süreci gibi görülse de (Whyte 1990), pek çok düşünür flörtün daha eğlenceli bir tınısı olduğu konusunda hemfikir (Waller 1937; Schwartz ve Lever 1976). "Kur yapmanın politikasına" dair ilginç bir tartışma için bkz. Baruch (1980).

dı. Flört eden kişilerin evlenmeye niyetleri olmadığını da düşünürsek, Waller "heyecan peşinde olmanın" flörte egemen olduğunu öne sürmüştü. Waller'a göre, erkekler bir çeşit cinsel tatmin ararlarken kadınlar, kendilerine pahalı hediyeler alınması da dahil olmak üzere, kendileri için para harcanmasını istiyorlardı.

Bu ilişkileri anlamaya çalışırken yaşandıkları çevreyi de göz önünde bulundurmak önemli. Waller'ın çalışması, çoğu öğrencinin kampüste, erkek öğrencilerin yarısının da erkek öğrenci dernek evlerinde yaşadığı ve çoğunun orta veya üst orta sınıftan geldiği büyük bir okul olan Penn State'te yapılmıştır. Her ne kadar bu dönemde daha fazla sayıda kadın üniversiteye gitmeye başlamış olsa da, araştırmanın yapıldığı dönemde öğrenci oranı halen altı erkek öğrenciye bir kadın öğrenci şeklindeydi. Çıkmak, üniversite danslarına, sinemaya ya da Victrola dansları ve öpüşmek için dernek evlerine gitmek anlamına geliyordu. Tüm bu normlar flört yani çıkma olgusuna eşlik ediyordu. Flört hemen hemen her zaman dernek evlerine üye erkekler tarafından gerçekleştirilen bir eylemdi. Birinci sınıf öğrencilerinin (geleneksel olarak) karma eğitim görenlerle çıkmalarına izin verilmiyordu ve üniversite dışından kadınlar kampüsteki bazı daha büyük etkinlikler için kampüse "getiriliyordu/ithal ediliyordu."

Waller, flörtlerin bu kampüste bir "puanlama ve çıkma kurgusu" içinde gerçekleştiğini öne sürdü.[20] Erkekler ve kadınlar "kıdemli olmayan" biriyle çıkmak istemiyorlardı. Çıkma yarışı oldukça çetindi ve değerlendirme ölçeğindeki "A Sınıfı" erkekler "A Sınıfı" kadınlarla ve "A Sınıfı" kadınlar da yalnızca "A Sınıfı" erkeklerle görülmek istiyorlardı. Öğrenciler, çıkma ölçeğinde yüksek puanlar almak için ellerinden geleni yapıyorlardı. Erkekler için yüksek puan almak, iyi bir sosyal kulübe üye olmaya, iyi giyinmeye, dans becerilerine sahip olmaya ve tavlama "sözleri" bilmeye, bir arabaya erişimi ve randevularda harcayacak parası olmaya bağlıydı. Kadınlar için ise yüksek puan almak, erkekler tarafından çok rağbet edilme, peşinden koşulma ününe sahip olmaya bağlıydı.[21]

(20) Waller'ın puanlama ve flört kurgusuna dair eleştirel incelemesi için bkz. Gordon (1981).

(21) 1920'lerde ve sonrasında flört etmenin kadınların kampüste statü kazanmalarında merkezi bir yerde durduğuna dair daha fazla kanıt için bkz. Horowitz (1987).

Kadınlar flört pazarındaki popülerliklerini korumak için aynı erkekle çok sık görülmekten imtina ediyorlardı (ki potansiyel partnerlerini ürkütmesinler).[22] Kadınlar itibarlarını korumak için sürekli A Sınıfı erkeklerle çıkmak zorundaydılar. Aynı zamanda kadınlar grup içinde içki içmekten ve bira salonlarına uğramaktan çokça kaçınırlardı. Olur da akılsızlıkları yüzünden kampüste artık yeni bir yüz olmazlar ya da flörte çoktan hazırlarmış görülürlerse kampüsteki prestijleri azalabilirdi.[23]

Akranlar ise kimin kiminle çıktığını denetlemekle meşgul oluyorlardı. Esasen bazı kadınlar, "çıkmayı başarabildikleri" erkek arkadaşlarınca küçümsenmek korkusuyla flört etmeyi tümüyle reddediyordu. Waller, arkadaşların flört sistemine dahil olmalarının cinsiyetler arasında bir rekabet yarattığını öne sürmüş ve bu rekabetin sebebini de birçok erkeği flört havuzunun dışında bırakan dengesiz cinsiyet oranına bağlamıştır. Ayrıca Waller bu sistemin özellikle çekicilik/arzu edilirlik ölçeğinde aşağıda kalanlar için zor olduğunu ifade etmiştir. Böylesi bir flört düzeninde yeterince puan alamayanlar sık sık geride kalmışlardır.

Waller, araştırmasında bazı durumlarda flörtün gerçek kur ilişkisine evrildiğini ve sonunda evlilikle sonuçlandığını kabul etmiştir. Fakat flört sisteminin kendisi bu sonucu düşük ihtimalli kılmıştır. Waller çıkmanın genellikle istismarcı ve sömürücü olduğunu iddia etmiştir.[24] Waller'a göre, bu sistem içinde erkekler kadınları cinsel tatmin amaçlı kullanırken, kadınlar erkekleri "paralarını yemek" için kullanmıştır. Waller sömürünün ancak bir tarafın gerçek niyetini gizlemesiyle meydana geleceğini ve eğer her iki taraf da ilişkinin "bir yere gitmediğinin" farkında olursa ilişkinin sömürü içermeyeceğini söylemiştir. Ancak çoğu durumda bir taraf ilişkinin sürmesiyle daha çok ilgilidir. Bu da bir tarafın ilişkiyi sürdürmeye söz vererek diğerinden istediğini aldığı bir senaryo ortaya çıkarır. Waller, araştırmasında heteroseksüel bir flört ilişkisi içinde ilişkiyi devam ettirmeyi en az isteyen kişinin ilişki içinde kontrolü elinde bulundurduğu kanısına varılabileceğini iddia etmiştir.

(22) "Puanlama ve flört" çağında genç kadınların nasıl metalaştırıldıklarına dair daha fazla bilgi için bkz. McComb (1998).

(23) Ne yazık ki, Waller tam olarak neyin "akılsızlık" olduğunu açıklamamaktadır.

(24) Waller 1938.

1920'lerde ve 1930'larda flört çokça rekabete dayalı bir müesseseydi. İşin aslı flört "reyting" ya da popülerliği takiben ikinci sırada geliyordu. Kişi, akranları arasında reyting kazanmak için biriyle çıkıyordu.[25] "Reyting" kazanma amacını gerçekleştirmek için karşı cinsten popülerliğini arttıracağına inandığı mümkün olduğunca çok sayıda insanla çıkardı. Tarihin bu döneminde bir kişiyle çıkmak hiç kimseyle çıkmamaktan nadiren daha iyi görülüyordu.[26] Yani bu dönemde çoğu genç nişanlanmaya ya da evlenmeye hazır olmadan kurulan özel ve kapalı flört ilişkilerini küçümsüyordu.

Bu dönemde kişinin popülaritesi içsel özelliklerine göre belirlenmiyordu. Bunun aksine, genellikle akran kültürünce şekillenen popülerlik, çıkmaya kimin "uygun ve yeterli olduğunu" belirliyordu. Bazı okullarda reyting sadece ağızdan ağıza yayılan söylentiyle de belirlenmiyordu. Bilakis kimi durumlarda kişinin çıkma değerini belirlemek için kampüslerde listeler dolaşırdı. Örneğin, Michigan Üniversitesi'nden bazı kadınlar kendi kampüs çıkına tahvillerine göre "KBE'leri" (Kampüsün Büyük Erkekleri) şu şekilde değerlendirilmişlerdi: A—düzgün; B—uygun/idare eder; C—ilk bakışta iyi; D—yarım akıllı/şapşal; E—tuhaf/tekinsiz.[27] Bu liste kampüsteki kadınlar tarafından bir erkeğin çıkma teklifini kabul edip etmemek için adeta bir rehber gibi kullanılıyordu. Bu tarz listelerin oluşturulması, üniversiteli kadınlar tarafından ciddiye alınsın alınmasın, akranların birbirlerinin çıkacağı kişileri denetleme ve değerlendirmede ne kadar aktif olduklarını kanıtlar nitelikteydi.

FLÖRT DÖNEMİ; "İLİŞKİDE İSTİKRARI BULMA"

Yukarıda tartışılan normlar 1920'ler ve 1930'lar boyunca önemini korusa da zaman içinde hükmünü kaybetti. Flört etme pratiği bir süre daha devam etti ancak 1940'ta patlak veren İkinci Dünya Savaşı yeni bir flört senaryosu ortaya çıkardı.[28] Bu dönemde erkekler kelimenin gerçek anlamıyla nadir bulunan kaynaklar haline geldi. Artık milyonlarca erkek silahlı kuvvetlerdeydi ve denizaşırı ülkelere gitmişlerdi. Ne

(25) Waller 1938.
(26) Bailey 1988.
(27) Bailey 1988, 28.
(28) Bailey 1988.

yazık ki, çoğu geri de dönememişti. Bu erkek yokluğunun farkına varılması flört meselesinin çehresini de değiştirdi. En çok sayıda kişiyle çıkarak kazanılan popülerlik savaşla birlikte uçup gitmiş, yerini tek bir kişiyle flört etmeye ve "ilişkide istikrarı bulmaya" bırakmıştı. 1920'ler ve 1930'larda çıktıkları kişi sayısıyla övünen üniversiteli kızların yerini sosyal kulüplere üye bir erkeğe bağlanmayı ve o savaştan döner dönmez onunla nişanlamayı umut eden kızlar aldı.[29] Bu dönemde çıkmak, erkekler için de daha ciddi bir hal aldı. Puanlama ve çıkma çağında "Kampüs Büyük Erkek" olmak isteyen erkekler artık durulmak istiyorlardı.[30]

İkinci Dünya Savaşı'nın sonu Birleşik Devletler'de flörtleşmeyi de etkileyecek ekonomik bir refah döneminin de habercisi oldu. İş imkânları ve ekonomik büyüme erkeklere önceki dönemlerden daha erken evlenmelerini sağlayacak finansal istikrar sağladı.[31] İkinci Dünya Savaşı'nın bitişini takip eden yıllarda ortalama evlilik yaşı düştü, aile başına düşen çocuk sayısı arttı ve, daha genel olarak, toplumda düzenli bir aile hayatı arzusu yerleşmeye başladı.[32]

Tıpkı önceki puanlama ve çıkma senaryosundaki gibi, ilişkide istikrar dönemi de kendi kurallarını oluşturdu. "İstikrarlı bir ilişki içinde olanlar" seyircilere "boşta" olmadıklarını (argo tabirle "kapılmış olduklarını") göstermek için birbirlerine giyecek ya da takacak bir şey verirlerdi. Bu tarz semboller gençliğin evlilik yüzüğüne verdiği bir karşılıktı. Örneğin, genç erkek kız arkadaşına sınıf yüzüğünü ya da atletizm aktivitelerinden aldığı üzeri yazılı kazağını verebilirdi. Bu noktada yerel kurallar değişkenlik gösterebiliyordu: Bazıları birbirlerine yüzük verirken, kızlar erkeğin isminin yazılı olduğu bileziği takabilir ya da her iki taraf aynı "sevgili ceketlerinden" giyebilirlerdi.[33] Bu tür kurallar bir yandan boşta olanların kimlerin "yasaklı bölgede" olduğunu anlamaları için, diğer yandan da istikrarlı bir ilişkide olunduğunu göstermek için izlenen yollardı.

(29) Bailey 1988.
(30) Bailey 1988.
(31) Bailey 1988.
(32) Cate ve Lloyd 1992.
(33) Bailey 1988, 51.

İstikrarlı ilişkilerde bu sembollerin yanı sıra yaygın olarak uygulanan pratikler de vardı. Özellikle genç erkeklerin kız arkadaşlarını haftada belirli defa dışarı çıkarmaları bekleniyordu. Buradaki kesin sayı ise yerel normlara bağlı olarak bir yerden diğerine farklılık gösteriyordu.[34] Ancak puanlama ve çıkma döneminde olduğu gibi, istikrarlı bir ilişkinin de doğrudan evlilikle sonuçlanması beklenmiyordu. Bir eş adayı seçilene kadar pek çok istikrarlı ilişki yaşanabilirdi.[35]

İstikrarlı ilişki dönemi, 1950'lerin lise son öğrencilerinin portresinin çizildiği *Grease* gibi filmlerde ölümsüzleşmiştir. Bu dönemin, genç kadınların sevgililerinin yüzüklerini takmaları ya da takım numarasının yazılı olduğu kazaklarını giymeleri, cumartesi gecelerini dansta, barda veya otomobilde film izlenen açık hava sinemalarında geçirmeleri gibi pek çok öğesi bu filmde hayata geçirilmiştir. Film aynı zamanda ana karakter Sandy'nin erkek arkadaşı Danny'nin cinsel kurlarıyla mücadele ederek çizdiği "iyi kız" imgesiyle de dönemin cinsel normlarını resmetmektedir.

ZİYARET Mİ, FLÖRT MÜ?

Genç kadınlar ve erkeklerin ziyaret ve flört dönemleri arasında bir araya nasıl geldikleri ve birbirleriyle nasıl ilişkiler kurduklarıyla ilgili değişen normların yanı sıra, bu dönemde güç, akran etkisi ve cinsel yakınlaşma dereceleriyle ilgili değişimler de yaşandı. Ziyaret döneminde genç kadınlar (ve anneleri) "ziyaret" teklifini kontrol ederlerdi. Flörtle birlikte ise kadınla güzel bir akşam geçirmek için kadını bir buluşmaya davet etmek yalnızca erkeğin hakkı haline geldi. Bu durum güç dengelerinde radikal bir değişiklik olduğunun göstergesiydi: yeni dönemde artık kontrol erkeklerin elindeydi. Dengelerdeki bu değişim ise, büyük ölçüde flört etmenin parasal boyutuyla ilişkiliydi.[36] Erkekten sadece kendisinin değil, çıktığı kadının da hesabını ödemesi beklenirdi. Bu dönemde kadınların erkeklerden daha az para kazandıkları ya da hiç paraları olmadığı varsayılırdı. Dolayısıyla kadına akşam yemeğini, sinemayı, vb. ısmarlamak erkeğin sorumluluğuydu. Tabii böyle bir

(34) Bailey 1988.
(35) Bailey 1988; Rothman 1984.
(36) Bailey 1988.

ödeme yetkisi ve becerisi beraberinde gücü de getirdi. Artık erkeklerin kadınlara çıkma teklif edecek gücü vardı. Kadınlar elbette daveti reddedebilirlerdi. Buna karşın, saygın bir kadın olarak itibarlarını kaybetme riski olmaksızın kimseye çıkma teklif edemezlerdi. Ayrıca erkekler randevunun ne zaman ve nerede olacağına karar verme gücüne de sahipti. Hesabı da ödediğinden randevuda ne yapmak gerektiğine, neye gücü yeteceğine ve kadının ne kadar harcamaya "değeceğine" karar veren de erkeklerdi.[37]

Flört dönemiyle birlikte değişen tek şey elbette ki güç değildi, bu dönemde akranlar da giderek önemli olmaya başladı. Ziyaret döneminde eve gelecek centilmenin seçiminde en büyük etkiye aile sahipken flört dönemi ailelerin gözlerinden uzak bir kamusal alana taşınmıştı. Bu durum özellikle de ebeveynlerin bu süreçten daha fazla uzaklaştığı üniversite kampüslerinde geçerliydi. Ebeveynlerinin yokluğunda akranları, kişinin çıkacağı kişiyi seçmesinde etkili olmaya başladı. Dahası flört etme bir şekilde popülerlik yarışmasına dönüştüğü için kalabalığın "bir parçası" olmak için dönemin egemen senaryosuna uymak (istikrarlı bir ilişki içinde olmak gibi) önemli hale geldi.

Yakın ilişkiler ebeveyn gözetiminden uzaklaştıkça ilişki denklemine cinsel yakınlaşma da girmeye başladı. Flört döneminde, özellikle istikrarlı beraberliklerde, bu ilişkiler çiftin yakınlaşabileceği kadar uzun sürerdi. Bu yakınlık beraberinde artan cinsel ilişki ihtimalini de getirdi. Fakat cinsel davranışlar sadece istikrarlı bir ilişki içinde olanlara özgü değildi, zira puanlama ve flört döneminde de partnerler arasında cinsel etkileşimler yaşanıyordu.[38] Amerikan gençlerinin cinsel davranışlarını belgeleyen ulusal örnekler olmasa da konuya dair (hem akademik hem de ana akım medyada yer almış) küçük ölçekli çalışmalar ve yayınlar cinsel davranışlardan söz etmiştir. Kaynaklar "öpüşme" ve "okşama/cinsel birleşme olmadan sevişmenin" gençler arasında norm olduğunu göstermektedir.[39] Bu eylemlerin kesin tanımları bulunmamakta

(37) Bailey 1988.

(38) Bailey 1988. Üniversite öğrencilerinin "puanlama ve flört" çağındaki cinsel davranışlarına dair daha fazla bilgi için ayrıca bkz. Bromley ve Britten (1938) ve Fass (1977).

(39) Bailey 1988.

ancak öpüşmenin boyundan başlayan uyarılmayla "giyinik kalan cinsel uyarılma bölgelerini" kapsadığı düşünülür.[40] Öpüşmede boyun, dudaklar ve kulaklar "cinsel obje olarak kullanılır."[41] Sevişme ise, daha fazla cinsel yakınlaşma demektir ve "tamamen cinsel birleşme olmaksızın, evli çiftlere özgü her türlü sevişmeyi kapsar."[42]

İlişkilerde öpüşme ve sevişmenin 1920'lerde flört yaygınlaşmadan önceki dönemde de var olmuş olması muhtemeldir.[43] Bunun kanıtı on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıllarda ilişki yaşayan partnerlerin aşk mektuplarında da bulunabilir.[44] Ancak cinsel eylemlerin önemi, eylemlerin kendisinden çok dönemin gençlik kültüründe artan derecede görünür olmasında ve bu kültür tarafından kabul edilmesinde yatar.[45] Yirminci yüzyıl ilerledikçe, özellikle de öpüşme ve sevişme, istikrarlı ilişkisi olanlar arasında, dönem gençliğinin flört deneyimine damgasını vurmuştur. Bu sebeple flört senaryosu 1940'lar ve 1950'ler boyunca ziyaret çağının izin verdiğinden daha fazla cinsel yakınlaşma olmasına yol açmıştır.

Evlilik öncesi cinsel birleşmeye dair kanıtlar ise flört çağındaki çiftler arasında cinsel birleşmenin olduğunu ancak bunun dönemin normu olmadığını gösteriyor.[46] 1984 yılında yürütülen oldukça ustalıkla yapılmış kantitatif bir çalışmada sosyolog Martin Whyte, Detroit büyükşehir bölgesinde kadınların flört etme, eş bulma ve evlilik deneyimlerini araştırmıştır. Çalışmada 18-75 yaşlarında, halihazırda evli olan ya da önceden evli olduklarını belirten kadınlar üç ana kategoriye ayrılmıştır: 1925-1944 yılları arasında evlenen savaş öncesi gelinleri, 1945-1964 yılları arası doğumlardaki ani artış döneminde evlenenler (*baby boom*)* ve 1965-1984 yıllarında ilk evliliğini yapanlar. Bu ve-

(40) Bailey 1988, 80.
(41) LeMasters, Bailey'den alıntı 1988, 80.
(42) LeMasters, Bailey'den alıntı 1988, 80.
(43) Bailey 1988; Rothman 1984.
(44) Rothman 1984.
(45) Bailey 1988.
(46) Whyte 1990.

(*) *Baby boom*, özellikle Amerika'da İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminde başlayıp 1960 yılı başlarına kadar süren, yıllık doğum hızında büyük artışı tanımlamak için kullanılan bir sözdür.

riler flört döneminin başlamasından beri ne kadar çok değişimin meydana geldiğini en açık biçimde anlatıyor. Whyte araştırmasında zaman dilimlerindeki sürekliliğe rağmen en son kuşağın yaşadığı ve Whyte'ın "cinsel yakınlaşma devrimi" olarak adlandırdığı durumu da belgelemiştir.[47] "Kaba tahminlere göre savaş öncesi gelinlerinin sadece yüzde 24'ü bekâretini (evlenmeden önce) kaybetmişti. Ani doğum artışının olduğu dönemin gelinleri için bu oran yüzde 51 iken, 1965 sonrası evlenenler içinse bu oran yüzde 72'ye yükselmiştir.[48] Whyte'ın "cinsel yakınlaşma devrimi" kavramını "cinsel devrime" tercih etme sebebi son kuşaktaki kadınların çoğunun evlilik öncesi cinsel birleşmelerini yaşadıkları istikrarlı flört ilişkilerinde ve çoğu durumda evleneceği kişilerle yaşamış olmalarıdır. Müstakbel kocalarıyla tanışmadan önce cinsel ilişki, diğer bir deyişle "evlilik öncesi cinsel ilişki" yaşayan kadınların oranında zaman içinde önemli bir artış olmasına rağmen, üç kuşaktaki kadınların çoğu yalnızca müstakbel kocalarıyla evlilik öncesi cinsel ilişki yaşamışlardır.[49] Savaş öncesi gelinlerinin sadece yüzde 3'ü ve onu izleyen ani doğum artışının olduğu dönem gelinlerinin yüzde 17'si kocalarından başka biriyle cinsel ilişkiye girmişlerdir. Bu oran en geç kuşaktaki (1965 sonrası) gelinlerde ise yüzde 33'e yükselmiştir.[50]

Bu verilerin ortaya koyduğu gibi, flört ve orta seviye cinsel yakınlaşmalar, özellikle öpüşme ve sevişme, yüzyılın başlarından 1960'ların ortasına kadar gitgide gençlik deneyiminin daha önemli bir parçası olmuştur. Yirminci yüzyılda daha fazla cinsel yakınlaşma yaşanmış ancak yaygın olarak bu cinsel yakınlaşmalar genellikle evlilikle sonuçlanma ihtimali yüksek olan ilişkilerle sınırlı olmuştur. Ancak muhtemel bir cinsel yakınlaşma yolunda karşı cinsten birini tanımak için flört etme

(47) Örneğin, Whyte (1990) flört etmeye başlanan yaşta (örneğin 16 yaşında) bir devamlılık olduğunu söylemiştir. Whyte'a göre, bütün nesillerin ebeveynleri çocuklarının flört ilişkilerinde "kenarda köşede dolaşır" ve açık ve direk kontrol ederek olmasa da çocuklarının flört tercihlerini etkilemek için ellerinden geleni yapar (Whyte 1990, 39). Çocukların "kur yapma aktivitelerine" ebeveynlerin müdahalesine dair bir tartışma için ayrıca bkz. Bruce (1976) ve Leslie ve diğerleri (1986).

(48) Whyte 1990, 26.

(49) Gagnon ve Simon 1973.

(50) Whyte 1990.

geleneği Amerikan gençliğinin normu olarak kalmamıştır. Yirminci yüzyılın son dönemlerinde, özellikle de kampüslerde, yeni bir senaryonun ortaya çıkmasına yol açacak değişimler meydana gelmekteydi.

TAKILMA ÇAĞININ ORTAYA ÇIKIŞI

Flört etmenin 1920'ler boyunca süren egemenliğine rağmen toplumdaki çeşitli değişimler cinsel senaryoda başka değişiklikler de meydana getirdi. 1960'ların ortalarında gençlerin bir araya gelme biçimlerinde değişiklikler görülmeye başlandı.[51] Geleneksel flörtten sapma özellikle üniversite kampüslerinde görünür oldu.[52] Üniversite öğrencileri ikili flörtler yerine gruplar halinde sosyalleşmeye ve çok sayıda arkadaş ve akranla "partilere katılmaya" başladılar. Bu partiler sosyal bir gezintiden daha fazlasıydı; partiler zaman içinde potansiyel cinsel karşılaşma mekânları haline geldi. Partilerde öğrenciler cinsel açıdan yakınlaşabilecekleri kişilerle tanışmaya veya zaten tanıdıkları sınıf arkadaşlarıyla yakınlaşırken alkol tüketiyorlardı.[53] Partiler, cinsel olasılıkların yanı sıra potansiyel duygusal bir partner bulma ve yeni bir ilişki kurma yerleriydi de. Peki, 1960 ortalarının kampüslerde resmi flört döneminin sonuna ve takılma döneminin ortaya çıkışına denk geliyor diyebilir miyiz? Bana göre bu dönemle çakışan, hem kültürel hem demografik bir dizi toplumsal-tarihsel akım, durumun böyle olduğunu gösteriyor.

1960'lar toplumumuzda, özellikle de gençler arasında, muazzam değişimlerin yaşandığı bir zaman dilimi olarak bilinmektedir. Doğum kontrol hapının bulunması ve erişilebilir olmasıyla ile birlikte cinselliğe dair tutumlardaki özgürleşme, toplumsal olarak cinsel açıdan kabul edilir pratikleri değiştirmiştir. Bu dönemde cinsel ilişki salt üreme aracı olmaktan ziyade cinsel yakınlığın ve fiziksel zevkin bir göstergesi olarak görünüyordu.[54] Üremeye ve cinselliğe dair tutumlardaki bu değişiklikler beraberinde cinsel davranış değişikliklerini de getirmiştir. Cinsel davranışlardaki bu önemli değişimin ne derece belirgin ve

(51) Bailey 1988; Horowitz 1987; Murstein 1980.
(52) Horowitz 1987; Moffatt 1989; Strouse 1987.
(53) Moffatt 1989, 49.
(54) D'Emilio ve Freedman 1988.

çarpıcı olduğu oldukça tartışmalı bir husus. Fakat çoğu akademisyen cinsel davranışlarda gözle görülür ve yaygın bir değişim olduğu konusunda hemfikir. Yani bu dönemde evlilik öncesi cinsel ilişki artık bir tabu olmaktan çıkmıştı ve kadınlar ve erkekler için neredeyse norm haline gelmeye başlıyordu.[55] Evlilik öncesi cinsel ilişkinin artmasıyla birlikte heteroseksüeller için cinsel ifadenin diğer biçimlerinde de artışlar görülmeye başlandı. Önceleri evliliğe (ve cinsel birleşme sonrasına) bırakılan cinsel içerikli eylemler cinsel senaryonun erken "temelleri" arasına katılmaya başladı.[56] Özellikle oral seks yirminci yüzyılın ikinci yarısı boyunca iyi eğitimli beyazlar arasında cinsel senaryonun önemli bir öğesi haline geldi.[57] Böylece evlenmemiş heteroseksüeller için cinsel olasılıklar da genişlemiş oldu.

Takılma kültürünün ortaya çıkmasıyla ilişkilendirilebilecek kültürel değişimin ikinci kaynağı ise kadın hareketidir. Feminizm, ilişkiler ve aileler de dahil olmak üzere, hayatın pek çok alanında kadınlara ve erkeklere atfedilen rolleri radikal biçimde etkilemiştir.[58] Geçmişe kıyasla bugün yetişkinlikte kadınlara ve erkeklere ait çeşitli rol ve tercihlerin yanı sıra oğlan ve kızlara da, çocukluk ve erken yetişkinlik dönemlerinde, sunulan çeşitli tercihler var. Bu durum özellikle cinsellik alanı için de geçerli. Feministler kadınların evlilikte ve evlilik dışında cinsel olarak özgür olmaları ve cinsellikten sadece "kötü" kızların haz almadığı fikrini desteklemişlerdir.[59] Dahası feministler sadece erkeklerin kadınların peşinden koşabileceği fikrine de meydan okumuşlardır. Dolayısıyla feminist ideallerin kültürümüzdeki yankıları kadınların ve erkeklerin etkileşimi ve ilişki kurma biçimlerini değiştirmiştir. Kadınların ve erkeklerin nasıl davranmaları gerektiğini belirleyen "kurallardaki" kimi değişiklikler, üniversite kampüsünde ortaya çıkan takılma kültürüne etki yapmıştır. Başka bir deyişle, toplumsal cinsiyet politikaları cinsellik politikalarını daha yakından etkilemiştir.[60]

(55) Laumann ve diğerleri 1994.
(56) Gagnon ve Simon 1987.
(57) Laumann ve diğerleri 1994.
(58) Cate ve Lloyd 1992; Gagnon ve Simon 1973.
(59) Rubin 1990.
(60) Gagnon ve Simon 1973.

Kültürde meydana gelen değişimlerden etkilenen Amerikan gençliği 1960'ların ortaları itibariyle "yetişkin beklentilerine ayak uydurmaktansa" "bireysel tercihlerin ifade edilmesine değer vermeye" başlamıştır.[61] Bireysellikteki bu yükselişin bir göstergesi de üniversite öğrencilerinin ebeveyn sistemine karşı ayaklanmalarıdır. Yirminci yüzyılda pek çok üniversitenin, cinsel davranışları kontrol altında tutmaya yönelik kuralları vardı. Örneğin, yurtlar kadınlar ve erkekler için ayrıydı, (özellikle kadınlar için) sokağa çıkma yasakları mevcuttu, misafir ziyaretleri denetleniyordu ve karşı cinsten birinin odasında kalmak yasaktı.[62] Üniversite yöneticileri öğrencilerinin davranışlarından, özellikle de öğrencilerinin karşı cinsle olan ilişkilerinden, sorumlu sayılıyordu. Ancak daha fazla sayıda tek cinsiyetli kurum karma eğitime geçtiğinden işleri de gitgide zorlaştı.[63] En nihayetinde öğrenciler yöneticilerle özel hayat ve cinsel özgürlük mücadelelerinde galip gelen taraf oldular. Yukarıda sözü geçen öğrenci davranış ve tutumunu denetleyen politikalar 1960'larda ve 1970'lerde ülkeye yayılan diğer değişimlerle birlikte düşüşe geçti. Bugün pek çok üniversite kampüsünde öğrencilerine karşı cinse erişimleri neredeyse sınırsız.[64] Bunun yanı sıra, üniversite yönetiminin öğrencilerin cinsel davranışlarından sorumlu olduğu düşüncesi de değişti. Günümüzde üniversiteler yalnızca cinsel eyleme odaklanmak yerine kaynaklarını öğrencilerini cinsel saldırı ve cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı uyarmak için kullanmaya başladı.

Üniversite kampüslerinde takılmanın nasıl ortaya çıktığı ve resmi flörtün neden düşüşe geçtiğini anlamak için 1960'lardaki kültürel değişimlerin yanı sıra çeşitli demografik eğilimlere de bakmak gerekir. Öncelikle Birleşik Devletler'de ortalama (medyan) ilk evlilik yaşında bir yükselme olmuştur.[65] Şu anda ortalama ilk evlilik yaşı kadınlar için

(61) Modell, Arnett'ten alıntı 1998, 301.

(62) Bailey 1988.

(63) Poulson ve Higgins 2003.

(64) Karma üniversite yurtlarının üniversite öğrencileri cinsel olarak ne derece serbest davrandıkları üzerindeki etkisine dair bir tartışma için bkz. Lance (1976).

(65) Surra 1990.

25, erkekler için ise 27'dir. Bu da ilk evlilik yaşının kadınlar için yaklaşık 20, erkekler için 23 olduğu 1960'lı yıllarla ciddi bir farklılık göstermektedir.[66] Nitekim üniversitede ya da hemen üniversite sonrasında evlenen insanların sayısında son 40 yılda ciddi bir düşüş olmuştur.

Evliliği ertelemelerine rağmen genç erkekler ve kadınlar ortalama 17 yaşında cinsel yönden aktif olmaya başlar.[67] Bu demografik gerçekler üniversite kampüslerindeki cinsel senaryoyla da yakından ilişkilidir çünkü şu anda karma eğitim gören gençler üniversite yıllarında eş bulmak adına daha az baskı altındalar ama aynı zamanda da cinsel olarak aktifler. Dolayısıyla hayat arkadaşlarıyla yuva kurmadan önce "gönül eğlendirmek" için epey bir vakitleri var.[68] Bu da kişinin üniversite yıllarını yirminci yüzyılın başlarında mümkün olduğundan daha fazla gündelik ilişkiler yaşayarak geçirmesine yol açıyor.

Takılma döneminin ortaya çıkmasıyla ilişkilendirilebilecek diğer bir eğilim de üniversiteye giden kadın sayısındaki önemli artıştır. 1972 yılı itibariyle üniversiteye giden kadın sayısı 1960 yılının üç katıydı.[69] Günümüzde Birleşik Devletler'deki pek çok üniversite kampüsünde kadınlar sayıca erkeklerden fazla. Şu anda üniversiteye kayıtlı yaklaşık her 100 kadın başına 80 erkek düşmektedir.[70] Flört dönemiyle karşılaştırıldığında günümüzde erkekler kampüste daha az bulunan kaynaklar haline gelmiş durumdalar. Cinsiyet oranındaki bu dengesizlik, sosyal etkileşimin ağırlıklı olarak okuldaki arkadaşlarla gerçekleştiği nüfusu kalabalık kampüsleri etkilemektedir. Takılma döneminde erkekler için okullarda erkek öğrenci sayısının kadın öğrenci sayısına göre *az oluşundan* kaynaklanan bir güç söz konusudur. Bu da demek oluyor ki, takılacak yeterince erkek olmadığı için, kampüslerdeki erkekler karşı cinsle etkileşime geçerken kendi ihtiyaçlarına uygun şey-

(66) Bianchi ve Casper 2000.

(67) U.S. Department of Health and Human Services, National Center for Health Statistics (ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Departmanı, Ulusak Sağlık İstatistikleri Merkezi) 2001.

(68) Cate ve Lloyd 1992.

(69) Glick 1975.

(70) U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics (ABD Eğitim Departmanı, Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi) 2002.

leri belirleme gücüne sahip. Dolayısıyla günümüzde kadınların kimi üniversiteli erkeklerin yararına olacak bir senaryoya kendilerini uydurmak durumunda kaldıklarını söyleyebiliriz.

1960'ların kültür ve demografisindeki birbiriyle bağlantılı bu değişimler flört senaryosunu değiştirmenin önünü açmıştır. Öğrencilerin karşı cinsle bir araya gelme şekli olarak flörtün ne zaman bitip, takılmanın ne zaman başladığını tam olarak kestirmek mümkün değilse de bu değişimin 1970'lerde ortaya çıktığına dair kanıtlar mevcuttur.[71] Gelecek bölümde yapacağımız şey, takılma senaryosuna daha yakından bakmak olacak. Yirminci yüzyılın iki büyük cinsel senaryosu olan ziyaret ve flörtü temel alarak günümüz üniversite öğrencilerinin ve genç mezunların deneyimlerini sunmaya çalışacağım.

(71) Horowitz, 1987; Moffatt 1989; Murstein 1980; Strouse 1987.

III
TAKILMA

Peki, takılmak ne anlama gelir? Bu soruya yanıt bulmak için sözlüğe bakmak yeterli olmayacaktır çünkü çoğu sözlükte takılma sözcüğü yoktur bile.[1] Hatta üniversite öğrencileri bile bu kavramı tanımlamakta güçlük çekiyorlar. State Üniversitesi'nde son sınıf öğrencisi olan Tony ile olan görüşmem bu belirsizliği yansıtır nitelikte:

KB: Takılmayı tanımlar mısın?

Tony: Birini eve götürüp, geceyi onunla geçirmek... Cinsel ilişki bunun büyük bir parçası ama sanırım birini eve götürüp takılırsan bu takılma olur.

KB: Yani takılmak sadece öpüşme anlamına gelebilir mi?

Tony: Evet.

KB: Peki genellikle ne anlama gelir?

Tony: Seks yapmak.

KB: Yani tanıdığın insanlar "takılıyoruz" dediğinde biriyle sevişiyor mu oluyorlar?

Tony: Evet (tereddütle)... Aslında kişinin kim olduğuna da bağlı, Mesela ben arkadaşlarımı gerçekten çok

(1) Pek çok sözlükte takılma ve takılmak ile ilgili olan ve tanımın bir cinsel ilişkilenme şekline işaret ettiğini söyleyen bir girdi yok. Bu eksiklik, argo terimler ya da cinsel terminolojiye odaklanan pek çok sözlükte de mevcut. Buna bir istisna ise, Eble'ın (1996) üniversite öğrencileri arasında kullanılan argo üzerine yazdığı kitap. Eble, 1970'lerden 1990'lara kadar North Carolina Üniversitesi'ndeki öğrencilerin kullandığı argo terminolojisine dair yaptığı çalışmasında "takılmak" teriminin 1980'lerin ortalarından itibaren sık sık "romans/aşk ya da seks için partner bulmak" ya da "ateşli şekilde öpüşmek" anlamlarında kullanıldığını bulmuş.

iyi tanıyorum. Oda arkadaşlarımdan biri "takıldım" derse, eve bir kız getirmiş ve onunla bir şeyler yapmış demektir... Ama başkaları takıldıklarını söylediğinde onlara sormak gerekir, hayatlarına burnumu sokmak için değil, "takılmak" bir sürü anlama gelebileceği için.

KB: Bunu derken ne demek istiyorsun?

Tony: "Takılmak" dediğimde mi? Birini eve götürdüm demeye çalışıyorum.

KB: Ama tam olarak ne olduğunu açıklamıyorsun.

Tony: Evet, ne yaptığımı anlatmayı pek sevmiyorum [güler].

Genellikle konuştuğum üniversite öğrencileri ve yeni mezunlar takılmanın anlamını ve takılma senaryosunu izlemek için gerekli normları söyleyebiliyordu ancak kendilerinin bu kavramı kullanma şekillerinin diğer öğrencilerin bu terimi nasıl kullandıklarını yansıtıp yansıtmadığından pek emin değildi. Tony'nin de belirttiği gibi, gerçekten de takılmanın anlamı kime sorduğunuza göre değişiyor.

Kavramın anlamına dair var olan kafa karışıklığına rağmen, araştırma yaptığım her iki üniversitedeki öğrenciler de "takılmanın" yaygın olarak kampüste mahrem etkileşime atıfla kullanıldığını belirtmiştir.[2] Görüştüğüm öğrenciler kavramı farklı şekillerde kullanmışsa da, takılmayı kampüsteki erkekler ve kadınların bir araya gelme ve ilişki kurmalarındaki en hakim yol olarak tanımlamışlardır. Bu, kampüsteki herkesin takıldığı anlamına gelmemekle birlikte öğrencilerin takılmayı cinsel ve romantik ilişkilere başlamanın öncelikli aracı olarak gördüklerini gösteriyor. Takılma ihtimali en az olanlar arasında etnik azınlıklar, *çok* dindar öğrenciler ve halihazırda yerleşik bir ilişki içinde olanlar (dolayısıyla da yeni bir partner arama gereği duyma-

(2) Bu noktadan itibaren "üniversite öğrencileri" derken sadece çalışma yaptığım iki doğu yakası üniversitesindeki beyaz, heteroseksüel ve geleneksel olarak üniversite yaşındaki öğrencileri kast ediyor olacağım. Bölüm 1'de de belirtmiş olduğum gibi, görüşmeciler olasılıklı örneklemeye göre seçilmedikleri için sonuçlar da tüm üniversite öğrencilerine genellenemez.

yanlar) bulunmaktadır. Diğer çoğu öğrenci ise değişen derecelerde de olsa takılmışlardır.

TAKILMAYI TANIMLAMAK

Tony gibi kimi öğrenciler takılmanın genellikle "seks yapmaya" tekabül ettiğini düşünüyor. Ancak başka pek çok öğrenci "takılmak" dediğinde cinsel birleşmeden daha az bir şeyi kastediyor. Kimilerine göre takılmak "sadece öpüşmek" ya da "sevişmek" iken, diğerlerine göre öpüşmenin ötesinde, kıyafet üzerinden veya altından, cinsel içerikli dokunma demektir. Kimileri ise takılmanın "birleşme dışında her şey," yani öpüşme, dokunma ve oral seks olduğunu ifade etmiştir. Çoğu öğrenci bu kavramı farklı insanların farklı şekilde kullandıklarını da belirtmiştir. Aslında pek çok öğrenci "takılma" kavramına lise zamanından aşinadır.[3] Takılmaya dair önceki deneyimleri de bahsi geçen kavram karışıklığına katkıda bulunmuştur zira lisede kullandıkları tanım üniversite arkadaşlarının kullandığıyla her zaman uyuşmamaktadır. Dolayısıyla eğer hangi cinsel eylemlerin gerçekleştiğine dair sorular sormazsanız "takıldım" diyen bir kişinin tam olarak ne kastettiğinden de emin olamazsınız. Yine de bazı öğrenciler bu kavramı kullanan yakın arkadaşlarının neyi kastettiklerini anlayacaklarını düşünüyor (örneğin, arkadaş gruplarında kavramın üzerinde ortaklaşılan bir tanım var ise). Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Trent'in durumu buna bir örnek teşkil ediyor:

> *KB:* Takılmayı tanımlar mısın?
>
> *Trent*: Öpüşmek.
>
> *KB*: Yani kişi öpüşmekten fazlasını yapmışsa takılmış olmuyor mu?
>
> *Trent*: Takılmış oluyor, ama bilmiyorum. Yani bir anlamda bir kızla takılırsın ve biriyle takılırsan ve bu birkaç defa olursa sanırım olan olur.
>
> *KB*: Takılmak seks anlamına gelir mi?

(3) Ortaokul ve lise öğrencilerinin "romantik olmayan cinsel aktivitelere" katılımına dair bir tartışma için bkz. Manning (2005).

Trent: Hayır.

KB: Yani seksten farklı mı?

Trent: Evet.

Başka bir görüşmede State Üniversitesi son sınıf öğrencisi Kyle şunları söylemiştir:

KB: Takılmayı nasıl tanımlarsın?

Kyle: Sadece öpüşmek ve belki biraz dokunmak.

KB: Takılmak seks değil midir?

Kyle: Hayır, ama başka şekilde tanımlayan insanlar tanıyorum.

KB: Yani bazı insanlar takıldım dediklerinde seksi kastediyor olabilirler mi?

Kyle: Evet. Benim arkadaşlarımdan değil ama başkalarından o şekilde kullanıldığını da duydum.

KB: Yani eğer bir kişi takıldığını söylüyorsa kastettiği şeyi anlamıyorsun, sadece cinsel bir şey olduğunu biliyorsun, öyle mi?

Kyle: Evet öyle, ama seksi değil. Seks hariç her şeyi.

KB: Oral seks takılma olabilir mi?

Kyle: Evet.

State Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Lisa da şunları söyledi:

KB: Takılmayı tanımlayabilir misin?

Lisa: Bilmiyorum. Öpüşmekten sekse kadar her şey.

KB: Yani cinsel birleşme anlamına da gelir, birini öpme anlamına da, öyle mi?

Lisa: Evet, eğer yakın bir arkadaşımsa bunun üzerine konuşuruz ve seks yapıp yapmadığını bana söyler ama başkası "takılmak" dediğinde bana kalırsa öpüşmekten sekse kadar her şeyi kastediyor olabilir.

Görünen o ki, "takılma"nın net bir anlamı yok. Takılma öpüşme,

cinsel birleşme veya bu iki uç arasına düştüğü düşünülen herhangi bir cinsel etkileşime denk gelebilir.

Aslında bu kavramın anlamının muğlak olması şaşırtıcı olmamalı. 1997'de ABD eski başkanı Bill Clinton ve Monica Lewinsky arasındaki skandal patlak verdiğinde Başkan, DNA testlerinin Monica'nın kıyafetlerinde sperminin olduğunu kanıtlaması üzerine kesin bir biçimde "bu kadınla seks yapmadım" dedikten sonra kamuoyu "seks yapmanın" ya da "cinsel birliktelik yaşamanın" ne anlama geldiğini tartışmıştı. Clinton ve destekçileri, bir kişi eğer seksi sadece cinsel birleşme olarak tanımlarsa Başkan'ın ifadesinin doğru olduğunu iddia ettiler. Ancak Amerikan kamuoyunun çoğunluğu bu dar tanımlamayla adeta alay ederek seksin cinsel dokunma ve oral seksi kapsayan daha geniş bir tanımlamasını kullanmayı tercih etti. Bu tartışmada ilginç olan şey ise, görüşlerin nesiller arasında nasıl farklılaştığı oldu. Araştırmacılar daha genç kuşaktan kişilerin, Clinton'ın oral seksin biriyle seks yapmak "sayılmayacağı" görüşünü kabul ettiklerini ortaya koymuştur.[4] Bu durumda çok daha yeni bir kavram olan "takılmanın" evrensel olarak kabul edilmiş bir tanımının olmaması da şaşırtıcı olmuyor.[5]

Konuştuğum çok sayıda öğrenci takılmanın anlamına dair kafa karışıklığından bahsetti. Bu da bölgesel kullanımdaki farklardan ya da liseler arasındaki daha yerel farklardan kaynaklanabilir. Faith Üniversitesi'nden Kim'in söylediği gibi:

> *KB:* Az önce takılma dedin. Nasıl tanımlarsın takılmayı?
>
> *Kim:* [Güler] Aslında biraz komik çünkü benim geldiğim yerde, yani Virginia'da, takılmak öpüşmekten daha fazlası gibi ama her şeyi yapmak anlamında da de-

(4) Stepp 2003.

(5) Üniversite öğrencilerinin neyin "seks" sayıldığı ile ilgili yorumlarına dair bir tartışma için bkz. Bogart ve diğerleri (2000). Neyin "seks" sayıldığı ile ilgili tartışma için ayrıca bkz. Sanders ve Reinisch (1999). Bu tartışmanın gazetelere ne şekilde yansıdığına dair bkz. Rosenblatt (1998).

ğil. Buraya geldiğimde ise arkadaşlarımın şöyle dediklerini duydum: "Şu çocukla ve şu çocukla takıldım." Ben de "bu insanlar bu kadar çok insanla bunu yaptıklarına göre deli olmalılar!" diye düşünüyordum ama sonra fark ettim ki takılmak burada bazen sadece bir partide çocuğun biriyle öpüşmek ya da cinsel ilişkiye girmeden sevişmek anlamına geliyor.

Takılmanın anlamına dair kafa karışıklığı, üniversite öğrencileri mevzuyu özellikle de kendilerinden farklı nesilden biriyle konuştukları zaman ortaya çıkıyor. Mesela bazı kadın öğrenciler annelerine "erkeklerle" neler olup bittiğini anlatmak için evi aradıkları zaman telefonda sorun çıkabildiğini söylediler. State Üniversitesi'nde birinci sınıf öğrencisi olan Gloria annesine birisiyle takıldığını söylediğinde bu açıklamanın telefonun öbür ucunda paniğe sebep olduğunu belirtti.

KB: Tanıdığın insanlar takılmak kavramını [hiç] seks anlamına gelecek şekilde kullanıyor mu?

Gloria: Ben hiç duymadım. Ama annem haberlerde takılmanın oral seks demek olduğunu duymuş. Ben de ona hep "şu çocukla takıldım, çok iyi biriydi" diyorum. O haberleri izledikten sonra beni aradı ve "takılmak ne demek? diye sordu. Çünkü ben ona Billy, Joe ve Rob'la takıldım diyordum. Anneme "sadece öpüşmek" dedim. Sanırım ben kendim takılmayı hiç seks yapmak anlamında kullanmadım.

KB: Daha önce takılmanın biriyle zaman geçirmek/dalgasına bakmak *(fooling around)* anlamına geldiğini söylemiştin, değil mi?

Gloria: Evet. Biriyle zaman geçirmek, seks yapmak demek değildir ama oral seks yapmak olabilir.

İlginçtir ki, Gloria'nın seks tanımı oral seksi içermiyor. Konuştuğum çoğu öğrenci seks ve oral seks arasındaki ayrımı vurguladılar. Aslında bu bile tek başına neyin seks olarak düşünülebileceğine dair ku-

şaksal farklılıklara kanıt niteliğinde.[6] Gerçekte öğrenciler bu kavramı bir dizi cinsel davranışı içerecek şekilde kullanmalarına karşın, medya takılmanın en riskli senaryolarını gündeme getirerek konuyla ilgili var olan kargaşayı körüklemektedir.

Kavramın anlamını muğlak yapan başka bir sebep daha var. Aslında öğrenciler "takıldım" dediklerinde bahsi geçen cinsel temasın ayrıntılarını dinleyicinin hayal gücüne bırakmış oluyorlar. Hem erkeklerin hem kadınların bu temasın belirsiz kalmasını istemelerinin çeşitli nedenleri olabilir. Çoğunlukla, olduğundan daha fazla cinsel tecrübeye sahipmiş gibi görünmek isteyen erkekler takıldıklarını söyleyerek karşılarındakinin onları gerçekte yaşadıklarından *daha fazlasını* yaşadıklarına dair bir anlam çıkarmasını umabilirler.[7] İtibarlarını korumak isteyen kadınlar ise "takıldık" diyerek aslında karşılarındakinin gerçekte olandan *daha az* bir şey olduğunu düşünmesini isteyebilirler.[8] Öğrenciler yakın arkadaşlarıyla konuştuklarında ise karşı tarafın ne dediğini anlayabilir ya da yakınlıklarına da güvenerek konuyla ilgili ek sorular sorabilirler. Ancak konuşmacı, detayları bilmesini isteyeceği kadar yakın arkadaşı olmayanlara "takıldım" deyip gerisinin ucunu açık bırakabilir. Bu elbette ilgili tarafların gerçekte ne olup bittiğini öğrenmek için başka yollara başvurmayacakları anlamına gelmez. Fakat taraflar böyle durumlarda meraklarını gidermek için ikinci elden gelen söylentilere ve dedikodulara itibar etmek durumunda kalacaktır.

Açıkça görülüyor ki, iki insan arasında cinsel olarak ne yaşandığını anlamak söz konusu olduğunda "takılmak" belirsiz bir kavram olarak karşımıza çıkıyor. Ancak takılma senaryosunun cinsel yönlerinin

(6) Oral seks, geçtiğimiz on yıllarda heteroseksüeller için göze çarpan biçimde cinsel senaryonun yaygın bir parçası haline gelmiştir. Cinsel uygulamadaki bu değişime ve bunun sonuçlarına dair kapsamlı bir tartışma için bkz. Gagnon ve Simon (1987) ve Laumann ve diğerleri (1994).

(7) Bu nokta, Carpenter'ın (2005) bekâret kaybına atfedilen anlam üzerine yaptığı çalışması tarafından onaylanmaktadır. Carpenter, araştırmasında özellikle erkeklerin bekâreti sık sık bir damga, utanç verici bir şey olarak gördüklerini, bakir olduklarını arkadaşlarından saklamaya çalıştıklarını ve mümkün olduğunca çabuk bu durumdan kurtulmak istediklerini bulmuştur.

(8) Bu konuya kadınların cinsiyet temelli çifte standart sebebiyle neden itibarlarını korumak zorunda oldukları tartışmasıyla 6. bölümde döneceğim.

yanı sıra üniversite öğrencilerince de bilinen başka tanımlayıcı özellikleri de mevcut. Üniversite öğrencileri takılmanın romantik ilişkiye gidebilecek bir yol olduğunu ancak illa da bağlılık içeren bir ilişkiyi *garantilemediğini* düşünüyorlar. Takılmadan sonra kişilerden biri diğerinin telefon numarasını istemeye karar verebilir ya da daha sonra buluşmak üzere planlar yapmaya çalışabilir ancak pek çok kişi bunun pek yaygın olmadığını belirtmiştir. Tam aksine öğrenciler takılmanın en olası sonucunun "hiçbir şey" olduğunu, yani o kişiyle başka bir sosyal ortamda karşılaşmadıkça ve tekrar takılmaya karar vermedikçe o kişiden bir daha haber almadıklarını söylemiştir. Pek çok takılma devamlı romantik bir ilişkiye evrilmese dahi böyle bir olasılık bulunmaktadır. Çoğu öğrenci, özellikle de kadınlar, takılmanın bir tür ilişkiye evrilmesini umut eder. Dolayısıyla bütün takılmalar, taraflardan bir tanesi bunun "daha fazla bir şeye" dönüşeceğini –ki zaman zaman dönüşür de– düşündüğünde, yalnızca "geçici ilişki" ya da "tek gecelik ilişki" olarak tanımlanamaz.

TAKILMA NASIL GERÇEKLEŞİR?

Takılma, günümüzde üniversite öğrencilerinin sosyalleşme şekillerinin bir sonucudur. Yirminci yüzyılın başlarında yaptıkları gibi çiftler halinde flört etmek ve dışarı çıkmak yerine yurtlarda, partilerde veya barlarda gruplar halinde "vakit geçirmeyi" tercih ediyorlar.[9] Gecenin başında gruplar tek bir cinsiyetten oluşuyor olsa da uzun süre böyle kalmıyor. Mesela bir grup genç kadın dışarıya çıkmak üzere hazırlanıp (kıyafetler, makyaj, vs.) beraber bir kampüs partisine giderler.[10] Oraya gittiklerinde de üniversiteden erkekleri görür ve karma etkileşimler ve sohbetler başlar. Gecenin sonunda ise orada bulunan birçok kişi

(9) Üniversite öğrencilerinin gruplar halinde partilere ya da başka sosyal etkinliklere katılmaları en azından 1970'lerden beri sürmekte (Horowitz 1987; Moffatt 1989; Murstein 1980; Strouse 1987).

(10) Üniversiteli kadınların partilerde, barlarda, sportif etkinliklerde, vb. karşı cinsle iletişime geçtikleri zamanlarda erkeklerin ilgisini çekmek için görünüşlerini güzelleştirme gayretlerine dair bir tartışma için bkz. Holl ve Eisenhart (1990). Ayrıca üniversiteli kadınların (ve erkeklerin) gece dışarı çıkma hazırlıklarına dair bir tartışma için bkz. Grazian (basımda).

takılmak üzere karşı cinsten biriyle eşleşir. Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Kevin bu durumu şöyle anlatıyor:

> *KB:* Takılma olayına dair konuşuyorduk. Ben bu konuda biraz detay öğrenmeye çalışıyorum. Peki sen her hafta sonu takılır mısın?
>
> *Kevin:* Her hafta sonu değil... Sen dışarı çıkıp takılmazsan hafta sonu boşa geçmiş anlamına gelmez yani. Dışarı çıkar, eğlenirim. Takılırsam da o da işin bonusu olur.
>
> *KB:* Bonus mu? [Gülüyor]
>
> *Kevin:* Tabii takılmak geceyi bitirmek için iyi bir yoldur.

Görüşmeler esnasında üniversite öğrencilerinin zorlandığı şeylerden biri de takılmanın nasıl meydana geldiğini açıklamak oldu.[11] Çoğu için takılma sosyal hayatlarının o kadar alışılageldik ve yerleşik bir kısmıydı ki bu konuyla ilgili düşünmeleri ve takılmaların nasıl geliştiğini açıklamaları zor oldu. Daha önce cinsellik yaşamadıkları kişilerle nasıl takıldıklarını açıklamalarını istediğimde öğrenciler sıklıkla "alkol" ya da "bilmiyorum, bir şekilde oluyor işte" yanıtı verdi. Mesela Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Jack şunları söyledi:

> *KB:* Bana tipik bir takılmanın nasıl geliştiğini, bu konuda pek bir şey bilmeyen birine anlatır gibi anlatır mısın?
>
> *Jack:* Tam olarak anlatamam çünkü ben de hâlâ tam olarak anlamış değilim.

İlk başlardaki muğlak yanıtlarına rağmen, ek sorular sorduğum

(11) Üniversite öğrencilerinin cinsel karşılaşmaları çoğaltmak için kullandıkları taktikler ve bu taktiklerin toplumsal cinsiyete göre nasıl farklılaştığına dair bir tartışma için bkz. Greer ve Buss (1994). Genç kızların yüz ifadeleri ve mimiklerini erkeklere olan ilgilerini belli etmek için nasıl kullandıklarına dair bir tartışma için bkz. Moore (1995).

zaman öğrenciler takılmanın nasıl geliştiğini eninde sonunda açıkladı. Burada ilk adım, takılma partnerini tanımlamaktan geçiyordu. Kişinin takıldığı kişi tanıdık biri olabilir de olmayabilir de. Bazı durumlarda iki taraf önce arkadaşken diğer durumlarda ise sadece tanışlardır (birbirlerini az tanıyan kişiler) ve önceden yalnızca "birbirlerini görmüşlükleri vardır" ya da belki birlikte bir ders almışlardır. Böyle olduğunda kadın ve erkek takılma gecesi öncesinde birbirlerine kur yapmış ya da cinsel ilgi göstermiş olabilirler. Diğer durumlarda ise takılma çoğu öğrencinin "rastgele" olarak adlandırdığı bir şeye (yani takılma gecesinin öncesine kadar karşı tarafla herhangi bir ilişkinin söz konusu olmadığı bir duruma) tekabül eder. Ancak iki tarafın da birbirine tamamen yabancı olduğu durumlarda bu kişileri tanıştıracak bir arkadaş veya tanıdık vardır.[12] State Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Lisa, takılmanın yukarıdaki koşulların herhangi birinde meydana gelebileceği ve bahsi geçen ihtimallerden herhangi birinin diğerinden ağır basmadığı konusunda hemfikir olan öğrencilerden biriydi.

KB: Klasik bir takılma, kişilerin genellikle birbirlerini tanıdıkları durumlar mıdır yoksa takılma sıklıkla partide yeni tanıştığın biriyle mi olur?

Lisa: Sanırım ikisi de olabilir, söylemesi gerçekten zor. Bence çoğunlukla tanıdık biriyle olur. Yani henüz tanıştığın biriyle de olabilir ama sanırım genellikle arkadaş olduğun veya bir derste birkaç kez karşılaştığın biriyle olur. Söylemeye çalıştığım...

KB: O kişinin kim olduğuna dair en azından fikrinin olduğu biri mi?

Lisa: Evet, evet.

KB: Öğrenciler aynı kişiyle tekrar tekrar takılırlar mı yoksa bir kişiyle bir defa olur ve biter mi?

Lisa: Sanırım bu o kişinin kim olduğuna bağlı.

KB: Peki senin arkadaşların arasında hangisi daha olası?

(12) "Ağ içi yabancıların" üniversite kampüslerinde sosyalleşmeyi nasıl etkilediklerine dair bkz. Armstrong (2005).

Lisa: Bazen kız bir çocuğa tutulur ve [cinsel olarak] ne yapıyorlarsa onu yapmayı sürdürürler ama bu [ilişki odaklı] belli bir şeyle sonuçlanmaz. Sadece rastgele bir cinsel ilişki yaşamak isteyen kız kiminle, ne zaman isterse takılır [güler]. Ancak bu illa bir kere oldu ve bitti demek de değildir. Eğer o kişiye karşı duyguları ya da ilgisi varsa takılma yeniden gerçekleşebilir. Ama takılırsa ve sonrasında "ondan hiç hoşlanmadım" derse o zaman o iş orada biter [bu da onların bir daha takılmayacakları anlamına gelir].

İki taraf birbirini tanısın tanımasın hiç cinsellik yaşamadığın biriyle cinsel olarak yakınlaşmak için geçilecek bir yol olması gerekir. Bu noktada göz önüne alınması gereken iki mesele var. İlki, kişinin potansiyel takılma partnerini neye göre seçtiği. Diğeri ise, potansiyel partner bulunduğunda ilk cinsel etkileşimi kolaylaştırmak için neyin gerektiği. İlk meseleyle ilgili olarak ana mevzu çekim. Görüştüğüm öğrenciler aradaki çekimin o gece yaşanma ihtimali olan bir takılmanın ateşleyicisi olduğu fikrini benimsiyor.[13]

Üniversite kampüsünde kişiyi muhtemel bir takılma partneri yapacak çeşitli özellikler vardır. Bunlardan ilki kişinin dış görünüşüdür. Çarpıcı bir dış görünüş bir kadının sahip olabileceği en değerli özelliktir. Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Jack, potansiyel takılma durumlarında fiziksel görünümün kadınların erkeklerle olan ilişkilerini nasıl etkilediğini şöyle anlatıyor:

(13) Kimin kime karşı çekim hissedeceği karışık bir mesele. Ancak Laumann ve diğerleri (1994) bu meseleye beşeri sermaye ve cinsel piyasa tartışmasıyla açıklık getiriyorlar. İnsanların onları cinsel piyasadaki çekicilik ölçeğinde bir yere koyan birçok özellikleri olduğunu iddia ediyorlar. Bir anlamda ilgili taraflar olası bir cinsel partner için alışveriş yapıyor gibiler. Ancak herkes olası bir eş için karşı tarafın gerekli kriterlerini karşılayamayabilir. Daha da önemlisi, muhtemel cinsel partnerlerde hangi özelliklerin değerli görüldüğü yalnızca bireysel tercihlere değil, bir kültürün bir partnerde neyi çekici ve arzu edilir olarak tanımladığına bağlı oluyor. Üniversite öğrencilerinin kendilerine partner seçerken hangi özellikleri aradığına dair bkz. Townsend ve Levy (1990).

Jack: Bu tamamen kızın kim olduğuna bağlı. Diğerlerinden çok daha güzel olduğunu düşünen kızlar erkeklerin onlara gelmesini bekler ve kendileri bir hamle yapma zahmetine girmezler. Bilmiyorum ama sanırım bunun kendilerini küçülteceğini düşünürler. Güzel olduklarını düşünen ve ne istediğini bilen kızlar ise gelir, sizinle konuşur... İşte bu kızlar konuşmaya değecek kızlardır.

KB: Yani dış görünüş, statü sahibi olan ve olmayan kızlar için önemli bir faktördür ve kızların nasıl etkileşime girdiklerini etkiler, öyle mi?

Jack: Arkadaşlarımla konuşurken kızların üç kişilik gruplar halinde dolaştıklarına karar verdik: aralarından biri seksi, biri şişman, biri de sanki öylesine orada bulunan. Bu durum istisnasız hep böyle.

Faith Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi Lee de, üniversiteli diğer kadınlar gibi, erkeklerin potansiyel takılma partnerlerini seçerken dış görünüşe önem verdiklerini söyledi.

Lee: Tüm bu takılma olayında görünümün büyük önemi var. Gerçekten yakışıklı birini görürsünüz ve hele ki içiyorsanız söyleyecek bir şeyi olup olmadığına bakmadan onunla takılırsınız. Bence çocuk tam bir pislik olsa da olay bu (dış görünüş). Eğer çocuk yakışıklıysa kız onunla her durumda takılır.

Her iki kampüste de erkeklerde önem verilen bir başka değer bir erkek sosyal kulübüne ya da spor takımına üye olmak. State Üniversitesi'nde erkek sosyal kulübüne üye olmak özellikle erkekler arasında önem atfedilen bir değer. State Üniversitesi son sınıf öğrencisi Kyle, bu erkeklerin cinsel ilişki ihtimallerinin daha yüksek olduğunu söylemiştir: "Bence erkekler seks dürtüleriyle hareket ederler ve bu, kampüsteki prestijli konumları sebebiyle sosyal kulüp üyesi erkeklerde daha fazla kendini gösterir." Sosyal kulüp ya da dernek

evi üyelerinin "kampüsteki büyük adamlar" oldukları fikrinin Birleşik Devletler'de 1920'lere dayanan uzun bir geçmişi vardır.[14] Yakın zamanda sosyolog Patricia Yancey Martin ve Robert Hammer, 1980'lerde büyük bir devlet üniversitesinde sosyal kulübe seçilme sürecini incelemiş ve çaylak üye seçme sürecinin en "maço" erkeklerin seçilmelerini sağlayacak şekilde işlediğini görmüşlerdir. Daha az atletik, içmeye daha az meyilli olan ve sekse fetih anlayışıyla bakmayan erkekler çaylak üye seçimi sürecinde sık sık elenir (ve belki de baştan bu işe girişmezler bile).[15]

Kadınlar için ise, ne dernek üyesi ne de bir spor takımında olmak önemlidir. Kadınlar için dış görünüş karşı cinsi kendilerine çekmede çok daha merkezi bir yerdedir. 1980'lerde iki güney üniversitesini ele alan çalışmalarında antropolog Dorothy Holland ve Margaret Eisenhart, kadının kampüsteki konumunun neredeyse tümüyle erkeklerin o kadının fiziksel çekiciliğine dair algılarına göre belirlendiğini ortaya koymuşlardır. Öte yandan, erkeklerin konumu ise farklı kaynaklar tarafından belirlenir (sosyal kulüp üyeliği, atletik durumu, okuduğu bölüm, entellektüel kapasitesi gibi). Yani bu araştırmaya göre kampüste üniversiteli erkekler çok çeşitli özelliklere göre değer görüp statü kazanırken kadınlar sadece görünüşlerine göre değerlendirilir.

İstenen partner belirlendiğinde, iş duyguların karşılıklı olup olmadığını anlamaya gelir. Bir kişinin cinsel bir münasebetle ilgilenip ilgilenmediğini öğrenmek takılma senaryosunun önemli bir parçasını oluşturur. Öğrenciler, bunun dolaylı şekilde, yani karşı tarafın cinsel yakınlaşmayla ilgilenip ilgilenmediğini açıkça sormadan öğrenildiğini söylemiştir. Sözsüz bazı ipuçları potansiyel cinsel ilgiyi ortaya koyabilir.[16] Örneğin, öğrenciler ilgilenilen kişiye gösterilecek herhangi bir ilginin veya onunla kurulacak bir göz temasının önemli olduğunu belirtmiştir. Bu özel ilgi o kişiyle belirli bir süre baş başa konuşarak ya da gecenin önemli bir kısmını onunla geçirerek gösterilebilir. Diğer yandan, o kişiyle göz teması kurmamak, birisiyle konuşurken odanın

(14) Bailey 1988.

(15) Martin ve Hummer 1989.

(16) Sözsüz ipuçlarının cinsel senaryolarda genellikle nasıl bir rol oynadığına dair bir tartışma için bkz. Gagnon ve Simon (1973).

başka taraflarına bakmak ya da diğerleriyle vakit geçirmeye yönelmek takılmaya dair bir isteğin olmadığına dair temel göstergelerdir. Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Kevin, kızın takılmak isteyip istemediğini anlamaya dair özel bir yeteneğinin olduğuna inanmaktadır.

Kevin: Her zaman söylediğim gibi ben bir kızla takılıp takılamayacağımı ilk 30 saniyede anlarım. Onunla ilk konuştuğum anda.

KB: Anlarsın?

Kevin: Evet, anlarım.

KB: Nasıl anlarsın peki?

Kevin: Anlarım çünkü hissederim, aradaki çekimi hissederim. Hareketlerinden, konuşma şeklinden, sohbete dahil olma biçiminden benden hoşlanıp hoşlanmadığını anlarım. 30 saniyede. Arkadaşlarıma bakıp "arkadaşlar, bu olmayacak" derim ve başka kızlara geçeriz.

KB: Kızlar adına da bunu söyleyebilir misin?

Kevin: Evet. "Tommy, bu kız seni istiyor. Sen kal, ben gidiyorum." Anlatabiliyor muyum? 30 saniyede onlardaki hissi yakalarım. Takılmak istiyorlar mı? Eğer istiyorlarsa o gece iyi vakit geçireceksin hatta belki de takılacaksın demektir. Ama eğer tereddüt ediyorlarsa ve çoktan savunmaya geçmişlerse (kendilerini kapatmışlarsa) onları unut ve başkalarıyla devam et.

KB: Savunmaya geçmelerini (kendilerini kapatmalarını) açıklar mısın? Hangi hareket senden hoşlanmadıklarını gösterir?

Kevin: Göz temasına girmemeleri. Sen onlarla konuşurken etraflarına bakmaları, bu kızlar seninle ilgilenmezler yani. Seninle kesinlikle ilgili değildirler. Sizin sorunuza karşılık onlar size soru sormazlar... 30 saniyede anlayabilirsin.

Tüm öğrenciler takılmanın olası olup olmadığını Kevin kadar çabuk anlayabildiklerini iddia etmeseler de hem erkekler hem de kadınlar ta-

kılmaya giden aşamaların bir dizi sözsüz ipucu barındırdığını belirtti. Öğrencilerin çoğu, göz teması ve belli başlı "işaretlerin" takılmada ilgiyi belirleyen ana bileşenler olduğu konusunda Kevin ile hemfikir oldu. Öğrenciler ayrıca beden dilinin, "şakalaşmanın" ve birisiyle "flörtleşmenin" takılmaya dair olan ilgiyi belirleyici şeyler olduğundan bahsetti.[17]

NEREYE GİDİLECEK: TAKILMANIN MEKÂNI

İki kişi arasında hisler olduğu anlaşır anlaşılmaz iki tarafın nerede takılacaklarını belirlemeleri gerekir. Bunu da tıpkı takılmayı planladıkları gibi, açık açık söze dökmeden yapmalıdırlar. Takılmanın nerede olacağını belirleyen faktörlerden biri cinsel olarak ne kadar ileri gidileceğidir. Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Emily gibi pek çok öğrenci de takıldıklarında "sadece öpüştüklerini" ya da "seviştiklerini" belirtmiştir. Böyle durumlarda bunun için özel bir mekâna gerek olmadığını, sosyal aktivitenin olduğu yerde, partide ya da barda takıldıklarını söylemişlerdir.

> *KB*: Birisiyle takılırsan sonra ne olur? Yani o geceyi onda mı geçirirsin?
>
> *Emily:* Genellikle kalmam.
>
> *KB:* Peki takılma nerede olur?
>
> *Emily:* Genellikle partilerde ya da ilerleyen saatlerde hâlâ takılıyorsanız yurt odasında.

Başka insanların önünde öpüşmekten ileriye gitmek bir tabu olduğundan, daha fazla cinsel yakınlık isteyenler takılmak için özel bir yer bulur veya kızın ya da erkeğin yurduna veya dairesine gider. Bu, eve

(17) Gagnon ve Simon'ın (1973) söylediklerine paralel şekilde, takılma senaryosu, kültürel olarak belirlenmiş cinsel ilgi sembollerine dayanan sözsüz ipuçları ile başlıyor. İletişim alanından bazı araştırmacılar (bkz. Koeppel ve diğerleri 1993) sözsüz ipuçlarını yorumlamada önemli toplumsal cinsiyet farklılıkları olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin, erkekler iletişimi başlatan kadınların cinsel hamle yaptıklarını düşünürlerken, kadınlar erkeklerin başlattığı bir diyaloğu "arkadaşça" diye algılayabilmektedirler. Benim araştırmam bununla ilgili toplumsal cinsiyet farklılıklarını ortaya çıkarmasa da bu mevzuyla ilgili direk soruların ortaya farklı sonuçlar çıkarabileceğini düşünüyorum.

giden herkesin illa ki öpüşmekten fazlasını yapacağı anlamına gelmez, sadece bazı insanlar cinsel yakınlaşmanın herhangi bir seviyesi için mahremiyete daha fazla önem verdiklerini söylediler.

Takılmanın yerini belirleyen ikinci bir faktör de çiftlerden birinin diğerinin odasında ya da evinde kalıp kalmama tercihidir. Bazı öğrenciler takılma partnerlerinden o gece ayrılmak istediklerini, böylece ertesi gün birinin yanında uyanmanın getireceği tuhaflıktan kurtulduklarını söyledi. Bazı öğrenciler de "utanç yürüyüşü" yapmak ve takıldıktan sonra bir gece önceki kıyafetleriyle eve dönmek istemediklerini söylemiştir. Bu endişe, gece ve gündüz kıyafetleri genelde farklı tarzda olduğundan, görenlerin o kişinin hâlâ gece kıyafetleriyle olduğunu fark edeceği düşüncesinden kaynaklanır. İlginç olan şu ki, kadınlar utanç yürüyüşünden erkeklere göre daha fazla endişe eder. Bunların yanı sıra bazı öğrenciler aynı yatakta başka biriyle uyumakta zorlandıkları için partnerlerinde kalmayı tercih etmediklerini ve kendi odalarına/evlerine gittiklerini belirtmiştir. State Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Max bir kadınla geceyi geçirmeye dair sorunlarla ilgili şunları söylüyor:

Max: Gece kalmamalarını umarım.

KB: Kalmıyorlar mı?

Max: Bana kalsa kesinlikle kalmasınlar.

KB: Yani takılıp sonra onları evlerine mi bırakırsın?

Max: Evet, yani böyle olmasını umarım.

KB: Neden böyle söylüyorsun?

Max: Çünkü ben yatağımda rahat rahat, yayılarak, döne döne uyumak isterim.

KB: Yani kalmalarını fiziksel olarak mı rahatsız edici buluyorsun?

Max: Evet. Aslında belki biraz yan çizmek gibi de oluyor ama iki taraf da içkiliyken falan daha kolay ama ertesi sabah uyanıp ikimiz de ayılınca bilirsiniz işte o garip konuşma başlar. Anlatabiliyor muyum?

KB: Evet.

Max: İşte tamamen bundan kaçınmak istiyorum, böyle bir şeyle uğraşmak istemiyorum yani.

Takılma sonrası geceyi birlikte geçirmeyi tercih edenler içinse takılmanın erkeğin ya da kadının yurt odasında/evinde mi olacağına dair belirli bir gelenek yok. Görüşmelerde öğrenciler durumsal faktörlere bağlı olarak tercih yaptıklarını belirtti. Mesela takılan kişilere en yakın ev ya da yurt kimin ya da kimin odası/evi daha uygun? Bazı durumlarda kadın öğrenciler kendilerini nerede daha güvende hissedeceklerini de göz önünde bulundurur. Bazı erkekler bu durumun farkında olduklarını ve kadının kendisini daha güvende hissetmesi için kendi "ev avantajlarından" vazgeçebileceklerini belirtmiştir. Takılmanın nerede olacağı kararı verilse de bu, planın takılma olduğunu açıkça konuşmadan da yapılabilir. Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Jack, iki tarafın asıl niyetlerini dillendirmeden takılmanın nerede gerçekleşeceğine karar verdiklerini şöyle açıklıyor: "O anda sadece konuşuyor olabilirsin ve aniden kız sana 'bu sene senin evine hiç gelmedim,' diyebilir. Sonra da seninle gelir."

NE KADAR İLERİ GİDİLECEĞİ MESELESİ

Partnerler takılmaya başladıklarında cinsel olarak ne kadar ileriye gideceklerine karar vermelidir. Bireyin ahlaki inançları ve kendini algılayış biçimi cinsel hayatını nasıl yaşadığını etkiler.[18] Ancak takılma esnasında yaşanacakları belirleyen tek faktör bunlar değildir. Akranların cinsel olarak neler yaşadıklarına dair algı da cinsel etkileşimin seviyesini belirler. Öğrencilerin takılma kültürü bağlamında normal olduğuna inandıkları şeyler onların cinsel davranışlarını büyük ölçüde etkiler.

Takılmanın bir dizi cinsel davranışı içerebildiği düşünüldüğünde cinsel normları belirlemek de zorlaşıyor. Kampüsteki belli bir kişi ya da arkadaş grubu için "sadece öpüşmek" norm iken, diğerleri için cinsel ilişki norm olabilir. Bu çeşitliliğe rağmen, takılma kültürüne özgü ve ne derece cinsel etkileşimin olacağını belirleyen bir norm vardır. Örneklemimdeki bazı üniversite öğrencileri eğer karşılarındaki kişi-

(18) Pek çok dini mezhebin kendi üyelerinin cinsel davranışlarını düzenlemeye çalıştığı düşünüldüğünde, dinin cinsel davranış üzerinde bir etkisi olacağı beklenebilir. Ancak inandıkları mezheplerin pratiklerine uyan görüştüğüm çoğu üniversite öğrencisi takılma senaryosunda yer alıyordu—bu konuya 4. bölümde geri döneceğim.

yi gerçekten *beğenmezler* ya da o kişiyle ilişki yaşama olasılıkları *olmadığını* düşünürlerse takılma esnasında cinsel olarak daha ileriye gidebileceklerini söyledi. İlk bakışta bu mantıksız görünebilir. Öğrenciler hoşlanmadıkları ya da ileriye dönük bir partner olarak görmedikleri biriyle neden cinsel olarak daha fazla yakınlaşsınlar ki? Çok sayıda öğrenci takılma partnerleriyle en başından cinsel olarak fazlaca yakınlaşmanın bir ilişkiye başlamak için iyi bir yol olmadığının farkındalar. Öğrenciler gerçekten hoşlandıkları biri olduğunda işleri "yavaştan almak" ve bir sure "birbirini tanımak" gerektiğini belirttiler. Diğer bir deyişle, tanışır tanışmaz fazla cinsel etkileşimde bulunmak sonradan oluşabilecek bir ilişki fırsatını yok edecek bir şey olarak görülüyor. State Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Max'e göre:

> *Max:* Bir kızla sadece takılacağımızı düşünürsem muhtemelen *cinsel olarak ne istersek yapabileceğimizi* ve bunun öyle çok da önemli bir mesele olmadığını düşünürüm... Onun ahlaksız bir kız olduğunu düşünmem ama eğer o kız ilişki yaşamak istediğim bir kızsa ve en başından (cinsel olarak) her şeyi yaparsa onun ahlaksız olduğunu düşünebilirim.
>
> *KB:* "Her şeyi yapar" derken kastın seks mi yoksa daha azı mı?
>
> *Max:* Yani, aslında daha azı. [Görüşmecinin kendi vurgusu]

Max'in de belirttiği gibi, "sadece takıldığın" biriyle cinsel olarak "ne istersen" onu yapmak kabul edilebilir bir durum. Max, bu kızı ahlaksız olarak nitelemeyeceğini söylese de aslında bu o kızı önemsemediğini gösteriyor. Eğer yaşanan tek gecelik bir ilişkiyse bu pek de önemli olmayabiliyor.

Kimi üniversiteli kadınlar ilk takılmada ya da aynı kişiyle birden fazla defaki takılmalarında cinsel olarak fazla ileri giderlerse erkeklerin onları daha az önemseyeceklerinin farkında. Bu yüzden de cinsel olarak neyi yapmaya ne kadar istekli olduklarını duruma göre değiştiriyorlar. Eğer kadın bir adamdan hoşlanır ve onun da kendisinden

hoşlanmasını isterse muhtemelen onunla (cinsel olarak) ileri gitmiyor. Görüşmeler esnasında "eğer o kişiden hoşlanıyorsanız (ve onun da sizden hoşlanmasını istiyorsanız) cinsel olarak çok ileri gitmeme olgusu" birçok kadın tarafından dile getirildi. State Üniversitesi'nden Marie'ye göre:

> *Marie:* Eğer o kişiden hoşlandığımı düşünürsem cinsel olarak bir şey yapmayabilirim çünkü onun bana saygı duymasını ya da bu olaya sadece takılma olarak bakmamasını isterim. Çünkü bana öyle geliyor ki, biriyle yattığınız zaman genelde size sadece takılma gözüyle bakma eğiliminde oluyorlar.
>
> *KB:* Birinden hoşlanırsan cinsel olarak kendini geri mi çekersin?
>
> *Marie:* Evet.

State Üniversitesi 3. sınıf öğrencisi Jen de Marie'nin düşüncesini tekrarlıyor:

> *Jen:* Birinden ne kadar hoşlanırsam o kadar *az* seks yapmak isterim... Ve birisi benimle hemen ya da o gece birlikte olmaya çalışırsa bana saygı duymadığını hissederim. Birinden gerçekten hoşlandığınızda o kişi hemen cinsel ilişkiye girmek istemez çünkü size saygı duyuyordur.

State Üniversitesi 3. sınıf öğrencisi Violet de sahici bir şeyler hissettiğiniz biriyle takılmamak gerektiğini söyleyenlerden:

> *Violet:* Biriyle takıldığınızda bunun sadece bir takılma olacağını ve oradan başka bir şeyin çıkmayacağını öğreniyorsunuz. Ama eğer bir kişiye karşı hisleriniz varsa, ben olsam sarhoş bir halde partide onunla takılmam. Ama eğer birinci sınıf öğrencisiyseniz şunu düşünürsünüz: "Bu akşam iyi vakit geçireceğim, içeceğim ve istediğim kişiyle konuşacağım. Sarhoşken de istediğimi söyleyebilirim." Ama bence okulda vakit geçirdik-

çe işlerin aslında sizin zannettiğiniz gibi olmadığını öğreniyorsunuz.

KB: Yani birinci sınıftaki kızların takılmanın (ilişki gibi) bir şeye evrilebileceğini düşündüklerini ama ikinci sınıftakilerin ve daha büyük kızların bunun böyle olmadığını bildiklerini mi kastediyorsun?

Violet: Evet.

Marie, Jen ve Violet görüşmeler esnasında 3. ve 4. sınıf öğrenciydi. Dolayısıyla takılma senaryosunun üniversitelerde nasıl işlediğini öğrenecek fırsatları olmuştu. Violet'ın da dediği gibi, pek çok genç kadın, özellikle üniversitedeki ilk yıllarında, bu normların pek farkında olmuyorlar. Daha az deneyimli üniversiteli kadınlar bu davranışın ilişkiye evrileceğini düşünerek erkeklerle cinsel etkileşime geçebiliyor ancak cinsel olarak elde edilebiliyor oluşlarının bu erkeklerle bir ilişki yaşamaya dair şanslarını azalttığının farkında olmuyorlar. Yapılmış kantitatif bir çalışma, konuştuğum üst sınıftan kadınların inandıkları şeyi onaylar nitelikte olup takılma esnasında cinsel ilişkide bulunan üniversite öğrencilerinin yüzde 49'unun o kişiyle bir daha görüşmediklerini ortaya koymuştur.[19] Aslında kampüs kültürü üyeleri takılma senaryosunun kurallarını *zaman içinde öğrenmek* zorunda kalır.

TAKILMADAN SONRA NE OLUR?

Bir takılmanın çeşitli sonuçları olabilir. Konuştuğum üniversiteli kadınlar, özellikle de üniversitedeki ilk yıllarından sonra, "takılmanın nasıl sonuçlanacağına dair hiçbir fikirleri olmadığını" fark etmişler. Takılma, bir anlamda, zar atmak gibidir. Hem kadınlara hem erkeklere göre ise, en olası sonuç "hiçbir şeyin" olmamasıdır yani takılma partnerleri yollarını ya o gece ya da hemen ertesi sabah ayırır. Kimse romantik bir ilişki arayışında olmaz ve bu iki kişi arasındaki ilişki takılma öncesinde nasılsa o haline geri döner. Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Emily şunları söylüyor:

(19) Paul, McManus ve Hayes 2000.

KB: Genel olarak konuşacak olursak tanıdığın öğrenciler birbirleriyle birden fazla defa takılırlar mı yoksa takılma ilişkileri genellikle bir kereliğe mi mahsustur?

Emily: Genellikle bir kere olur ve biter.

KB: Sence neden böyle olur?

Emily: Bence insanlar takılmayı bu şekilde kabul ettikleri için böyle. İnsanlar içki içerler ve takılırlar. Belki aralarında bir çekim oluşur ama sonrasında yok olur ya da arada bir tuhaflık olur. Belki tanımadığınız birisiyle takılırsınız ve numarasını almaya zaman ayırmazsınız. Yani ben mesela aslında ilgilenmeyeceğim erkeklerle de takılabilirim, öyle takılmak için takılırım ve daha fazlasını da beklemem.

Konuştuğum öğrenciler iki taraf takılmadan önce arkadaşlarsa sonrasında da arkadaş kalmaya çalıştıklarını belirtti. Eğer öncesinde tanışlarsa da tekrar karşılaştıkları zaman birbirlerine candan ve hatta daha samimi bile davranabiliyorlar. Bağlayıcılığın olmaması akılma senaryosunun ayırt edici bir özelliği de olduğundan takılmanın ardından iki kişi arasında gerginlik yaşanması için de bir sebep oluyor. Ancak görüşmeler esnasında hem erkekler hem de kadınlar takılma sonrasında partnerlerini yeniden gördüklerinde sık sık tuhaf ve bir "garip" hissettiklerini belirtmişlerdir.[20] Ayrıca iki taraf takılma sonrasında ne olacağına dair her zaman hemfikir olmayabilir; aslında genellikle bir taraf ilişkiyi ilerletmekte diğerine göre daha istekli olur.[21]

"Hiçbir şey" takılmanın en olası sonucu olsa da bu illa iki kişinin bir daha hiçbir zaman takılmayacakları anlamına gelmez. Takılmadan hiçbir sonuç çıkmaması iki taraf arasında resmi bir *ilişkinin* kurulmadığı anlamına gelir. Faith Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi Lee de, öğren-

(20) Bu bulgu Glenn ve Marquardt'ın (2001) çalışmalarının anket kısmındaki bulgusuyla tutarlı: Üniversiteli kadınların yüzde 57'si biriyle takıldıktan sonra "garip" hissettiğini belirtmiştir.

(21) Bu bulgu Willard Waller'ın (1937) kampüste erkek/kadın iletişiminin, bir ilişkide, o ilişkiye en az ilgi duyanın gücü elinde bulundurduğunu anlatan "en az ilgi prensibiyle" yönetildiği bulgusuna benzemektedir.

cilerin büyük bölümü gibi, aynı kişiyle tekrar tekrar takılmanın, bu kişiler gece yarısı partileri veya bar ortamlarından başka ortamlarda görüşmeseler bile, yaygın olduğunu ifade etti.

> *Lee:* Akıllarında o gece takılmak istedikleri birileri olan pek çok kız görüyorum. Bütün hafta onlarla konuşmayın, sonra bir partiye gidin, ardından eve gidin, gelecek hafta hiç konuşmayın; sonra tekrar partiye gidin, bir daha görüşün ve yine eve gidin. Yani partiden sonra birlikte eve gidecekleri kişi belli. Bunlara çok rastlıyorum.
>
> *KB:* Çoğu zaman bir defa olmuyor yani. Aynı kişiyle birden fazla defa takılabiliyorlar?
>
> *Lee:* Evet ama takılmalar arasında hiçbir şey olmuyor.
>
> *KB:* Telefon, e-posta? O hafta herhangi bir iletişim olmuyor mu?
>
> *Lee:* Aynen.
>
> *KB:* Sadece hafta sonları?
>
> *Lee:* Evet. [Güler]

Tekrar eden takılmalar otomatik olarak herhangi bir ilişki biçimine evrilmiyor. Aslında o kişiyle hafta içinde ya da hafta sonu akşamları dışında bir zamanda herhangi bir iletişim yoksa üniversite öğrencileri bunu "tekrar eden takılma" olarak nitelendiriyor.

Takılmanın olası diğer bir sonucu da tekrar tekrar takılmanın bir çeşidi olan "görüşmektir." Bu, bir üniversite öğrencisinin aynı kişiyle art arda takıldığı ve takılmalar arasında o kişiyle vakit geçirdiği durumlarda söz konusudur. Görüştüğüm bazı kişiler bunu "konuşma" ya da nadiren "çıkma" olarak adlandırdı.[22] Bu kişiler takılmadıkları zamanlarda birbirleriyle telefon, sms, e-posta ya da anlık iletiler yoluy-

(22) Üniversite öğrencilerinin "çıkma" kavramını kullanış biçimleri, terimin geleneksel anlamını yansıtmamaktadır. Başka bir deyişe, öğrenciler flört dedikleri birlikte akşam yemeğine çıkmayı ya da sinemaya veya herhangi bir kamusal mekâna gitmeyi içerecek geleneksel flört senaryosuna atıfta bulunmamıştır. Aksine "çıkma" biriyle art arda takılmayı ya da takılmalar arasında bir nevi iletişimde kalmayı ifade ediyordu.

la iletişime geçebiliyorlar. Öğrenciler konuşmanın yanı sıra bir yerde buluşmak üzere planlar yaptıklarını da söylemişlerdir. Ancak iki kişi tek başına dışarı çıkmazlar; bunun yerine çoğu üniversite öğrencisinin sosyalleşmesi gibi grup ortamında buluşur ve arkadaşlarından oluşan daha büyük gruplarla zaman geçirirler.

"Görüşme", "konuşma", "takılma" ya da "çıkma" kategorilerine giren ilişki biçimleri, başka biriyle takılma olasılığının halen var olduğu durumlara işaret eder ve alt seviyede bir bağlılıkla tanımlanır. Bu ilişkiler aynı zamanda birkaç hafta ya da ay süren kısa süreli ilişkiler olma eğilimindedir. Üniversiteli kadınların birçoğu görüşmeye devam etmeye ya da bir ilişkinin olup olmayacağına karar verenin erkekler olduğunu belirtmiştir.[23] Buna ek olarak, görüşmelerde kadınlar "görüştükleri" erkeklerin aralarındaki ilişkiyi neden bitirmeye karar verdiklerini açıklamakta zorlandı. State Üniversitesi 3. sınıf öğrencisi Jen'in söyledikleri bu duruma bir örnek:

> *Jen:* Bir iki hafta art arda takılırsınız ve ardından garip bir şey olur [gülüyor].
>
> KB: Ne gibi?
>
> *Jen:* Bir gece onu başka bir kızla görürsünüz ve öylece kalırsınız. Pek çok arkadaşımın başına geldi bu. Kimse sizi karşısına alıp şunu söylemez: "bence bu ilişki yürümüyor," durumu olgunlukla ele almazlar yani. [Gülüyor]

State Üniversitesi 4. sınıf öğrencisi Marie şunu ekliyor, "pek çok kız ilişkileriyle mutlular, değişen erkekler, bir noktada 'artık seninle olmak istemiyorum' diyebiliyorlar."

Takılmanın muhtemel sonucu takılma sonrası çift olmaktır. Başka bir deyişle, iki üniversite öğrencisi takılır ve bir süre sonra çift ya da kız/erkek arkadaş olmaya karar verir. Bu ilişkiler "biriyle birlikte olma" şeklinde adlandırılır. Birbirinden başka partnerlerle görüşme-

(23) Benzer şekilde, Glenn ve Marquardt (2001) da araştırmalarında takılmanın ilişkiye evrilip evrilmeyeceğini görmek için "konuşmayı" başlatanların kadınlar olduğunu ve fakat ilişkinin ilerleyip ilerlemeyeceğine erkeklerin karar verdiğini bulmuşlardır.

me (*exclusivity*) bu ilişkilerin tanımlayıcı özelliklerinden bir tanesidir. Bu ilişkilerde başka biriyle takılmak "aldatmak" olarak düşünülür ve ilişkinin bitmesine yol açması muhtemeldir. Üniversitenin ilk yılında erkek-kadın pek çok öğrenci özel bir ilişkinin içinde olmaktan kaçınırlar. Üniversitenin ilk yılı daha çok arkadaş edinme ve kampüste "neler olup bittiğini" öğrenme zamanıdır. Özel/kapalı bir ilişkinin içinde olmaksa bu amaçlara ters görülür. Faith Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi Liz konuyla ilgili şöyle demiştir: "Ben de 'burası üniversite, elimdeki seçenekleri açık tutacağım' diyenlerdendim."

Ancak öğrenciler yıllar geçtikçe özel ilişki aramaya başlar ve özellikle kadın öğrenciler takılmanın bir ilişkiye evrilmesiyle ya da en azından bir defalık bir ilişkiden fazlasına dönüşmesiyle erkek öğrencilere kıyasla daha fazla ilgilidir. Ancak görünen o ki, takılma senaryosu, bir ilişkinin kurulmasına yol açan bir senaryo olmanın epey uzağında.

State Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Rebecca, kadınların takılmaktan daha fazlasıyla ilgilendiklerini, zaman zaman bir takılmayı ilişkiye dönüştürmeye çalıştıklarını açıklamıştır. Bu amaçla kadınların kendilerini bir ilişki yaşadıklarına inandırarak aslında kendilerini kandırdıklarını ve bu hadiseye "sahte erkek arkadaşlar" dendiğini ifade ediyor.

> *Rebecca:* Bence kızlar daha önce takıldıkları çocuğun da gittiğini tahmin ettikleri partilere gidiyor. Sanırım aynı kişiyle takılmaya çalışıyorlar. Erkekler de aynı kişiyle takılmaya çalışıyor olabilir ama ben pek böyle olduğunu sanmıyorum. Bence erkekler için ne kadar çok kız, o kadar iyi.
>
> *KB:* Erkekler için ne kadar başka kız olursa o kadar iyi mi?
>
> *Rebecca:* Evet, kendilerine ait çetele gibi bir şeyleri olsun istiyorlar. [Gülüyor] Ama bence çoğu kız bir erkek bulmak ya da tek bir erkeğe takılmak istiyor ki onunla çıkıyormuş gibi yapabilsin.
>
> *KB:* "Çıkıyormuş gibi yapmaktan" kastın nedir?
>
> *Rebecca:* Yani, mesela ben bunu hep yapıyorum. He-

nüz bir erkek arkadaşım olmadı ama iki tane sahte erkek arkadaşım olmuştu [güler]. Hem ikisi de çok iyi ilişkilerdi [alaycı bir tonda]. Onun hayatındaki tek kişi olduğunuz için ya da o da sizi önemsiyormuş gibi göründüğü için birlikte olduğunuzu düşünüyorsunuz... Her söylediği şeyi sanki önemli bir şeymiş gibi istediğiniz taraf çekiyorsunuz. Mesela şöyle: "Evet, beni seviyor [alaycı bir tonda]!" Tüm arkadaşlarınız da onun sizi sevdiğini ve eninde sonunda evleneceğinizi söylüyor ama siz aslında gerçek anlamda birlikte bile değilsiniz. İşte sahte ilişki bir nevi böyle bir şey.

KB: Gerçekten birlikte olmadığınızı ne zaman anlıyorsunuz?

Rebecca: O başka bir kız bulduğunda.

Üniversiteli öğrenciler her ne kadar takılmanın bir ilişkiye evrilmesinin en az olası sonuç olduğuna inansa da, bunun bir ihtimal olması takılma senaryosunun nasıl olup da hükmünü sürdürdüğünü ve yok olmadığını kısmen açıklıyor. Kişi takılmanın daha fazla bir şeye (mesela bir çeşit ilişkiye) dönüşeceğini umabilir. Üniversite öğrencileri genel olarak herhangi bir garanti, söz ya da "bağlayıcılık" olmadığının farkında olsa da, takılmanın ilişkiye dönüşebileceğine dair umut kişilerin zihninde önemli bir yer tutabilir. Özellikle bir üniversiteli öğrenci önceden tanıdığı ve halihazırda "hoşlandığı" kişiyle takılırsa, durum buna dönüşebilir. Birçok kadın, takılmanın kurallarını, özellikle de takılmadan bir şey çıkmayabileceğini, zamanla öğrendiklerini belirtmiştir. Diğer bir deyişle, ilk yıllarında daha naiflerken, beklentilerini düşük tutmayı zaman içinde ve "zor yoldan" öğrendiklerini söylemişlerdir. Örneğin, State Üniversitesi'nden Marie'nin sözleri buna iyi bir örnek:

Çünkü erkeklere fazla güvenirdim... Dolayısıyla biriyle takıldığım zaman eğer o da üstüme düşmezse ben de başkasıyla takılırdım ama zamanla her erkeğin size âşık olup da şöyle demeyeceğini öğrendim: "Artık kız arkadaş istiyorum." Ne demek istediğimi anlıyor musunuz? Çoğu sadece sizinle takılmak sonrasında da bir daha konuşmamak

istiyor (gülüyor)... Ve umursamıyorlar. Farkına varmak uzun zaman alabiliyor ama farkında olsanız bile... Bir ilişki istiyor olmanız sizi takılmaktan alıkoymuyor çünkü "belki bu kez farklı olur" diye düşünebiliyorsunuz. Ayrıca erkekler aslında kastetmedikleri ama sizin duymak isteyebileceğiniz birçok şeyi de söyleyebiliyor, kısaca bir ilişkiye başlarken erkeklere güvenmek gerçekten zor.

PEKİ FLÖRTE NE OLDU?

Günümüzde üniversitelilerin birbirleriyle cinsel olarak yakınlaşma biçimleri, 1920'lerden 1960'ların ortalarına kadar kampüslerde hakim olan flört senaryosundan uzaklaşmış durumda.[24] Görüştüğüm üniversite öğrencileri kelimenin geleneksel anlamıyla flört etmediklerini söylediler.[25] Buna ek olarak, konuştuğum mezunlar da üniversite yıllarında resmi randevulara (*formal dates*) çıkmadıklarını belirttiler. Bugün artık üniversiteli öğrenciler gecenin sonunda cinsel bir şeyler olabilir umuduyla birbirlerini yemeğe ya da sinemaya davet edip romantik ilişki başlatmıyor. Dolayısıyla yirminci yüzyılın büyük bölümünde geçerli olan kültürel/cinsel senaryo (cinsel partner bulmanın ilk adımı olarak birini bir randevuya davet etme gibi) artık üniversiteli öğrencilerin çoğu tarafından kullanılmıyor. Emily (Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi), Joseph (Faith Üniversitesi 4. sınıf öğrencisi), Lisa (State Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi) ve Jen (State Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi) ile yaptığım görüşmeler kampüsteki mevcut senaryonun flört ile başlamadığını gösteriyor. Aşağıdaki yorumlar State ve Faith Üniversiteleri erkek ve kadın öğrencilerinin tipik yorumlarından yalnızca birkaçı.

> *KB:* Flört eden kimseyi tanıyor musun?
> *Emily:* Randevulara çıkmak gibi mi?
> *KB*: Evet.
> *Emily:* [Güler] Hayır [Güler]. Yani mesela eğer erkek

(24) Bailey 1988; Waller 1937.

(25) Bu bulgu Glenn ve Marquardt'ın (2001) üniversiteli kadınlara dair yaptıkları ulusal çalışma ile uyumludur.

arkadaşın varsa belki dışarı çıkarsın ama bilemiyorum, sanırım bu artık çok eski moda, sanki anne babamın zamanında kalmış gibi.

KB: Yani tanıdığın insanlar hiç randevuya çıkmıyor mu?

Emily: Hayır.

KB: Arkadaşların arasında randevuya çıkan çok kimse var mı?

Joseph: Gerçekten sevgili olduklarında çıktıklarını görüyorum. Ama artık kimse kimseye "dışarı çıkmak ister misin?" demiyor.

KB: Öğrencilerin çıktıklarını söyleyebilir misin?

Lisa: Tam olarak değil; yani çok fazla değil bence. İnsanların kampüste nasıl bir araya geldiklerini sorduğunuzda da garip geldi, çünkü artık insanlar çıkmıyor. En azından ben randevuya çıkan kimseyi tanımıyorum.

KB: State'e geldiğinden beri sen kimseyle çıktın mı?

Lisa: Şimdiki sevgilimle evet, ama öncesinde hayır.

KB: Öncesinde hiç mi?

Lisa. Hayır, yani kimse bana çıkma teklif etmedi. Hoşlandığım çocuklar oldu ama sadece öyle takılırdık, partiye falan giderdik. Kız arkadaşlarımdan da hiçbiri üniversiteye geldiğimizden beri kimseyle çıkmadı.

KB: "Çıkma/randevu" dendiğinde aklına ne geliyor? Nasıl bir resim oluşuyor kafanda?

Lisa: Bilmem, sinemaya ya da yemeğe gitmek gibi bir şey herhalde yani sadece ikinizin birlikte yapacağı bir şey. İlla yemek ya da sinema olmak zorunda değil ama onlar en tipik örnekleri, ikinizin tek başınıza yapabileceğiniz bir şeyler iste.

KB: State Üniversitesi'ndeki öğrenciler randevuya çıkıyor, diyor musun?

Jen: Hayır.

KB: Peki "randevu/çıkma" dendiğinde aklına ne geliyor?

Jen: Birisi gelip seni alır, sana çiçek getirir [gülüyor], seni yemeğe belki sinemaya götürür.

KB: Burada öğrenciler böyle yapmıyor mu?

Jen: Hayır.

KB: State'e geldiğinden beri kimse sana çıkma teklif etti mi?

Jen: Hayır.

KB: Peki arkadaşlarından birine?

Jen: Yani çıkma teklifi almışlardır herhalde ama olsa olsa *çıkma teklif eden kişiyle takıldıktan sonra...* Ben burada kimseyle çıkmadım. [Vurgu sonradan eklenmiştir]

Jen ve Lisa, öğrencilerin çıkıp çıkmadığına dair soruya verdikleri cevaplarda kilit bir noktaya işaret ediyor. Üniversite öğrencileri flört senaryosunu biliyor ancak ona uymuyorlar çünkü flört artık üniversitelilerin kendilerine partner bulmaları için başlıca yöntem değil. Eğer *halihazırda* özel bir ilişkileri yoksa geleneksel anlamıyla flörte benzeyen davranışlar öğrenciler için oldukça nadir ortaya çıkıyor (bir çiftin birlikte yemeğe ya da sinemaya gitmesi gibi). Jen'in de belirttiği gibi, çift olmaya giden yol, çıkmanın gerçekleşebileceği takılmayla başlıyor.

Her ne kadar "randevu" ve "flört" gibi kavramlar günümüz kampüslerinde kullanılıyor olsa da flört çağında olduğundan daha az kullanılıyor ve kavramların anlamları da eski kullanımlarıyla tam olarak aynı değil. Bugün "randevu/çıkma" (a) halihazırda ciddi bir ilişkinizin olduğu kişiyle baş başa dışarı çıkmak veya (b) birini dansa götürmek demek oluyor. Ancak bu senaryoların ikisi de artık yaygın değil çünkü çıkmak, bir zamanlar olanın aksine, kampüsteki sosyal hayatın merkezinde değil.[26] "Flört etme" kavramı, kimi öğrenciler tarafından birinin sürekli olarak takıldığı biriyle ara ara "görüşmesi" "konuşması" ya da "vakit geçirmesi" yerine de kullanılabiliyor. Konuştuğum kadın

(26) Bailey 1988; Waller 1937.

ve erkeklere göre bu tür bir ilişkide öğrenciler nadiren yemeğe çıkar, sinemaya gider ya da kamuya açık alanlarda vakit geçirir. Dolayısıyla üniversitelilerin kullandığı manada "flört" kavramı geleneksel anlamını yansıtmıyor.

FLÖRT ETMEK VE TAKILMAK

Flört etmek ve takılmak temel olarak birbirlerinden farklılar. Her ikisinin de kendine has davranış normları var ve her ne kadar aralarında birtakım ortaklıklar olsa da çokça birbirlerinden farklılar. Flört çağında randevu daveti erkeklerden gelirdi.[27] Bu senaryonun yaygın olarak geçerli kuralları vardı. Erkeğin randevudan günler önce kadınla iletişime geçmesi, onu bir yere davet etmesi ve kadının yanıtı için ona en azından birkaç gün süre vermesi beklenirdi. Erkek aynı zamanda akşam yemeğine ya da sinemaya gitmek ve kadının evinden alıp randevu sonunda evine bırakmak gibi randevu aktivitelerini de düzenlemekten sorumlu kişiydi. Erkek, davetten ve yapılacakları planlamaktan sorumlu olduğu gibi hesabı ödemekten de sorumluydu.[28]

Buna zıt olarak, takılma genellikle arkadaşlardan oluşan kalabalık bir grupla bir kampüs partisinde veya barda geçirilen gecelerin sonunda gerçekleşiyor. Yakınlaşmayı kadın ya da erkek başlatabiliyor ancak her durumda ipuçları sözsüz oluyor. Üniversite öğrencileri bir kişinin takılmak isteyip istemediğinin kurduğu göz temasından, vücut dilinden, karşısındaki kişiye olan dikkatinden, vs. "anlaşılabileceğini" söylediler. O akşam yapılan harcamalardan ne kadın ne de erkek sorumlu oluyor. Çoğu durumda tek harcama alkol için yapılır ve üniversite öğrencileri ya kendi paralarını kendileri öder ya da arkadaşlarına "bir tur" içki ısmarlar.

Bu ortamda alkol, takılma senaryosunu başlatmada flört çağına kıyasla daha merkezi bir rol oynamaktadır.[29] Aslında alkol sadece takılmayla sonuçlanan kampüs aktivitelerinde mevcut olmuyor, aynı zamanda takılan bir taraf ya da her iki taraf tarafından da tüketiliyor.

(27) Bailey 1988.
(28) Bailey 1988.
(29) Bailey 1988.

[30] Faith Üniversitesi'nden Larry gibi pek çok öğrenci, alkolün kısıtlamaları azalttığına ve böylelikle takılmayı mümkün kıldığına inanıyor: "Bazen sadece olur, yani bir şeyler içersiniz ve birden karşınızdaki insana karşı bir çekim hissedersiniz ve o da size karşı hisseder. Böylece bir şeyler olur ve biter." Sosyal bir kaynaştırıcı olan alkol olmadan üniversitelilerin birbirlerine ilgilerini belli etmeleri ve bu senaryoya dahil olan reddedilme ihtimaliyle başa çıkabilmeleri çok olası görünmüyor. Bu "alkol ihtiyacı" geçtiğimiz yıllarda üniversite öğrencilerinin sosyal hayatlarında önemi giderek artan "partiye gitmenin" nedenini açıklıyor.[31] Dolayısıyla alkol tüketimi ve kampüs partileri gibi alkol merkezli aktiviteler takılma senaryosunda önemli bir rol oynuyor.

Takılma ve flört arasındaki bir diğer fark da cinsel eylemin zamanlamasının ve anlamının değişmiş olması. Kampüs hayatına flört senaryosunun egemen olduğu dönemde üniversiteli erkekler ve kadınlar önce randevuya çıkar, ardından da bazı durumlarda cinsel olarak yakınlaşırlardı. Çiftler flört sayesinde birbirleriyle zaman geçirerek birbirlerini daha iyi tanıma fırsatı bulabilir, bir ilişki kurabilir ve muhtemel cinsel yakınlaşmalar yaşayabilirdi.[32] Üniversiteli erkekler randevunun sonunda öpüşme ya da sevişme gibi cinsel bir şeyler olabileceği umuduyla kadınlara çıkma teklif ederlerdi. Takılma çağında ise bu cinsel norm tamamen tersine çevrildi. Günümüzde üniversiteliler takılma senaryosuna uyarak önce cinsel bir takım şeyler yaşayıp ardından bir gün, o da *belki*, çıkıyorlar. Aslında geleneksel tarzda bir flört ancak iki tarafın da özel/kapalı bir çift olmaya karar verdikleri noktada ortaya çıkıyor. Bu durum Lee, Marie ve Jack'in cevaplarına şöyle yansıyor:

---

(30) Alkolün takılmayı kolaylaştırıcı rolü başka araştırmacılar tarafından da kanıtlanmıştır. Glenn ve Marquardt'a göre, "takılmanın önemli özelliklerinden biri de hemen hemen her zaman her iki katılımcının da alkol aldığı veya sarhoş olduğu zaman gerçekleşmesidir" (2001, 15). Benzer şekilde, Paul ve diğerleri de "takılma deneyimlerinin büyük çoğunluğunun her iki partnerin de alkol aldığı durumlarda meydana geldiğini" söylemişlerdir. (2000, 85).

(31) Moffatt 1989; Strouse 1987.

(32) Bailey 1988.

KB: Öğrencilerin flört ettiklerini söyleyebilir misin? Senin çevrende nasıl gelişiyor bu durum? En yaygın olan ne?

Lee: En yaygını takılmak. Öyle çıkan çok kimse yok gibi, gerçekten halihazırda ilişkide değillerse tabii. [1. sınıf, Faith Üniversitesi]

Marie: Tanıdığım çoğu insan barda tanışıyor, takılıyorlar ve *ondan sonra* eğer taraflardan birisi ilgiliyse görüşmeye başlayabiliyorlar [ve daha fazla bir şeyler de olabilir]. Ben halihazırda ciddi bir ilişki içinde olmayanların ya da sevgili olmayanların randevuya çıktığını sanmıyorum. Ancak kız ya da erkek arkadaşı varsa "Yemeğe çıkmak ister misin?" der biri. Ama bundan ibaret. [Görüşmecinin kendi vurgusu] (Son sınıf, Faith Üniversitesi]

KB: Öğrencilerin flört ettiklerini ya da randevuya çıktıklarını söyleyebilir misin?

Jack: [Duraklar] Bazıları. Yani ciddi ilişkisi olanlar çıkar, evet. Akşam yemeğine giderler... Ama geriye kalan herkes için durum "şu partide görüşürüz" ya da 'şu barda buluşuruz" şeklindedir. [2. sınıf, Faith Üniversitesi]

Takılma ilk adımdır; yemeğe çıkma, sinemaya gitme ya da birebir diğer randevulaşmalar çok daha sonra gerçekleşir hatta çoğu durumda gerçek bir ilişki noktasına hiç ulaşamayan birçoğu gibi gerçekleşmez bile. Bu sebeple, takılma üniversite kampüslerine 1920'lerden 1960'ların ortasına kadar mahrem ilişkilere egemen olan geleneksel "önce randevu, sonra seks" formülünü tersine çevirmiştir denebilir.

Dahası flört çağında taraflar arasındaki cinsel yakınlık derecesinin zaman içinde artacağını cinsel normlar belirliyordu. Yani çiftler arasındaki ilişki ciddileştikçe yaşanan cinsellik de artıyordu.[33] Takılma

(33) Bailey 1988; Whyte 1990.

senaryosu ise cinsel yakınlık ve ilişki ciddiyeti arasında zorunlu bir ilinti gerektirmiyor. Takılma, taraflar arasındaki ilk karşılaşma da dahil olmak üzere, öpüşmeden cinsel ilişkiye kadar her şeyi kapsayabiliyor. Hatta pek çok öğrenci partnerine karşı güçlü şeyler hissetmiyor ya da bahsi geçen takılmanın bir ilişkiye dönüşme olasılığının olduğunu düşünmüyorsa cinsel olarak daha "ileriye gittiğini" belirtmiştir.

Çıkma, bugün artık üniversite sosyal yaşamının merkezinde değil. Üniversite öğrencileri flört etmek yerine daha büyük arkadaş grupları ya da sınıf arkadaşlarıyla sosyalleşiyor ve sonrasında takılmak için çift oluyorlar. Takılmanın tanışmak, bir araya gelmek, cinsel olarak yakınlaşmak olası bir ilişkiyi inşa etmek ve yönetmek için kendi senaryosu ve normları var. Her ne kadar öğrenciler bu normlardan haberdarlarsa da çoğu bunları zaman içinde öğrenmek zorunda kaldığını söylüyor. İlişkinin takılmanın olası bir neticesi olmadığını fark etmek "daha fazlasını" isteyen bazıları, çokça da kadın için sıkıntılı oluyor ve bu kişiler istediklerini elde etme konusunda kendilerini güçsüz hissediyor. Takılma senaryosuyla mutlu olmayanların ise bunun "şehirdeki" ya da en azından kampüsteki "mevcut tek oyun" olduğunu kabul etmeleri gerekiyor gibi görünüyor.

IV
TAKILMANIN GERÇEKLEŞTİĞİ YER – "SAHNE"

İnsanların takılma deneyimi yaşadıkları tek yer üniversite kampüsleri değil ancak kampüs ortamında takılma kültürünü perçinleyen bu ortama özgü bir şey var.[1] State Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi Jen yaz tatilini evde veya kampüste geçirmenin farklarından söz ederken üniversite hayatının flört etmekten ziyade takılmayı mümkün kılan bazı yönlerinden bahsediyor:

> KB: Evdeyken flört etmeni sağlayıp da okulda sağlamayan şey ne?
>
> Jen: Bizim oradaki erkeklerin kızlara erişimi okuldaki erkekler kadar çok değil. Okulda çok güzel kızlar var ve burada takılmak için uygun mekânlar ve tabii bol miktarda alkol var. Bu da onlar için büyük fırsat.
>
> KB: *Onlar?*
>
> Jen: Evet, kesinlikle. Olaya ne yönden bakarsanız bakın, eğer istediğiniz takılmaksa bu harika bir fırsat. Evde ailelerle tanışmak zorunda kalıyorsunuz. Yani okulda olduğu gibi evdeyken dışarı çıkıp hoşlandığım biriyle vakit geçirirsem, onu ertesi gece barda veya başka bir yerde ya da bir sonraki hafta kampüste tekrar göremeyebilirim. O yüzden de telefon numaramı veririm. Zaten seni tanımak isterse, ailenin evine gelip de gece kalacak değil. Seninle randevuya çıkmak için çaba harcaması gerek. Muhtemelen fark bu.

(1) 7. Bölüm'de genç mezunların takılmaları için gerekli koşulları tartışacağım. Ortaokul ve lise öğrencilerinin "romantik olmayan cinsel aktivitelere katılımı" üzerine bir tartışma için bkz. Manning (2005).

KB: Evdeyken (yaz tatillerinde) flört eder, randevulara çıkar mısın?

Jen: Evet.

Jen'in kampüs ortamının takılmak için neden elverişli bir ortam olduğuna dair açıklaması kilit bir noktaya işaret ediyor: içinde bulunduğumuz çevrenin cinsel ve özel hayatlarımızı nasıl yaşadığımız üzerinde büyük bir etkisi var. Çevre burada coğrafi konum (kuzeydoğu eyaletleri gibi) veya yaşanılan mahalle (öğrencinin içinde bulunduğu sosyal ortam gibi) gibi birçok şeye denk gelebilir.[2] Ancak her ne kadar çevrenin bu yönlerinin üniversite öğrencileri üzerinde etkileri varsa da takılma sistemini hayatta tutan asıl şey kampüsün ta kendisi.

KAMPÜSTE SEKS

Takılma gündelik ve geçici cinsel karşılaşmaların yanı sıra romantik ilişkiler kurmanın da bir yolu. Konuştuğum üniversiteli kadınların çoğu takılmaların bir ilişkiye evrilmesini isterken, erkekler genellikle kadınlara kıyasla daha az bağlılık içeren bir ilişki peşindeydi. Kendi isteklerinden bağımsız olarak, pek çok üniversite öğrencisi kadın ve erkek, üniversite yıllarının, sonuçları iyi de kötü de olsa, daha az ciddi romantik ilişkiler için uygun olduğunu düşünüyordu. Takılma, seks ve ilişkiler açısından bağlayıcı olmadığından "işleri geçici tutmaya" yarıyor. İlişkilere dair bu bakış açısı kısmen öğrencilerin üniversiteli olma tanımıyla da körükleniyor.[3] Pek çok üniversiteli üniversitede geçirdiği zamanı "parti yapma" ya da "kendini sıkmadan keyif yapma" zamanı olarak görüyor. Birinci sınıf öğrencileri üniversiteye girerken orada geçirecekleri zamanın çoğunun eğlenmekle geçeceği gibi bir fikre sahip oluyor. Her ne kadar üniversite yöneticileri üniversite hayatının akademiyle ilgili olduğuna inansa da çoğu öğrenci için üniversitenin sosyal yanı en az işin

(2) Kişinin çevresinin onun cinsel davranışlarını önemli ölçüde etkilediği gerçeği diğer araştırmacılar tarafından da vurgulanmıştır (örneğin, bkz. Laumann ve diğerleri 2004).

(3) Belli durumlarda hangi davranışın uygun olduğunu tanımlama süreci, sosyolog W. I. Thomas (1923) tarafından "durumun tanımını" belirlemek olarak tanımlanmıştır.

akademik yanı kadar önemli. Çoğu öğrenci, özellikle de erkekler, üniversite hayatını alkol ve parti merkezli resmeden *Animal House/Hayvan Evi* filmindeki gibi anlatıyordu. Tabii ki tüm öğrenciler bu şekilde düşünmüyor. Araştırmam esnasında önceliği derslerine veren ve başka bir şeyi önceliğe koymayan pek çok öğrenciyle görüştüm. Fakat "üniversite parti demektir" fikrini benimsemeyenler bile bu şekilde düşünen öğrencilerden etkileniyor.(4)

Pek çok öğrenci üniversite dönemini eğlenceli vakit geçirmek ve "partilemek" olarak tanımladığı için bu öğrencilerin eğlenme amacıyla çelişecek özel ve bağlayıcılığı olan ilişkiler yaşamak istemeleri pek de olası görünmüyor. State Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi Lee şöyle söylüyor: "Lise son sınıftayken bir erkek arkadaşım vardı ve o da bu üniversiteye gidiyor. Buraya gelmeden önce oturduk, konuştuk ve ayrılmaya, üniversitede başka insanlarla da görüşmeye karar verdik."

Benzer şekilde State Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Max, şu an ilişkileri olan bazı kadın arkadaşlarının sık sık onlar için üniversite hayatını deneyimlemenin erkek arkadaşlarına sadık kalmaktan daha önemli olduğunu söylediklerini söylüyor. "Burada (okulda) bazı kızlar şöyle diyor: 'Evet, tamam, erkek arkadaşım var *ama ben üniversite 2. sınıftayım.*' Yani bence "çift" kelimesi burada biraz belirsiz. Lisedeyken aldatma olarak düşünülen bir şey üniversitedeyken aldatma olmayabilir. Bilemiyorum, zor bir mesele. Hassas bir konu."

State Üniversitesi 4. sınıf öğrencisi Tony "gerçek dünyaya" girmeden önceki üniversite yıllarında ilişkileri geçici tutmanın artılarını anlattı.

> *KB*: Sence kişi biriyle takılırsa tekrar o insanla mı takılır yoksa farklı insanlarla mı?
>
> *Tony*: Benim için genelde her takılma bir ay falan sürer.
>
> *KB*: Bir ay boyunca aynı insanla mı takılırsın?

(4) İçki içmenin içmeyenler de dahil tüm öğrenciler üzerindeki etkileri Harvard Kamu Sağlığı Üniversite Alkol Çalışması (Harvard School of Public Health's College Alcohol Study) araştırma takımı tarafından belgelenmiştir. "Aşırı (kısa zamanda fazla) alkol tüketiminin ikincil etkileri" için bkz. Wechsler ve diğerleri (1994).

Tony. Evet, yani tam bilemiyorum, sıkıntılı bir durum. Pislik gibi görünmek istemiyorum ama zamanla karşınızdaki kişide hoşunuza gitmeyen kusurlar fark ediyorsunuz ve bir şekilde kendiliğinden bitiyor. Belki kızlar da erkeklerde hoşlarına gitmeyen şeyler fark ediyordur. Yani işte bir şekilde bitiyor ve bir başkası geliyor. Bence şu anda son sınıf olmak da bunda etkili. Bugün pek çok son sınıf öğrencisi istikrarlı biçimde biriyle takılmak istiyor çünkü yakında mezun olacağını, mezun olunca da bunların biteceğini biliyor. O yüzden de şimdi fırsat varken yaşadıklarını yaşıyorlar.

KB: Neden üniversiteden sonra farklı olacağını düşünüyorsun?

Tony: Bilirsiniz işte, gerçek hayat, gerçek bir iş, her gün 09.00'da uyanmak ve şirket hayatı ve onun getirecekleri. Sanırım şu an her şey daha kolay.

Öğrencilerin ilişkileri daha geçici tutma nedenlerinden biri de evlenmek için bir acelelerinin olmaması. Her ne kadar müstakbel eşleriyle üniversitede tanışmayı uman bazı öğrenciler, özellikle de kadınlar olsa da eş bulmak için "acelesi olmayan" pek çok öğrenci de var.[5] Görüştüğüm çoğu öğrencinin kafasında evlilik düşüncesi olmasa da neredeyse hemen hepsi yirmili yaşlarının ortalarıyla sonu arasında ya da otuzlu yaşların başında evlenmiş olmayı planlıyor.[6] Yani pek çok öğrenci müstakbel eşlerini bulmak için mezuniyetten sonra fazlasıyla zamanı olacağına inanıyor.

Hem kadınlar hem erkekler mezun olduktan birkaç yıl sonra evlenmek istediklerini söylemelerine rağmen kadınların ve erkeklerin kafalarında farklı evlilik takvimleri olabilir ve bu da iki grup arasın-

(5) Üniversiteli kadınların evlilik isteklerine dair bkz. Glenn ve Marquardt (2001).

(6) Öğrencilerin eskiye nazaran daha geç evlenme planları, kadınlarda ortalama 25, erkeklerde ortalama 27'ye yükselmiş olan ilk evlilik yaşına dair ulusal verilerle de uyumluluk göstermektedir. Bu da, yirmini yüzyılın ortalarında ilk evlilik yaşının kadınlar için 20, erkekler için 23 olduğu göz önüne alındığında oldukça önemli bir yükseliştir (Bianchi ve Casper 2000).

daki dinamiği etkileyebilir. Görüşmelerde genellikle kadınlar erkeklere göre daha erken –en geç 29 yaşında– evlenmek istediklerini söyledi.[7] Erkekler ise evlilik için herhangi bir son tarih veya süre vermedi. Görünüşe göre çoğu erkek [X yaşından] *daha önce* evlenmek istemezken, kadınlar [Y yaşından] *daha geçe* kalmadan evlenmeyi umuyordu. State Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi Violet, evliliği düşündüğünü söyleyen pek çok kadından sadece birisiydi.

> *KB*: Hiç evlenmekle ilgili düşünüyor musun?
>
> *Violet:* [Gülüyor ve heyecanlanıyor] Bugün işteyken bir gelin dergisine bakıyordum ve kendi kendime şöyle dedim: "Evlenmek için sabırsızlanıyorum ama sanırım önce bir erkek arkadaş bulmalıyım." Çok karışık işler. Ama bu işleri seviyorum ben.
>
> *KB*: Kendini ne zaman evlenmiş olarak görüyorsun?
>
> *Violet:* İş bulduktan sonra evlenmek istiyorum. Ama [öncelikle] bir erkek arkadaş bulmam lazım. Hep 25 yaşında evlenmiş olacağımı düşünürdüm. Neden bilemiyorum ama hep bu yaşta evleneceğimi düşünüyorum. Evet, evlendiğimde 25 yaşında olmak istiyorum.

Şaşırtıcı gelmeyebilir ama konuştuğum üniversiteli erkeklerden hiçbiri düğün günleri hakkında düşünmüyordu:

> *KB:* Sence erkekler ya da kadınlar okuldayken evlenebilecekleri birini bulmayı düşünüyor mu?
>
> *Joseph*: Hayır. Şu anda insanlar yaşları biraz daha ilerlemeden bu işleri pek düşünmüyor. İki yıldır sevgilisi olan erkekler tanıyorum. Onlara bile evlilik sözünü ettiğinizde "Ne?" diyorlar. [Güler]

Bu yüzdendir ki, bazı kadınlar, daha erken yaşlarda evlenmek istediklerinden üniversitede muhtemel bir eş bulmakla daha ilgili olu-

(7) Kadınların evlilik için kendilerine koydukları "son tarihe" dair bir tartışma için ayrıca bkz. Arnett (2004).

yorlar.[8] Takılma kültürü ise, ilişki kurmayı ve sürdürmeyi pek de olanaklı kılmadığından, erkeklerin ve kadınların ilişki planları birbiriyle uyumsuz hale gelebiliyor.

Toplumda geç yaşta evlenme eğilimi de takılma kültürünün kampüste yaygınlaşmasına katkıda bulunuyor. Öğrenciler mezun olduktan sonra en azından üç yıl daha evlenmek istemediklerinden zaten üzerlerinde müstakbel eşlerini üniversitede bulmak gibi bir baskı da kalmamış oluyor. Bu durum özellikle geç yirmili ya da erken otuzlu yaşlarına kadar evlenmeye niyeti olmayan üniversiteli erkekler için geçerli. Bu da mezuniyetten 5 ile 10 yıl sonrası anlamına geliyor. Dolayısıyla da günümüzde hiç kimse, bir önceki neslin aksine, üniversite yıllarını ciddi ilişkiler aramakla geçirmiyor. Kampüslerde egemen olan takılma senaryosu daha ciddi ve evlilik yolundaki ilişkilere daha gündelik bir alternatif oluşturuyor.

Üniversiteli kadın ve erkeklerin evliliği ertelemeleri aynı zamanda yetişkin olmanın gereği olarak görülen pek çok geleneksel rol geçişini de (ebeveynlik, ev sahibi olma, tam zamanlı bir işte çalışma gibi) erteliyor. Araştırmacılar "yetişkin olmanın" ne olduğuna dair değişen algıyla birlikte bu rol geçişlerinin ertelenmesinin yirminci yüzyılın ikinci yarısı boyunca 18 ile 22 yaş arasındaki bireylerin kendilerini daha az yetişkin olarak gördüklerini göstermiştir.[9] Psikolog Jeffrey Jensen Arnett, 18-25 yaş arasına denk gelen üniversite çağının ve hemen sonrasındaki dönemin insan hayatında özel bir döneme denk geldiğini söylemiştir. Arnett, ergenlikten sonraki ve dört başı mamur, tam bir yetişkinlikten önceki bu döneme "gelişen yetişkinlik" adını vermiştir. Gelişen yetişkinler, ergenlerin tabi olduğu ebeveyn denetiminden bağımsızlarken yetişkinlerin sahip olduğu iş ve aile sorumlulukları da yoktur. Bu özgürlük, ilişkiler de dahil olmak üzere, hayatın pek çok alanında deneysel yaşamalarını olanaklı kılar.[10]

---

(8) Ulusal bir çalışma üniversiteli kadınların yüzde 63'ünün üniversitedeyken olası bir müstakbel eş bulmak istediklerini ortaya çıkarmıştır (Glenn ve Marquardt 2001).

(9) Arnett 2001, 2000, 1998.

(10) Arnett 2000, 1994.

Üniversite hayatının neden daha gündelik ve geçici ilişkilere uygun olduğunu açıklayabilecek ve göz önünde bulundurmamız gereken başka bir faktör daha var. Bugün ülke çapında birçok kampüste kadınların sayısı erkeklere göre daha fazla. Bu çalışmada ele alınan her iki kampüste de öğrencilerin yüzde 60'a yakını kadındı. Ayrıca üniversiteli kadınlar kampüste çok az sayıdaki uygun/nitelikli erkek için fazla sayıda "güzel kadın" olduğunu düşünüyor.[11] Bu da kadınlara, üniversiteli erkeklerin kadınlara nazaran daha çok seçenekleri olduğu izlenimini veriyor. Her iki kampüste de öğrencilerin sosyal hayatı çokça üniversite yaşamı etrafında döndüğü için öğrenci olmayanlarla tanışma fırsatları da oldukça az oluyor.[12] Bu yüzden üniversiteli kadınlar için etrafta yeterince erkek yok gibi görünüyor.

Üniversiteli erkekler için kampüslerde kadınlara nazaran sayılarının az olması bir avantaj da olabilir. Erkek kıtlığı olduğuna dair gerçeklik veya algı göz önüne alındığında kadınlar için bir erkeğe "tutunmak" mantıklı olacakken erkekler için özel/dışarıya kapalı bir ilişki içine girmek için az neden var. Bu durumda erkeklerin ve kadınların amaçları birbiriyle zıtlaşır hale geliyor.[13] Görüştüğüm bazı öğrenciler, özellikle de 4. sınıf öğrencisi Marie gibi State Üniversitesi'nde olanlar, kampüsteki kadın/erkek oranının ve bunun erkeklerin çıkarlarına hizmet ettiğinin farkında.

> *KB:* Peki, söylediğine bakarsak, ne zaman bir ilişkinin yaşanıp yaşanmayacağına erkekler karar veriyor gibi, öyle mi?
>
> *Marie*: Bence öyle. Çünkü tanıdığım çoğu kadın *bir şey* arıyor, yani bilirsiniz işte ciddi bir şey olmasa bile vakit geçireceği, sohbet edeceği ve kendini yakın hissede-

(11) Benzer bir duygu, Duke Üniversitesi'nden kadın öğrencilerle görüşme yapan Rolling Stone dergisinden bir gazeteci tarafından da dillendirilmiştir (Reitman 2006).

(12) Her iki kampüste de öğrencilerin büyük çoğunluğu ya kampüste ya da kampüse yakın yaşayan evlerde yaşıyordu. Az sayıda öğrenci okula ebeveynlerinin evinden gidip geliyordu.

(13) Erkeklerin ve kadınların peşinde oldukları ilişkiler için farklı amaçları olmasının başka sebepleri de var. Bunları 6. bölümde tartışacağım.

ceği birini. Erkeklerin bunu isteyip istemediğini bilmiyorum, yani isteseler bile çok umursamıyorlar. "Neyse ne" deyip geçiyorlar. Herhangi bir gece herhangi bir kızla olabilirler, onlar için bir sorun yok yani. [Görüşmecinin kendi vurgusu]

State Üniversitesi 3. sınıf öğrencisi Jen ise şunları söyledi:

Jen: Bence bu okulda çok sayıda güzel kız var ve bu kampüsteki kadın/erkek ilişkilerini anlamak için önemli bir etken. Durumun böyle olmadığı ve erkek oranının daha yüksek olduğu okullara gittim ve durum oralarda burada olduğundan farklı.

KB: Erkek oranıyla kastettiğin burada daha az sayıda erkek olması mı?

Jen: Evet... Bence burada çok fazla güzel kız var yani erkekler için çok fazla seçenek var. Buradaki erkekler çok özel falan değiller ama güzel kadınlarla olmak ve vakit geçirmekten hoşlanıyorlar. Bana kalırsa bu, kampüsteki erkekler için harika bir şey. Buraya geliyor ve nereye baksalar başka bir kız görüyorlar ve üstelik kızlar da istekli.

KB: Kızlar neye istekli?

Jen: Erkeklerle takılmaya. Eğer durum tersine dönse ve bu okulda çok yakışıklı çocuklar olsa bu kızlar için iyi olurdu.

Kampüste erkekten çok kadının olmasının faydaları erkek öğrencilerin de dikkatinden kaçmıyor. State Üniversitesi son sınıf öğrencisi Kyle, erkeklerin, özellikle de denizcilik okulunda okuyanların, kampüse arkadaşlarını ziyarete gelip de kızları gördüklerinde neler olduğunu şöyle anlatıyor. "Bence her okul State gibi değil. Benim denizcilik okuluna giden iki arkadaşım var. Buraya gelmeyi seviyorlar, buraya gelmek, burada zaman geçirmek onlar için Noel gibi. 'İnanamıyorum. Bu harika bir şey. Para verip bu okulda öğrenci olabilirim' diyorlar çünkü kendi okulları ücretsiz" [Görüşmecinin kendi vurgusu].

Faith Üniversitesi'nden erkekler de kampüsteki kadın/erkek oranının kendi avantajlarına olduğunun farkındalar. Faith Üniversitesi 4. sınıf öğrencisi Kevin tek bir kıza vakit harcamanın anlamı olmadığından şöyle bahsetti: "Burada o kadar çok kız var ki, takılmak için kimin peşinden gittiğinin önemi yok. Kızlar için bu kadar delirmeye de gerek yok, zaten dışarıda onlardan çok var."

Hem erkekler hem kadınlar kampüsteki cinsiyet oranının erkeklerin avantajına işlediğinin farkındaydı. Erkekler kampüsteki güzel kadınların fazla olmasının avantajlarından faydalanırken, kadınlar erkeklerin kolayca partner bulmalarından ve halihazırdaki partnerleriyle olan ilişkilerini gündelik ve geçici tutmalarından oldukça memnuniyetsizler.

ÜNİVERSİTE HAYATI TAKILMAYI KOLAYLAŞTIRIYOR

Takılma sisteminin kampüslerde tutunmasının bir sebebi de, üniversite hayatının takılmayı çokça kolaylaştırmasıdır. Takılmayı kolaylaştıran etkenlerden bir tanesi okula giriş/kayıt sürecidir. Genelde kişinin gittiği üniversite onun sosyal sınıfını da yansıtır. Bu çalışmada yer alan üniversite öğrencileri ağırlıklı olarak orta ve üst orta sınıfa ait öğrenciler. Her iki üniversitede de işçi sınıfı ya da yoksul aile çocuğu olarak nitelendirilebilecek öğrenci sayısı oldukça az. Sosyal sınıf benzerliğinin yanı sıra bu üniversitelerdeki öğrencilerin başka benzerlikleri de var: her iki kampüste de öğrencilerin çoğunluğu beyaz ve Faith Üniversitesi'ndeki çoğu öğrenci lisede Katolik ve özel ya da din okullarına gitmişler. Dolayısıyla da her iki üniversitedeki öğrencilerin çevrelerinde kendileri gibi olan insanlar var. İlgili araştırmalar göstermiş ve belgelemiştir ki, insanlar romantik ilişkiler kurarken ırk, yaş, din ve sosyal sınıf açısından kendilerine benzer kişilerle beraber olma eğiliminde oluyor.[14] Artık iyice benimsenmiş bu gerçek, takılmanın kampüslerde daha olası olmasına yol açıyor. Öğrenciler kendilerine uygun birçok sınıf arkadaşı arasından takılma partnerlerini seçebiliyor.

Öğrenciler arasındaki bariz benzerliklere rağmen, binlerce öğrenci barındıran kampüslerde birçok öğrenci birbirine yabancı. Ancak öğ-

(14) Michael, Gagnon, Laumann ve Kolata 1995.

renciler birbirlerine yabancılarmış gibi durmuyorlar çünkü halihazırda, en azından aynı okulda olmak gibi bir benzerlikleri var. Öğrenciler de tanımadıkları kişilerle bile tamamen yabancılarmış gibi hissetmiyor çünkü pek çoğunun ortak arkadaşları veya gerektiğinde ilgilendiği biriyle onu tanıştırabilecek bir tanıdıkları her zaman var. Buradaki asıl nokta, bu güven ve birbirine aşina olma ortamının takılmayı kolaylaştırıyor olması. Böyle bir ortam olmasaydı eğer muhtemelen takılma sistemi de çoktan çökerdi.

Kampüs hayatının takılma kültürüne diğer bir katkısı da öğrencilerin birbirlerine yakın yaşamaları. Üniversitede öğrenciler ya arkadaşlarıyla kampüsteki yurtlarda ya da başka öğrencilerle paylaştıkları evlerde kalıyor. Kampüs dışında yaşayanlar bile başka öğrencilere yakın evlerde kalıyorlar.[15] Buna ek olarak, günümüz kampüslerinde kadın ve erkeği birbiriyle takılmaktan alıkoyacak çok az kısıtlama var. Öğrencilere, kampüste hiç takılmak için birini odaya getirmelerini zorlaştıran kurallar olup olmadığı sorulduğunda pek çok öğrenci böyle bir sıkıntıları olmadığını söyledi. Ancak 2. sınıf öğrencisi Jack, Faith Üniversitesi'nin kampüsteki evlerde cinsel ilişkiyi yasaklayan bir politikası olduğunu anlattı.

> *KB:* Faith Üniversitesi'nin Katolik bir üniversite olması kampüsteki cinsel ilişkileri etkiliyor mu?
>
> *Jack*: Diğer okullardan belki de tek fark burada yurtlarda "penetrasyon yok" kuralı olması.
>
> *KB:* "Penetrasyon yok" kuralı nedir? Daha önce hiç duymamıştım.
>
> *Jack:* Kampüste cinse ilişkiye girmenize izin verilmiyor. Eğer girerseniz, okuldan atılırsınız.
>
> *KB:* Öyle mi? Peki kimsenin başına böyle bir şey geldi mi? Cinsel ilişkiye girip girmediğinizi nasıl anlıyorlar ki?

(15) Kampüsün olanaklarına 24 saat erişimi olmayan ve okula gidip gelen (kampüste veya kampüsün yakın çevresinde yaşamayan) öğrenciler için bu deneyim daha farklı olabilir. Ancak her iki kampüsteki öğrencilerin büyük kısmı ya kampüste ya da kampüse yakın öğrenci evlerinde yaşıyordu. Okula gidip gelen öğrencilerin kampüsteki takılma kültüründen nasıl etkilendiklerini incelemek bu çalışmanın kapsamı dışındadır.

Jack: Koridorda yürüyen bir görevli odasında inleyen bir kızı ya da duvara çarpan yatağın sesini duyabilir ya da yan odadakiler güvenliği arayabilir, böyle şeyler.

KB: İnsanlar yakalanmaktan endişe duyuyorlar mı? Ya da bu yüzden yurtlarda cinsel ilişkiye girilmiyor mu?

Jack: Hayır, tabii ki giriyorlar sadece daha dikkatli davranıyorlar. Eğer kampüs dışında yaşıyorsanız şöyle oluyor: "Dün eve kimi getirdin? Bütün duvarlar sallandı." Tabii kampüste olduğunda daha zor.

Görüldüğü üzere, üniversite öğrencilerini "gece geç saatlerde" birbirleriyle görüşmekten alıkoyan ve ciddiyetle uygulanan katı kampüs kuralları yok.

Yurtlar ve kampüsün hemen dışındaki evler genelde barlara ya da üniversitelilerin gittiği mekânlara yürüme mesafesinde olduğundan, öğrenciler takılmak için tanımadıkları biriyle aynı arabaya binmeye gerek kalmadan birbirlerinin evlerine gidebiliyor. Ayrıca öğrenciler genellikle gruplar halinde dolaşıyor, dolayısıyla en azından bir arkadaş mutlaka etrafta oluyor. Eğer bir kadın kendisiyle takılmaya çalışan bir erkekten uzaklaşmak isterse, kendisini bu zor durumdan kurtaracak arkadaşlarına güveniyor. Konuştuğum pek çok kadın muhtemel tehlikeli bir durumdan kurtulmak için "birlikten kuvvet doğduğundan" ve kadınların "birbirine göz kulak olduklarından" bahsetti. Bazı durumlarda gruptan birinin gece ayık kalması istenir ki, alkol alan arkadaşlarının "başına herhangi bir şey gelmediğinden" emin olsun. Sınıf arkadaşlarına yakın mesafede yaşamak öğrencileri, özellikle de kadınları, bir erkekle takılmaya karar verdikleri zaman güvende hissettiriyor.

Üniversite kampüslerini takılmaya elverişli hale getiren başka bir şey de öğrencilerin başkalarının ne yaptığıyla ilgileniyor olmaları. Şüphesiz çoğu üniversite öğrencisi, özellikle de ilk senelerinde, kampüsteki sosyal hayatın bir parçası olma telaşında oluyor. Elbette ki çoğu insan çevresinde olan bitenin dışında kalmayı ve herkesten farklı olarak yaftalanmayı istemez. Dolayısıyla içinde bulunulan ortama uyum sağlama arzusu da kampüste egemen olan takılma kültürünü sürdürmeden rol oynayan başka bir etkene dönüşüyor. Görüştüğüm

öğrenciler, başka öğrencilerin cinsel olarak neler yaptıklarını, kimin kiminle takıldığını ve takılmanın cinsel olarak ne kadar ileriye gittiğini konuşmanın kampüste yaygın olduğunu söyledi. Kyle'ın söyledikleri bu konuya bir örnek: "Ne zaman arkadaşlarla otursak 'yaptınız mı?' diye sorarım. Onlar da 'evet, seviştik,' derler. Birbirimize karşı oldukça açık oluruz, o yüzden de herkes, kadın çok çirkin falan değilse cinsel olarak neler yaşandığını anlatır. Eğer kadın çirkinse anlatmazlar çünkü bilirler ki işitmedikleri kalmaz."

Takılma kültürünün kampüste bu denli yaygın olması üniversite hayatının mahremiyetten yoksun ve dedikoducu doğasından da kaynaklanıyor olabilir. Üniversiteliler sınıf arkadaşlarının sosyalleşmek, ilişki kurmak ve cinsel deneyim yaşamak için neler yaptığının farkındalar ve çoğu da eldeki tek şey bu olduğu için takılmayı seçiyor olabilir.

KİMLER TAKILIYOR?

Takılma kültürü, her türlü toplumsal cinsiyet ve sınıftan (üniversitedeki yıl) öğrenci tarafından ve her kurumda yaşanmaktadır. Çalışma yaptığım erkekler ve kadınlar takılma sisteminin içinde yer aldıklarını söylediler. Öğrencilerin takılmanın ilk sınıf öğrenciler arasında daha yaygın olduğunu söyleseler de her sınıf için geçerliliğini sürdürür. Aynı şekilde takılma senaryosu da tek bir kampüsle sınırlı değil, örneğin benim araştırma yaptığım her iki kampüse de nüfuz etmişti.

Araştırma yaptığım üniversiteler arasında önemli farklar mevcuttu. Bir tanesi çok çeşitli öğrencisi olan devlet destekli büyük bir üniversiteyken, diğeri öğrencilerin çoğunun Katolik olduğu daha küçük, inanç temelli bir üniversiteydi. Her iki kampüste de kadınlara ve erkeklere özgü sosyal kulüpler (dernek evleri) vardı. Bu kulüpler, State Üniversitesi'ndeki öğrencilerin deneyimlerinin daha fazla merkezinde olsa da takılma her iki kampüsteki sosyal hayatın da önemli bir parçasıydı. Takılmaya dair normlardaki herhangi bir farklılık ise kurumun dini özelliklerine değil, daha çok okulun büyüklüğüyle ilgiliydi. Faith Üniversitesi'nden öğrencilerle yaptığım görüşmelerde okulun dini ağlarının kampüsteki takılmalara bir etkisi olup olmadığını sordum. Çoğu öğrenci bir ilgisi olmadığını vurguladı. 2. sınıf öğrencisi Lynn şöyle söyledi:

KB: Sence Faith Üniversitesi'nin Katolik bir okul olması herhangi bir farklılık yaratıyor mu?

Lynn: Hayır.

KB: Yani Faith diğer devlet okullarıyla aynı mı?

Lynn: Takılma açısından evet, burasının Katolik okulu olmasının takılmayla herhangi bir ilgisi yok. Bence takılma her yerde, her üniversitede oluyor.

4. sınıf öğrencisi Trent ile de benzer bir görüşmemiz oldu:

KB: Sence hangi okula gidersen git kadın erkek ilişkileri aynı mı olur?

Trent: Evet.

KB: Yani daha büyük bir devlet okuluna ya da başka bir okula gitsen de aynı mı olur?

Trent: Evet.

KB: Sence bu okulun Katolik bir okul olması herhangi bir farklılık yaratıyor mu?

Trent: Hayır.

KB: Yani, Katolik okulu ya da devlet okulu olması fark etmiyor mu?

Trent: Hayır.

Her iki kampüsteki öğrencilere farklı okullarda kadın erkek etkileşiminin benzer olup olmadığını ya da kendi kampüslerine has bir şeyler olup olmadığını sorduğumda çoğu durumun her yerde aynı olduğunu düşündüklerini belirtti. Pek çok öğrenci, arkadaşlarıyla görüşmek üzere başka okullara gittiklerini ve buralarda da takılmanın yaygın olduğundan bahsetti. Söz edilen tek farklılık ise, bazı büyük üniversitelerin "parti okulu" olarak görülmesiydi. Bahsi geçen bu okullar alkol tüketimi ve her hafta düzenlenen alkol merkezli sosyal aktiviteleriyle ünlü. Bu üniversitelerin sadece öğrenci sayısı fazla değil, aynı zamanda bu okullarda erkek ve kadın öğrenci sosyal kulüpleri oldukça yaygın ve kampüsteki sosyal yaşamı daha fazla belirler halde. Bazı öğrenciler, bu ortamın takılma sahnesini daha da anonim hale getirdiğini söyle-

miştir. Başka bir deyişle, öğrenciler takılabilirler ve yolları bir daha hiç kesişmeyebilir. Daha küçük kurumlarda ise bu pek mümkün değildir. State Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Max daha büyük bir üniversitedeki bu anonimliği şöyle ifade ediyor: "Bir kızla takılıp sonra onu bir daha asla görmeyebilirsiniz."

Benzer şekilde Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Larry daha büyük üniversitelerde öğrenci olan arkadaşlarına yaptığı ziyaretlere dayanarak bu tür üniversitelerde gizli ve isimsiz kalan "oldu bitti" takılmaların daha çok olduğunu söylüyor. "Bence daha büyük okullarda takılmalar daha gelişigüzel oluyor. Bu okullarda uzun süreli ilişkiler için pek bir fırsat yok. Çok sayıda insan var ve buradaki kimseyi yakından tanıyamıyorsunuz."

Faith ve State üniversitelerinde takılma öğrenciler arasında çok yaygın olmasına rağmen kişinin arkadaş grubu ve bulunduğu ortamdaki alkol tüketimi gibi kişinin takılmaya ne derece dahil olacağını etkileyen durumlar var. Yani bir öğrencinin arkadaş çevresi ya da grubu onun takılma kültürüne ne kadar ayak uyduracağını belirleyen etkenlerden bir tanesi. Öğrenci dernek evleri ya da spor takımları gibi kampüsteki popüler grupların içinde olan öğrenciler takılma kültürüyle daha haşır neşir oluyor. Özellikle de erkek derneklerine/birliklerine üye olan erkekler takılmak için birini bulmanın çok kolay olduğunu belirtti.[16] Eğer özel bir ilişkileri yoksa bir akademik yarı yılda 20, 25 kızla takıldıklarından bahsettiler. State Üniversitesi 4. sınıf öğrencisi Kyle, bu derneklere üye olan arkadaşlarının istedikleri zaman cinsel ilişkiye girebildiklerinden ancak durumun bu tarz kulüplere üye olmayan erkekler için böyle olmadığından bahsetti. "Muhtemelen öğrencilerin çoğunluğu istedikleri kadar sık seks yapamıyor. Arkadaşlarım ise ne zaman isterse seks yapabilir ve yapıyorlar da."

(16) Dernek evi erkeklerinin kampüste cinsel olarak en aktif kişiler arasında olmaları Martin ve Hummer tarafından açıklanmıştır (1989). Martin ve Hummer, bir derneğe girmek için uygulanan seçim sürecinin en maço, atletik ve "çapkın" erkeklerin kardeşliğe kabul edilmesini sağladığını ve bu standartlara uyamayanların kardeşlik için yemin ettikleri çaylak üyelik sürecinde dışarıda kalacaklarını ya da en başından hiç bu işe kalkışmayacaklarını ortaya koymuşlardır.

Kampüste alkollü partiler düzenlemekle ünlü olan bu erkeklerin kolayca takılma partneri bulmaları pek şaşırtıcı değil.[17] Sosyal kulüp üyeleri kampüsteki sosyal hayatın merkezindeler dolayısıyla takılmaya teşne durumlarla içli dışlılar.[18]

Bu tip çevrelerde olmayan öğrenciler için de takılmanın farklı yolları var. Pek çok öğrenci herhangi bir derneğe ya da kulübe üye olmasa da partilere ya da alkollü başka aktivitelere katılıyor ve o gecelerde kendilerine takılmak için birini bulmakta zorluk yaşamıyor gibi görünüyorlar. Örneğin, Faith Üniversitesi 4. sınıf öğrencisi Trent, herhangi bir kulübe üye olmamasına ya da kendini dış görünüş açısından "öyle çok özel" bulmamasına rağmen, ilgilendiği kadınla zorlanmadan takılabildiğini ifade etti.

> *Trent:* Eğer bu okulda biriyle takılmak istiyorsanız, haftanın herhangi bir gecesi takılabilirsiniz. Sadece isteyin yeter.
>
> *KB:* Görünüşünde ya da daha genel olarak sahip olduklarından bağımsız olarak mı?
>
> *Trent:* Yani aslında kişiye bağlı. Dürüst olmak gerekirse, eğer istersem hemen hemen her gece bir kızla takılabilirim.

Ancak tüm erkek ve kadınlar takılma senaryosuna uymayı Trent'in anlattığı kadar kolay bulmuyor. Bahsi geçen derneklere üye olanların aksine, olmayan öğrenciler bir kişinin her dönemde üç ile on arası farklı kişiyle takılabileceğine inanıyor.

> *KB:* Faith Üniversitesi'ne geldiğinden beri geçen sürede (iki yıl) kaç kişiyle takıldığını hatırlıyor musun?
>
> *Emily*: Belki 15, belki ondan biraz daha fazla.
>
> *KB:* Peki. İlk yılından beri 15 tane mi yani?

(17) Dernek evi üyelerinin cinsel durumlarda alkolü nasıl kullandıklarına dair daha fazla bilgi için bkz. Martin ve Hummer (1989).

(18) Belli dernek evlerinin ne gibi özelliklerinin kadınların cinsel sömürüsünü daha elverişli kıldığına dair bir tartışma için bkz. Boswell ve Spade (1996).

Emily: Evet, aşağı yukarı.

KB: Peki, sence tipik olarak kaç bu sayı? Tanıdığın insanlar bir dönemde kaç kişiyle takılıyor sence?

Emily: Herhalde üç ile beş arası derim. [2. Sınıf, Faith Üniversitesi]

Kimi öğrenciler takılmayı düzenli ve sürekli hale getirmeyi zor buluyordu. State Üniversitesi son sınıf öğrencisi Ed, kendi arkadaş grubundakilerin takılmak için birilerini bulmakta zorlanabildiklerinden şöyle bahsediyor:

KB: Sence takılma senin tanıdığın kişilerin her hafta sonu yaptığı bir şey mi?

Ed: Hayır. Takılamadığımız zaman birbirimizle dalga geçiyoruz. Bu da tabii iyi olmuyor.

KB: İyi olmuyor çünkü olmasını istiyorsunuz ama her zaman birini bulamıyorsunuz, öyle mi?

Ed: Evet.

Genel itibariyle takılma için birisi bulmakta zorlanan öğrenciler sosyal etkinliklere, özellikle de alkollü olanlara daha az katılıyordu.

Alkolün takılma senaryosundaki önemini anlamak mühim. Tipik olarak, takılmalar alkollü ortamlarda başlıyor. Konuştuğum öğrencilere göre alkol "rahatlama", "gevşeme" ya da "parti yapma" havası yaratarak cinsel yakınlaşmaların başlamasını kolaylaştırıyor.

KB: Eğer ilişkin olmasaydı kızlarla nasıl bir araya gelirdin?

Larry: Muhtemelen bir grup erkek arkadaşla bir bara gidip, birileriyle tanışarak. Burada barlar bizim üniversiteden öğrencilerle dolu. Önce barda tanışırsın, içer, dans edersin, başka partilerde de onları görürsün. Belki o gün birini kampüste görüp, "Akşam ne yapıyorsun? Belki barda görüşürüz," dersin ve olay değişir. Yani birini kampüste görürsen, konuşacağınızı bilirsin. Kızlı erkekli konuşma-

ya başlarsınız. Okuldan filan bahsedersiniz ve sonra, "Akşam barda görüşürüz," dersin. Akşam barda sarılır, öpüşürsünüz ve konuşma birden farklı yerlere gider. Yani dışarıda bir yerdeyken kampüstekinden farklı gelişiyor olaylar, bence kesinlikle öyle oluyor [4. sınıf, Faith Üniversitesi]

Barlarda ve partilerde üniversiteliler potansiyel takılma partnerleriyle tanışabilecekleri bir ortam içinde oluyorlar ancak alkol birbiriyle ilgilenen insanlar arasındaki yakınlaşmayı başlatmaya yardım ediyor. Sosyal bir yakınlaştırıcı olan alkol olmasa karşıdaki kişinin seninle ilgilenip ilgilenmediğini anlamanı sağlayacak sözsüz ipuçlarıyla (göz teması, vücut dili, vb.) baş etmek daha fazla gerginlik verebilir. Ayrıca üniversite öğrencileri alkolün tutukluklarını azalttığını ve takılmayı kolaylaştırdığına kesin olarak inanıyor. State Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi Violet söyle diyor: "İçtiğimde takılma moduna giriyorum ve gidip tanışabildiğim kadar insanla tanışmak istiyorum. İçtiğim zaman bu tepkiyi veriyorum ve takılmaya kesinlikle daha yatkın oluyorum."

Konuştuğum pek çok öğrenci benzer duyguları dile getirdi. Alkolün takılmayı arzulatmanın yanı sıra normal şartlarda reddedecekleri insanlarla takılmalarını sağladığını ("bira gözlükleri" sebebiyle) ve/veya cinsel olarak daha ileri gitmelerine neden olduğunu belirtti.[19] State Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Lynn, normalde ilgilenmeyeceği biriyle alkolün etkisiyle nasıl takıldığını şöyle anlatıyor:

KB: İnsan takılma noktasına nasıl geliyor? O yakınlaşma nasıl başlıyor?

Lynn: [Duraklar]. Kendi tecrübemi düşünmeye çalışıyorum. Bir keresinde bir kostüm partisine gitmiştik. Herkes çok sarhoş oldu ve birbiriyle takılmaya başladı [güler]. O kadar sarhoştum ki ne olduğunu tam olarak hatırlamıyorum bile ama yüzücü çocuklardan birini öptüm. Ama sonra "Ah! Bunu neden yaptım?" dedim ken-

(19) Üniversiteli kadınların seks ve ilişkileri idare etmek için alkolü nasıl kullandıklarına dair bir tartışma için bkz. Williams (1998).

dime. Gerçekten o noktaya nasıl geldiğimi tam olarak hatırlamıyorum.

Yukarıdaki örnekte takılma sadece "öpüşmekten" ibaret kalmış ve Lynn aslında pek de üzülmüşe benzemiyor. Ancak, pek çok başka durumda, fazla alkol tüketimi ve sonrasında gelişecek cinsel ilişki tehlikeli bir kombinasyona dönüşebilir. Bugün pek çok eyalette sarhoşluğun cinsel eylemlere bilinçli rıza vermeye engel olduğu kabul ediliyor.[20] Ayrıca yine birçok eyalette mağdurun sarhoşken yaşadığı cinsel eylemler tecavüzün yasal tanımına da giriyor.[21]

Öğrenciler alkolün takılmaların yaygın bir parçası olduğuna inandıklarından, özellikle alkol kullanmayan öğrenciler ya da bir partide içki içmekten rahatsız olanlar takılma senaryosuna uymakta parti ortamlarında daha çok vakit geçiren insanlara göre daha fazla zorluk yaşıyorlar.

PEKİ KİMLER TAKILMIYOR?

Takılma kültürü, birkaç istisna dışında, kampüslerdeki çoğu gruba nüfuz etmiş gibi görünüyor. Buna rağmen araştırmamda "takılma sahnesine" çıkmayan birçok öğrenciyle de görüştüm. Bunlardan bazılarının halihazırda süren ilişkileri vardı. Bu ilişkiler ya takılmayla başlamıştı ya da liseden beri devam ediyordu. Yeni partner arayışında da olmadıklarından kimseyle takılma gereği görmüyorlardı. Diğer öğrenciler içinse, üniversitede bir ilişki yaşamak önemliydi çünkü onlar çoğu üniversite öğrencisinin aksine takılmanın merkezde olduğu bir sosyal hayat yaşamak istemiyordu. Görüşme yaptığım öğrencilerden Robert, ilgi alanlarının, hayata bakışının ve günlük aktivitelerinin Faith Üniversitesi'ndeki birçok öğrenciden farklı olduğunu düşünüyordu. Robert, kampüsteki öğrenci işleriyle oldukça ilgiliydi ve izci grubunun aktif bir üyesiydi. Birinci sınıfın ilk haftasında ilgilendiği bir kadınla tanışmış ve ona "izci kartını" vermiş. Kadın, başta onu reddetse de, sonrasında önce arkadaş olmuşlar ve bu arkadaşlıkları zaman içinde düzenli randevulara çıktıkları özel bir ilişkiye dönüşmüş.

(20) Bergen 1998. Ayrıca bkz. Sanday (2007).
(21) Bkz. Glenn ve Marquardt (2001) ve Williams (1998).

KB: Takılma sisteminden rahatsız olduğun için mi bir kız arkadaş istiyordun? Yoksa kız arkadaş edinmen tesadüf mü oldu?

Robert: Aslında tüm bu takılma fikrinden nefret ediyorum. Kendine karşındaki insanı gerçekten tanımaya fırsat vermiyormuşsun gibi geliyor. Yani kaç tane kızla birlikte olabilirsin, bunu görmek bana erkekçe bir şey gibi gelmiyor. Şimdiki kız arkadaşıma kadar hiç reddedilmemiştim. O tanıştığımız ilk anda beni reddetti. Ama ben takılabildiğim kadar kadınla takılma fikrini hiç sevmedim. İzci grubumuzla çok fazla seyahat ettiğimden ona dedim ki: "Ben çok seyahat edeceğim. Eğer bu senin için zor olacaksa şimdi söyle çünkü seni oyalamak/kandırmak istemiyorum." Yani o zamanlar illa ki bir kız arkadaş aramıyordum ama insanlarla takılmayı da istemiyordum.

Robert takılma sisteminin Faith Üniversitesi kampüsündeki kadın ve erkekler için çok yaygın ve hatta tipik olduğunu bilmesine rağmen kendisi bunu yapmak istemiyordu ve daha geleneksel bir flört ilişkisi istemesinin onu "anormal" yaptığını düşünüyordu.

State Üniversitesi 3. sınıf öğrencisi Hannah ise, dini inançları sebebiyle takılmaktan uzak duruyor. Hannah, Hristiyanlık inancının onun kim olduğu ve ne yaptığının merkezi bir parçası olduğunu ve dinin onun için sadece demografik bir kategori olmadığını, daha ziyade her zaman zihninde olan bir şey olduğunu söyledi. Hannah'nın inancı onun hem kimliğinin hem de günlük aktivitelerinin önemli bir parçası. Hannah, takılmanın ahlaksız bir şey olduğunu düşündüğünden kampüsteki egemen takılma kültürünü reddediyor. "Etrafımdaki insanlar sadece tek gecelik ilişki yaşayan insanlar değiller. Ben takılmayı tek gecelik bir şey olarak düşünüyorum, bu da ne benim ne de tanıdığım insanların yaptığı bir şey."

Hannah alkol merkezli partilere katılmıyor; daha ziyade kendi gibi dindar yakın bir arkadaş grubuyla sosyalleşiyor.

Hannah: Benimle benzer şekilde düşünmeyen insanlarla zaman geçirmekten rahatsızlık duyuyorum.

KB: Kendini State Üniversitesi'nin yaygın sosyalleşme tarzının bir parçası olarak görüyor musun?

Hannah: Hayır.

KB: Yaygın olandan ne anlıyorsun ve sen bundan ne açılardan farklısın?

Hannah: Yaygın olan şöyle bir şey: Hafta sonu perşembe gününden başlar, sonra içmeye ve parti yapmaya gidersin, böyle bir şeyler.

KB: Sence çoğu öğrenci böyle mi yapıyor?

Hannah: Pek çoğu böyle yapıyor ve bu da hafta sonlarını bizim gibi daha sakin geçiren öğrencileri görünmez kılıyor.

Hannah ve arkadaşları ciddi ilişkiler bulmakla ilgileniyordu. Her ne kadar Hanhah'nın kendisiyle benzer dini inançları paylaşan biriyle bir ilişkisi olmasına rağmen, Hannah pek çok arkadaşının kampüste "olgun" ilişkiler bulmakta zorlandığını söyledi. Özetle, Robert ve Hannah gibi bazı öğrenciler kampüsteki takılma olayından kaç(ın)mak için özel ilişkiler peşinde.

Bu çalışmaya katılan öğrencilerin çoğu beyaz ırktan olsalar da azınlık öğrencilerle de görüşmeler yaptım.[22] Bu kadın ve erkekler takılmanın kampüste çok yaygın olduğunu biliyor ancak kendilerini bu sistemin dışında tutuyorlardı. Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi siyah bir Amerikalı olan Lannette takılmanın anlamını biliyordu ancak kendisi hiç takılmamıştı.

(22) Araştırmamda, ırk çeşitliliği açısından iki siyah Amerikalı (biri kadın, biri erkek) ve iki Asyalı Amerikalı (biri kadın, biri erkek) öğrenciyle görüştüm. Farklı geçmişlerden gelen öğrencilerle yaptığım görüşmelerin sayısı kesin bir şey söylemek için yeterli olmasa da, bulgularım başka araştırmaların bulgularını onaylar nitelikte. Yani erkek ve kadınların nasıl tanıştıkları, birbirleriyle iletişime geçtikleri ve cinsel ve romantik ilişkiler kurdukları ırka göre değişiklik gösterir. Bkz. Glenn ve Marqurardt (2001) ve Williams (1998).

KB: Takılma senin kullandığın bir terim mi yoksa sadece duyduğun bir şey mi?

Lannette: Ben "takıldım" kavramını pek kullanmıyorum, daha çok duyduğum bir şey. Mesela birisi "şu çocukla takıldım" derse neden bahsettiğini anlıyorum ama ben kendim kullanmıyorum.

KB: Peki, sen bu takılma senaryosuyla hiç ilgileniyor musun?

Lannette: Hayır, çünkü ben öyle çıkıp rastgele birileriyle takılabilecek bir tip değilim. Yani bana uymuyor. Bir çocukla ilgilensem dahi onunla gidip öylesine takılmam. Yani önce onu tanımak falan isterim. Takılmak pek bana göre bir şey değil.

Lannette, takılmak yerine ya arkadaşları aracılığıyla erkeklerle tanıştığını ya da kendi yaşadığı yerden (okul dışındaki zamanlardaki evi) tanıdığı erkeklerle görüştüğünü belirtti. İlgilendiği kişiyle tanışınca onunla "konuşmaya" başlar ve birbirini tanıma sürecinde ikisi ya klasik bir randevuya çıkar, bir yerlere gider ya da birinin evinde otururlarmış. Lannette ve konuştuğum diğer azınlık öğrenciler "konuşma" terimini beyaz öğrencilerden farklı anlamda kullanıyordu.

KB: Peki, "konuşmak" ne demek? Birisi "konuşuyoruz" derse neyi kastetmiş olur?

Lannette: Sanırım ilgilendiğin kişiyi tanımak istediğinde onunla "konuşursun" ve şöyle düşünürsün: "Belki kız/erkek arkadaş olabiliriz." Yani, bir anlamda başlamakta olan bir ilişkinin ilk aşaması gibi. Birbirinizi zaten tanıyorsanız da şöyle olur: "Sanırım seninle birlikte olmak istiyorum." Böylece birlikte daha çok vakit geçirmeye başlarsınız ve başka kız ya da erkeklerle konuşmayı sınırlandırırsınız.

Konuştuğum azınlık öğrenciler, özellikle de siyahlar için "konuşmak" biriyle özel bir ilişki içinde olmaktan önce yaşanıyordu.

Lannette kampüsteki diğer azınlık arkadaşlarının da pek takılmadıklarını belirtti. Bu uzak durma ahlaki bir duruştan ziyade pratik bir karardı. Konuştuğum kişiler pek çok siyah azınlık öğrencinin beyaz öğrencilerle (tersi de geçerli olacak şekilde) cinsel yakınlık veya ilişki kurmakla ilgilenmediklerini söyledi. Dolayısıyla beyazların çok olduğu kampüslerde bu öğrenciler genellikle ya kendi aralarında sosyalleşiyor ya da aileleriyle birlikte yaşadıkları mahallelerden arkadaşlarıyla bağlarını sağlam tutuyorlar.[23]

Konuştuğum az sayıda azınlık öğrencisinin yanı sıra gey ve lezbiyen öğrencilerle de konuştum.[24] Bu öğrenciler kampüsteki egemen takılma kültürüyle ilgilenmediklerini söyledi. Bu öğrenciler cinsel kimliklerini okuldaki arkadaşlarına söylemekte ve dolayısıyla da cinsel ve romantik ilişkiler kurmak için partner bulmakta zorlanıyorlardı.

> *KB:* Aynı cinsiyetten biriyle tanışmak ya da iletişime geçmek nasıl oluyor? Yani heteroseksüel değilsen Faith Üniversitesi'nde bu işler nasıl yürüyor?
>
> *Timothy*: Önce kendinize "acaba gey mi yoksa bana mı öyle geliyor" diye soruyorsunuz. [Gülüyor]. Keşke gözlüklerim olsa ve onları takınca insanların ne olduğunu anlayabilsem. Mesela gördüğüm insanlar geyse gözlüğüm maviye dönüşse. [1. sınıf, Faith Üniversitesi]

Partner bulmak için halihazırda yerleşik bir sistem içinde olan heteroseksüel öğrencilerin aksine homoseksüel öğrenciler partner bulmada tek başlarınalar. Timothy'nin de belirttiği gibi, "müşterilerin hepsinin ya da çoğunun gey olduğunu bildiğiniz bir bara gitmenin dışında biriyle tanışmak zor. Genelde gey barlara giden heteroseksüellerin sayısı az. Ama kampüste kimin gey olup olmadığını bilmek de zor." Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Jonathan da bu konuyla ilgili

(23) Azınlık öğrenciler aşırı alkol tüketimine çok daha az meyilliler (Wechsler 1994). Bu da takılma ya dahil olma ihtimalini azaltıyor olabilir.

(24) Faith Üniversitesi'nde yaptığım odak grup görüşmesinde iki gey erkek ve bir biseksüel kadınla görüştüm.

şunları söylüyor: "Gey bardaki hiç kimse 'Hey! Dans etmek ister misin?' dediğinizde suratınıza bir yumruk atmaz. 'Hayır, kusura bakma, gey değilim' der. Hiç kimse birine dans etmeyi teklif ettiğinizde çıldırmaz çünkü zaten *gey bardasınızdır*. Ama kampüste gidip 'Hey! Bir şeyler içmek ister misin?' diye soramazsınız" [görüşmecinin kendi vurgusu].

Gey öğrenciler, kampüsteki diğer eşcinsel öğrencilerle tanışmak ve ilişki kurmak istiyorlar ancak bunu sağlayabilecek seçeneklerin azlığı onları sosyalleşmek ve muhtemel ilişkiler kurmak için kampüs dışı alternatiflere itiyor. Nispeten daha güvenli olan kampüs ortamının (aslında bu da tartışmalı bir nokta) dışına çıkmak bu öğrenciler için risk teşkil ediyor; ancak diğer yandan da, Jonathan'ın da söylediği gibi, "geyler için daha güvenli" ve "kuir pozitif" bu mekânlar, geylere kampüslerin sağlayamadığı türden bir kabul görme ve güvenlik ortamı sağlıyor.[25]

Kampüste takılma kültürüne dahil olmayan öğrenciler sosyal hayatın çeperindeler ve bunun da farkındalar. Takılma, bazıları için azınlık statüleri ve/veya cinsel yönelimleri sebebiyle uygun bir seçenek değil; diğer bazıları için ise takılmamak bir tercih meselesi. Bazı öğrenciler takılma senaryosunu sevmiyor, bazıları ise takılma senaryosuyla baş etmeleri için ihtiyaçları olduğunu düşündükleri sosyal yeteneklere sahip olmadıklarını düşünüyor. Kendisini oldukça dindar olarak tanımlayan bir kadın öğrenci ise takılma senaryosuna oldukça karşı. State Üniversitesi'nde 2. sınıf öğrencisi olan Rebecca erkeklerle ilişkiye evrilebileceğini umduğu arkadaşlıklar kurmayı tercih ediyor. Bu yolla erkek arkadaş bulamadığında istemeden de olsa birkaç defa takılmak zorunda kalmış, fakat bu yakınlaşmaların ilişkiye evrilmemesi onu hayal kırıklığına uğratmış. "Onunla bahar tatiline çıkmadan önce takıldığım ve onun *erkek olup* ilişkiyi başlatması gerekir diye düşündüğüm için, kendi kendime 'ben (bir ilişki başlatmak için) hiçbir şey yapmayacağım' dedim ve onun başka kızlarla da takıldığını duyunca onunla konuşmayı kestim" (görüşmecinin kendi vurgusu). Rebecca'nın takıl-

(25) Gey erkeklerin kampüsteki deneyimlerine dair daha fazla bilgi için bkz. Queer Man on Campus (Kampüsteki Eşcinsel Erkek) (Dilley, 2002).

ma partnerlerinin ilişki başlatmamalarına dair kızgınlığı ve hayal kırıklığı kampüsteki kadınlar arasında oldukça yaygın aslında.[26]

State Üniversitesi 3. sınıf öğrencisi Simon'ın da takılma sistemiyle sorunları vardı. Simon, bir ilişki yaşamak istiyordu ama bunun takılma yoluyla olmasını istemiyordu. Kişiliğinin yabancılarla cinsel ya da romantik ilişkiler başlatmaya ve yaşamaya uygun olmadığını düşünüyordu.

> *KB:* State Üniversitesi kolayca ilişki başlatılabilecek bir yer mi?
>
> *Simon:* Bence evet. Ama ben bu konuda pek iyi değilim.
>
> *KB:* Sence seni bu konuda iyi yapmayan ne?
>
> *Simon:* Burada bir sürü insan var ve kadınlar erkeklerden sayıca fazla, bu yüzden de bazıları için kolay olabilir.
>
> *KB:* Evet, oran yüzde 60'a [kadın] yüzde 40 [erkek].
>
> *Simon:* Evet işte. Ama ben özellikle hakkında hiçbir şey bilmediğim biriyle tanışmakta pek iyi değilim. Genellikle çok utangaç bir insanım [Güler].

Simon birçok öğrencinin katıldığı alkolün yoğun tüketildiği kampüs partilerini sevmiyor. Bu yüzden kendisini kadınlarla tanıştırmaları için yakın arkadaşlarına güveniyordu ancak bu şekilde de herhangi bir ilişki bulma şansı olmamış. Yaşadığı bu zorluklar sebebiyle, bir defasında liseden eski bir kız arkadaşını takılmak üzere evine çağırmış ve beklemediği halde kız kabul etmiş.

Takılma kültürüne dahil olan öğrenciler bile kişilik ve fiziksel çekicilik/albeni gibi çeşitli etmenlerin kişinin bu cinsel senaryo içindeki

---

(26) Üniversiteli kadınların "konuşmayı" başlatma yükünü taşıdıklarını düşünmelerine dair bir tartışma için bkz. Glenn ve Marquardt (2001). Bu söz, takılma partnerine "Biz neyiz?" ya da "Bu iş nereye gidiyor?" gibi sorular soran bir kadını anlatır. Ayrıca Glenn ve Marquardt bu konuşmayı başlatanların çoğunlukla kadınlar olmalarına rağmen, tekrarlayan bir seri takılmanın ilişkiye evirilip evirilmeyeceğine karar verenlerin genellikle erkekler olduğunu söylemişlerdir.

başarısını etkilediğinin farkındalar. Kampüsün utangaç "Simon'ları" ve içine kapanık "Rebecca'ları" "popüler kalabalıkla" aynı sosyal çevrede hareket etmiyor gibiler. Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Kevin ve dışadönük ve sık sık kızlarla takılan bir sporcu, takılma konusunda başarılı olamayan öğrencilere dair şunları söylüyor:

Kevin: Bir tarafta takılma konusunda pek iyi olmayan ve muhtemelen çok da takılamayan erkekler var. Kendilerine güvenleri yok. Mesela bir bardayız ve aslında kimse birbirinden farklı görünmüyor, herkes aynı Banana Republic ya da Gap kıyafetleri giyiyor. Birini diğerinden ayırt etmek çok zor, bu durumda siz kendinizi gösteriyorsunuz. Bazı erkekler bu ortamda iyi olamıyor çünkü oyunu bilmiyorlar. "Oyun" kelimesini bir daha kullanmak istemiyorum çünkü bu kelimeyi pek sevmiyorsunuz ama hakikaten bu erkeklerin bu işi kotaracak kadar oyun bilgileri yok.

KB: Oyun kelimesiyle bir sorunum yok ama oyunun ne olduğunu biraz daha açıklamanı istiyorum.

Kevin: Konuşabilme yetisi, yani karşı cinsle iletişebilme yetisi. Aslında sizin oyununuz nasıl konuştuğunuz, iletişime geçtiğiniz ve kendinizi nasıl ifade ettiğiniz. Bazı erkekler gelir ve size hayat hikâyelerini anlatırlar ya da bazıları siz onlardan daha çok hoşlanın diye size bok gibi davranır. Kulağa çok saçma hatta ahmakça gelebilir ama böyle. Bu onların oyunudur, onların olaya yaklaşma şeklidir. Artık amaçları her neyse, sizi tanımaya çalışmak olabilir, sizinle takılmak olabilir. Ben bir kızla tanışırım ve onu tanımak isterim. Benim oyunum da budur. Ona kendisiyle ilgi sorular sorarım, nereden olduğunu sorarım ya da ortak arkadaşlarımız olup olmadığını öğrenmeye çalışırım, böylece laf lafı açar. Eğer onunla ilgileniyorsam, ondan bir şeyler öğrenmek için adeta atağa geçerim. O da size aynısını yapıyorsa, o da sizinle ilgileniyor demektir.

Öğrenciler arasında takılmaktan kaçınan bireyler olabilir ancak görünen o ki kampüste karşı cinsten biriyle etkileşime geçmek isteyenler için ortada başka bir alternatif yok. Bazı öğrenciler takılmadan da ilişki kurabilmişse de çoğu öğrenci takılmayı "şehirdeki tek oyun" olarak görmeye devam ediyor. Alternatiflerin olmaması, ya pek çok öğrencinin kendisini takılma olayına adapte etmemesine ya da bu öğrencilerin oyunun tamamen dışında kalmalarına sebep oluyor. Bu da demek oluyor ki, kişi ister kampüsteki takılma furyasının aktif ya da orta aktif bir katılımcısı olsun, ister bu furyadan tümüyle uzak kalmaya çalışsın, kampüste bu furyadan bir biçimde etkilenmeyen kimse kalmıyor.

V
CİNSEL BİR ARENA OLARAK KAMPÜS

Glamour dergisinin Şubat 2006 tarihli sayısının kapağında "Amerika'nın Yeni Sevgilisi" olarak görülen 21 yaşındaki pop şarkıcısı ve aktris Mandy Moore(*) yer alıyor. Sayının içinde "Seks konusunda normal misin? *Herkesin* yaptığı şeyler hakkında mahrem/özel detaylar" adlı bir makale var. Bunun gibi popüler kültür kaynakları gençlerin sekse ve ilişkilere dair bilgi edinme yollarından biri. Çoğu kadın ve erkek gibi, üniversiteliler de cinsellikte neyin "normal" olduğunu bilmek istiyor ki cinselliğe dair akranları arasında yaygın normları anlamak kendi cinsel hayatlarına yön vermelerine de yardımcı olsun.(1) Üniversite öğrencilerinin akranlarının cinsel olarak neler yaşadıklarına dair algıları kısmen popüler kültürden aldıkları mesajlarla, çokça da akran kültüründen gördükleriyle, duyduklarıyla şekilleniyor. Üniversitelilerin yaşıtlarının neler yaptıklarını anlamak için bir dergi almaları ya da televizyonu açmaları gerekmiyor –onların çevrelerine, kampüste olan bitene bakmaları yeterli. Bu da kampüsü cinsel bir mekân haline getiriyor.

(*) Mandy Moore, ABD'li birkadın şarkıcı ve sinema oyuncusudur. İlk albümünü 15 yaşında çıkarmıştır.

(1) Halkın cinsel davranış bağlamında neyin "normal" olduğunu düşündüğüne dair bir tartışma için bkz. Ericksen (1999). Ericksen, cinsel davranış üzerine yapılan anketlerin yalnızca halka insan davranış kalıplarıyla ilgili bilgi vermediğini, bu anketlerin daha ziyade neyin "normal" olduğunu göstererek sonraki cinsel davranışları şekillendirdiğini belirtmiştir. Bu sebeple, Ericksen, neyin normal olarak algılandığının daha sonra neyin norm olacağını etkilediğini söylüyor. Ericksen, bu algının kültürel mesajlardan nasıl etkilendiğine odaklansa da (cinsel anket sonuçlarının çığırtkanlığını yapan akademisyenler, gazeteciler, eylemciler, vb.) bir insanın cinsel normlarla ilgili mesajlar alabileceği çok yer olduğunu ifade ediyor.

Görüşme yaptığım bazı öğrencilerin kampüste gözlemlendiklerine, haklarında konuşulduğuna ve onların da başkalarını gözlemleyip, haklarında konuştuklarına dair bir inanışı var. Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Adrienne de böyle düşünenlerden:

Adrienne: Evet, buradaki bakışlara dair sorunlarım var. Faith Üniversitesi'nin diploma vermekten çok yeme bozukluklarına sebep olduğuna dair bilinen bir söz bile var. Buraya ilke kez okulu ziyaret etmek için geldiğimde "burası rahat bir kampüs" diye düşünmüştüm. Kızlar Gap, Old Navy (spor, rahat kıyafetler) gibi markalar giyiyordu. Ama okul başlayıp da buraya geldiğimde "kızların sürekli süslenip püslendiklerini, saçlarını yaptıklarını" gördüm. E tabii bu durumda ben de sınıfa hiçbir zaman eşofmanla gidebilirmişim gibi düşünmedim. Kızların 7/24 "hazır" olmaları beni de bunun üzerine çok düşünür hale getirdi.

KB: Sence kızlar neden böyle giyiniyor ve sürekli "hazır" haldeler?

Adrienne: Moda bu olduğu için herhalde. Burada çok zengin öğrenciler var ve paralarını da genelde kıyafetlere harcıyorlar. Burada herkesin olmasa da çoğu kişinin pahalı ve tasarım kıyafetleri var. Tabii öyle bir çevreden geldikleri için de nasıl giyinmeleri gerektiğini biliyorlar. Hafta sonları ise kendilerini erkeklere göstermek için giyiniyorlar diye düşünüyorum. Yani bence öyle giyindiklerinde erkekleri etkilemek istiyorlar.

Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Robert şunları ekledi:

Robert: Bence çoğu kadın kendilerince rahat kıyafetler giyiyorlar ama *erkekler* için bu kışkırtıcı oluyor. Şimdi kampüste etrafınıza baksanız kısacık şortlar, dar gömlekler ve kadınların göğüs çatallarını görebilirsiniz. Erkekler de durumu kabulleniyor ve oturup bakıyorlar. "Şu

kız 8 alır. Bu kız 5'lik. Bu kız 10 üstü alır" diye aralarında konuşuyorlar. Kızlar yürürken vücutlarına bakıp onlara puanlandırıyorlar.

KB: Kızlar kışkırtıcı şekilde giyindiklerinde bu kızların "basit/bayağı" ya da "kaltak" oldukları düşünülüyor mu yoksa böyle giyinmek normal mi karşılanıyor?

Robert: Bence kıyafet iç göstermediği sürece normal. [Görüşmecinin kendi vurgusu]

Adrienne ve Robert kampüsteki öğrenciler, özellikle de kadınlar, için kampüste adeta dışarıdan izlenen bir kavanozun varlığından bahsediyor. Öğrenciler, kendilerinin özellikle karşı cinsten öğrenciler için "ekranda" olduklarının ve bu gözetlemenin yalnızca birinin nasıl giyindiğiyle kısıtlı kalmadığının farkındalar. Öğrenciler, kampüste, birbirlerinin cinsel ilişkilerini de izliyorlar. Kampüs dışında cinsel yakınlaşmalar büyük ölçüde özel meselelerken üniversitede erkekler ve kadınlar akranlarının cinsel olarak neler yaşadıklarından çokça haberdarlar. Takılma senaryosunun büyük kısmı, yani biriyle ilgilendiğini belli ettiğin andan biriyle eşleşmeye kadar ortalıkta yaşanır. Partilerde öğrenciler birbirlerini izler, ertesi gün birbirlerinin dedikodusunu yapar ve yakın arkadaşlarıyla cinsel ve romantik ilişkilerinden konuşurlar. State Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi Gloria'nın ilk elden şöyle bir tecrübesi var: "Geçen gün birkaç tanıdıkla yurdun kapısında sigara içerken 'sizce kim bakire?' sorusu üzerine konuşuyorduk." Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Kevin meseleyi daha da ayrıntılandırıyor:

> Partideyken arkadaşlarınız sizi iş üstündeyken görürler. Diyelim ki ben arkadaşlarımla bardayım, sen ve ben orada tanışıyoruz, tüm gece konuşuyoruz ve sonra ortadan kayboluyoruz. Tabii ertesi sabah eve geldiğimde ne olmuş olduğunu tahmin ediyorlar ve soruyorlar: "Yoksa dün gece konuştuğun o kızla eve mi gittin?" Bütün gece beni görmüşlerdir, kızla konuştuğumu, ona asıldığımı, vb. Üniversitedeyken her sabah on kişi üç farklı kanepede oturup televizyon izlerdik. O sırada, dışarıdan biri içeri gelse, mesela Tyler, ona şöyle derdik: "Tyler, dün akşam seni o kızı ikna etmeye ça-

lışırken gördük." O da "evet, yeni eve geliyorum" derdi. Biz buna, yani biriyle takıldıktan sonra üzerinde dün geceden kalan kıyafetlerinle eve yürümeye utanç yürüyüşü derdik.

Çalıştığım kampüslerde başkasının hayatına duyulan hayranlık ve merak üniversite deneyiminin tam da merkezindeydi.[2] Kısacası, cinsel davranışlar özel meseleler değildi; aksine kampüsteki meraklı kulaklar ve gözetleyen bakışlar altında yaşanıyordu.

BAŞKALARINA DAİR ALGI

Üniversitelilerin arkadaşlarının cinsel hayatlarıyla bu denli meşgul olmalarının tek sebebi dedikodu yapmak değil. Üniversiteliler, diğer erkekler ve kadınların nasıl davrandıklarını öğrenerek akranları arasındaki normları öğrenmiş olur. Bu da kendi tercihlerini belirlemede önemlidir. Arkadaşlarının nasıl davrandığını öğrenmek öğrenciler için önemlidir zira onlar kendi cinsel davranışlarını diğerlerinin, özellikle de kendileriyle aynı cinsiyetten olanların davranışlarına göreli olarak tanımlar. Konuştuğum üniversiteli erkekler takılma kültürü içindeki diğer erkeklerin seksle çok meşgul olduklarını düşünüyor. Görüşmelerde öğrencilere erkeklerin seks odaklı olduklarına dair kalıp yargıya inanıp inanmadıklarını sorduğumda hemen hemen tüm erkekler inandıklarını söyledi. Hatta pek çok erkek, erkeklerin kafasının seksle meşgul olmasının erkekler için "doğal" olan olduğunu belirtti. State Üniversitesi son sınıf öğrencisi Kyle şöyle söyledi:

> *KB*: Üniversiteli erkeklerin özellikle de öğrenci derneklerinde olanların çokça cinsel dürtüleriyle hareket ettiklerine ve aradıkları şeyin cinsellik olduğuna dair bir inanış var, buna katılıyor musun?

(2) Bu bulgu, Moffatt'ın (1989) 1970'lerin sonlarında ve 1980'lerde Rutgers Üniversitesi'nin kampüs hayatına üzerine yürüttüğü etnografik çalışmasının bulgularıyla da tutarlıdır. Yani akranlar arasında başkalarının cinsel aktivitelerine dair dedikodu yapmak üniversite öğrencileri arasında yaygın ve önemli bir aktivitedir. 1970'lerin sonu ve 1980'lerin başında akran etkisinin üniversiteli kadınları nasıl etkilediğine dair bkz. Holland ve Eisenhart (1990).

Kyle: Büyük bir evde yaşıyorsunuz, her yer bira dolu, bir sürü arkadaşın var ve partiler düzenliyorsunuz, e tabii sonuç seks oluyor ki bence tüm erkekler bunu ister. Testosteronla ilgili bir şey.

Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Trent'in söyledikleri de bu tutumu güçlendiriyor:

KB: Sence erkeklerin mi yoksa kızların mı daha çok takılma partnerleri oluyor?

Trent: Şüphesiz ki erkeklerin.

KB: Sence neden?

Trent: Erkekler *böyleler* çünkü. Gerçekten bilmiyorum... Erkekler şanslarını kızlara göre daha çok denerler, yani dışarı çıkar, takılmak için çabalar ama kızlar genelde ne olup biteceğine bakar. Yani en azından benim deneyimim böyle.

Erkekler, kendileri de dahil olmak üzere, kampüsteki tüm erkeklerin kafasının seksle meşgul olduğunu düşünseler de, düşük standartları olan ve "herhangi biriyle yatmaya" hazır olanların hep *başka* erkekler olduklarını söyledi. Örneğin, Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Kevin şöyle söyledi: "Birkaç arkadaşım bir kızın nasıl göründüğünü önemsemiyor, sadece seks yapmak istiyor." Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Trent ise, "Bir arkadaşım var, mesela ben onun gibi değilim, o sırf takılmak için herkes takılır. Kim diye umursamaz yani, yatmış olmak için yatar biriyle." Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Jack de benzer bir görüş dile getiriyor:

KB: Yani sevişip sevişmeyeceği kıza mı bağlıdır? Peki ya erkekler, yani ne olup biteceği erkeğe mi bağlıdır yoksa kız ne derse erkek ona ayak mı uydurur?

Jack: Benim biriyle seks yapmayı reddettiğim zamanlar oldu ama yurttaki çoğu arkadaşım genellikle her şeyi yapar.

Görüştüğüm diğer erkeklere benzer şekilde Kevin, Trent ve Jack de kendi cinsel davranışlarını cinsel sahada başkalarının ne yaptığına dair algılarına göre tanımlıyorlardı. Bu erkekler takılma kültürünün etkin bireyleriydi ancak kendi cinsel davranışlarını diğer arkadaşlarınınkine nazaran "o kadar da kötü değil" olarak değerlendiriyorlardı. Şaşırtıcı olmayacağı gibi, seçici olmayıp da rastgele cinsellik yaşayanlar görüşme yapılan kişi gözünde hep diğer erkeklerdi.

Üniversiteli erkeklerin seks aradığı fikrini benimseyen birçok erkeğin aksine görüştüğüm kadınlar üniversiteli kadınların ilişki peşinde olduklarına inanıyordu. Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Adrienne'in de dediği gibi, "bana öyle geliyor ki, kadınlar bir takılmadan sonra hep bir şekilde irtibatı sürdürmek istiyor, erkeklerse sadece tek gecelik düşünüyor". Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Lynn de Adrienne'e katılıyor:

> *KB*: Peki ya kızlar, sence kızlar ne arıyor? Onlar da seks mi arıyorlar, yoksa sadece takılmak mı istiyorlar ya da ilişki mi istiyorlar?
>
> *Lynn*: Eğer kız çocuktan hoşlanırsa çocuğun ilişki isteyip istemediğini anlamaya çalışabilir. Bence erkeklerin aklında ya takılırsın ya da evlenirsin gibi bir teori var. Mesela bir erkeğe ondan hoşlandığımı söylesem korkup çünkü şöyle düşünebilir: "Aman tanrım, şimdi bir ilişkimiz olması gerekiyor." Ama aslında bu anlama gelmiyor. Bence çoğu kız ilişki yaşamayı deniyor ya da istiyor ama bir çocuğa gidip de "Hey, baksana, sevgilim olmak ister misin?" demiyor. Ama tabii kızlar erkeklere göre daha fazla ilişki peşindeler.
>
> *KB*: Demek istediğin şöyle bir şey mi: "Bir şey olup olmayacağı ile ilgilenebilirsin ama bu illa ki bir gecede yakın, bağlılık içeren bir ilişki bekleyeceğin anlamına gelmiyor?"
>
> *Lynn*: Aynen öyle. [Vurgu sonradan eklenmiştir]

Faith Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi Liz de şunları belirtiyor:

> *KB*: Sence kızlar mı yoksa erkekler mi ilişki yaşama peşinde?

Liz: Kızlar.

KB: Peki, neden kızlar?

Liz: Neden bir erkek arkadaş istemeyesiniz ki? Erkek arkadaşınızın olması onunla yaşamak gibi bir şey olur. Yani anne babanızla yaşamanıza benzer ama ondan farklı olur. Çünkü ailenizle yaşarken istediğiniz saate kadar dışarıda kalamazsınız, istediğinizi yapamazsınız. Ama kendi kurallarınızı kendiniz koyduğunuzda daha rahat olursunuz. Erkek arkadaşınız olursa canınız istediği zaman film izleyebilirsiniz, yemeğe gidebilirsiniz, aynı şekilde isterseniz evde kalıp birlikte vakit geçirebilirsiniz, birbirinizin evinde kalabilirsiniz. Tüm bunları yapabilirsiniz tabii ailenizle yaşadığınız evde bunlar mümkün olmaz. Kızlar bunun farkındalar ve istedikleri böyle bir şey. Diyorlar ki: "bir erkek arkadaşım olsaydı güzel olurdu, yapacak bir şey olmasa da birlikte takılırdık. Anlatabiliyor muyum? Bence biz olaya böyle bakıyoruz.

KB: Peki sence erkekler neden böyle düşünmüyor?

Liz: Belki de böyle şeyler yapmayı kızlar kadar sevmediklerinden. Yani bazıları istiyor olabilir ama çoğu erkek için dışarı çıkıp, sarhoş olmayı bir kızla evde oturup televizyona izlemeye tercih ediyor. Aslında benim yapmak istediğim de bunlar [güler].

Pek çok kadın benzer duyguları dile getirdi. Yani kadınlar üniversiteli hemcinslerinin "bir anda gelişen ilişkiler" (*instant relationships*) yaşamayı beklemeseler bile takılmanın ötesinde bir şeyler aradıklarını düşünüyorlar. Bu kadınlara dair zihinlerindeki algı da en azından bir ilişkiye dönüşme ihtimali olan biriyle tanışmak istemeleri. Diğer yandan, bazı kadınlar üniversitedeki kadınların "evlilik potansiyeli" olan ilişkiler peşinde olduklarının ve beklediklerinin daha yüksek bir bağlılık seviyesi olduğuna inanıyorlar.[3]

(3) Bu, Glenn ve Marquardt'ın (2001) pek çok kadının üniversitedeyken "bay doğruyu" aradığı bulgusuyla uyumludur.

Üniversiteli kadınların ilişki aradıklarına dair düşüncelerine rağmen, görüştüğüm kadınlar ilişki bağlamı dışında kalabilecek "rastgele" cinsel ilişki yaşayan kadınlar tanıdıklarını da söylediler. Tıpkı üniversiteli erkeklerin *kendilerinden başka* erkeklerin rastgele cinsel davranışlar sergilediklerine inandıkları gibi, üniversiteli kadınlar da *başka* kadınların rastgele ilişkiler yaşadıklarına inanıyorlardı. State Üniversitesi 2. sınıf öğrencilerinden Lisa ve Lee bu düşünceye sahip kadınlardan ikisi.

KB: Sence çoğu öğrenci cinsel ilişki yaşıyor mu yoksa işi o kadar ilerletmeyenler var mı?

Lisa: [güler] Kız arkadaşlarımdan bazıları rastgele cinsel ilişkiler yaşıyorlar [güler] ama ben yaşamıyorum.

Lee: Bir kız arkadaşım var, bir ilişkisi yok ve önüne gelenle yatıyor. "Eğer sana iyi hissettiriyorsa yap" kafasında, yani düşünce tarzı böyle.

KB: Bu arkadaşının önüne gelenle yattığını söyledin, önüne gelenle yatmaktan, rastgele cinsel ilişkiler yaşamaktan kastın ne?

Lee: Herhangi bir ilişkide olmadan bir sürü erkekle yatmak. Tamam belki arkadaş, onları tanıyor falan, ama onlar onun erkek arkadaşı değil, aralarında hiçbir bağ yok.

Benzer şekilde Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi ve kendisi de sık sık "takılan" Diane, yakınlaşmalarını çoklukla öpüşmeyi içerdiğini söylüyor. Ancak başkaları takılmayı cinsel olarak çok daha ileriye götürüyor.

Diane: Mesela ben bir erkekle eve gidip de o gece onunla yatmam. Ama başka kızlar bunu yapıyor.

KB: Peki, sence diğerleri genellikle neler yapıyor?

Diane: Genelde dışarı çıkıp bir erkekle takılıyorlar, eve geliyor ve ya sevişiyor ya da oral seks yapıyorlar. Mesela ben onu da yapmam. Oda arkadaşım yapıyor örne-

ğin. Pek çok insan da yapıyor ama ben [onların aksine] işin kontrolündeyim.

Üniversiteliler kampüste hemcinslerinin davranışlarını gözlemlemenin yanı sıra karşı cinsin ne istediğiyle de ilgileniyorlar. Kadın ve erkeklere birbirleri hakkında neler düşündüklerini sordum. Erkeklere göre üniversiteli kadınlar üç şey istiyor: İlki, en azından takılmak ya da rastgele seksten daha fazlasını istiyorlar. İkincisi, bazı kadınlar özel ve dışarıya kapalı ilişkiler yaşamak istiyorlar. Üçüncüsü de, en azından bazı kadınlar bir evlilik partneri arıyorlar. State Üniversitesi son sınıf öğrencileri Ed ve Kyle erkek ve kadınların isteklerindeki farkları şöyle dillendiriyor:

KB: Sence kadınlar ve erkekler ne istiyor? İlişki mi istiyorlar, seks mi istiyorlar? Ne düşünüyorsun?

Ed: Erkekler daha ziyade seks istiyorlar. Sadece seks isteyen kızlar da var ancak erkeklere nazaran ilişki isteyen daha çok kız var, yani aradıkları illa da kalıcı bir ilişki değil ama birkaç takılmadan ya da rastgele seksten fazla bir şey.

KB: Erkekler ve kadınlar aynı şeyi mi istiyorlar yoksa istekleri farklı mı?

Kyle: Bazen kızlar farklı şeyler istiyorlar diyebilirim. Yakın arkadaşlarımdan bir tanesinin altı aylık bir ilişkisi vardı ve kız bir gün bu ilişkiyi biraz daha ileri götürüp nişanlanmak istediğini söyleyince çocuk korktu. Kızlar genel olarak "oldu-bitti" bir şeyden daha fazlasını istiyorlar. Muhtemelen de "flört etmek" [çift olmak] istiyorlar.

Görüşmenin ilerleyen dakikalarında Kyle üniversitedeyken erkeklerin ve kadınların muhtemel evlilik partnerleri arayıp aramadıklarıyla ilgili düşüncelerini şöyle anlatıyor:

KB: Sence hem kızlar hem erkekler evlenmek istiyorlar mı?

Kyle: Bence kızlar daha fazla istiyor. Üniversiteye gelip de erkek bulmak için ressamlık ya da dikiş nakış okuyan kızlar tanıyorum. Hele de bugünkü iş piyasasını düşündüğümüzde kendilerini geçindirmelerine yetecek kadar para kazanmaları oldukça zor bölümler seçiyorlar.

KB: Yani sence kendilerine eş seçmek için mi buradalar?
Kyle: Çoğu değil ama bunu yapan kızlar tanıyorum.

Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Kevin in görüşü de benzer:

KB: Daha önce erkeklerin hep seks peşinde olduklarını söylemiştin. Peki sence kızlar ne arıyor?
Kevin: Koca.
KB: Üniversitedeyken de mi?
Kevin: Evet.

Bu erkekler üniversiteli kadınların 1950'lerde onların yaşlarında olanlardan çok da farklı olmadıklarına inanıyor. Bu dönemde insanlar kadınların "evli kadın" ünvanını almak için üniversiteye gittiklerini dile getirmeye başlamıştı. 1950'lerde üniversiteye giden kadınların üçte ikisinin, çoğunlukla da evlenmek için, okulu bıraktıkları düşünülürse bu fikir çok da asılsız değildi.(4)

Nasıl görüşme yaptığım erkekler bazı kadınların seks, ama çoğunluğun ilişki yaşamak istediklerini düşünüyorlarsa da görüştüğüm kadınlar da bazı erkeklerin ilişki, ama çoğunluğun seks istediğine inanıyorlardı. Hatta bazıları bir adım daha öteye giderek, erkeklerin halihazırda tek bir kadınla tekrar eden takılmaları olduğunda bile çok sayıda partnerle yapacakları seksle ilgilendiklerine inanıyordu.

KB: İnsanların takılırken ne aradıklarını düşünüyorsun? İnsanlar ilişki mi istiyorlar yoksa işin daha çok fiziksel kısmıyla mı ilgililer?

(4) Coontz 2005.

Gloria: Bence erkekler en seksi kızla birlikte olmayı ve onu elde ettiklerini söylemek istiyorlar. [State Üniversitesi 1. sınıf]

KB: Eğer bir kişinin ilişkisi yoksa bir yarı yılda kaç farklı kişiyle takılabilir?

Marie: Erkekler, aman tanrım, herhangi biriyle takılabilirler [gülüyor], pek fark etmiyor yani onlar için. Her hafta başka bir kızla takılan erkekler gördüm. Kız arkadaşlarını aldatan ve bunu umursamayan erkekler gördüm. Kızlar kesinlikle daha fazla umursuyor. Bence kızlar ilişkileri olmasa bile birisiyle birkaç defa takılırlarsa bu kişiden hoşlandıkları da için başka biriyle takılmıyorlar. Bence erkekler halihazırda biriyle takılıyor olsalar dahi karşılarına çıkacak uygun her kızla takılabilirler [gülüyor]. (State Üniversitesi 4. sınıf).

KB: Sence erkeklerin mi yoksa kızların mı daha fazla seks partneri var yoksa aşağı yukarı aynı mı?

Jen: Erkeklerin.

KB: Sence neden böyle?

Jen: Çünkü erkekler istiyorlar.

KB: Peki, kızlar istemiyor mu?

Jen: Bence kızlar erkekler kadar ihtiyaç duymuyorlar. Teoride kızların da erkeklerinki kadar partnerleri olabilir sonuçta ama eğer erkeklerin daha fazla seks partneri varsa bunu sebebi erkeklerin seksi n peşinden daha çok gitmeleridir.

KB: Yani sence erkekler daha mı seks odaklı, seks peşindeler?

Jen: Evet, bence erkekler seksi ve duyguları birbirinden daha kolay ayırt debiliyorlar. Kızlar için ise bunun anlamı biraz daha farklı, bu ayrımı yapmak da daha zor. Dolayısıyla kızlar biriyle yatmakta daha çekingen olabiliyorlar. [1. Sınıf, State Üniversitesi]

Görüştüğüm kadınlar ve erkekler erkeklerin kadınlara göre daha fazla sayıda seks partneri olduğuna inanıyordu.[5] Bu da kadınlar için erkeklerin samimi hisler beslemeden cinsel ilişkiye girecekleri endişesini doğuruyordu. Jen, okula yeni gelen kadın öğrencilere sadece seksle ilgilenen erkekler tarafından incitilmemeleri için şöyle bir tavsiye veriyor: "İnsanlara karşı uyanık olun ve hoşlandığınız erkeklere karşı aptalca davranmayın. Bazı erkeklerin sizinle bir gece birlikte olup bir daha aramamayı düşündüğünün farkında olun." Kadınların erkeklerin hiçbir şey hissetmeden sadece seksle ilgilendiklerine dair algıları özellikle erkek dernek üyeleri için geçerliydi. Konuştuğum çoğu üniversiteli kadına göre bu erkeklerin "hepsi aynıydı" ve kadınları sadece cinsel istekleri için "kullanıyorlardı."[6] State Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Lisa bu derneklere üye erkeklerle ilgili şunları söylüyor:

> *Lisa:* Dernek evlerine üye erkeklerin çoğundan hoşlanmıyorum. Hepsinin ukala ve dünyayı kendilerinden ibaret olduğunu sandıklarını düşünüyorum. Ayrıca o kadar da havalı değiller [güler]. Bence hepsi birbirine benzeyen tipler ve içlerinden çok fazla cinsiyetçilik var. Değişmesi gereken çok şey var... Sadece dikkat çekmek için, lezbiyen olduklarından falan değil, birbiriyle öpüşen kızlar gördüm. Tabii bu erkekler kızların böyle davranmasını istiyor. Böyle şeyler bence çok saçma ve böyle bir ilgiyi istemek de erkeklerin ilgisini çekmek için her istediklerini yapmak da kızların hatası. Bu tür bir ilgiyi istemek bir anlamda kısmen kızların hatası. Ama kızla-

(5) Konuyla ilgili yapılmış kantitatif çalışmalar, kadınlar ve erkeklerin cinsel partnerlerinin sayısı arasındaki farkı göstermiştir. Örneğin, Laumann ve diğerleri (1994) ABD'deki yetişkin erkeklerin 18 yaşından sonrasında ortalama cinsel partner sayıları altı iken, bu rakamın kadınlar için iki olduğunu göstermişlerdir. Aradaki fark, kısmen bildirme yanlılığından kaynaklanıyor olabilir (bkz. Schwartz ve Rutter 1998).

(6) Dernek evlerine üye erkeklerin kadınları nasıl "kullandıklarına" dair daha detaylı bir çalışma için bkz. Martin ve Hummer (1989).

rı buna teşvik etmeleri, onların böyle şeyler yapmalarına sebep olmaları da erkeklerin hatası.

Lisa'nın yanı sıra başka birçok kadın da bahsi geçen derneklere üye erkeklerin seks dürtüsüyle hareket etmeyi bünyesinde barındıran erkekler olduklarını söylediler. Bu kadınlar ayrıca bu erkeklerin "cinsel fetihlerini" en üst düzeye çıkarmak için kadınlara kötü davrandıklarına inanıyordu.[7]

Genel olarak, öğrencilerin akranlarının motivasyonlarına dair algıları doğruydu. Genel olarak erkekler seks için peşindeyken kadınlar daha çok ilişki için peşinde.[8] Bu genellemeye rağmen, hem erkekler hem de kadınlar bazı kadınların seks için takıldıklarını, bazı erkeklerinse kız arkadaş edinmek istediklerini biliyordu. Bu anlamda öğrencilerin birbirleriyle etkileşimlerinde hem cinsiyetler arasında hem de kadınlar ve erkeklerin kendi aralarında farklılıklar var. Ancak ben erkeklerle kadınların motivasyonları arasındaki uyumsuzluğun kampüste erkeklerle kadınların arasındaki etkileşimi etkileyen belirgin ve dikkate değer bir mevzu olduğunu düşünüyorum.

ÇARPIK ALGILAR

Öğrenciler sınıf arkadaşlarının cinsel aktiviteleriyle ilgilenseler de kapalı kapılar ardında neler olup bittiğine dair algıları genellikle ne net ne hatasız.[9] Takılma senaryosunun ilk aşamaları kampüs partileri ya da barlarda gerçekleşse dahi partnerlerin yaşadıkları cinselliğin çoğu özel alanda gerçekleşiyor. Dolayısıyla da kişilerin neler yaptıklarını

(7) Dernek evlerinin üniversite kampüsünde cinsel fetih mantığını beslemek ve kadınların cinsel yönden sömürülmesini elverişli kılan bir ortamı teşvik etmekteki rolüne dair bir tartışma için bkz. Schwartz ve DeKeseredy (1997).

(8) Çocukluk dönemindeki sosyalleşmenin kadın ve erkeklerin yetişkin olarak oynadıkları cinsel senaryolara etkisine dair bir tartışma için bkz. Thorne (1993).

(9) Üniversite öğrencilerinin akranlarının cinsel davranışlarına dair yanlış algılarının, norm olduğunu sandıkları şeye ayak uydurmak için nasıl "riskli" cinsel davranışlarda bulunmalarını söylediğine dair bir tartışma için bkz. Scholly ve diğerleri (2005).

anlamanın yolu sadece tahmin yürütmekten geçiyor. Kampüsteki öğrenciler arasında bekâretin yaygın olmadığı hakim yanlış kanılarından bir tanesi.[10] Öğrenciler takılma olgusunun kampüse çokça nüfuz ettiğini düşündükleri için çok sayıda arkadaşlarının bekâretlerini koruyabilmiş olacağına pek ihtimal vermiyor. İlginçtir ki, kendisi bakir/e olan öğrenciler bile kampüsteki büyük çoğunluğun bakir/e olmadığına inanıyordu. "Kampüste çok bakir/e öğrenci olabilir mi?" sorusuna Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Adrienne şöyle cevap verdi: "Hayır, sanmıyorum. Ben üniversitedeki ilk yılımda kampüsteki tek bakirenin kendim olduğumu düşünüyordum."

Öğrenciler, kişi üniversiteye geldiğinde bakir/e olsa dahi bunun uzun sürmeyeceğini ima ettiler.[11] Birçok öğrenci bakir/e olduğuna inandıkları tek bir kişi bile tanımadıklarını söyledi.

> *KB*: Sence kampüste bekâret yaygın mı?
>
> *Marie*: Artık değil. Üniversitede değil yani. Belki birinci sınıftaki kız öğrenciler üniversiteye geldiklerinde olabilir. İlk yıllarında bakire olduğunu bildiğim bir sürü kız öğrenci vardı ancak ilk seneleri bittiğinde artık bakire değillerdi.
>
> *KB*: Şu anda kız ya da erkek bakir/e olan birini tanıyor musun?
>
> *Marie*: Hayır. [Son sınıf öğrencisi, State Üniversitesi]

State Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Jack şunları belirtiyor:

---

(10) 3. Bölüm'den de hatırlanacağı gibi, üniversite öğrencileri bekâreti "kaybetmek" için cinsel ilişki yaşanması gerektiğine inanıyor. Bu anlamda oral seks daha az ciddi bir cinsel eylem olarak görülüyor. Dolayısıyla da oral seks yapmak kişinin bakir/e olmasını engellemiyor. Kadınlar ve erkeklerin bekâret kaybını nasıl algıladıklarına dair detaylı bir tartışma için bkz. Carpenter (2005).

(11) State Üniversitesi'nden birkaç öğrenci okullarından bakir/e birisi mezun olursa maskot heykelinin uçup gideceği efsanesinden bahsetti. Bir meslektaş da pek çok yüksek öğrenim kurumunda benzer efsanelerin dolaştığından söz etti (bkz. Bronner 1990).

KB: Peki ya bekâret? Sence kampüste yaygın mı?

Jack: Gelecek yıl itibariyle bekâret gidiyor.

KB: [Güler] Yani birinci sınıfta bakire olabilirsin ama bu durum uzun sürmüyor, öyle mi?

Jack: Evet, çok sürmüyor.

KB: Şu anda ikinci sınıfta olduğuna göre, hâlâ bakir/e olan birini tanıyor musun?

Jack: [Duraklar]. Hayır. Ya aslında bakire olan bir kız tanıyorum.

Üniversite öğrencileri kampüste çok sayıda bakire olmadığını düşünseler de bazıları bekâreti olumlu bir şey olarak görüyordu.[12] Hatta cinsel olarak aktif olan birkaç öğrenci hâlâ bakir/e olmak istediklerini (ya da en azından bekâretlerini başka biriyle ya da başka koşullar altında kaybetmek istediklerini) söylediler. Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Emily'ye bekâretin nasıl algılandığını sordum.

Emily: Bence olumlu, yani bakire olmak olumlu bir şey. Bekâret önemli ve kutsal bir şey ve korunmalı.

KB: Cevaplamaktan rahatsız olmazsan eğer, senin daha önce cinsel ilişkin oldu mu?

Emily: Evet.

KB: Lisede mi?

Emily: Hayır, üniversitede. Kötüydü, yani kötü bir karardı. Sarhoştum. Yani bakire olmamamı çok umursadığımdan değil de "o kişiyle" olduğu için kötü bir karardı. [Görüşmecinin kendi vurgusu]

Kimi öğrenciler bu konuda tarafsızdı, yani bekâret hakkında olumlu veya olumsuz bir düşünce belirtmediler. Bu öğrenciler cinsel ilişki yaşayıp yaşamama kararının kişisel veya bireysel bir karar olduğunu söyledi.

(12) Bekâretle ilgili olumlu yorumlar yapan öğrenciler, Carpenter'ın (2005) "hediyeciler" (örneğin, bekâret kaybını kendini hediye olarak vermek üzerinden düşünenler) diye adlandırdığı gruba uyuyordu. Üniversitelilerin bekâreti nasıl algıladıklarına dair daha fazla bilgi için bkz. Sprecher ve Regan (1996).

KB: Bekâret kampüste konuşulan bir şey mi? Bakir/e olan kimseyi tanıyor musun ya da insanlar bu bilgiyi kendilerine mi saklıyorlar?

Violet: Biz kendi arkadaş grubumda her şeyi konuşuruz. Lisedeki en iyi arkadaşım evlenene kadar cinsel ilişkiye girmeyecek ve bunu insanlara söylemekten çekinmiyor.

KB: Peki insanlar bunu olumlu yoksa olumsuz mu karşılıyor?

Violet: Ben bu meseleye böyle bakmıyorum. Seks yapan ve yapmayan arkadaşlarım var. Bu tamamen kişisel bir tercih. [3. sınıf, State Üniversitesi]

Violet gibi bazı öğrenciler bakir/e veya cinsel olarak aktif olmanın olumsuz sonuçları olmadığını belirtse de konuştuğum öğrencilerin çoğunluğu tam tersi bir görüş belirtti. Kadınlar için cinsel olarak aktif olma kararı beraberinde çeşitli endişeleri de getiriyor. Erkekler içinse bakir kalmayı seçmek onları küçük düşme/aşağılanma riskiyle karşı karşıya bırakabiliyor.[13] Pek çok erkek bakir olduğu bilinen bir erkeğin erkek arkadaşları tarafından acımasız alaylara maruz kalacağını söyledi. Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Kevin bu konuya dair ilginç bir hikâye anlatıyor:

KB: Kadın ya da erkek, bakir/e olduğu bilinen hiç kimseyi tanıyor musun?

Kevin: Evet tanıyorum ama benim okulumdan değil. [Güler] Aslında bu senin için çok iyi bir hikâye. Arkadaşım Don başka bir eyalette üniversite okuyor ve erkek dernek/birlik üyesi. Arada onu okulunda ziyarete giderdim. Don'un Mike diye bir arkadaşı var, yakışıklı bir çocuk, müzik bölümünde okuyor, eşcinsel gibi görünmüyor, gayet de kaslı bir tip. Bir şükran gününde Don ve Mike beni ziyarete geldi ve birlikte burada bir bara git-

(13) Bu, Carpenter'ın (2005) pek çok erkeğin bekâret kaybına yüklediği anlamla (örneğin, bakir olmak erkeklerin "kurtulmak" istedikleri bir damgadır) uyumlu.

tik. Don, Mike'a bakıp :"Hey, cüzdanın açık, B (bekâret) kartını göster ona!" dedi. Ben de "B kartı nedir?" diye sordum. Mike kartı uzattı ve "al işte, bak!" dedi. Meğerse Mike'ın arkadaşları bu kartı onun için yaptırmışlar. Mike da kartı sevişeceği ilk kıza verecekmiş, kız da kartı saklayacakmış. Ben de, "nasıl yani, bu adamlara bakir olduğunu mu söyledin?" dedim. Kendine oldukça güvenen bir tip, hiç umursamıyor, bu konuyla ilgili konuşurken gülüyor falan. Ona bakıp, "O zaman sen pek iş bitirici bir tip değilsin, öyle mi?" dedim. "Hayır." dedi. Onun sorunu da bu. Yani bir sürü kız ondan hoşlanıyor, onunla flört ediyor ama o işin sonunu getiremiyor.

Bekârete dair algılara rağmen bekâret kampüslerde çok ender bir şey değil. 2001'de üniversiteli kadınlarla yapılan ulusal bir çalışma bekâret oranı yüzde 39 olarak bulmuş. Yine bu çalışma son sınıfa gelen kadınlarda bekâret oranının yüzde 31 olduğunu ortaya konmuş.[14] Üniversiteli erkekler ve kadınlarla ilgili diğer ulusal verilerde bekâret oranının yaklaşık yüzde 25 olduğu belirtiliyor.[15] Kesin rakamlardan bağımsız olarak kampüste öğrencilerin zannettiğinden daha fazla sayıda bakir/e öğrenci olduğunu söylemek mümkün.

Öğrencilerin bekâreti (ve bekâret kaybını) algılama şekli, sosyolog Laura Carpenter'ın kadın ve erkeklerin bekârete yükledikleri anlamlara dair olan bulgularıyla tutarlıydı. Özellikle *Bekâret Kaybı* adlı kitabında, Carpenter, çoğu gencin bekâretlerini kaybetmeyi bir "hediye" verme, saklanması kıymetli ve sonrasında özenle "verilmesi" gereken bir şey; "bir damga", çabucak ve mümkün olduğunca gizli biçimde kaybedilmesi gereken bir şey; "ergenliğe geçiş sembolü" ya da yetişkin olma yolunda terk edilecek bir şey olarak algıladıklarını ortaya koymuştur.[16]

(14) Glenn ve Marquardt 2001.

(15) 2003'ün ilkbaharından 2005'in sonbaharına kadarki cinsel sağlık verileri için bkz. American College Health Association's National College Health Assessment (Amerikan Üniversitesi Sağlık Birliği, Ulusal Üniversite Sağlık Değerlendirmesi).

(16) Carpenter 2005.

Kampüsteki ikinci bir yanlış algı da "herkesin cinsel ilişki yaşadığı" algısı. Öğrenciler cinsel birleşme içeren takılmaların sayısını fazlasıyla abartma eğilimindeler. Ülkenin kuzeydoğusunda bulunan büyük bir üniversitenin öğrencileriyle yapılan bir örnek çalışmada öğrencilerin yüzde 78'inin en az bir kere takıldığı bulunmuş. Ancak takılan bu öğrencilerden sadece yüzde 38'i cinsel birleşmeyle sonuçlanan bir takılma yaşamışken, yüzde 61'inin cinsel birleşmeyle sonuçlanmayan takılmaları olmuş.[17]

"Takılma" kavramının belirsiz doğası diğer öğrencilerin cinsel açıdan *tam olarak* ne yaşadıklarına dair bir kafa karışıklığı yaratıyor. Pek çok öğrenci takılmanın öpüşmeden cinsel birleşmeye kadar gidebileceğini düşünürken pek çok öğrenci de, hele de kendilerine konuyla ilgili sorular soruldukça, takılmanın çoklukla cinsel birleşmeyle sonuçlanamaya teşne olduğu fikrine sahip. Larry ve Kevin "takılma" kavramının yarattığı kafa karışıklığını şöyle dile getiriyorlar:

> *KB*: Takılma kavramını nasıl tanımlarsın?
>
> *Larry*: Takılma, [duraklar] sanırım seks olsun olmasın geceyi başkasının evinde geçirmek olabilir. Yani öpüşmek ya da fiziksel bir şeylerin olduğu anlamına gelir ama illa seks olmak zorunda değil.
>
> *KB*: Peki seks de olabilir mi?
>
> *Larry*: Tabii ki olabilir.
>
> *KB*: Senin böyle bir deneyimin oldu mu?
>
> *Larry*: Evet tabii.
>
> *KB*: Peki biri diğerinden daha mı fazla olası? Yani seks olmaması daha mı olası? Sadece öpüşmek ve aynı yatakta uyumak mesela? Çoğunlukla neler olur?
>
> *Larry*: *Bence seks olur.* Yani öyle kısa süreli bir şey, biriyle birbirinizi tanımak için takılırsınız, öpüşürsünüz, aranızda fiziksel bir şeyler olur ve sonrasında [bir sonraki takılmada] sekse evrilir.
>
> *KB*: Yani aynı kişiyle tekrar tekrar takılırsın ve zaman içinde cinsel birleşmeye mi gider?

(17) Paul, McManus ve Hayes 2000.

Larry: Kesinlikle. [Vurgu sonradan eklenmiştir] [Son sınıf, Faith Üniversitesi]

KB: Sence çoğu insan sevişiyor mu yoksa sadece [cinsel birleşme olmaksızın] takılıyor mu?
Kevin: Çoğunlukla sevişiyorlar.
KB: Çoğunlukla sevişiyorlar mı diyorsun?
Kevin: Evet.
KB: Pekala. İlk takılma olsa bile mi?
Kevin: Evet. [Son sınıf, Faith Üniversitesi]

Görüşmenin ilerleyen safhalarında Kevin cinsel birleşme olmayan pek çok takılma durumundan bahsetti. Ben de ona takılmanın cinsel birleşmeyle sonuçlanıp sonuçlanmadığına dair bir açıklık getirmesini istedim.

KB: "Takılma" kavramını pek çok defa kullandın ama daha önce seksin [cinsel birleşme olmayan] takılmalardan daha yaygın olduğunu düşündüğünü söylemiştin.
Kevin: Öyle mi dedim? Emin misiniz?
KB: Evet.
Kevin: Genelde insanlar cinsel ilişki yaşıyor. Hâlâ bu fikirdeyim.

Kavramın belirsiz anlamı şüphesiz ki onu çekici kılan yanlarından bir tanesi. Bireyler, birbirlerine tam olarak ne yaşandığını anlatmak zorunda kalmadan cinsel bir şeyler yaşadıklarını söyleyebiliyor. Buradaki sorun ise bu belirsizliğin öğrencilerin cinsel olarak neler yaşadıklarına dair ortaya çıkardığı kafa karışıklığı oluyor. Bazı öğrenciler takılmanın çoğu durumda cinsel birleşmeyle sonuçlandığı fikrini desteklerken, az sayıda öğrenci her takılmanın cinsel ilişkiyle sonuçlandığını belirtmiştir. Onlara göre biriyle her takıldığında cinsel ilişki yaşayanlar *diğer* öğrencilerdi. State Üniversitesi birinci sınıf öğrencisi Gloria, bir takılmada "ileriye gidenlerin" başka öğrenciler olduğunu şu şekilde örnekliyor:

Gloria: [Partide bir çocukla] öpüşürsünüz ve sonra size şöyle der: "Benim evime gidelim, sen de bende kal." Siz de evet ya da hayır dersiniz.

KB: Senin odana gelen erkekler oldu mu?

Gloria: Hayır. Belki bir defa. Ben bunda oldukça iyiyim yani bu biraz benim ahlaki anlayışımla ilgili. Bir keresinde bir çocuk gelmişti ama benim için değil, zaten kız arkadaşı vardı, sadece benim odamda kaldı, o kadar. Ama bir sürü arkadaşım var ve onların odalarında erkekler kalıyor. Bazen uyanıp "ne yaptım ben?" diyorlar, bazen de hiçbir şey olmuyor... *çoğu kız biriyle (odasına aldığı) o gece sevişeceğini var sayıyor* ama ertesi gün pişman oluyor.

KB: Sevişmek derken cinsel birleşmeyi mi kastediyorsun?

Gloria: Evet.

KB: Yani neler yaptığınızı anlatıyorsun ya, mesela sen çokça öpüşmüşsün, ayrıca seks yapanlar olduğundan bahsettin. Peki ya diğer şeyler? Malum arada çok şey var.

Gloria: Evet, bence çok flört ve oral seks yaşanıyor ama bu insanlar genellikle odalarında beraber oluyor ve genelde sarhoş oluyorlar. Sadece biraz sevişmeye niyet ediyor ama sonra durmuyor, seks de yapıyorlar.

KB: Genellikle sonuna kadar gidiliyor yani?

Gloria: Evet. [Görüşmeci vurgusu]

Görüştüğüm öğrenciler muhtemelen haklılardı. Yani belki de çalışmama gönüllü olarak katılanlar kampüste cinsel olarak daha az aktif olanlardı. Ancak ben bunun pek olası olduğunu düşünmüyorum. Cinsel yönden aktif olan çok partnerli öğrenciler bile hep başka öğrencilerin daha rastgele ilişkiler yaşadığına (önüne gelenle birlikte olduğuna) inanıyordu.

Takılma kültürüne dair üçüncü bir yanlış algı da takılma partnerlerinin sayısıyla ilgili. Görüştüğüm üniversiteli kadınlar başka öğrencilerin kendilerinden daha fazla takılma partneri olduğuna inanmı-

yordu. Bu da görüştüğüm pek çok kadını kendilerinin kampüsteki diğer öğrencilere göre cinsel olarak daha az aktif olduklarını düşünmeye itiyordu. Örneğin, bir öğrencinin eğer özel bir ilişkisi yoksa bir yarı yılda tipik olarak kaç farklı kişiyle takılabileceğini sorduğumda çoğu kadın öğrenci kendi takıldıkları kişi sayısının sınıf arkadaşlarınınkinden az olduğunu dile getiriyordu.[18]

KB: Eğer kişinin bir ilişkisi yoksa bir yarı yılda kaç farklı kişiyle takılabilir?

Lynn: [Duraklar]. Yedi.

KB: Bu sayı senin için mi geçerli?

Lynn: [Duraklar]. Lisedeyken çok kişiyle takılırdım ama sonra bu evreyi geçtim çünkü bir şekilde yoruluyorsunuz ve bir şeylerin devamının gelmeyeceğini biliyorsunuz. O yüzden ne anlamı var ki dedim kendime. Yani hâlâ arada takılıyorum ama o kadar sık değil.

KB: Peki geçen yarı yıl yalnız mıydın?

Lynn: Evet.

KB: Kaç kişiyle takıldığını hatırlıyor musun?

Lynn: İki. [2. sınıf, Faith Üniversitesi]

KB: Eğer erkek arkadaşın yoksa genelde bir dönemde kaç kişiyle takılırsın ya da arkadaşların kaç kişiyle takılır?

Violet: Partilere ne kadar çok gittiklerine bağlı. Bir gecede aynı partide 5 farklı kişiyle takılan arkadaşlarım oldu.

KB: Takılmadan kastın sadece öpüşmek mi?

Violet: Evet.

KB: Yani partilerde sadece öpüşüyorlar?

Violet: Evet.

(18) Konuştuğum üniversiteli erkekler sınıf arkadaşlarının cinsel olarak kendilerinden daha aktif olduklarına inansalar da, kadınlar, erkeklere kıyasla kendileriyle kadın arkadaşları arasındaki farkı ortalama partner sayısındaki fark üzerinden düşünmeye daha meyillilerdi.

KB: Eğer durum böyleyse bir yarı yıl boyunca çok fazla sayıda kişiyle takılabilirsin.

Violet: Evet.

KB: Takıldığında sadece öpüşür müsün yoksa çoğunlukla daha fazlası olur mu?

Violet: Benim için olmaz. Mesela bir arkadaşım partilere gidip tanıştığı kişiyle yatıyordu. Bir noktada kampüsün yarısıyla yattığı için okulu bırakmak zorunda kaldı. [3. sınıf, State Üniversitesi]

Üniversite öğrencilerine dair yapılan kantitatif çalışmalar, öğrencilerin akranlarının cinsel aktivitelerini ve partner sayılarını abartma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bu bulgu, öğrencilerin akranlarının alkol tüketimine dair yanlış algılarını ortaya çıkaran çalışmalarla paralellik gösterir. Öğrenciler özellikle başka öğrencilerin kendilerinden daha fazla ve daha sık alkol tükettiklerine inanmaktadır. Alkol üzerine çalışan araştırmacılar, öğrencilerin sınıf arkadaşlarının alkol kullanımına dair yanlış algılarının kendi davranışlarını negatif yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Örneğin, pek çok öğrenci diğer öğrencilerin alkol tüketimine dair kafalarındaki yanlış algıyla "herkesin" "düzeyine yetişmek için" fazla alkol tüketirler.[19] Böylelikle, kampüse hakim alkol odaklı takılma kültüründe yanlış algıların davranışları etkilemede hafife alınmayacak bir role sahip olduğunu söyleyebiliriz.

ALGILAR DAVRANIŞI NASIL ETKİLİYOR?

Öğrencilerin sınıf arkadaşlarına dair algıları, doğru olsun olmasın önemli çünkü bu kişilerin davranışlarını etkiliyor. Görüştüğüm erkek ve kadın öğrenciler, takılmanın ve çeşitli koşullar altında yaşanan cinsel birleşmenin bulundukları kampüslerde yaygın olduğuna inanıyor. Ayrıca diğer öğrencilerin kendilerinden daha sık takıldığını ya da en azından "rastgele" takılma ilişkilerinde cinsel olarak daha ileri gittiklerini düşünüyorlar. Sonrasında da kendi davranışlarını bu algıla-

(19) Üniversite kampüsünde alkol kullanımına ve cinsel davranışlara dair yanlış algıların karşılaştırılmasına dair bir tartışma için bkz. Scholly ve diğerleri (2005).

ra göre değerlendiriyorlar. Eğer öğrenciler diğer insanların cinsel olarak kendilerinden daha aktif olduğuna inanırlarsa kendilerini onlara kıyasla "iyi" olarak tanımlıyorlar çünkü diğerleri kadar "kötü" değiller (örneğin "eğer başkaları ..... yapıyorsa o zaman onun yanında benim yaptığım kabul edilebilir"). Bu bakış açısı görüştüğüm öğrencilerin cinsel davranışı ne olursa olsun sabitti. Başka bir deyişle, öğrenciler az cinsel deneyimleri de olsa, çok farklı kişilerle de cinsel yakınlaşma yaşamış olsalar "başka erkeklerin" ya da "başka kadınların" takılma senaryosuna uymada kendilerinden daha düşük standartları olduğuna inanıyor.

Bazı durumlarda ise öğrencilerin akranlarının normlarına dair algıları onları bu normlara ayak uydurmak zorunda hissettiriyordu.[20] Örneğin, birkaç öğrenci bekâretlerinden "kurtulmak" ya da bir an evvel ilk cinsel ilişkilerini "başlarından savmak", böylelikle de bakir/e olma durumundan paçayı kurtarmak istediklerini söylediler. Bu öğrenciler için bekâret bir utanç kaynağıydı. Bakir/e olmanın alışılmadık/olağandışı bir şey olduğunu düşündükleri için "bakir/e olarak bilinmek" istemiyorlardı.[21] Bazı öğrenciler kampüse uyum sağlamak için kendi cinsel davranışlarını değiştiriyor gibiydi (örneğin, "başkaları ..... yapıyorsa, ben de yapmalıyım"). Öğrencilerin algıları belli bir biçimde davranmalarına yol da açabiliyor. Mesela öğrenci farklı insanlarla takılmak isterse, zaten bunu "herkes yaptığı için" kendinde o hakkı görebiliyor. Böylelikle bazı öğrenciler ortalama bir üniversitesi öğrencisi ne yapıyorsa kendilerini onun bir parçası olarak görmek için bazı şeyleri yapıyor (Örneğin "başkaları ..... yapıyorsa, ben de yapabilirim"). Buradaki sorun tipik ve ortalama olanın ne olduğuna dair algılarının çoğu zaman hatalı ve eksik olması.

---

(20) "Çoğulcu cehalet" kavramının, üniversiteli öğrencilerin takılma kültürünün algılanan normlarına ayak uydurmak için üzerlerinde baskı hissetmelerini nasıl açıklayabileceğine dair bir tartışma için bkz. Lambert ve diğerleri (2003).

(21) Bu bulgu, Moffatt'ın (1989) 1970'lerde ve 1980'lerde Rutgers Üniversitesi öğrencileri üzerine yaptığı araştırmanın bulgularıyla uyumludur. Bekâretin kimi öğrencilerce nasıl utanç verici bir şey olarak görüldüğüne dair bir tartışma için bkz. Carpenter (2005).

Algıların öğrenci davranışlarındaki etkileri incelenirken kişinin içinde bulunduğu çevrenin önemi azımsanmamalı. Örneğin, kampüs takılma kültürünün uç noktalarında yer alan öğrencilerin etraflarında genelde kendileri gibi cinsel olarak çok aktif bireyler oluyor. Erkek ve kadın derneklerine/birliklerine üye öğrenciler, genellikle diğer öğrencilerden daha fazla takılmışlardı ve okuldaki diğer öğrencilere dair algıları kendi arkadaş çevrelerinden etkilenmişti. Bu kadın ve erkekler diğer öğrencilerin cinsel olarak son derece aktif olduklarına ve herhangi bir gece gelişigüzel bir cinsel deneyim yaşayabileceklerine inanıyordu. State Üniversitesi mezunu 27 yaşındaki Stephen üniversitede bir erkek derneğine/birliğine üyeyken başına gelen bir olaydan şöyle bahsediyor.

KB: Takılma ilişkilerinden insanlara illa da bahseder misin?

Stephen: Evet, bahsederim. Bahsederiz. Erkekler saçmalarlar ve konuşur. Erkekler takılmaktan bahsederken [kızlara göre] daha pervasız olur.

KB: Tüm ayrıntıları açık seçik mi konuşurlar?

Stephen: Evet, aynen. Çok detaya girerler. [Güler] Aklıma komik hikâyeler geliyor.

KB: Bir tanesini anlatsana.

Stephen: Şunu anlatayım... 3. sınıfın final haftasıydı ve çarşamba günü benim sınavlarım bitmişti. Yani çarşamba, perşembe ve cuma günüm boştu. Herkesin sınavları ise devam ediyordu. Ben de bir şeyler içmek için dışarı çıktım. Yakındaki bir bara gittik. Barmeni tanıyordum, bana içki vermeye başladı. Bir arkadaşımla birlikteydik. İleride iki kız vardı, barmen de kızlardan birine sürekli içki veriyordu. Ben bir süre sonra kızla konuşmaya başladım. Bar kalabalık değildi. Sonra benim dernek evime gittik, kız yürüyemiyordu bile, çok kötü durumdaydı. Sonra takılmaya başladık ama öyle çok bir şey olmadı. Kendindeydi, neler olduğunun farkındaydı ama çok sarhoştu. Takıldık, yan yana yatağa yattık ve sonra üstüme kustu. O esnada üstümdeydi ve üzerime kustu. Yatak su yatağıydı

galiba bu yüzden kustu. Kızı ittim ve hemen kendi odama koştum. Üstüm başım kusmuk içindeydi ve "biri bana yardım etsin" diye bağırdım. Televizyon izleyen iki çocuk vardı. Onlara "Biriniz bana yardım etsin!" dedim. Kız iyi görünmüyordu, ben kusmuk içindeydim ve oda berbat haldeydi. Arkadaşlarımdan biri odaya koştu.

KB: Yani o kulüp evinde çırılçıplaktın?

Stephen: Evet, çıplaktım. Odaya döndüm. Kıza bakmaya giden çocuk odadaki kokudan kötü olmuş, o da kusmaya başlamış. O sırada diğer arkadaşım geldi, kızı duşa sokup yıkadık. Ranzam vardı, ben alt katta yatıyordum, arkadaşım kızın üzerini temizlememe yardım etti ve sonra kızı onun yatağına yatırdık. Benim yatağım kusmuk dolu olduğu için çarşafları falan çıkardım. Kızı yatırdıktan sonra salona gittim ve bizim çocuklarla biraz sohbet ettik. Sonra odaya gittiğimde kız kendine gelmişti. Sonra "tekrar işe koyulduk" [gülüyor] ki kız bana yanlış isimle seslendi. Bu arada ranzanın üst katındayız ve tavana çok yakınız. Kız başka birinin adını haykırıyordu. Bu ara da bunu size anlattığıma inanamıyorum. Kız, Anthony diye bağırıyordu. Ben "Anthony kim?" dedim. O da "şey yani Stephen" dedi. Final haftasıydı ve o günkü sınavını kaçırmıştı. Onu evine bıraktım ve bir şeyler yemek için evin mutfağına döndüm. Arkadaşlarımdan biri bizi duymuş. Yüzüme bakarak bana, "Naber Anthony?" dedi. "Her şeyi duydun mu?" dedim. "Evet!" dedi. İşte böyle *tipik, alışıldık bir geceydi.*

KB: Tipik bir gece?

Stephen: Öyleydi. Yani ilk defa bir kız üstüme kusmuştu ama bu sahne alışılmadık değildi. Umarım şimdi bunu anlattım diye hakkımda farklı düşünmüyorsunuzdur.

Araştırmam bana Stephen'ın hikâyesinin çok sıra dışı olduğunu söylüyor ancak Stephen'ın zihnindeki State Üniversitesi'nde nelerin yaşandığında dair algı kendi deneyimini tipik olarak görmesine yol

açmış. Dolayısıyla da Stephen'ın bu (çarpık/hatalı) algısı onun aslında hiç de tipik olmayan (ve belki de yasadışı olan) bir davranışta bulunmasına sebep olmuştu.[22]

KAFA KARIŞIKLIĞI HALİ

Erkek ve kadınlar kendi cinsel yaşamlarıyla ilgili kararlar verirken akranlarına çok bakıyorlar. Takılma kültüründe de öğrenciler başkalarının cinsel olarak ne yaşadıklarıyla, özellikle de diğer öğrencilerin ne kadar sıklıkta takıldıkları ya da takılma sırasında (özel bir ilişki dışında) cinsel birleşmenin ne kadar olası olduğuyla ilgili kafa karışıklığı içindeydiler. Ayrıca kendi deneyimleri ya da arkadaşlarının deneyimleriyle tutarlı olmasa da diğer öğrencilerin birçok partnerle seks yaptıklarına inanma eğilimindeydiler.

> *KB*: Tanıdığın öğrencilerin çoğunun cinsel ilişkiye girdiğini söyleyebilir misin?
>
> *Jen*: Evet.
>
> *KB*: Ama daha önce insanların takıldıklarında genellikle cinsel ilişkiye girmediklerini düşündüğünü söylemiştin?
>
> *Jen*: Genellikle hayır [takılırken cinsel ilişkiye girmiyorlar]. [Bir dakika, geri alıyorum] Muhtemelen cinsel ilişkiye giriyorlardır. Yani gerçekten bilmiyorum. Çünkü eğer yakın bir arkadaşınız değilse o kişiye soramıyorsunuz. Benim yakın arkadaşlarımdan ikisinin ilişkileri var ve cinsel ilişkiye giriyorlar. Ama diğer oda arkadaşım öyle değil. Ama bunlar sadece benim tanıdığım insanlar. Başkalarının neler yaptıklarından emin değilim.
>
> *KB*: Bilmiyorsun?
>
> *Jen*: Evet. Ama muhtemelen ilişkiye giriyorlardır.
>
> *KB*: Sence seks yapmak ne zaman uygun olur?

(22) Stephen'ın anlattıkları, kadının "anlamlı rıza" gösteremeyecek kadar sarhoş olduğu göz önüne alındığında tecavüz olarak yorumlanabilir. Maalesef, bu tür vakaların pek çoğu ya hiç bildirilmiyor ya da hukuken kovuşturuluyor (Bergen 1998). Üniversite kampüslerindeki dernek evleri ve tecavüz arasındaki bağlantıya dair bir tartışma için bkz. Sanday (2007).

Jen: Bence aranızda belli bir güven oluştuktan sonra uygun olur. Belli bir zaman söyleyemem. Sadece güvenebileceğin birisi olduğunu bilmek yeter. Beni aramayan, umursamayan, pislik gibi davranan biriyle cinsel ilişkiye girmek istemem. [3. sınıf, State Üniversitesi]

Öğrencilerin, kendi akranlarının cinsel olarak neler yaşadıklarına dair kafa karışıklıkları kendilerinin neler yapmaları *gerektiğine* dair bir kafa karışıklığı yaratmıştır.[23] Mesela öğrencilerin cinsel birleşmenin ne zaman uygun olacağına dair güçlü kanıları yoktu.[24] Kimileri cinsel birleşmenin özel ve uzun süreli ilişkilerde uygun olduğunu söylerken, kimileri de "karşındaki kişiye güvenebildiğin zaman" ya da "ona her şeyi söyleyebildiğin zaman" gibi belirsiz standartlar dillendirdiler. Her durumda öğrenciler cinsel birleşme için herhangi bir süre (şu zamanda olmalı gibi) veremediler.[25] Dolayısıyla seks yapmanın yalnızca evlilikten ya da en azından nişandan sonra uygun görüldüğü flört döneminin aksine takılma senaryosunu benimseyen üniversiteliler seksin ne zaman ya da hangi bağlamda olması gerektiğini tam olarak kestiremiyor.

Takılma senaryosunun böylesine geniş yelpazede davranışlara imkân tanıması öğrencilerin bu senaryonun normlarıyla başa çıkmalarını zorlaştırıyor. Başkalarının "takıldım" dediklerinde neyi kast ettiklerine dair belirsizlik konuyla ilgili bir normun da oluşmamasına neden oluyor. Bireylerin uyması beklenen bir standart olmadığında da, öğrenciler neyin uygun olduğuna dair standartlarını kendilerinin

(23) Moffatt da etnografik çalışmasında Rutgers Üniversitesi'ndeki lisans öğrencilerinin diğer öğrencilerin cinsel olarak neler yaptıklarından emin olmadıklarını ortaya koymuştur. "Kendilerince tahminleri vardı ancak sadece kendi yaptıklarından ya da belki çok yakın arkadaşlarının yaptıklarından eminlerdi" (1989, 186).

(24) Benzer şekilde, Holland ve Eisenhart da 1970'lerin sonları ve 1980'lerin başlarında üniversiteli kadınlarla yürüttükleri çalışmalarında "kadınların bir romantik ilişkinin farklı safhalarına uygun olan cinsel yakınlığın miktarı ve türüne dair aynı fikirde olmadıklarını" ortaya koymuştur (1990, 244).

(25) Örneklemimdeki çok az sayıda öğrenci kişinin cinsel ilişki yaşamak için evlenmeyi/ya da nişanlanmayı beklemesi gerektiğini belirtmiştir.

kişisel olarak oluşturmaları gerektiğine inanıyorlar. Faith Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi Lee cinsel etkileşimin ne zaman uygun olduğuna dair fikirlerini şöyle belirtti.

> *KB*: Sence cinsel etkileşim ne zaman olmalı? Belli koşullar var mı yoksa bu tamamen o kişinin kararına mı bağlı?
>
> *Lee*: Cevap vermesi biraz zor. Aylar önce olsa birkaç aydır birlikte olduğunuz biriyle cinsel ilişkiye girmenize kötü derdim. Ama ben erkek arkadaşımla onunla tanıştıktan sadece bir buçuk hafta sonra seks yaptım... Daha önce sadece iki kişiyle yatmıştım ve [bu kadar kısa sürede biriyle yatmak] benim için çok rastlanır bir durum değil. Sanırım sorunuzun yanıtı için duruma göre değişiyor diyebiliriz. Bilemiyorum.

Takılma kültüründe verilen kararların kişisel bir tercih olduğunu ifade eden öğrencilere paralel olarak bazıları başkalarının cinsel olarak ne yaşadıklarının özel kalması gerektiğini belirtti.[26] Tabii bu özellikle de üniversitelilerin arkadaşlarının hayatlarının mahrem detaylarını tartışmakla meşgul oldukları göz önüne alınırsa biraz ironik. Dolayısıyla üniversitelilerin yaptıkları (birbirleri hakkında dedikodu yapmak) ile bazı üniversitelilerin ne yapmaları gerektiğine dair söyledikleri (kendi işine bakmak) arasında bir uyumsuzluk var. Mesela görüşmecilere yeni gelen öğrencilere (kendileriyle aynı cinsten) karşı cinse nasıl davranmaları konusunda ne gibi tavsiyelerde bulunurlar diye sordum. Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Emily kişisel görüşlerini başkalarına empoze etmenin uygun olmayacağını söyledi.

> *KB*: Okula yeni gelen kadın öğrencilere erkeklere nasıl davranmaları gerektiğine dair neler söylerdin? Hani şunu yapın şunu yapmayın gibi?

(26) Glenn ve Marquardt (2001) pek çok üniversiteli kadının başkalarının cinsel olarak ne yaşadıklarının onları ilgilendirmediğini söylediklerini ifade etmiştir. Çalışmalarının kantitatif kısmında katılımcıların yüzde 87'si "kendim dışında kimsenin cinsel eylemlerini yargılamamalıyım" ifadesine katılmıştır.

Emily: Bilemiyorum. Bence herkesin kendi değerleri var ve başkaları bu değerlere uymaları için zorlanmamalı. Mesela "gidip bütün kampüsle yatma" diyebilirim ama kim ne isterse onu yapar, neyin doğru olduğunu düşünüyorsa öyle hareket eder. Yani bir davranışın yanlış olduğunu düşünsem de kimseye bir şey demem, kimseye kendi düşüncelerimi empoze ettiğimi hayal edemiyorum.

Emily'nin bu söyledikleri, teoride pek çok öğrencinin altına imzasını atacağı türden bir kişisel tercih anlayışının altını çiziyor.[27] Ancak uygulamada üniversite öğrencileri takılma kültüründe birbirlerinin davranışlarını yargıladıklarını ve birbirlerinin dedikodusunu yaptıklarını itiraf ediyorlar. Dolayısıyla takılma kültürüne uyum sağlamak için kişilerin yaptıkları tercihleri herkesin salt kendi ahlaki pusulasına yönelerek yaptıklarını söylemek naifçe olur. Erkek ve kadınlar birbirlerinden etkileniyorlar. Kampüs cinsel arenasında öğrenciler başkalarının ne yaptıklarına (yani "normal" olana) dair düşüncelerinden yararlanarak kendi kişisel standartlarını oluşturuyor. Öğrencilerin takılma senaryosunun normlarıyla ilgili algıları, gerçeği yansıtsın ya da yansıtmasın, senaryonun kendisini de etkiliyor. Diğer bir deyişle, öğrenciler bir davranışın örnek oluşturduğuna inanıp bu davranışa bağlı kaldıkları zaman aslında norm haline gelecek şeyi şekillendirmiş oluyorlar.

(27) ABD'de gençler arasında bireysel tercih etiğinin tarihsel öncülleri için bkz. Modell (1989). Bağımsız kararlar almanın yetişkinliğe geçişte nasıl önemli bir unsur olduğuna dair bkz. Arnett (1998).

VI
ERKEKLER, KADINLAR VE CİNSEL ÇİFTE STANDART

1950'lerin ve 1960'ların Sandra Dee ve Doris Day gibi Hollywood aktrisleri toplumdaki "iyi kız" imgesinin adeta canlı temsilleriydi. Bu kadınların hem ekranda hem de ekran dışında temiz, adeta bir "el değmemiş kız" imajları vardı. O dönemin tüm aktrisleri bu kalıba uymuyordu ancak bu kadınların kariyerlerinin yıldızlığa yükselmesinde bu imajı sürdürmelerinin kesinlikle bir rolü vardı. Diğer yandan ise Elizabeth Taylor ve Marilyn Monroe gibi aktrisleri zirveye taşıyan onların erotik imajlarıydı. İlginçtir ki, hem Taylor hem de Monroe, Debbie Reynolds ve devlet başkanı eşi Jacqueline Kennedy gibi "saygın" eşlerin evliliklerinde anılan kötü namlı "öteki kadınlar" olmuşlardı. Dolayısıyla, dönemin ikon olmuş kadınlarının ya bakire "iyi kız" (evlenilecek türden) ya bir erkeğin eve götürüp annesinin önüne çıkarmaması gereken seksi "kötü kız" olarak nitelendiğini söylemek mümkün.

1960'ların son dönemleri ve 1970'lerdeki kadın hareketi tüm kadınları cinselliklerini sahiplenmeye teşvik ederek bu tür bir etiketlemeyi ortadan kaldırmayı amaçladı. Bu döneme cinsel devrim denmesinin bir sebebi de kadınların evlilik öncesi cinsel ilişki yaşamalarının toplumsal olarak gitgide daha çok kabul görür hale gelmesiydi.[1] Ancak her ne kadar bu dönemde kadınların cinsel davranışlarına dair beklentiler değişse de iyi kız imajı önemini korudu. 1980'lerde Molly Ringwald,

(1) Cinsel davranışa dair kültürel beklentiler, 1960'larda başka birçok değişim ülkeyi sararken değişmeye başladı. Bu değişimler arasında ikinci dalga feminizm, doğum kontrol hapının ortaya çıkması ve gençlik kültürünün gelişmesi vardı (D'Emilio ve Freedman 1988). Cinsel devrimin ergen cinsel davranışlarını ve ilişkilerini nasıl etkilediği üzerine bir tartışma için bkz. Risman ve Schwartz (2002).

Hollywood'un "gençlik dizilerinin" önde gelen temsilcilerindendi ve gençlik kültürünü anlatan bir dizi popüler filmde rol aldı. 1990'larda ise Meg Ryan Amerika'nın sevgilisi (*sweetheart*) haline geldi. 2005 yılında kötü kız Angelina Jolie Brad Pitt'in kalbini çaldığında kamuoyu terk edilen eş Jennifer Aniston'ı desteklemişti.[2] Masum personası olan kadınların kalıcı popülariteleri akıllara "Kadınların cinselliğine dair yaklaşımlar gerçekte ne kadar değişti?" sorusunu getiriyor. Günümüzde modern üniversite kampüslerindeki takılma kültürü gençlere önceki zamanlardan daha fazla bir özgürlük getiriyorsa da kadın ve erkeklerin cinsel hayatlarına dair çifte standart hükmünü sürdürmeye devam ediyor.[3]

Erkek ve kadınlar üniversiteye başladıkları zaman birçok konuda aynı noktadalarmış gibi görünür. İlk yıl öğrencilerin sınırlarını test ettikleri bir zaman dilimidir. Faith ve State üniversitelerindeki pek çok öğrenci ilk yıllarında hayatlarında ilk defa kendi başlarına kalmıştı ve yurt hayatı sayesinde ilk kez ebeveyn denetiminden uzak yaşama fırsatını bulmuşlardı. Hem erkeklerin hem de kadınların üniversiteye başladıklarında akıllarında üniversite yaşamıyla ilgili bir takım fikirler olduğunu ve bir an evvel bu sosyal hayatın bir parçası olmaya dair

(2) Hatta bir web sitesi Amerikalı kadınların terkedilmiş, iyi kız-eş Jennifer Aniston'a desteklerini göstermeleri için "Aniston Takımı" tişörtleri satmıştır.

(3) Cinsel çifte standart, kabul edilebilir cinsel davranışlar konusunda toplumda erkekler ve kadınlar için farklı kurallar olması anlamında gelir (D'Emilio ve Freedman 1988; Reiss 1997; Rubin 1990). Erkeklerin cinsel davranışlarıyla ilgili kurallar, yirminci yüzyıl boyunca ve yirmi birinci yüzyılın başları boyunca aynı kalmıştır. Yani, erkekler evlilik öncesinde cinsel birleşme de dahil olmak "cinsel ilişki" yaşamakta özgürler. Üstelik bekâr erkeklerin fırsatları olduğunda cinsel heteroseksüel aktivitelerde bulunmaya hakları var. Kadınlar için ise kurallar farklı. Tarihsel olarak, kadınların evlenene kadar "cinsel ilişkide bulunmamış olmaları" bekleniyordu. Sadece evli kadınların cinsel ilişki yaşamaları bekleniyordu. Bu kuralı çiğneyen bekâr kadınlar ise "herkesle yatıp kalkan" kadınlar olarak görülüyordu (Rubin 1990; Willis 1992). Kadınların cinsel davranışlarıyla ilgili toplumsal standart, kadınların ya "iyi" ya da "kötü" kız olduklarına inanılmasıydı. Bu sebeple, teoride erkeklerin evlenmeden önce "kötü" kızlarla cinsel ilişki yaşamalarına izin verilirken, "iyi" ve "saygın" kızlar seks için evlenene kadar bekliyordu (Rubin 1990). Cinsel çifte standarda dair düşünürler arasındaki güncel tartışmaların bir özeti için bkz. Hynie ve diğerleri (1997).

hevesli olduklarını biliyoruz. Görüşmelerde pek çok öğrenci ilk yıllarında bir ilişkiye "bağlı kalmak" istemediklerini çünkü bunun üniversite hayatının onlara vaat ettiklerini yaşamalarının önünde engel olacağını belirttiler. Çoğu öğrenci lisedeyken ilişkiler yaşamışlardı ve şimdi "dışarıda başka kimlerin olduğunu" görmeyi iple çektiklerini söylemişlerdi.[4] Bu cinsel deneyimleme süresince kadın ve erkek pek çok öğrenci partilere gitmekten ve takılmaktan keyif aldığını ve hâlâ kampüsteki arkadaşlarını tanıma evresinde olduklarını dolayısıyla da "rastgele" takılmaların kampüste yaygın olduğunu belirtti.[5]

Ancak öğrencilerle yaptığım görüşmeler ilk yılın ardından işlerin değiştiğini gösteriyor. Zaman içinde takılma kültürü içinde kadınların ve erkeklerin amaçları birbirlerinden farklılaşıyor ve erkekler sahip oldukları statükonun tadını çıkarırken kadınlar daha fazlasını istemeye başlıyor. Çoğu erkek için takılma senaryosu halihazırda iş gördüğünden karşı cinsle ilişkilerinde bir değişikliğe gitmek peşinde değillerdi. Erkeklerin takılmalara karşı benimsedikleri yaklaşım, fırsatları olduğunda onlara farklı kadınlarla beraber olmaları imkânını sağlayacak "bağlılık yok" yaklaşımıydı. Sosyal becerileri iyi olan erkekler için fırsat da çoktu. "Takılmaktan" daha fazlasını isteyen erkekler ise ilişki arıyor ve bulmakta da pek zorluk çekmiyor gibi görünüyorlardı.[6] Ancak araştırmada pek çok erkek üniversite hayatı boyunca ilişki yaşamak istemediğini belirtti. Diğer erkekler ise, ancak "doğru kızı" buldukları takdirde ilişki yaşayabileceklerini ancak o kızı bulmak için "kendilerini herhangi bir zahmete sokmayacaklarını" ifade ettiler. Ka-

(4) Görüştüğüm öğrenciler lisede geleneksel randevulara çıkmış gibi durmuyorlardı ancak pek çoğunun lise yıllarının bir bölümünde özel ilişkileri olmuştu. Amerikalı gençlerin hayatlarının tam bir tasviri için bkz. Schneider ve Stevenson (1999).

(5) 3. Bölüm'den hatırlanacağı üzere, "gelişigüzel" takılma, takılmanın gerçekleştiği akşamdan önce birbirini iyi (ya da hiç) tanımayan iki partnerin arasında yaşanan cinsel karşılaşma anlamına geliyor.

(6) Erkek görüşmecilerden biri, ilişki yaşamak istediğini ancak bulmakta zorlandığını söyledi. Ancak, bu görüşmeci çok utangaç olduğunu ve yeni insanlarla tanışmakta güçlük yaşadığını da ifade etti. Dolayısıyla, ilişki bulmakta yaşadığı güçlük erkeklerin kampüsteki genel durumundan çok kendi kişisel özelliklerinden kaynaklanıyor gibiydi.

dınlar ise, üniversitedeki ilk yıllarından sonra fazlasıyla ilişki odaklı düşünüyor ve takılmaya istekli birçok kadın olsa da onlar da takılma ilişkilerinin bir nevi ilişkiye dönüşmesini istiyordu.

ÇELİŞEN AMAÇLAR

Erkekler ve kadınlar takılma kültüründen farklı şeyler bekledikleri için üniversite hayatının özel ilişkiler boyutu bir anlamda cinsiyetler arası bir savaşa dönüşüyor diyebiliriz. Pek çok kadının ilişki isteyip çoğu erkeğin istemediği düşünülürse kadınlar için erkek arkadaş bulmak güçleşiyor. State Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Lisa kadınların ne istediğine dair şunları söylüyor:

> *KB:* Peki ya kızlar? Ne arıyorlar? Cinsel ilişki mi yoksa ilişki mi?
>
> *Lisa:* Daha önce de söylediğim gibi, ben ilk yılımda ciddi bir ilişki istemiyordum. Sadece gezip, eğlenmek ve canım ne isterse onu yapmak istiyordum. Ve birçok kız arkadaşımın da böyle düşündüğünü sanıyorum. Ama zaman geçtikçe "artık rastgele insanları öpmekten sıkıldım, hem bu o kadar da eğlenceli değil ve hiçbir anlamı yok" demeye başlıyorsunuz. Ve bence insanlar, *en azından kızlar,* üniversitede zaman geçirdikçe hoşlandıkları birini bulmak ve o kişiyle gerçek bir ilişki yaşamak istemeye başlıyor. Gerçekten hoşlandıkları birini bulmak ve ilişki yaşamak istiyorlar.
>
> *KB:* Peki sence bulabilirler mi yoksa böyle birini bulmak zor mu?
>
> *Lisá:* Bilmiyorum ama bence üniversitede bulmak biraz zor. Mesela şu anda görüştüğüm çocuk benim ailemle *yaşadığım* yerden. [Vurgu sonradan eklenmiştir]

Kadınların çoğu erkek arkadaş bulma konusunda Lisa kadar şanslı değildi. Lisa için de uzaktaki biriyle ilişki yaşamak, kampüsteki binlerce bekâr erkek arasından birini bulmaktan daha kolaydı.

Üniversiteli erkekler, bazı kadınların takılmanın bir ilişkiye evrilmesini istediklerinin farkındaydı. Bu yüzden de kendilerinin böyle bir

şey istemediklerini anlatmak için çeşitli stratejiler geliştirmişlerdi. Erkekler, takıldıktan sonra özellikle kızlardan uzak durmak ve onlarla zaman geçirmemek için "onları aramamak" ya da "iyi bahaneler uydurmak" gibi şeylerden bahsetti. Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Kevin açıkça hayır demeden kendini nasıl ifade ettiğini şöyle açıklıyor:

> *Kevin:* Eğer ertesi gün kız, "Sana gelip biraz vakit geçirmek istiyorum," derse ve siz onunla tekrar takılmak istemezseniz, "Ama bu akşam benim antrenmanım var," ya da "okul takımıyla çalışma var ve bu akşam spor salonunda olmak zorundayım," dersiniz ve işin içinden kolayca sıyrılırsınız. Tabii izlenebilecek diğer bir yol da o kızla hiç konuşmamak olur.
>
> *KB:* Neden bir daha konuşmayasınız ki?
>
> *Kevin:* Çünkü tek istediğim takılmaktı ve oldu bitti.
>
> *KB:* Ama o kişiden hoşlanmamış mıydın?
>
> *Kevin:* Mesele hoşlanmamak değil. Onların ortada öyle bir şey yokken daha ileri gidebileceğimizi düşünmelerini istemiyorum.

Kimi erkekler ilişki istemediklerini ima etmek işe yaramadığında ne düşündüklerini açıkça söylemek zorunda kalmışlardı. Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Brian bu erkeklere bir örnek.

> *KB:* Faith Üniversitesi'nde tanıştığın kızlar arasında en çok hangisinden hoşlandın?
>
> *Brian:* Gerçekten bilmiyorum. Sanırım geçen dönem bir kızdan hoşlanmıştım ama kız çok üstüme düştü. İlişki yaşamak istiyordu ama ben "şu anda bununla uğraşamam" dedim ve bir şekilde caydım. Takılmak gerçekten zaman zaman işleri garipleştirebiliyor.
>
> *KB:* Bu "çok üstüme düştü" dediğin kızla tam olarak ne oldu? Neler yaptı yani?
>
> *Brian:* Beni dışarı davet etmeye başladı. Ben de "Hayır, istemiyorum," dedim.

KB: Erkek arkadaşı olmayı mı, dışarı çıkmayı mı?

Brian: Erkek arkadaşı olmayı. "Erkek arkadaşım mısın? diye sorduğunda, "Hayır," dedim. O da "Eğer erkek arkadaşım değilsen, artık takılmayalım," dedi. Ben de, "Tamam," dedim ve böylece bitti. [Güler]

Kadınlar, bir takılma ilişkisinin gerçek bir ilişkiye evrilmeyebileceğini tecrübe yoluyla öğrenmişlerdi. Erkeklerin ilişki yaşamaktan kaçınmaları bir ilişkinin kurulmamasının ardında yatan en önemli sebepti. Görüştüğüm iki kadın buna dair yaşadıkları hayal kırıklığını şöyle anlatıyor:

KB: Rastgele takılmaların senin için sorun olmasının sebebi gelecekte bunu istemeyecek olman mı?

Susan: Evet, buydu. Takıldığım çocukla benim yatağımda yatardık ama aramızda cinsel hiçbir şey geçmezdi, beni öpmezdi bile. Sonraları birlikte biraz daha zaman geçirmeye başlayınca öpüşmeye başladık, aramızda bir şeyler yaşandı ama o sonra aramızdakinin bir ilişkiye dönüşmesine dair tek kelime dahi etmedi. Ben "onun kız arkadaşı olmak istiyorum" diye düşünüyordum. Bir erkek arkadaş ve daha önce yaşadığım türden bir bağlılık arıyordum ve bunu onda bulmuştum ama o ilişki istemiyordu. "Şimdi biz neyiz/neredeyiz?" diye sormak da istemiyordum çünkü biliyorum ki erkekler bu sorudan hoşlanmıyor. Zaman içinde seviştik. Sonra o benimle konuşmaya ve vakit geçirmeye devam etmek istedi ama hiçbir zaman "Biz neyiz?" sorusu gündeme gelmedi. Bu da beni ondan uzaklaştırdı çünkü onunla öylesine yatmayı ve yaşadıklarımızın onun için bir şey ifade etmemesini istemiyordum. Öylece de bitti. [1. sınıf, Faith Üniversitesi]

KB: İnsanlar genellikle aynı kişiyle çok defa mı takılır yoksa karşılarına çıkan biriyle bir defa mı?

Diane: Bazıları için bir defalık olur. Tanıdığım bazı insanlar içinse haftalık olabiliyor, az biraz tanıdıkları

ama bir ilişki yaşamadıkları biriyle takılabiliyorlar. Bazıları da sürekli aynı kişiyle takılır, sonra aralarında bir şey olur ve görüşmemeye başlarlar. Sonra o kişi bir başkasını bulup onunla takılmaya başlar.

KB: Bir şeyi bitirip diğerine başlamak nasıl oluyor? Takılmaları bitiren genellikle ne oluyor?

Diane: Genellikle kızlar takıldıkları çocuğun başkasıyla konuştuğunu öğrendiklerinde çıldırıyor. "Bir dakika, yani onunla konuşuyor musun?" diyorlar. Bu anlamda kızların ne yapacakları çok tahmin edilebilir. Mesela eğer biriyle bir süredir takılırlarsa bu ilişkiye dönüşsün isteyeceklerdir. Yani belki ismini koymak istiyorlar ya da onun gibi bir şey.

KB: Bağlılık gibi bir şey mi?

Diane: Aynen, kesinlikle bağlılık. Ama genelde erkekler bunu istemiyor.

KB: Neden istemiyorlar?

Diane: Çünkü istemiyorlar. Yani üniversitedeyken kız arkadaşları olmasını istemiyorlar. Sadece işleri görülsün istiyorlar.

KB: Yani kızlar daha çok ilişki, erkekler ise cinsellik mi arıyor?

Diane: Evet. [2. sınıf, Faith Üniversitesi]

Belki de "gizli iktidar" kavramı, bize Susan'ın partnerine ilişki isteyip istemediğini sormamasının nedenini açıklayabilir. Evli çiftler arasındaki iktidar dinamiklerini araştıran sosyal bilimci Aafke Komter, sözde eşit ilişkilerin altında gizli iktidar mücadelelerin sürdüğünü ortaya koymuştur. Bazı durumlarda kadınlar "mevcut durumu bozmamak" ve "ilişkiyi tehlikeye atmamak" adına kendilerini rahatsız eden konuları gündeme getirmekten kaçınıyorlar. Komter'ın analizine göre, kadınların erkeklerin "hoşuna gitmeyecek" bir konuyu gündeme getirmekten kaçınmaları ilişkilerde erkeklerin daha fazla güce sahip olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, benim çalışmamda da çoğunlukla kadınlar ilişkinin durumunun ne olduğuna dair "konuşmayı"

başlatan taraf olsalar da, bazı durumlarda olumsuz bir tepki almaktan çekindiklerinden konuyu gündeme dahi getirmemişlerdir.[7]

KADINLAR NEDEN İLİŞKİ İSTERLER?

Öğrencilerin kafasında her zaman neden kadınların erkeklere göre daha çok ilişki peşinde olduklarına dair net bir yanıt yok. Bazıları kadınlar "daha duygusallar" ya da "bu tür bağlılıklara daha çok ihtiyaç duyar" gibi psikolojik nedenlere işaret ederken, diğerleri kadınların belirli bir erkeğe duydukları sevgiden dolayı bir ilişki isteyebileceğini öne sürdü. Ancak biliyoruz ki bunun arkasında psikolojinin ve kişisel özgeçmişlerin ötesine geçen çeşitli sebepler var. Kadınların üniversitede ilişki aramalarının sebeplerden biri mezun olduktan birkaç yıl sonra evlenmek istemeleri. Konuştuğum kadınlar genellikle 25 yaş itibariyle, en geç de 29 yaşında evlenmiş olmayı istediklerini söylediler. Erkekler ise evlenmek için daha çok beklemeye niyetli görünüyorlardı. Pek çok erkek yirmilerinin sonuna kadar (en erken) ve hatta otuzlarına kadar evlenmeyi düşünmediklerini ifade etti. Erkek ve kadınların evlilik takvimleri birbirine uymadığından evlilik partneri bulma dolayısıyla da ciddi ilişkiler yaşama takvimleri de birbiriyle uyuşmuyor. Sonuç olarak araştırmam boyunca görüştüğüm pek çok kadın üniversite yıllarında evlilik ihtimali taşıyan bir ilişki yaşamak istediklerini belirtiyordu.[8]

> *KB:* Sen ya da arkadaşların evlenmeyi düşünüyor musunuz?
>
> *Gloria:* Evet. Bu konuyu hep konuşuyoruz. Yani o kadar garip ki, evlenmek istediğim kişiyle en az üç yıl yani uzun zaman birlikte olduktan sonra evlenmek isterim. O yüzden de en kısa zamanda onunla tanışmak istiyo-

(7) Komter 1989.

(8) Bazı kadınların üniversitedeyken muhtemel bir eş bulmaya dair istekleri, Glenn ve Marquardt'ın (2001) pek çok kadının "takılırken ya da vakit geçirirken" aynı zamanda "bay doğruyu" bulmayı umdukları bulgusuyla paralel. Özel olarak, Glenn ve Marquardt, üniversiteli kadınların yüzde 63'ünün müstakbel eşleriyle üniversitede tanışmak istediklerini belirtmiştir.

rum ki 30-35 yaşındayken çocuk yapmak zorunda kalmayayım.

KB: Yani evlenme ihtimalin olacak biriyle üniversitedeyken tanışmak istersin.

Gloria: Evet. 3. sınıfta sonrasında evlenebileceğim bir erkek arkadaşım olsun istiyorum ama göreceğiz. [1. sınıf, State Üniversitesi]

Ancak üçüncü ve dördüncü sınıfta olan bazı kadınlar artık üniversitede müstakbel bir eş bulacaklarına inanacak kadar saf olmadıklarını belirttiler.

KB: Bugüne kadar hoşlandığın ya da ilgilendiğin erkeklerden herhangi biri için "Acaba bu kişiyle evlenebilir miyim?" diye düşündün mü hiç?

Marie: Aslında bunu hep düşünüyorum. Yani ciddi olduğum biri olduğunda aklımdan "Acaba evlenir miyiz?" diye geçiyor. Ama artık o kadar saf değilim. Biliyorum ki ilişkiler başlar ve biter ve ne olacağını hiçbir zaman bilemezsin. Yani mesela geçen yaz birlikte olduğum çocuktan çok hoşlanmıştım. Onunla ev arkadaşlarımın yaşadıkları gibi bir ilişki yaşamak istiyordum. Birkaç yıl sürebilirdi belki, istikrar istiyordum, yani kendimi yakın hissedeceğim ve belki evlenebileceğim biri olarak görüyordum onu. [4. sınıf, State Üniversitesi]

İlişki konusunda kadınların erkeklerden daha istekli olmasının muhtemel nedenlerinden birisi de kadınların itibarlarını korumak için erkek arkadaşa ihtiyaç duyuyor olmaları. Cinsel devrimin üzerinden 30 yıla geçmiş olmasında rağmen üniversite kampüslerinde kadın ve erkeklerin cinsel davranışlarına yönelik çifte standart hâlâ devam ediyor. Takılma kültüründe erkekler aktif bir cinsel hayat yaşamak ya da "durulmak" ve özel bir ilişki yaşamak arasında seçim yapmakta özgürlerken kadınların bu özgürlükleri daha sınırlı.

KB: İnsanlar, eğer böyle bir şey olduğunu varsayarsak, nasıl itibarlarını kaybeder (kötü şöhrete sahip olur)?

Max: Bir kızın bir sürü erkekle takılmasına pek hoş gözle bakılmaz.

KB: Erkekler tarafından mı hoş görülmez, genel olarak mı?

Max: Her iki cinsiyet tarafından da. Ama bir erkek bir sürü insanla takılıyorsa akranları, özellikle de erkekler, "Valla adamsın!" der. [2. sınıf, State Üniversitesi]

KB: İnsanlar ne yaparlarsa kötü bir şöhrete sahip olurlar?

Joseph: Eğer kızsanız belli şeyler: herkesle yatmak. Tüm mesele toplumun herkese dayattığı bu çifte standart. [4. sınıf, Faith Üniversitesi]

Bu cinsel çifte standart kadınların kampüsteki itibarlarını korumak için ilişkiye ihtiyaç duydukları bir ortama sebep oluyor. Takılma sistemi takılmalara uzak durmayan aktif kadınlar için "kaltak" (*slut*) olarak yaftalanmalarına yol açabilecek tuzaklarla dolu. Kadınlar için ilk kural şu: Cinsel arenada erkekler gibi davranmayın.

KB: Az önce "kaltak" dedin. Ne oluyor da insanlara bu yafta yapıştırılıyor?

Kyle: Edepsiz/ahlaksız davranarak. Yapmaman gerekmesine rağmen bir erkek gibi davranarak. [4. sınıf, State Üniversitesi]

Larry: Algı şu: bir kız bir sürü erkekle yatıyorsa o kaltaktır, hafif bir kızdır. Eğer erkek pek çok kızla yatıyorsa o azgın, çapkın bir erkek oluyor. Yani bunları her gün görüyorum. Ben barmenim ve dışarı çıktığım zaman da barlara gidiyorum.

KB: Yani sence bu algı doğru bir algı mı?

Larry: Kesinlikle doğru bir algı. Bunlar her gün olu-

yor. Kampüste rastgele birisine sorsanız, algının bu olduğunu söyleyecektir. Pek çok erkekle yatan bir kız hafif bir kızken pek çok kızla yatan bir erkek çapkındır. [4. sınıf, Faith Üniversitesi]

Cinsel devrim döneminden önce kadınların cinsel birleşmeyi sadece eşleriyle yaşamaları bekleniyordu.[9] O dönemden beri evlilik öncesi seks erkek ve kadınlar için norm haline geldi.[10] Araştırmamı yaptığım kampüslerdeki öğrencilerin çoğu seksin özel, bağlılık içeren ilişkilerin bir parçası olduğunu düşünüyorlardı. Ancak öğrenciler seksin (cinsel birleşme dahil) takılma kültürünün bir parçası olduğunun da farkındaydı. Öğrenciler akranlarını, özellikle de kadın olanları, yaşadıkları seksin hangi bağlamda yaşandığına göre değerlendiriyordu.[11] Takılma kültürü, erkekler ve kadınların özel bir ilişki bağlamının dışında cinsel ilişkiler yaşamalarına olanak sağlasa da çok aktif oldukları düşünülen kadınlara yönelik önyargılar etkin biçimde mevcut.

TAKILMANIN KURALLARI

Üniversiteli erkeklerin cinsel davranışlarına yönelik çok az kısıtlama var. Görüştüğüm erkek ve kadınlar, erkeklerin fırsatları olduğu müddetçe takılmakta özgür olduklarını belirtti. Erkekler için "sık ve çok

(9) Rubin 1990; Willis 1992.

(10) Teachman 2003. Erkek ve kadınların evlilik öncesi cinsel ilişkiye dair tutumlarının esas davranışlarından farklılaştığına dair bir tartışma için bkz. Earle ve Perricone (1986).

(11) Bu bulgu başka bulgularla da tutarlıdır. Örneğin, 1963 yılında Amerikalıların sadece yüzde 23'ü evlilik öncesi cinsel ilişkiyi belli koşullar altında olması şartıyla onaylarken, bu oran 1996 yılında yüzde 76'ya çıkmıştır (Reiss 1997). Bu akıllara şu soruyu getiriyor: Evlilik öncesi cinsel ilişkiyi kabul edilebilir kılan koşullar nelerdir? Sherwin ve Corbett, bu soruyu "15 yıllık bir süreçte—1963, 1971 ve 1978 yılları olmak üzere üç ayrı zamanda—aynı üniversitedeki, öğrencilerin ifade ettikleri cinsel normlardaki değişimleri" (1985, 258) inceleyerek ele almışlardır. Cinsel yakınlığa verilen onayın ciddi biçimde arttığını, ancak bu artışın "sevginin ve bağlılığının olduğu ilişkilerde fark edilir olduğunu, rastgele ve geçici kadın-erkek ilişkilerinde pek belirgin olmadığını" söylemişlerdir (1985, 258). 1960'lardan yirminci yüzyılın sonlarına kadar evlilik öncesi cinsel ilişkiye dair tutumlardaki değişiklikler için bkz. Harding ve Jencks (2003).

sayıda" cinsel eylemde bulunmanın hiçbir sakıncası yok. Dahası erkekler cinsel fetihleri için erkek akranlarınca kutlanıyor. Damgalanma ise daha ziyade istediklerini "elde edemeyen" (bakir olan ya da takılacak kadın bulmakta zorlanan) erkekler için geçerli. Fakat bu erkeklerin sayısının çok az olduğu düşünülüyor. Erkeklerin itibarlarını riske etmeden birçok kadınla (cinsel birleşme de dahil) takılabilecekleri fikri görüşmelerde pek çok öğrenci tarafından dile getirilen bir noktaydı.

> *KB:* Erkeklerin cinsel açıdan fazlasıyla rahat ya da pislik oldukları düşünülür mü?
> *Emily: Sanmıyorum.* Buradaki tüm insanlarla yatan bir erkek duyarsanız belki bir an onun hakkında düşünürsünüz ama bence kızlar için durum bundan çok daha fazla şey anlamına gelir. [Görüşmecinin kendi vurgusu] [2. sınıf, Faith Üniversitesi]

> *Gloria:* Erkeklerin kızlarla takıldıkları ya da onlarla yattıkları için adları çıkmaz. [1. sınıf, State Üniversitesi]
> *Kyle:* Erkeklerin cinsel olarak ne yaşadıklarına dair adları çıkabilir ama bu daha çok arkadaşlarıyla aralarında bir şaka gibidir. [4. sınıf, State Üniversitesi]

State Üniversitesi 4. sınıf öğrencisi Ed'e göre, erkekler takılma konusunda istedikleri şeyi yapmakta özgür olduklarının gayet farkındalar.

> *KB:* Tanıdığın insanlar arasında takılma ve cinsel davranışlarla ilgili olarak neyin kabul edilebilir neyin edilemez olduğuna dair standartlar var mı?
> *Ed:* Tanıdığım erkeklerin "yapmayacakları" şey yok.

Bazı öğrenciler takılma kültüründe çok aktif olan bir erkeğin "oyuncu" olarak bilindiğini söyledi.[12] Bu terim kimi öğrencilere göre aşağılayıcı bir terim olsa da diğer öğrenciler "oyuncu" kelimesinin olum-

(12) Üniversiteli erkeklerin "oyuncu" olarak adlandırılmalarına ilişkin bkz. Glenn ve Marquardt (2001).

lu çağrışımları da olduğunu ifade etti. Önüne gelenle yatan bir erkek için kullanılan alternatif ifadeler arasında "erkek orospusu" ya da "erkek kaltak" gibi sözler de var. Fakat çoğu öğrenci bu terimlerin aşağılamak amacından ziyade şaka maksadıyla kullanıldığını söyledi.[13]

Üniversiteli erkekler için görünürde herhangi bir kural olmasa da üniversiteli kadınlar için durum çok farklı. Doğrusu, takılma senaryosu içinde uymadıkları taktirde kadınlara kötü itibar kazandırabilecek bir dizi norm var.[14] Görüştüğüm erkeklerin çoğu, kadınların sık sık fazla sayıda erkekle takılmaları halinde adlarının çıkacağından bahsettiler.

KB: Sence ilişkisi olmayan insanlar arasında kadınların mı yoksa erkeklerin mi daha fazla takılma ya da seks partneri var?

Robert: Bence erkeklerin daha fazla var çünkü erkekler bu işi daha gizli saklı yapabiliyor. Bir kız yaptığında erkek onu bilir, kıza bir takma isim takar. Diğer erkekler de kimin kendini "ortalığa koyduğunu" kimin koymadığını bilirler. Bu işi sürekli yapan kızlardan uzak durur erkekler. Erkekler çok az kişiyle nadiren beraber olan kızlarla takılmayı dener, bu takılmalar onlar için ganimet gibidir.

KB: Yani ganimet olarak görülen kız genel olarak çok fazla takılmayan kız mıdır?

Robert: Evet.

KB: Peki, zor olduğu için mi bu kişinin peşinden koşulur?

(13) "Fahişe" ve "kaltak" terimleri kadınlarla o kadar ilişkilendirilmiş ki istisnaların altını çizmek için "erkek" ya da "bay" kelimesinin bu terimlerin önüne konması gerekiyor.

(14) Okuyucular, takılma senaryosundaki yazılı olmayan kuralların tartışıldığı ileriki bölümlerde alıntıların çoğunun erkeklere ait olduğuna dikkat etmeliler. Kadın görüşmeciler, cinsel çifte standardın varlığının ve bir kadının "kaltak" olarak etiketlenmesine yol açabilecek davranışların neler olduğunun farkındaydılar. Ancak, erkek görüşmeciler bu konuyla ilgili daha fazla şey söylediklerinden yazılı olmayan kuralları anlatan en yararlı verileri (alıntıları) onlar sağladılar.

Robert: Evet çünkü pek çok kişiyle yatan birinin aksine böyle biriyle olmak daha zordur. Bu tiksinç belki ama bir noktada herkes bunu yapmıştır.

KB: Sence neden kızlar çok sayıda erkekle takıldıkları ya da yattıkları için olumsuz muamele görür?

Robert: Bence burada işin içine ihtiyaç faktörü giriyor. Kızlar onlara ihtiyaç duyulsun, sevilsinler istiyor. Bu da onlar için yani sevildiklerini, istendiklerini düşünmeleri, kendilerini güzel hissetmeleri için kestirme bir yol. [2. sınıf, Faith Üniversitesi]

Erkekler, kadınların "sıklıkla" ya da "fazla sayıda partnerle" takılmaması gerektiğinde ısrarcı olsalar da bu terimlerin ne anlama geldiğine dair ikna edici tanımlar ortaya koyamadılar. Diğer bir deyişle, erkeklerin, kadınların "ortalıkta dolanmalarının" kabul edilemez olduğuna dair bir algıları vardı ancak "ortalıkta dolanmanın" ne anlama gelebileceği hakkında pek bir fikirleri yoktu. "Sıklıkla" ya da "fazla sayıda partner" ifadelerini açıklamalarını istediğimde hep mantıksız ve pek akla sığmaz açıklamalar yaptılar. Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Larry "pek çok erkek" ifadesinin ne anlama geldiğini açıklamakta zorluk çekenlerden bir tanesiydi.

KB: "Bir kız pek çok erkekle yatarsa kaltaktır," demiştin. Sence kaç kişi olunca pek çok kişi olmuş oluyor?

Larry: Kısa bir süre içinde on iki erkekle takılırsa mesela. Eğer bunu gelişigüzel biçimde ve öylesine yapıyorsa ve biri bittiği anda, "Tamam, sıradaki!" diyorsa. Böyle bir şey işte.

KB: Peki.

Larry: Ya da mesela haftada beş erkekle takılırsa, her gece biriyle. Bu da kaltak gibi davranmak olur.

Larry'nin açıklamasındaki sorun "kaltak" olarak tanımladığı davranışın pek gerçekleşmemesi. Zira üniversiteli kadınlar nadiren "haftada beş erkek" ya da kısa süre içinde "on iki erkekle" yatar. Cinsel

olarak en aktif olan kadınlar arasında bile bunlar istisna olarak kabul edilir. Amerikalı kadınların cinsel davranışlarına dair yapılmış hiçbir kantitatif veri genç kadınların çeşitli partnerlerle bu seviyede bir cinsel aktivitede bulunduklarını ortaya koymamaktadır.[15] Ancak görüştüğüm erkeklerin pek çoğu kadınların "kaltak" olarak yaftalanmak için ne yaptıklarına dair Larry'ye benzer cevaplar verdiler.

Bu durumun gündeme getirdiği bir soru var: Erkekler bir kadının içinde bulunduğu ortamda kaltak olarak damgalanmasına ne sebep olur sorusunu yanıtlamaları istediğinde neden sürekli böyle uç örnekler veriyor? Cevap bir önceki bölümde tartışılan meseleyle bağlantılı. O da şu ki, takılma senaryosunu yöneten pek çok norm olmasına rağmen "takılma" teriminin muğlak yapısının yarattığı bir kafa karışıklığı var. Takılma senaryosunda cinsel davranışlara dair kurallar çok açık değil. Bunun yanı sıra üniversitelilerin başkalarının cinsel olarak ne yapıp ettiklerine dair yanlış, çokça çarpık algıları var. Dolayısıyla da öğrencilerin daha kuralların ne olduğunu bilmeden neyin kural ihlali sayılacağını açıklamakta zorlanmaları hiç şaşırtıcı değil. Alternatif bir açıklama da görüştüğüm erkeklerin kadın bir görüşmeci olarak bana neyin "kaltaklık" olduğuna dair düşüncelerini söylemekte zorlanmış oldukları olabilir. Belki de erkekler, benim bu konudaki görüşmelerimi de bilmediklerinden, daha az uç bir davranışı "kaltakça" olarak adlandırmaktan çekindiler. Ancak ben pek çok erkek tarafından dile getirilen bu aşırı ve uç örneklerin esas sebebinin başkalarının ne yaptığına dair zihinlerindeki çarpık algılar olduğunu düşünüyorum.

Kadınlar için başka bir güçlük de birbirini iyi tanıyan iki farklı erkekle takılmak. Hele de bu iki erkek arkadaşlarsa ya da aynı öğrenci derneğinde/evindenlerse durum daha da sorunlu hale geliyor. Takılmalar arasındaki süre de göz önünde bulundurulan başka bir mesele. Erkekler, eğer bir kadın birbirini tanıyan iki farklı erkekle aradan makul bir zaman geçmeden takılırsa ona "kaltak" deneceğini ifade ettiler. Fakat burada da erkeklerin "makul zamandan" neyi kastettiklerini kestirmek güç. Erkekler özellikle aynı ay ya da aynı yarı yılda (ki bu

(15) Glenn ve Marquardt 2001; Laumann ve diğerleri 1994.

yaklaşık üç buçuk aylık bir süreye tekabül ediyor) olan bu tarz takılmalara karşı olduklarını söylediler.

Kevin: Eğer kampüste bir ünü varsa o kızın kim olduğunu biliriz. O da bizim kim olduğumuzu, arkadaş olduğumuzu bilir. E tabii gider de üç ya da dört erkeğe oral seks yaparsa ünü daha da büyür.

KB: Peki ya (oral seks olmadan) sadece takılmışsa?

Kevin: Farketmez, bunu yaparak kendi kaderini kendi belirlemiş olur.

KB: Yani aynı gruptan birçok kişiyle takılmak uygunsuz, kabul edilemez bir durum mu?

Kevin: Sadece başını belaya sokmuş olur. Eğer kız önce benimle sonra bir arkadaşımla takılırsa elbette ki adı çıkar.

KB: Sadece öpüşmüş olsa bile mi?

Kevin: Kısacası bu kötü bir fikir. Yani arkadaş olan bu insanların birbirleriyle konuşmamalarını nasıl beklersiniz ki? "Susan'la takıldın mı?" "Evet." "Ben de takıldım." O da bu erkeklerin yakın arkadaş olduklarını ve birbirlerine söyleyeceklerini bilmeli. Bu tamamen onun hatası olur. Ben şahsen kendimi böyle bir duruma düşürmem. [Son sınıf, Faith Üniversitesi]

Öğrenci dernek evlerinin kampüs hayatının daha önemli bir parçası olduğu State Üniversitesi'nde erkekler, kadınlar için ölümcül günahın aynı kulüpten iki ya da daha fazla erkekle takılmak olduğunu söyledi. Arkadaş olan erkeklerle takılmayla ilgili aynı kurallar burada da geçerliydi. Ancak işin öğrenci derneği boyutu söz konusu zarara bir de aşağılanma sorununu katıyor.

Kyle: Bir öğrenci evinden altı, yedi farklı erkekle takılan kızlar tanıyorum. Bir noktada, "Belki evdeki herkesle takılır da resmini duvara filan asarız," diyorsunuz [Alaycı bir tonda]. Herkes böyle kızların ne olduğunu bilir ve tabii bu da okuldaki itibarını yerle bir eder.

KB: Yani arkadaş olan ya da aynı derneğe üye erkeklerle takılmak iyi bir fikir değil, öyle mi?

Kyle: Hayır değil çünkü herkes birbirine anlatır. [Son sınıf, State Üniversitesi)

Kadınlar için kimlerle ve ne kadar sıklıkla takıldıklarına dair birçok sorunun yanı sıra kampüste yaftalanmalarına yol açabilecek bir dizi başka davranış da mevcut. Pek çok erkek, üniversitelerindeki bazı kadınların özellikle partilere, bara ya da başka sosyal etkinliklere giderken nasıl giyindiklerini anlattı. Genel olarak kışkırtıcı giyinen kadınlar "kolay" ya da "aptal" olarak tanımlanıyor. Görüşme yaptığım erkekler, tek gecelik takılmalar isteyen erkeklerin kışkırtıcı giyinen kadınları özellikle gözlerini kestirdiklerini belirtti. Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Jack "eğer tek gecelik bir şey istiyorsam göbeği açık bir şeyler giymiş birine bakarım," diyor. State Üniversitesi son sınıf öğrencisi Ed de aynı noktaya değiniyor:

KB: Kampüste diğerlerine göre daha yüksek statü sahip kimseler var mı?

Ed: Bence kampüsteki pek çok kız, dernek üyesi pek çok kız ve hatta olmayanlar bile benzer şekilde giyiniyor, kışkırtıcı kıyafetler seçiyorlar. Bu kızların peşinden giden erkekler ise ilişki isteyen değil rastgele, geçici seks arayan erkekler oluyor.

Üniversiteli kadınların bir başka çıkmazı da, sürekli belirli bir dernek evinde vakit geçirme meselesiydi. Görüştüğüm erkeklerden bazıları sürekli onların öğrenci evinde vakit geçiren birkaç kızdan söz etti. Bu kızlar evdeki erkeklerden bazılarıyla arkadaşlık kuruyor sonra da parti ya da başka bir sosyal etkinlik olsun olmasın bu evde vakit geçiriyorlarmış. Bu kadınlar kampüsteki statü hiyerarşisinde en aşağılarda olanlar olarak görülüyor. Dahası dernek üyesi bir erkek aralarında bu kızlara "ev sıçanı" dediklerini söyledi.

Kyle: Bir de sürekli dernek evinde takılan ev sıçanları var. Zili falan çalmazlar, direk içeri girip otururlar.

KB: Bu kızlar kulüptekilerin arkadaşları mı ya da neden geliyorlar?

Kyle: Arkadaşlar evet ama takılıyorlar da. Yani ya özel arkadaşlar ya da "kârlı arkadaşlık" dediklerinden. Tabii çoğu zaman adları lekeleniyor. "O kızla takılmak istemiyorum, daha önce üç arkadaşımla daha takılmıştı," ya da "o kızın geçen hafta ne yaptığını biliyorum," diyor erkekler.

Dolayısıyla bu "ev sıçanları" sadece cinsel davranışlarından ötürü değil cinsel arena dışında kalan davranışları sebebiyle de damgalanıyorlar. Kyle, bu ev sıçanlarına başka kızlara davrandığı gibi davranmadığını söyledi. Mesela "söylediklerine dikkat etme" ya da centilmence davranma ihtiyacı duymadığını anlattı.[16]

Kadınların, takılma ortamlarındaki tutumları da yaftalanmalarına yol açabiliyor. Konuştuğum erkekler, takılmanın gerçekleşebileceği parti ya da barlarda kadınların flörtleşme, içme ve "kendilerini bırakma" gibi durumlarda "hareketlerine dikkat etmek" zorunda olduklarını söyledi.

KB: Kötü şöhrete sahip kimseler var mı?

Trent: Evet.

KB: Biri kötü bir üne nasıl kavuşuyor?

Trent: Aptalca davranarak. Onlarla ilgili hikâyeler duyarsanız, onları daha az ciddiye alırsınız.

KB: Nasıl hikâyeler mesela?

Trent: Dernek evlerinin birinde "Bayan Faith Üniversitesi" diye bir şey düzenlenmişti. Biraları en hızlı içen ve yarışmayı kazanan kız "rüya kız" olacaktı. Sonra ora-

(16) Carpenter (2005) bekâret kaybına dair kitabında 1924 yılında yayımlanan The Plastic Age (Plastik Çağ) romanında resmedilen beyaz üniversite gençliğinin değişen alışkanlıklarını tartışıyor. Bu romanda yazar Percy Marks, "farelerin peşinden koşan" (ucuz kadınları kastederek) "ahlaksız" erkeklere atıfta bulunuyor. Dolayısıyla, günümüz üniversite kampüslerinde ortaya çıkmış gibi görünen "ev sıçanı" gibi kavramların tarihsel öncüllerinin olduğu rahatlıkla iddia edilebilir.

ya kısacık şortuyla, iç çamaşırsız birz kız geldi ve kendini teşhir etmeye başladı (memelerini göstererek). Herkes kıza bakıp, "Ama bu iğrenç, ne yapıyorsun?" demeye başladı. Çok kötüydü. O günden sonra da ismi hep "Bayan Faith Üniversitesi" kaldı.

KB: Sen o esnada orada mıydın?

Trent: Hayır.

KB: Yani hikâye dilden dile yayıldı mı?

Trent: Evet. Ertesi gün insanlardan duydum. Bir hafta içinde de tüm kampüs duydu.

KB: Yani o kız biriyle yaptığı cinsel bir şeyden değil tamamen davranış biçiminden dolayı kötü üne kavuştu, öyle mi?

KB: Evet, bu durumda öyle. Ama herkesle yatan kızların hikâyelerini de duyuyorsunuz ve onlar da kötü ünden nasiplerini alıyorlar. [Son sınıf, Faith Üniversitesi]

Kyle: Bence birinci sınıftaki kızlar bu kampüsteki diğer kadınlardan çok farklı.

KB: Nasıl farklılar?

Kyle: Çünkü olan bitenle ilgili hiçbir fikirleri yok. Ne yaptıklarının farkında değiller. Bira bile alamıyorlar. Belki kendilerini ortamın dışında görüyorlar. Muhtemelen çoğu lisedeyken içki bile içmemiş ve burada partiye gidip sarhoş oluyorlar. Bazen onları izlemek çok komik oluyor.

KB: O zaman herhangi bir partide kimin birinci sınıf olduğunu anlayabilirsin?

Kyle: Evet, kesinlikle. Bir de "kaltak" gibi giyiniyorlar. Ellisi birden şu siyah seksi pantolonlardan giyinip evinize geliyor. Onları görür görmez, "Of, bu gece kimseyi hastaneye götürmek istemiyorum," diyorsunuz.

KB: Çok içeceklerini düşündüğünüz için mi?

Kyle: Hem o hem de kendilerini kontrol etmeyi hiç bilmiyorlar.

KB: Bunu derken tam olarak neyi kastediyorsun?

Kyle: Çok fazla içiyorlar ve başlarını belaya sokuyorlar. Kusuyor, üstlerini çıkarıyor veya normalde yapmayacakları aptalca bir şey yapıyorlar. Bence son sınıfta olsalar ya da üniversite kültürüne ve içmeye aşina olsalar böyle davranmazlar. Çoğun zaman olay bir çocuğu kafesten çıkarmaya benziyor. Lisedeyken ebeveynleriniz, "En geç birde evde ol!" diyor. Sonra o çocuk üniversiteye geliyor; kafes filan kalmıyor, onlar da çıldırıyor, adeta oradan oraya koşuyorlar.

KB: Birinci sınıftaki erkekler de böyle mi yoksa bu sadece kızlara has bir durum mu?

Kyle: Bence erkekler için de böyle. Sadece erkelerde farklı şekillerde kendini gösteriyor. Erkekler de sarhoş olur, kavga etmek gibi normalde yapmayacakları şeyleri yapar belki ama kızlar gibi soyunmazlar.

KB: O zaman üniversitede geçen dört yıl içinde kızlar erkeklerden daha fazla değişiyor denebilir mi?

Kyle: Evet, kesinlikle kadınlar daha fazla değişiyor. Üniversiteye geldiklerinde buranın büyük bir okul olduğunu ve kimsenin hiçbir şey öğrenemeyeceğini düşünüyorlar ama ardından bunun hiç de böyle olmadığını öğreniyor). [Son sınıf, State Üniversitesi]

Kyle kadınların yaftalanmalarına yol açacak bir sürü durumdan bahsetti: ne kadar içtikleri, ne giydikleri, ne kadar çılgın davrandıkları, vb. Ancak Kyle erkeklerin böyle endişeleri olmadığını söyledi. Erkeklerin içki içme sınırlarını ve kavgalardan uzak durmayı öğrenmeleri gerekiyor olabilir ama erkekler bunlarla ilgili olarak kadınlar kadar yargılanmıyor. Üstelik kadınların davranışlarına özellikle dikkat ediliyor ve hareketleri cinselleştiriliyor. Kyle'ın da belirttiği gibi, içmek erkeklerin ancak kavga çıkarmasına sebep olabilirken "soyunanlar" kadınlar oluyor.

Takılma eyleminde kadınlar için geçerli olan ancak yazılı olmayan bu kuralların varlığı elbette ki hepsinin bunlara uyduğu anlamına gel-

miyor. Bu kurallar bazen muğlak oluyor ve kampüsteki tüm kadınlarca bilinmeyebilir. Kyle ve başka pek çok erkeğin de söylediği gibi, bazı kadınların takılma senaryosunda neyin kabul edilebilir olduğunu "zor yoldan öğrenmesi" gerekiyor. Bu, özellikle de üniversite kariyerlerinin başında bu kuralları bilmeyen saf kadınlar için geçerli. Diğer üniversiteli kadınlar ise kuralları bilebilir ve bilerek bunları çiğneyebilirler. Fakat görüştüğüm kadınların çoğu bu kuralları bildiklerini ve bu kurallara göre kendilerine "çeki düzen verdiklerini" söyledi.

KURALLARI ÇİĞNEMEK

Kuralları çiğneyen kadınları bekleyen sonuçlar var. Bunlardan bir tanesi herkesle yattığı düşünülen kadınların önlerine gelenle yatıyor şeklinde etiketlenmeleri. "Kaltak" olarak yaftalanmanın duyguları incitmenin ötesinde etkileri var. Görüşme yaptığım bazı öğrenciler kimi kadınların acımasızca damgalandıklarını söylediler. Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Emily, etiketlenmenin bir kadının kimliğini adeta nasıl ele geçirdiğini şöyle anlattı:.

> *KB*: Erkeklerle ilişkileri sebebiyle kötü üne sahip kimseler var mı?
>
> *Emily*: Evet. Mesela "Saksocu Jen" diye bir kız var. Güya kız çok oral seks yapıyormuş. Bilmiyorum işin aslı nedir ama ne zaman onu görsem aklıma bu geliyor.

Kadınlar, başkaları tarafından yaftalanmalarının yanı sıra, kendi davranışlarını da akranlarınca belirlenen standartlara göre değerlendiriyor. Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Adrienne'in de belirttiği gibi:

> Erkekler kızlardan birer sayıymışlarcasına bahsediyor. "Şu kızla ne yaptın?" "O çok seksiydi," diyorlar. Ama kızlar birinden hoşlanıyorsa tek bir sefer olup bitecek bir şey olmasın istiyorlar. Ya da ertesi günü çocukla konuşabilirlerse kendilerini kaltak gibi hissetmedikleri içindir. Eğer çocukla bir daha hiç konuşmazlarsa "evet, bir gece takıldık ve sonra da hiç konuşmadık" olu-

yor ama kendi kendilerine "bunu yaparak bir kaltak gibi mi davrandım?" diye düşünüyorlar.

Kuralları çiğnemenin diğer bir sonucu da dışlanmak. Pek çok kadın takılma sahnesindeki davranışları nedeniyle acımasızca yaftalanan yakın kadın arkadaşlarından bahsetti. Mesela State Üniversitesi birinci sınıf öğrencisi Gloria'nın bir arkadaşı belli bir öğrenci evin çevresinde "görülemiyordu" çünkü bir yarı yıl boyunca o evden bir sürü erkekle yatmıştı.

Gloria: Kötü ünleri olan birkaç kadın arkadaşım var. İlk yarı yıl bazı evlere sırf oradan birçok erkekle beraber oldular diye gidemiyorduk.

KB: Gidemiyorduk derken neyi kast ediyorsun?

Gloria: Yani kız orada istenmiyordu. Önce biriyle, sonra başka birisiyle yatmış ve bunlar arkadaşmış. Belli ki onlar da kızı partilerinde görmek istemiyor.

KB: Neden belli ki, yani neden illa ki istemesinler ki, onu anlamıyorum.

Gloria: Bilmem. Belki kız oraya giderek kendini aptal hissedebilir. Diyelim bir çocukla birlikte oldu ve ardından oraya gitti. Onu tanımamazlıktan gelirler, onunla konuşmazlar, yüzüne bile bakmazlar. "Ne var ne yok," demek yerine ona gülerler.

Bu şekilde damgalanan (ve kendisine ona göre davranılan) bir kadın bundan hem duygusal hem de davranışsal olarak etkileniyor. Sosyologlara göre, yaftalanma kişinin şahsi kimlik algısını değiştiriyor. İnsanlar, onlara dayatılan yargılardan etkilenip onlara göre yaşayarak bir nevi haklarındaki yaftayı doğrulayacak şekilde (*a self-fulfilling prophecy*) davranmaya başlıyorlar.[17] Eğer bu bilgi doğru ise, "kampüs kaltağı" diye etiketlenen genç bir kadının davranış şeklini değiştirmeden hareket etmeye devam etmesi, buna bağlı olarak da ona yapıştırılan yaftanın bir nevi tasdik edilmesine neden oluyor.[18] Hatta benzer

(17) Lemert 1967.

(18) Lemert (1967) bu tip davranışlardan "ikincil sapma" olarak söz ediyor.

bazı durumlarda kampüs hayatı fazlasıyla zorlayıcı olabiliyor. Mesela State Üniversitesi'nde 3. sınıf öğrencisi olan Violet'in kendisine sürekli empoze edilen olumsuz yaftadan kaçmak için başka bir üniversiteye geçiş yapan bir kadın arkadaşı varmış.

KB: Kampüste kötü üne sahip hiç kimseyi tanıyor musun?

Violet: Evet. Bir arkadaşım bu sebepten okulundan ayrılmak zorunda kaldı.

KB: "Zorunda kaldı" derken neyi kastediyorsun? Neden ayrılmak zorunda kaldı?

Violet: Çünkü kampüsten bir sürü kişiyle yatmıştı. İnsanlar ona kaltakmış gibi bakıyordu. Herkesin onu küçümsediğini düşünüyordu ve kendisini daha iyi hissetmek için ayrılmak zorunda kaldı.

Kadınlar için cinsel davranışlarının sürekli izleniyor olmasının bir başka sonucu da erkeklerin cinsel olarak çok aktif olarak bilinen bir kadınla ilişki yaşamak istemeyeceklerini söylemeleriydi. İlginçtir ki, kendisi de cinsel olarak aktif erkekler bile adlarının kendileriyle benzer cinsel yaşamları olan (aktif cinsel yaşamı olan) kadınlarla anılmasını istemediklerini söyledi. Örneğin, State Üniversitesi son sınıf öğrencisi Tony'nin kırktan fazla kadınla cinsel ilişkisi olmuştu ancak geçmişte bu sayıda cinsel partneri olmuş bir kadınla birlikte olmak istemeyeceğini söyledi.

KB: Bir yarı yılda yirmi farklı kişiyle takılan insanlar tanıdığını söylüyorsun. Erkeklerden mi bahsediyorsun yoksa bunu yapan kızlar da tanıyor musun?

Tony: [Güler] Daha önce bahsettiğim bir kız var ya hani, o mesela. Kız, resmen erkek gibi. Dışarı çıkıyor, biriyle beraber oluyor. Seksi *seviyor* olmalı.

KB: Yani birçok insanla mı takılıyor?

Tony: Evet.

KB: Böyle bir kızla ilişkin olsun ister miydin?

Tony: İmkânı yok, asla!

KB: Ama onunla daha önce birlikte olmuşsun.

Tony: Evet, birinci sınıftayken olmuştum, ilk tanıştığımız zamanlar. Bir sürü erkekle birlikte olduğunu bildiğim bir kızla ilişki ister miyim diye sormuştun değil mi? Hayır, *yüz erkekle olmuş* biriyle beraber olmak istemem. [Görüşmecinin kendi vurgusu]

Bu, konuştuğum erkeklerin kampüste kötü ünü olan bir kadınla takılmayacağı anlamına gelmiyor. Daha ziyade, erkekler "kaltak" diye bilinen kadınlarla *ilişki* yaşamak istemiyorlar. Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Jack görüşmemizde şu anki ilişki durumunu anlattı ve ilişki yaşamak istediği bir kızdan özellikle bahsetti. Jack, bu genç kadına saygı duyduğu için (kampüsteki diğerlerinin aksine) onunla bir ilişki yaşamak istediğini söyledi.

KB: Şu an yalnız mısın?

Jack: Olmamaya çalışıyorum.

KB: Yani bir ilişki yaşamaya mı çalışıyorsun?

Jack: Evet.

KB: Faith Üniversitesi'nden bir kız mı?

Jack: Evet. Aslında kampüste saygı duyduğum birkaç kızdan bir tanesi. Konu kadınlar olduğunda çok seçiciyim.

Dolayısıyla "saygı görmeye" layık olmayan kadınların kampüsteki erkeklerle ilişki yaşamaları zor gibi görünüyor.

ERKEK ARKADAŞLAR, ÇIKARLAR VE SEKS TELEFONLARI

Kadınlar için, takılma kültüründe yer almak cinsel çifte standart sebebiyle riskli olabiliyor. Görüşme yaptığım çoğu üniversiteli kadın kendilerine dayatılan kuralların ve bu kuralları çiğnemenin getireceği sonuçlarının farkındaydı. Bunların bilincinde olmasalar bile bir çeşit bir ilişki içinde olmak kadınlar için kampüsteki itibarlarını korumanın bir yolu.[19] Üniversiteli kadınlar için yaftalanma ya da dışlanma riski

(19) Üniversiteli kadınların damgalanmaktan kaçınmaya çalışmaları farklı çağlarda da görülmüş bir durumdur. Holland ve Eisenhart (1990) 1970'lerin →

olmadan cinselliklerinin yaşamanın yolu ilişki içinde olmaktan geçiyor.[20] Konuştuğum öğrenciler erkeklerle "konuşmayı" (takılma partnerini erkek arkadaşa dönüştürme konuşması) başlatanın genelde kadınlar olduğunu ifade etti.[21] Bu, kadınlar için zaten tuzaklarla dolu olan takılma sahnesinde kontrolü ele almanın bir yoluydu. Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Adrienne, "konuşma" konusuyla ilgili şunları söylüyor:

> *KB:* Peki sen ve (şu anki erkek arkadaşın) belli bir noktadan sonra başkalarıyla görüşmemeye ve özel bir ilişki içinde olmaya mı karar verdiniz? İşler o noktaya nasıl geldi?
>
> *Adrienne:* Aslına bakarsak bir yıldönümümüz yok. Böyle şeylere de pek inanmıyoruz. Ama sanırım Haziran ortası gibi konuştum. Bu, benim unutmamak için tuttuğum tarih [Güler]. Üçünce sınıfa geçtiğimiz yılın Haziran ayının ortalarıydı.
>
> *KB:* Haziran'da ne değişti?
>
> *Adrienne:* Yazın onu ziyarete geliyordum, çok güzel vakit geçiriyorduk. Ondan hoşlanıyordum, o da benden hoşlanıyor gibiydi. Ama o işleri ağırdan alıyordu. Ben de bir gün, "Bak, ben gerçekten senden hoşlanmaya başlıyorum ve incinmek istemiyorum. Bana ya evet de ya hayır," dedim. O da, "Ben de senden çok hoşlanıyorum," dedi ve böylece işi resmiyete dökmüş olduk. Sonra yaz tatilinde hafta sonları onu ziyaret etmeye başladım.

← sonlarında ve 1980'lerin başlarında inceledikleri iki kampüsteki kadınların bekâr oldukları taktirde itibarlarını korumak için karışılacakları muhtemel sorunlardan kaçınmak için istikrarlı ilişkiler aradıklarını ortaya koymuştur. Üniversiteli kadınların kampüste itibarlarını korumak ve "romantik ilişkilerin" sorunlu taraflarını yönetebilmek için kullandıkları stratejilere dair daha fazla örnek için bkz. Holland ve Eisenhart (1990).

(20) Kaç kadının cinsel ilişkiye girmesini haklı çıkarmak için romantik duygularla "ayağının yerden kesildiğini" hissettiğine dair bir tartışma için bkz. Cassell (1984).

(21) "Konuşmaya" dair ayrıca bkz. Glenn ve Marquardt (2001).

Adrienne'in durumunda "konuşma" işe yaramıştı. Ancak Faith Üniversitesi'nde 3. Sınıf öğrencisi olan Patrick'le aramızda geçen konuşmanın da örneklediği gibi, birçok kadın bu konuda başarılı olamıyor.

KB: Karşı cinsten istediğin bir şey olacak olsaydı eğer ne olsun isterdin?

Patrick: Sanırım kız arkadaşım olmasını isterdim. Bir ilişkim olsun isterdim ama ben oldukça sosyal bir insanım. Yani takıldığım bir kızla tam bir ilişkiye başlayacakken o diğer kızlarla sürekli konuşmama bozuldu. Şöyle bir insanla olmak isterim, benim sadece onunla olmak istediğimi anlasın ama aynı zamanda başkalarıyla konuşabileceğimi, zaman geçirebileceğimi ve yakın arkadaş olabileceğimi de kabul etsin.

KB: Peki, bana biraz şu sorun yaşadığın kızdan bahseder misin? Nasıl tanıştınız ve işler nasıl gelişti?

Patrick: İkinci sınıfın ilk döneminde tanıştık, birkaç kez takıldık ve bir gün o konuyu açana kadar ilişki konusu hiç gündeme gelmemişti. "Şey, yani olabilir ama flört etmeye başlamak ve sadece birbirimizle görüşmek istemiyorum ama güzel de olabilir, biraz bakalım," dedim. Sonra onunla partilerde görüşmeye başladık. Benim başka kızlarla konuşmama bozuluyordu. Ben de, "Eğer bu durum, yani benim kızlarla konuşmam gibi küçük bir şey bile, seni üzecekse bunu sürdüremeyiz," dedim. Ama o sıralar takılmaya devam ettik. Hâlâ da konuşuyoruz ve arada takılıyoruz. Ama sevgili olursak da benim başka kızlarla konuşmaya, sosyal olmaya devam edeceğimi anladı. Onlarla takılmam ama bence o...

KB: Kıskançlık mı yapar?

Patrick: Sanırım evet.

KB: Ama iki yıldır ara ara da olsa takılıyorsunuz ve bu devam ediyor, öyle mi?

Patrick: Evet.

KB: Peki sen istersen başka biriyle takılabilir misin?

Patrick: Evet.

KB: Peki o?

Patrick: O da.

KB: Sence ikiniz de bu özgürlükten faydalanıyor musunuz?

Patrick: Evet.

KB: Peki, kişiler aynı insanla tekrar tekrar takıldıkları zaman ara ara telefonda konuşurlar mı yoksa sadece dışarıdayken mi karşılaşırlar?

Patrick: Dışarıdayken karşılaşırlar. Yani sadece takılıyorlarsa böyle olur. Ama işler daha ciddiye bindiğinde telefonda da konuşurlar.

KB: Tamam. Ya peki sen ve iki yıldır takıldığın kız? Siz çoğunlukla ne yapıyorsunuz?

Patrick: Bugüne kadar onunla telefonda hiç konuşmadım. Ara sıra mesajlaşıyoruz. Ama onu arayıp da "Nasıl gidiyor?" demiyorum.

KB: Yani işleri oluruna bırakıyorsun?

Patrick: Evet.

Adrienne ve Patrick'in sözünü ettiği kadın gibi pek çok kadın ya erkek arkadaş ya da en azından takılmanın ötesinde "bir şey" istediklerini ifade ediyor. Erkek arkadaş bulabilen kadınlar (başkasıyla takılmanın aldatma sayılacağı) özel bir ilişki yaşadıkları için takılmaktan tamamıyla kaçınabiliyor. Fakat çoğu kadın için üniversitede erkek arkadaş kolay bulunmuyor.[22] Erkekler çoğunlukla başka partnerlerle özgürce takılma lüksünden vazgeçmek ve tek bir ilişkiye bağlanmak istemiyor.

Bir ilişkiye bağlanma niyetinde olan bir erkek bulamayan kadınlar için kendilerini takılmanın getirebileceği yaftalardan koruyacak başka yollar da var. "Çok fazla" takılma partneri edinmekten kaçınmanın

(22) Olasılıklar, takılmayı ilişkiye döndürmeyi umut eden kadınların karşısında olabilir. ABD'nin kuzeydoğusundaki büyük bir üniversitedeki lisans öğrencileriyle yapılan örnek bir çalışma, takılmaların yalnızca yüzde 12'sinin bir ilişkiye evrildiğini bulmuştur (Paul, McManus ve Hayes 2000).

yollarından bir tanesi "kârlı arkadaş" edinmek.[23] Kârlı arkadaşlık, aralarında cinsel münasebet olan ancak özel veya romantik bir ilişki yaşamayan iki kişinin kurduğu bir ilişki biçimine işaret ediyor. "Kârlı arkadaşlar" görünüşte "sadece arkadaşlar"; buradaki fark bu iki arkadaşın bir çeşit cinsellik yaşayacak kadar birbirlerinden etkilenmeleri.[24] Bu ilişkiler romantik bir ilişkiye başlamanın bir evresi değildir ve iki taraf da bunun kabulündedir. State Üniversitesi birinci sınıf öğrencisi Gloria, konuyla ilgili şunları söylüyor:

> *Gloria*: En yakın arkadaşım gibi olan bir arkadaşım var ve her beraber dışarı çıktığımızda ve sarhoş olduğumuzda takılıyoruz. Gün içinde birlikte vakit geçiriyoruz, en iyi arkadaşım o, gün içinde öpüşmüyoruz ya da başka bir şey yapmıyoruz. Birlikte çok eğleniyoruz. Ama sarhoş olduğumuzda takılıyoruz. Sanırım bir kişiyi çok gördüğün zaman onunla takılıyorsun... Biz sadece öpüşüyoruz. Yani çok sarhoş oluyorum ve onunla flörtleşmeye başlıyorum. Çok eğlenceli aslında. Gerçekten oldukça eğlenceli bir arkadaşlık.
>
> *KB:* Tekrar tekrar takıldığın birinden bahsetmiştin. O seni arıyor mu, sen onu arıyor musun?
>
> *Gloria:* Her gün beş defa konuşuyoruz. Uzakta yaşadığı için birlikte çok zaman geçiremiyoruz. O kampüsün karşısındaki yurtlarda kalıyor.
>
> *KB:* Onu erkek arkadaşın olarak görmüyor musun?
>
> *Gloria:* Hayır. Çünkü o da aynı şeyi istiyor, yani bekâr olmayı. Başka insanlarla da takılabiliyoruz ve bu yolla birbirimize sinirlenmiyoruz da.
>
> *KB:* Yani başkalarıyla takılmasını umursamıyor musun?

(23) Birkaç görüşmeciye göre, "kârlı arkadaşlık" kavramını ilk kez televizyonda duymuşlardı. Bu terimin daha kaba bir versiyonu bir görüşmeci tarafından "seks arkadaşı" (fuck buddy) olarak ifade edildi. Bu kavram HBO kanalının Sex & The City dizisinde kullanılmıştır.

(24) Karşı cins arkadaşlıklarında yaşan cinsel aktiviteler için bkz. Afifi ve Faulkner (2000).

Gloria: Hayır. Hatta ona, "E, kız nasıldı?" falan diye soruyorum. Belki biraz kıskanıyorum ama deliye dönmüyorum ya da ona kızmıyorum.

KB: Aynısı senin için de geçerli mi?

Gloria: Evet. O da bana, "Bu gece eve kimi getirdin?" diye takılıyor. Kıskanabiliyor ama kızmıyor.

Gloria'nın da belirttiği gibi, kârlı arkadaşlar "sadece takılmanın" ötesinde bir şeye işaret ediyor. Sadece takılma partneri olan bir kişiyle o gecenin dışında bir daha vakit geçirmeyebilirsiniz. Ayrıca bu kişi illa iyi tanıdığınız ya da kayda değer biçimde önemsediğiniz biri olmak zorunda da değil. Dolayısıyla bu ilişkiler, öğrencilerin sürekli "rastgele" dedikleri (yani iyi tanımadıkları) kişilerle takılmaktan rahat etmeyenler için bir orta yol oluyor. Bu ilişkinin kadınlar açısından avantajı ise, rastgele bir takılma partnerinin aksine, buradaki erkeğin kadını (kız arkadaşı olarak değil belki ama) arkadaşı olarak önemsiyor olması.

Erkekler de bu kârlı arkadaşlıkları cazip bir opsiyon olarak görebiliyor. Birçok erkek takılma partneri bulmanın belli bir "çaba" ve "beceri" gerektirdiğini belirtti. Bu kârlı arkadaşlıklar, yeni bir takılma partneri bulmanın harcanan çabaya değmeyeceği geceler için "sabit takılma" imkânı sağlıyor. Aynı zamanda bu arkadaşlıklar özel bir ilişki anlamına gelmediğinden bireyler istedikleri zaman başka insanlarla şanslarını denemekte özgür. Böyle bir özgürlük üniversite öğrencileri, özellikle de erkekler için kârlı arkadaşlığı oldukça cazip bir opsiyon yapabilir.

Ancak her iki taraf da kârlı arkadaşlık ilişkisinin özel ve dışarıya kapalı bir ilişki olmadığı konusunda anlaşsa da bu anlaşma her zaman kolay yürümeyebiliyor. Gloria'nın resmettiği olumlu portreye karşın, pek çok öğrenci bu ilişkilere içkin, çıkması muhtemel sorunlardan bahsetti. Erkekler, kadınların romantik duygular geliştirebileceklerine ve daha fazlasını isteyeceklerine dair kaygılı olduklarını ifade ettiler.

KB: Hiç, biri seninle ilişki yaşamak isteyip de senin istemediğin oldu mu?

Joseph: Evet, bir defa oldu.

KB: Ne oldu, nasıl oldu?

Joseph: Çok yakın arkadaştık sonra bir gece muhtemelen gitmememiz gereken kadar [cinsel olarak] ileri gittik. Önce bir daha olmasın diye konuştuk ama sonra "tamam, belki böyle devam edebiliriz ama daha ileri gitmesine izin veremeyiz, bağlanamayız," dedik.

KB: Bir çeşit kârlı arkadaşlık işine mi dönüştü?

Joseph: Evet, öyle anlaşmıştık. Eğer birimiz eve başkasıyla giderse, kimse kızmayacaktı. Yani ortada bir ilişki yoktu. Ama ne sebeple olursa olsun birbirimize ihtiyacımız olduğunda birbirimizin yanında olacaktık. Ama o bir noktada bana bağlanmaya başladı ve işler yolundan çıktı. Artık onunla konuşmuyorum.

KB: Yani aranızdakinin bir ilişkiye dönüşmesini mi istedi?

Joseph: Evet.

KB: Peki aranızda bir olay, kavga ya da tartışma geçti mi? Partiden başka biriyle ayrıldığın için mi sinirlendi?

Joseph: Evet, her şey öyle başladı, o bana kızdı ama ben aramızda bir anlaşma olduğunu düşündüğümden başta bir şey anlamadım. Sanırım böyle şeylere gelince aptallaşabiliyorum. Sonrasında da ertesi gün benimle konuşmadı. [Son sınıf, Faith Üniversitesi]

Ed: Kızlar ilişki yaşamayı erkeklerden daha çok istiyor ama illa kalıcı bir şey olmasına gerek yok. Sadece birkaç takılmadan ya da rastgele seksten daha fazlasını istiyorlar.

KB: Bu da kızların erkeklerden daha çok ilişki yaşamak istediği sonucunu mu yaratıyor? Ve bu durum sorun yaratıyor mu?

Ed: Evet, çünkü bir sonraki görüşmede kendinizi çok rahatsız ve garip hissediyorsunuz.

KB: Yani sana da oldu böyle, senin ilişki istemeyip kızın istediği bir durum?

Ed: Evet oldu.

KB: Peki, kadınların ilişki yaşamak istediğini nasıl anlıyorsun? Açık açık söylüyorlar mı?

Ed: Evet. Mesela bir kere takıldık diye ilişkimiz var zanneden bir kız vardı. Birdenbire kız arkadaşım olduğunu sandı.

KB: Öyle olmadığını ona nasıl anlattın?

Ed: Açıkça söyledim.

KB: Peki nasıl karşıladı?

Ed: "Tamam, o zaman biz de kârlı arkadaşlık işini yapabiliriz," dedi. Ben de, "Onu da yapmak istemiyorum," dedim. Daha önce de söylediğim gibi, kızları kullanan biri olarak anılmak ya da işlerine rayından çıkıp garipleşmesini istemiyorum. Korktuğum şey onunla bir partide karşılaşıp başka bir kızla konuştuğumu falan gördüğünde olay çıkarmasıydı. Bu herkes için çok garip ve utanç verici olurdu, bundan *kaçınmaya* çalıştım. [Vurgu sonradan eklenmiştir] [Son sınıf, State Üniversitesi]

Pek çok öğrenci, kadınların içinde bulundukları kârlı arkadaşlıklarda da "duygusallaşmaya" daha meyilli olduklarını ifade etti. Benzer bir ilişki içinde olan ve bundan memnun olduğunu ifade eden Gloria bile erkek arkadaşının "onun alanı" olduğunu itiraf etti. Başka bir deyişle, Gloria'nın kız arkadaşlarının o çocukla takılma izni yoktu. Dolayısıyla kadınlar için kârlı arkadaşlık anlaşmasını etkileyen duygusal ve alansal bir boyut da var.

KB: "Kârlı arkadaşlık" yaşayan insanlar başka insanlarla da takılabilirler mi?

Violet: Evet.

KB: Peki bu hiç sorun yaratır mı? Mesela böyle bir kız arkadaşın olsa ve erkek partnerinin başka biriyle takıldığını görse bu onu rahatsız eder mi?

Violet: Bence böyle durumlar erkeklerden çok kızları rahatsız ediyor. Mesela bir erkek arkadaşımın yattığı

bir kız vardı, sadece arkadaştılar. Sonra çocuk başkasıyla tanışınca kız buna çok üzüldü. "Ne yapıyor bu?" dedi. Ben de "ben siz birlikte değilsiniz sanıyordum" deyince "doğru, değiliz" dedi. Bence her durumda kızlar duygusal olarak daha fazla bağlanıyor. [3. sınıf, State Üniversitesi]

Öğrencilerin bahsettiği başka bir sözde ilişki çeşidi de "seks telefonlarıydı". Genellikle cep telefonu üzerinden yapılan seks telefon aramaları gece geç saatlerde önceki bir takılma partnerini evine davet etmek için yapılan aramalar anlamına geliyor.

Kevin: Bir arkadaşım kızın biriyle vakit geçirirdi ama arada hep başka bir kız da vardı...

KB: B planı gibi mi?

Kevin: Hayır. O kızı geceleri ararda. Bütün gece başka bir kızın peşinden koşmuşsa ve onunla bir şey olmamışsa hep bu kızı arar ve o da arkadaşımın odasına gelirdi.

KB: Yatarlar mıydı?

Kevin: Evet.

KB: Peki, o kız için ne diyordunuz? Yani kullandığınız bir sıfat var mıydı?

Kevin: "Seks telefonu". Telefon edip, "Hey, bana gelsene!" diyorsun. O da ne için geleceğini biliyor. [Son sınıf, Faith Üniversitesi]

KB: Seks telefonu (telefon araması) ne demek?

Lisa: Genellikle geceleri olur. Herkes çok sarhoştur ve birisi arayıp, "Bana gelmek ister misin?" der. Her iki taraf da ne yaşanacağını bilir. O kişi genelde arkadaşınızdır ya da tanıdığınız biridir ve sizi takılmak istediği için arar ya da size mesaj atar.

KB: Mesaj üzerinden seks telefonu edilir mi? (Güler)

Lisa: Evet. [Güler] [2. sınıf, State Üniversitesi]

Öğrenciler, seks telefonu partnerleriyle romantik olmayan ama süregiden bir ilişkileri olduğunu da ifade ettiler.

> *KB:* Peki ya "seks telefonları"? Bu terimi kullanan var mı?
>
> *Brian:* [Güler] Kesinlikle var, ama şaka mahiyetinde kullanılıyor. Mesela bir arkadaşım geçen hafta "seks telefonu aldım" dedi ve oturduğumuz yerden ayrıldı. Kızla zaten bir süredir takılıyorlardı. Bu arada kız benim ailemle yaşadığım şehirden ve yankın arkadaşım. Onların arasında sanırım her şey yolunda. Eğer seks telefonuysa muhtemelen bir saate gidip gelemezsiniz ve bu çoğunlukla halihazırda takıldığınız biriyle olur. Sizi rastgele birileri aramaz yani. [2. sınıf, Faith Üniversitesi]

Seks telefonlarıyla ilgili çok ilginç bir cinsiyet dinamiği mevcut. Bu tür bir ilişkide çoğunlukla erkek telefon eder ya da mesaj atar; kadın ise daveti kabul eder.[25] Görünüşe göre bu tür bir daveti yapmak kadınlar için çok cazip olmayabilir. Bu aramalar o akşam takılmak isteyen erkeğin son umudu aslında. Erkek genelde sarhoşken arar ve kadın da genelde gece o saatte tek başına erkeğin yanına gider. Aslında bu çok da cazip bir kombinasyon gibi görünmüyor. Ancak öğrenciler kadınların telefonlarla yapılan bu davetleri genellikle kabul ettiklerini söyledi. Bunun sebeplerinden bir tanesi kadınların da o gece eve takılacak kimseye bulamadan dönmüş olmasıydı. Dolayısıyla o da bu cinsel ilişki fırsatını kaçırmak istemiyordu. Özellikle de kadınların kampüste çok sayıda erkekle takıldıklarında karşılaştıkları yaftalanma riski düşünülürse, eski bir partnerle yeniden takılmanın kendi avantajları olduğu söylenebilir. Bu açıklamaya paralel olarak öğrenciler bu tür bir ilişkinin sadece seksle ilgili olduğunu belirttiler.

> *KB:* Peki ya seks telefonları? Bu söz kullanılıyor mu?
>
> *Diane:* Evet.
>
> *KB:* Bu kavram nasıl bir bağlamda kullanılıyor?

(25) Birkaç öğrenci kadınların da "seks telefonu" eden taraf olabildiklerini söyledi.

Diane: Cuma ve cumartesi geceleri saat 02.00'de, "Bana gelsene!" diye bir telefon alırsınız ve ikiniz de sarhoşsunuzdur.

KB: Faith Üniversitesi'nde bu tür şeyler oluyor mu?

Diane: Evet.

KB: Peki sence sebebi nedir?

Diane: Çünkü yalnız, sarhoş ve azmış halde eve dönüyor ve sevişmek istiyorlar. Bu kadar basit. [2. sınıf, Faith Üniversitesi]

KB: Seks telefonu ne anlama geliyor?

Kim: Seks.

KB: Ne içeriyor yani? Bu senaryoda seks nasıl gerçekleşiyor?

Kim: Aslında kârlı arkadaşlıklara oldukça benziyor. Yani kişiyi tanıyorsun, hatta o kişi arkadaşın bile olabilir ama aranızda önemli bir ilişki yoktur ve sadece cinsel ihtiyaçlarını tatmin etmek istersin.

KB: Peki sence insanlar neden böyle durumları yaşıyor?

Kim: Çünkü seksi seviyorlar.

KB: Öyle mi?

Kim: [Güler] Evet bence öyle. [2. sınıf, Faith Üniversitesi]

Kadınların, seks telefonlarıyla gelen davetleri kabul etmelerinin bir nedeni de öyle ya da böyle süregiden ilişkilerin rastgele takılmalardan daha iyi olması. Ayrıca kadınlar bağlılık içeren duygusal ilişkiler yaşamak istediklerinden takılma partnerinden gelen ve aralarındaki bağı sürdüren herhangi bir teşebbüs "daha fazla" bir şeye dönüşebilecek bir ilişki yolunda atılan bir adım gibi görünebilir.

KB: Senin arkadaş çevrendeki arkadaşların bu terimi kullanıyorlar mı? Seks telefonu diyen insanlar var mı?

Marie: Evet. Ben mesela daha önce böyle bir şey yapmadım diyemem ama bazen de farkında olmadan yapı-

yorsunuz. Mesela yedi ay boyunca birlikte olduğum bir erkek vardı, bir noktada tuhaf davranmaya başladı ve bir gün fark ettim ki beni sadece gecenin 01.00'inde evine çağırmak için arıyor. Ama ondan *o kadar* hoşlanıyordum ki "biz de böyleyiz" diyordum kendi kendime. Ama işte aramızdaki seks telefonu ilişkisiydi. Canı beni çağırmak istediği zaman çağırıyordu, beni kullanıyordu. Erkekler buna bayılıyor [Gülüyor]. Eğer bu sizin için sorun değilse de erkekler, "İşte harika bir kız!" diyor. [Görüşmecinin kendi vurgusu] [Son sınıf, State Üniversitesi]

Marie'nin de dediği gibi, "erkekler" telefon ettiklerinde gelecek birinin olması fikrine "bayılsalar da" ilişkinin romantik olarak ilerleyeceğini uman kadınlar hayal kırıklığına uğruyor.

NEDEN BUNLARIN DIŞINDA KALINMASIN?

Dışarıdan bakanlar için kampüsteki takılma kültüründe erkekler ve kadınlar eşit şartlardaymış gibi görünebilir. Ama daha yakından bakıldığında iktidar pozisyonunda olanların erkeler olduğu ortaya çıkıyor. Öncelikle erkekler, birçok kadın için işlemese de kampüsteki takılma sistemini sürdürebiliyor. Çoğu öğrenci erkeklerin gelip geçici cinsel ilişkileri tercih ettiklerini buna karşın kadınların bağlılık içeren romantik ilişkiler aradıklarını belirtti. Dolayısıyla takılma sistemi erkekler için işe yararken *kadınların istediklerini* elde etmeleri için pek de uygun bir sistem değil. Erkeklerin takılma kültüründe sahip oldukları güç ilişkilerin yoğunluğunu da belirliyor olmaları ellerindeki gücü göstermesi bakımından önemli. Pek çok kadını "sadece takılma partneri" olarak tutup ilişkinin daha ciddi bir şeye dönüşüp dönüşmeyeceğine, dönüşecekse de ne zaman dönüşeceğine onlar karar veriyor.

Kadınların istedikleri ilişki tarzını elde etmekte yaşadıkları zorluk dışında takılma sistemiyle baş etmekte yaşadıkları sorunlar da var. Bir yandan takılma sisteminin kadınları cinsel olarak aktif olmaya zorlayan (en azından böyle algılanan) normları var. Diğer yandan ise kadınlar "cinsel davranışlarını abartır" ya da takılma kültürüne hakim yazılı olmayan kuralların dışına çıkarlarsa yaftalanma ve ona göre

muamele görme durumlarıyla karşılaşabiliyor. Kadınlar, bu ikilemden kaçınmanın bir yolu olarak da ilişki istiyor olabilir.[26] Çünkü kadınlar için özel bir ilişki içine girmek, karşılaştıkları açmazdan kurtulmanın da bir yolu. Ancak gerçek erkek arkadaş bulmak zor olduğundan kadınlar sık sık çıkar arkadaşlığı/kârlı arkadaşlık ya da seks telefonları gibi başka seçeneklere de şans veriyor. Fakat çoğu zaman bu seçenekler de kadınların avantajına işlemiyor.

Peki, kadınlar takılmanın kendine has ve içkin tüm bu sorunlarına rağmen neden bu sitemin parçası olmayı reddetmiyor? Bu soruya verilebilecek en iyi cevap başka alternatiflerinin olmaması gibi duruyor. Bir öğrenci şahsi olarak bu sistemi reddettiği anda kampüsteki ana akımın ve ortamın bir parçası olmaktan çıkıyor. Sisteme itiraz eden öğrencilerin cinsellik yaşamak veya ilişki kurmak için çok az seçenekleri var. Teorik olarak üniversiteli kadınlar beraber bu sistemi yasaklayabilir ve bu düzene katılmayı reddedebilirler. Ancak görüştüğüm hiçbir kadın böyle bir şeyden söz etmedi. Kadınlar, takılmanın kendisinden ziyade çoğu zaman "hiçbir şeye" evrilmediğinden şikayet etti. Çoğu takılma sistemini olduğu gibi kabul etmiş ve beklentilerini de ona göre değiştirmişe benziyordu.

> *KB:* Şu anda ne olsun isterdin? Ciddi bir ilişki istemediğini söylemiştin ama erkeklerle ilişkilerinin durumu nasıl olsun isterdin?
>
> *Emily*: Şu anda ilişki yaşayabileceğim biriyle tanışmak isterim ama önce onu tanıyıp ardından ciddi bir ilişkiye adım atmak isterim. Her şey adım adım ilerlesin. Belki önce biraz takılırız ya da birlikte vakit geçi-

(26) Görüştüğüm az sayıda kadın ilk yıllarından sonra bile, takılmaktan hoşlanıyor gibilerdi (örneğin, bir ilişki yaşama peşinde değillerdi). Mesela, görüştüğüm bir kadın, bir süre özgür olmak istiyordu çünkü lise zamanlarından beri art arda iki ciddi ilişki yaşamıştı. Başka bir kadın da takılma partneriyle "kötü bir deneyim" yaşadığı için bir süre yalnız kalmak istiyordu. Ancak bu kadınlar bile, ya geçmişte ilişki yaşamak istedikleri zamanlar olduğunu ya da gelecekte bir ilişki bulmayı umduklarını söylediler. Görüştüğüm hiçbir kadın sonsuza kadar "sadece takılmak" istediğini söylemedi.

ririz. Ardından bir ilişki yaşamaya başlarız. Benim için ideali bu olurdu ama ne olup biteceğini bilmiyorum.

KB: Daha önce insanların takılmadan bir şey çıkmayacağını bildiklerini söylemiştin. Peki erkeğin ve kızın aynı fikirde olmadığı ve birinin daha fazla ve farklı bir şey istediği durumlarda sorun yaşanıyor mu? Sen daha önce böyle bir durum yaşadığını söylemiştin.

Emily: İki türlü de olabiliyor. Bu yılın başında hoşlandığım bir çocukla takılmaya başladık. Yazın onunla konuştum ama o benim gibi hissetmiyordu. Ben de, "Tamam, ne yapalım" dedim. Bence insanlar takılma sisteminin belirli bir mantığı olduğu gerçeğini kabullenmek zorunda. Bu işler böyle yürüyor, sonuçta seninle takılmış olsa da bir bağlılık sözü vermediğini akılda tutmak gerek. [2. sınıf, Faith Üniversitesi]

Üniversiteli kadınlara biriyle tanışıp birlikte olmak için akıllarındaki ideal senaryonun ne olduğunu sorduğumda hepsi durakladılar. Adeta takılma dışında bir alternatif akıllarına hiç gelmemiş gibiydi. Ama çoğunluk tipik takılma senaryosundan farklı bir şeyler istediklerini söyledi. Bazı kadınlar bir erkekle tanışıp ilk seferden aralarından cinsel bir şey olmadan "onu tanımayı" tercih ettiklerini anlattı. Diğerleri ise "başta arkadaş olmanın" ve sonra o erkeği tanımanın daha iyi olacağını ifade etti. Bazı kadınlar ise zamanı tersine çevirip, tekrar flört etmek, randevulara gitmek istiyor gibiydi.

KB: Nasıl bir şey yaşamak isterdin? Kampüsteki erkek/kadın ilişkilerinden memnun musun yoksa başka şekillerde olsun ister miydin?

Lynn: Keşke erkekler kızlara çıkma teklif etse. Takılmaktan rahatsız değilim ve erkeklerin kızlardan hoşlandıklarını biliyorum ama bir şekilde korkuyorlar ya da başka bir şey var, kızlara çıkma teklif etmiyorlar. Neden böyle anlamıyorum. [2. sınıf, Faith Üniversitesi]

KB: Karşı cinsle tanışma ve bir araya gelme biçimini sen tasarlayacak olsan nasıl tasarlardın?

Jen: Ben işin içinde oyun olmadan her şeyin başından sonuna dürüst şekilde olmasını isterim. Herkes açık olmalı. O gece birlikte eve gitmeyi değil, ertesi gün beni arayıp "Bir şeyler yapmak ister misin?" diye sormasını isterim. Direk bara gitmek yerine başka planlar yapmayı denemesini, kısacası aramızda cinsel bir şeyler olmadan önce beni biraz tanımasını isterim. [3. sınıf, State Üniversitesi]

Takılma dışında bir şeylerin hasretini çeken üniversiteli kadınların isteklerinin gerçekleşmesi için uzun süre beklemeleri gerekmeyecek gibi duruyor. Görüştüğüm yirmili yaşlardaki üniversite mezunları, üniversite sonrasında seks ve ilişkilere dair yepyeni bir safhaya girildiğini söyledi.

VII
ÜNİVERSİTE SONRASI YAŞAM
Flörte geri dönüş

MTV'nin *The Real World* (Gerçek Dünya) adlı sevilen realite programında 18-24 yaş arası yedi genç dört ay boyunca kameralarla izlendikleri bir eve yerleştiriliyor. Programa seçilen erkek ve kadınlar ülkenin çeşitli bölgelerinden geliyor ve program öncesinde birbirlerini tanımıyorlar. Bir evin içinde birlikte yaşamaya başlayan bu gençler program boyunca yatak odasından banyoya tüm mekânı birlikte kullanıyor. Programda nelerin izleyiciye sunulacağı aslında çokça tahmin edilebilir cinsten; yayımlanan bölümlerde ev sakinlerinin sarhoş olurken, birbirilerinden hoşlanırken, öpüşürken, tartışırken, parti yaparken ve seks yaparkenki halleri gösteriliyor. Bu elbette ki gerçek dünya değil ancak görüştüğüm pek çok insanın anlattığı üniversite hayatı bu programda resmedilene çok benziyordu. Belki milyonlarca erkek ve kadın bu programa katılamayacaklar ama bir kampüs sakini olarak bu tarz bir deneyimi (kameralar olmaksızın) yaşamayı tercih edebilirler. Ancak kaçınılmaz olarak bir noktada öğrenciler üniversite bitip de kampüsten ayrılmak durumunda kalıyor ve işte o zaman *gerçek* dünyaya girmiş oluyorlar.

Konuştuğum yeni mezunlar üniversitenin hemen sonrasındaki dönemin hayatlarında büyük bir değişime işaret ettiğini söyledi. Mezuniyetin ardından çoğu ya ailesinin yanına dönmüş ya da üniversiteden arkadaşlarıyla paylaştıkları evlere taşınmışlar. Bazıları için okuldan ayrılmak okulun olduğu eyaletten ayrılmak anlamına gelmiş ancak okulun yakınında yaşamaya devam edenler bile kampüsten uzaklaşmış. Mezuniyet, aynı zamanda üniversite sonrası kariyerin başlangıcını ifade ediyor. Pek çoğu ilk defa bu sırada tam zamanlı işlere girmiş ve belki de hayatlarında ilk defa finansal sorumluluklar almışlar.

Yeni işin getirdikleri ve yeni bir yerde yaşamak mezunların günlük aktiviteleri ve sosyal yaşamlarında önemli değişikliklere yol açmış. Üniversite zamanlarından farklı olarak artık bu dönemde çevrelerinde çok sayıda arkadaşlarının bulunmaması ve eskisi kadar boş zamanlarının olmaması bu geçiş dönemini bazıları için daha zor hale getirmiş. Bazıları hayatlarının sanki bir gecede değiştiğini hissederken, diğerleri bu değişimin tam etkisini anlamalarının birkaç yıllarını aldığını söyledi. Görüşmecilerden Faith Üniversitesi mezunu 23 yaşındaki Lucille, "Üniversiteden mezun olup gerçek hayata giren herkes bir geçiş süreci yaşıyor, ben de böyle bir süreç yaşamıştım," dedi.

State Üniversitesi mezunu 25 yaşındaki Clark ise bu noktayı şöyle anlattı:

KB: Üniversiteden mezun olduğundan beri sosyal yaşantın değişti mi?

Clark: Evet, hem de çok büyük oranda.

KB: Nasıl değişti?

Clark: İlk olarak artık hemen hemen her gece dışarı çıkamıyorum. Tam zamanlı çalıştığım ve tek başıma yaşadığım için çoğu zamanı tek başıma geçiriyorum diyebilirim. Yurtta kalırken yan odada ya da üst katta arkadaşlarınız yaşıyor oluyor. Kapıyı açtığınız an bir sürü insan görüyorsunuz, hep bir şeyler olup bitiyor. Ortak salonda oturmuş kâğıt oynayan ya da koridorda frizbi oynayan öğrenciler görüyorsunuz mesela. Ya da dışarıda oturup, sigara falan içebiliyorsunuz. Benim için tüm bunlardan ayrılmak büyük bir uyum sürecini de beraberinde getirdi.

KB: Hayatının bir gecede değiştiğini mi hissediyorsun yoksa bu bir süreç miydi?

Clark: Süreçti diyebilirim. Mezun olduğumuzdan beri pek çok arkadaşım üniversiteyle bağlarını koparmadı ya da yüksek lisans öğrencisi olarak orada çalışmaya başladılar ve dolayısıyla aynı şehirde kaldılar. Mezun olduktan bir yıl sonra bu da azalmaya başladı. O dö-

nemde ben de hep oraya gidiyordum. Hafta sonları yanlarına gidip insanların koltuklarında yatıyordum mesela. Beraber futbol maçlarına gidiyorduk. İki sene önce de mezunlar gününe gittim. Okul bittiğinden beri hayatımda "yetişkin sorumlulukları" diye bir şey var. Yakın arkadaşlarımın programları da artık çok karışık ve yoğun. Bir arkadaşım evlendi ve ev aldılar. O da zamanının çoğunu karısıyla ve ailesiyle geçiriyor. Yani arkadaşlarımla bizi birbirimizden uzaklaştıran şey sadece benim programım, işim gücüm değil, hayatlarımız her birimizi farklı bir yöne çekiyor.

Yeni mezunlar yeni çevrelere girdikçe karşılarına sosyal yaşama dair yeni kurallar ve beklentiler çıkmış. Üniversite yıllarında parti yapmaya ve takılmaya gömülmüş öğrenciler üniversitenin ardından barlarda küçük gruplarla alkol merkezli sosyal yaşantılarını devam ettirseler de karşı cinsle ilişkiler bağlamında erkek ve kadınlar takılmayı bir kenara bırakmış ve resmi flörte geçiş yapmışlardı.

FLÖRTE GEÇİŞ

Faith ve State Üniversitesi'nden katılımcılar üniversiteden sonra flörtün norm haline geldiğini söylediler.

KB: Takılma olayı üniversitedeki gibi devam ediyor mu? Bir bara gidip eve birisiyle dönebiliyor musun yani?

Will: Bence kesinlikle değişiyor. Daha çok randevuya çıkıyor insanlar. Mesela bir barda tanışıyorsunuz, sohbet etmeye başlıyorsunuz, belki bir-iki saat vakit geçiriyorsunuz. *Bazen* kız erkekle [takılmak için] eve de gidebiliyor ama bu çok nadir. Daha ziyade birbirinizin telefon numarasını alıp buluşmak için plan yapıyorsunuz. [görüşmeci vurgusu, 24 yaşında, Faith Üniversitesi mezunu]

Elizabeth: Aslında biraz komik çünkü daha önce kimse bana çıkma teklif etmemişti. Üniversitede hiçbir erkek

bana, "Numaranı alabilir miyim? Seni arayabilir miyim?" dememişti. Ama son iki ay içinde yedi kişiden çıkma teklifi aldım diyebilirim. Bununla karşılaşmak oldukça tuhaf geldi. [25 yaşında, Faith Üniversitesi mezunu]

Carol: Üniversitedeyken kimse kimseyle flört etmiyor, gerçekten... Şimdiyse öyle değil... İnsanlara bayağı bayağı çıkıyor (*going out on dates*). [24 yaşında, Faith Üniversitesi mezunu]

Mezunlar, flörtün (birisiyle çıkmanın) kendileri için tamamen yeni bir şey olduğunun altını çizdiler. Üniversiteliler olsa olsa biriyle birçok defa takıldıktan ve o kişi erkek/kız arkadaşları olduktan *sonra* bir randevuya çıkıyordu. Pek çok takılma partneri hiçbir zaman böyle bir ilişki noktasına gelmediği için üniversitede hiç randevuyla çıkmamışlardı.

Carol: Telefon numaramı istedi ve beni ertesi gün aradı. Birkaç gün telefonda konuştuktan sonra bir kez akşam yemeğine çıktık.

KB: Peki nasıl bir duyguydu?

Carol: Biraz ilginçti aslında. Daha önce de söylediğim gibi, üniversitede kimseyle randevuya çıkmamıştım. Sadece üniversitedeki sevgilimle dışarı çıkardık. [24 yaşında, Faith Üniversitesi mezunu]

Üniversitede takılmakla mezun olduktan sonra randevulara çıkmak arasındaki en büyük benzerlik erkek ve kadınların birbirleriyle tanıştıkları yer. Görüştüğüm mezunlar insanlarla genellikle barlarda ya da partilerde tanıştıklarını ancak ilk karşılaşmadan sonra yaşananların üniversitede olduğundan farklı olduğunu belirttiler.[1] Üniversi-

(1) Her ne kadar insanların flört etmek için başkalarıyla tanıştıkları ofis, spor salonu, kilise gibi çeşitli mekânlar olsa da, barlar ve partiler benim örneklemimdeki bekâr heteroseksüellerin başlıca buluşma yerleri olmaya devam ediyordu.

tede yaptıkları gibi takılmak üzere bardan veya partiden ayrılmak yerine artık genellikle erkek kadının telefon numarasını alıyor ve sonrasında bir randevu ayarlamak için onu arıyor.

Üniversiteliler takıldıkları zaman o takılma gecesi dışında aralarında bir şey olmuyor. Ancak takılma partnerlerinin o ilk geceden sonra görüştükleri durumlarda öğrenciler bu ilişkiye "biriyle görüşmek", "konuşmak" "çıkmak" ya da "vakit geçirmek" diyor. Bu da tek gecelik ilişkiden fazlasına işaret etmekle beraber tam bir ilişki diye de adlandırılmayan arada bir durumu ifade ediyor. Bu tarz ilişkileri olan erkek ve kadınlar resmi randevulara çıkmıyor. Daha ziyade çiftler yurtlarda zaman geçiriyor veya arkadaşlarıyla yakın bir barda buluşuyor. Mezunlar içinse biriyle çıkmak tamamen farklı bir şey demek anlamına geliyor. 24 yaşındaki State Üniversitesi mezunu Raquel'e bu değişimi sorduğumda şöyle yanıt verdi:

KB: Birlikte zaman geçirmekle ve flört etmek arasındaki fark nedir? Bunun bir randevu olduğunu nasıl anlarsın?

Raquel: Şu anki erkek arkadaşımla çıkmaya başladığımız ilk zamanlar evime gelir beni alırdı ve yemeğe giderdik. Yemek sonrasında da eve bırakırdı beni. Ben buna "beni randevuya çıkarıyor" diyorum, yani "beraber zaman geçiriyoruz" demiyorum. Zaman geçirme üniversitede oluyor, şimdi değil.

KB: Peki şimdi neden farklı?

Raquel: Üniversitede pek paranız olmuyor ve dışarı çıkıp güzel şeyler yapamıyorsunuz. Şimdiki erkek arkadaşım beni şık, pahalı restoranlara götürüyor. Şarap içip güzel bir yemek yedikten sonra ya bir film kiralıyoruz ya da sinemaya gidiyoruz. Bence bu bir randevu. Üniversitedeyken bir erkekle bara gitmek çıkmak değil. Çıkmak erkeğin gelip seni evden alıp bir yerlere götürmesi. Üniversitedeyken böyle olmuyordu. Öyle evde takılıp film izleyip oyun oynuyorduk, aptalca şeyler yapıyorduk işte.

FLÖRTE GEÇİŞİN SEBEBİ NEDİR?

Üniversite bittikten sonra flörtün takılmanın yerini alan ana senaryo haline gelmesindeki en önemli etken takılmayı kolaylaştıran çevresel faktörlerin artık mevcut olmaması. Konuştuğum mezunlar üniversite sonrasında artık kampüsün o "güvenli ortamında" sosyalleşmemelerinin önemli bir değişim olduğunu söylediler. Üniversitede öğrenciler, her ne kadar birçok sınıf arkadaşları teknik olarak yabancı da olsa onları tanıyorlarmış ve herkese güvenebileceklermiş gibi hissediyor. Örneğin bir kadın öğrenci, barda ya da partide tanımadığı biriyle ilgilenirse etrafta bu kişiye kefil olabilecek bir sınıf arkadaşı olurdu. Diğer bir deyişle, herkes bir "arkadaşın arkadaşıydı". Üniversitenin ardından ise bu tanıdıklık hissi ortadan kalkıyor.

KB: Anlattıklarına göre takılma üniversite hayatında oldukça yaygınken üniversite sonrasında popülerliğini kaybediyor. Sence neden?

Shana: Benim için insanlara güvenmek kolay değil. Yabancı biriyleyken kendimi rahat hissetmem. Üniversitedeyken kendini güvende hissediyorsun çünkü herkes birbirini tanıyor, herkesi birinin oda arkadaşı. Bu anlamda da güvenli bir bölge. Gece eve gidip biriyle takılmak güvenli. Şu anda üniversitedeki o güvenlik ya da konfor yok. Üniversitede herkesin senin ismini bildiği bir yerde yaşamak rahatlatıcıydı... Mezun olduktan sonra artık bu yok. Etrafınız yeni insanlarla doluyor. Ben insanlara kolay kolay güvenemiyorum o yüzden kimseyle takılmıyorum. [25 yaşında, Faith Üniversitesi mezunu]

KB: Arkadaşların vasıtasıyla tanıdığın biriyle çıktığında kendini daha mı güvende hissediyorsun?

Claudia: Evet, çünkü hakkında biraz olsun bilgi sahibi oluyorsunuz. Öbür türlü "Bu kişi hakkında hiçbir şey bilmiyorum" diyorsunuz.

KB: Peki yabancı olması sende ne gibi endişeler yaratıyor?

Claudia: Bilmiyorum. Ben bazı şeyleri gerektiğinden fazla düşünürüm. Bütün kötü senaryolar gelir aklıma. Ama o kişiye dair bir şeyler bilirsem kendimi daha rahat hissederim. Diğer türlü olduğunda o güveni hemen yakalayamıyorum. [25 yaşında, Faith Üniversitesi mezunu]

Mezun kadınlar "yabancı erkeklerle" eve gitme konusunda üniversiteli kadınlara göre daha tedbirliydi.(2) Üniversitedeyken bir kadın takılmak için bir erkeğin evine gidecek olduğunda olsa olsa kampüsün bir yerinden başka bir yerine yürümek durumundaydı. Üniversiteden sonra ise kadın barda bir erkekle tanışır ve onunla takılmak isterse, ya beraber bir yere gitmek için onunla arabaya binmesi ya da ayrı araçlarla ikisinden birinin "evine" gitmeleri gerekir. Konuştuğum erkek ve kadınlar, kadınların bunu yapma konusunda isteksiz olduklarını söyledi. Dolayısıyla üniversite sonrası ortamın takılmayı elverişsiz kılan lojistik zorlukları var. State Üniversitesi mezunu 27 yaşındaki Stephen bu noktayı şöyle ele alıyor:

KB: Takılma senaryosunun üniversiteden sonra devam etmediğini söyleyebilir misin?

Stephen: Evet, bence tamamen bitti.

KB: Sence neden bitti?

Stephen: Kızlar barda tanıştıkları rastgele bir erkekle eve gitmek istemiyor. Artık durum "benimle ilgileniyorsan, numaram bu, beni arasan bir ara dışarı çıkabiliriz" şekline döndü.

İlk bakışta erkekler hâlâ takılmak istiyor ancak kadınlar yabancılardan korktukları için bu konuda isteksizler gibi görünebilir. Bunun

(2) Bir anlamda, kadınların yabancı erkeklerin yanında korku duymaları ya da tedirgin olmaları şaşırtıcı değil. Genel olarak, anket çalışmaları, kadınların suçtan ve özellikle de cinsel suçların mağduru olmaktan korktuklarını gösteriyor (U.S. Department of Justice, Bureau of Justice Statistics 1998) (ABD Hukuk Departmanı, Hukuki İstatistikler Bürosu, 1998). Yabancı erkekler de potansiyel failler olarak görülebileceklerinden kadınlar bu erkeklerle iletişimden kaçınmak isteyebilirler.

doğruluk payı olsa dahi olay bununla bitmiyor. Aslında mezun erkeklerin de yabancılara dair endişeleri var. Bazıları randevuya çıkmanın bir nevi "neyle baş başa olduğunun farkında olmak" ve bir erkeğin söylediği şekliyle "psikopatlardan" kaçınmak için adeta bir eleme/taramadan geçirme süreci olduğunu ifade etti. State Üniversitesi mezunu, 28 yaşındaki Matthew, üniversiteden sonra takılmanın neden makul bir seçenek olmadığına dair fikirlerini şöyle ifade ediyor:

KB: Şimdiki takılma sahnesini üniversitedeki haliyle karşılaştırır mısın?

Matthew: Bugün artık daha randevu odaklı. Benim gibi büyük şehirde yaşayan biriyle çıkmakla State Üniversitesi'ne giden biriyle çıkmak birbirinden çok farklı. Öncelikle State'de binlerce öğrenci var ama benim yaşadığım şehirde milyonlarca insan var. Dolayısıyla neye bulaştığınızı bilmeniz zor.

KB: Yani üniversitedeki ortak zemin şu anda yok mu?

Matthew: Yok. Yani ortaklıklar olabilir ama onları da biriyle görüşmeye başlamadan bilemiyorsunuz.

KB: Peki hiç üniversitede olduğu gibi barda biriyle tanışıp onunla eve gidiyor musun?

Matthew: Üniversitedeki kadar sık kesinlikle yapmıyorum. Olsa olsa üniversitedekinin onda biri kadar yapıyorumdur.

KB: Bunun insanları üniversitede ortamındaki kadar tanımaman dışında bir sebebi olabilir mi?

Matthew: Bir kere lojistik olarak da biraz daha zor. Yaşınız ilerledikçe araba sürmeniz gerekiyor. Üniversitedeyken her yere yürüyerek giderdik. Bir yerden diğerine gitmek çok daha kolaydı. Her şey sınırlı bir alandaydı. Ama ya bir kızla tanışır ve takılmak isterseniz ama kız şehrin ta öbür ucundaki banliyölerde yaşıyorsa? Lojistik olarak bu tam bir kabus olabilir.

KB: Hiç takılmayı denediğin oluyor mu yoksa denemiyor musun bile?

Matthew: Denemiyorum bile.
KB: Peki hoşlandığın biri olduğunda?
Matthew: O kişiye çıkma teklif ediyorum.

Her iki cinsiyet de kampüsün sunduğu güven duygusunun üniversiteden sonra var olmadığını fark etmişe benziyordu. Belki de yaş ve sosyal sınıf açısından benzerlikler taşıdıkları insanlarla sosyalleşmeye alışmışlardı fakat gerçek dünyada, barlara giden müşteri profili oldukça çeşitli. Faith Üniversitesi'nde 5. yılını geçiren son sınıf öğrencisi Kevin, üniversite ile üniversite sonrası arasında bir noktadaydı ve takılmanın üniversiteden sonra neden yok olduğuyla ilgili gözlemlerini şöyle anlattı:

KB: İşlerin üniversitede ve sonrasında nasıl olduğunu anlattın ve Faith Üniversitesi'nde flört etmezken şimdi, mezuniyet sonrasında flört ettiğini söyledin. Neden o zaman etmiyordun da şimdi ediyorsun?

Kevin: [Duraklar] Çevreden dolayı. Çevre derken ne demek istediğimi anlıyor musunuz? Çevre değişti, ortam değişti. Üniversiteli kızlar birinin evine gidip onunla takılabileceklerini biliyor. Takıldıkları kişinin üniversitenin bir öğrencisi olduğunu ve bir sorun olursa okulu arayabileceklerini biliyorlar. Bence bu durum değiştiğinde kızların kendilerini koruma çabaları da artıyor. Kızlar şöyle düşünüyor: "Bu barlarda şehrin her kesiminden erkek var. Nereden geldiklerini bile bilmiyorum." Bence kızlar kendilerini korumaya çalışıyor. Artık insanlar flört etmeye başlıyor çünkü "Tamam, bu çocuktan hoşlanıyorum ama ortak tanıdıklarımız olup olmadığını öğrensem iyi olur," diye düşünüyor. O yüzden ben de insanlarla konuşmalarıma "Nerelisin?" diye başlıyorum. Çeşitli yerlerden tanıdığım insanlar olduğu için de, "Şunu tanıyor musun?" diye soruyorum. Onlar da, "Evet," diyorlar. Bu da ortamı hemen yumuşatıyor çünkü ortak tanıdıklarımız olduğu ortaya çıkıyor. Bir anlamda arada bir bağlantı kurmuş oluyorsunuz. New York gibi büyük bir şehirde

nasıldır bilmiyorum ama buradaki kızlar şehrin beş büyük üniversitesinden birine gidiyor ve siz de bu beş okulda birine gittiyseniz eğer bir şekilde ortak tanıdıklarınız oluyor. Bu şekilde de birileriyle randevulaşma şansınız oluyor. İkinci bir şey de, mezuniyet sonrası olgunlaşıyorsunuz. Kızlar, "Bütün gece bu çocukla partideydim, onunla yatacağım," demiyor. "Eğer bu çocuk benimle yatmak istiyorsa önce onu tanımam için beni yemeğe çıkarmalı. Ondan hoşlandım, onunla yatmak da istiyorum ama üniversitede olduğu gibi 'yok sarhoştum, zaten de üniversitedeyim, istediğimi yapabilirim' bahanesinin arkasına sığınmayacağım ve bu işin çok kolay olmasına izin vermeyeceğim," diye düşünüyorlar. Bence kızlar üniversiteyle birlikte raydan çıkıp deliriyor.

KB: Yani üniversiteyi bu tür şeyleri yapabilecekleri bir yer olarak mı görüyorlar?

Kevin: Üniversiteden sonra yapmayacakları şeyler yapıyorlar.

Kevin, görüşmemizin ilerleyen dakikalarında, mezunların flörtü takılmaya yeğlemelerinin başka bir sebebi daha olduğunu söyledi. Görüştüğüm kadın ve erkekler üniversiteyi "eğlenme" zamanı olarak tanımlıyordu. Üniversitenin ardından ise hem günlük yaşam hem de "insanların kendilerini içinde buldukları ortam" değişiyor.[3] Pek çok mezun bu dönemde kariyerlerinde ilerlemeye odaklanıyorlar. Uzun saatler çalıştıkları için akşamları da kendilerini çok yorgun hissettiklerini söylediler. Akşamları dışarıya çıktıkları perşembe, cuma ve cumartesi günleri geride kalmıştı. Mezunlar, art arda iki gece dışarı çıkmak yorucu olduğu için haftanın yalnızca bir gecesi dışarı çıktıklarını ifade etti. Buradaki önemli nokta, hayat tarzındaki değişimin neyin uygun davranış olduğuna dair algıyı ve tutumu da değiştiriyor olması. Faith Üniversitesi mezunlarından 25 yaşındaki James insanların üniversitede tamamen farklı bir kafada olduklarından şöyle söz ediyor:

(3) Thomas 1923.

KB: Tanıdığın üniversite mezunları arasında hâlâ takılanlar var mı?

James: Rastgele mi? Hayır.

KB: Sence neden?

James: Bilmem. İnsanlar üniversite bittikten sonra değişiyor. Üniversitedeyken her şeye "aman neyse ne" diyorsunuz ve ne olup bittiği sizin için çok da fark etmiyor.

KB: Yani sence üniversite sonrası insanların düşünceleri değişiyor mu?

James: Evet.

Üniversite sonrasında, özellikle karşı cinsle olan ilişkilerde, belirgin biçimde daha muhafazakâr bir bakış açısı gelişiyor. Örneğin, üniversitedeyken öğrenci birlik hayatının, alkolün ve takılma kültürünün uçlarında yaşamış olan iki erkek mezun üniversite sonrasında kadınlara karşı nazik ve saygılı olmanın öneminden bahsetti. Görüşmelerinin diğer kısımlarında verdikleri cevaplar ise kadınlara centilmen davranmanın üniversitedeyken akıllarının ucundan bile geçmediğini gösteriyordu. State Üniversitesi mezunu 28 yaşındaki Matthew, bir kızı randevuya çıkaran bir erkeğin nasıl davranması gerektiğini şöyle anlattı: "Bence erkekler çok nazik olmalı ve biraz resmi davranılmalılar. O resmiyet ilişki ilerledikçe azalabilir ama o kişiyi tanımaya çalışırken sözlerinize, hareketlerinize dikkat etmeniz gerekir." State Üniversitesi mezunu 27 yaşındaki Stephen'ın flört etmeye dair fikirleri de şöyle: "Artık [üniversite sonrasında] daha fazla çaba sarf etmelisiniz. Eğer bir kızı yemeğe çıkarıp o gece iki saatimi onunla geçiriyorsam ondan hoşlanıyorum ve onunla bir şeyler yaşamak istiyorum demektir... Ve ona karşı [üniversitedekine göre] daha saygılı olmalıyım."

Takılma senaryosunun üniversiteden sonra devam etmemesine neden olan başka bir faktör de kadınların ve erkeklerin ilişki amaçlarının değişmesi. Görüştüğüm üniversiteli kadınların çoğu yirmili yaşlarının ortasına kadar evlenmeyi planlamadıklarını söylemişti. Üniversiteli erkekler içinse bu yaş yirmilerin sonu, otuzların başıydı. Dolayısıyla üniversitedeyken "gönül eğlendirmek" için oldukça çok zaman vardı. Üniversiteden sonra ise kadın ve erkekler, evlenmek istedikle-

ri yaşa yaklaşmış oluyor. Sonuç olarak da, üniversite sonrasındaki dönemde evlilik potansiyeli taşıyan ilişkilerin peşinde oluyorlar. Mezun öğrencilere göre ise takılmak "onu" (*the one*) (yani evlenecekleri kişiyi) bulmak için iyi bir yol değil. State Üniversitesi mezunu 25 yaşındaki Clark, insanların takılma yoluyla "kaliteli" bir ilişki yaşayamadıklarını, o yüzden de flört etmeyi tercih ettiğini söyledi.

> *KB*: İnsanlar neden üniversiteden sonra takılmıyor?
> *Clark*: Bilemiyorum. Üniversiteden sonra ilişki yaşamak istiyorsunuz. Birini tanıyorsun, ona güvenebileceğini biliyorsun, onunla bir şeyler paylaşabileceğini, kötü bir günün ardından seni dinleyeceğini biliyorsun. Biriyle barda tanışmak, onlara içki ısmarlamak, sarhoş olmalarını sağlamak ve takılmak, bunların hiçbirinde kalite yok. Sana söyledikleri ismin doğru olup olmadığını bile bilmiyorsun. İnsan yaşı ilerledikçe daha sağlam, daha esaslı bir şey istiyor.

Diğer mezunlar da Clark'ın düşüncelerine paralel şeyler söylediler. Mezunlar, takılmanın "sağlam ve esaslı" bir ilişki yaşamak ve bir evlilik partneri bulmak için elverişli olmadığını düşünüyordu. Faith Üniversitesi'nden mezun olan 24 yaşındaki Will, "Üniversiteden sonra hayatınızın geri kalanını geçirecek kişiyi arıyorsunuz ki o kişiyi bulmak için de uzun bir flört sürecine ihtiyacınız oluyor," diyor. Sonuç olarak, kampüs ortamının artık olmamasıyla takılma üniversite sonrasında kendiliğinden yok oluyor. Mezunlar artık yalnızca kendilerine benzer ve "tanıdık" insanlarla sosyalleşmiyor. Parti modundan çıkmaları ve evliliğinin artık an meselesi haline gelmesiyle de takılmaya kıyasla daha resmi flört senaryosu gündeme geliyor.

FLÖRT NASIL GERÇEKLEŞİYOR?

Flört etmek, takılmaktan pek çok yönden farklı. Takılma en başından itibaren cinsel aktivite içerirken flört muhtemel bir cinsel ilişki yolunda birini tanıma sürecine denk geliyor. Dahası hem erkekler hem kadınlar için flört ederken romantik bir ilişki kurma amacı daha ön planda olu-

yor. Her ne kadar mezunlar üniversitedeyken flört etmemiş olsa da üniversiteden sonra içine girdikleri flört (ya da çıkma) senaryosu bir dizi geleneksel davranış biçimini kapsıyor.[4] Örneğin, genellikle karşı tarafın numarasını isteyen erkek oluyor. Diğer bir deyişle, telefon numarasını isteyip ardından telefon ederek flörtü başlatan erkek oluyor. Faith Üniversitesi mezunu 25 yaşındaki Shana klasik bir flörte örnek vermek için yaşadığı bir deneyimi şöyle anlattı: "Onunla o gece tanıştık ve aramızda fiziksel hiçbir şey olmadı, sadece dans ettik, o kadar. Ardından numaramı istedi ve birkaç gün sonra aradı. Birlikte bir konsere gittik."

Faith Üniversitesi mezunu 25 yaşındaki Will gibi, konuştuğum pek çok erkek de kadınların erkeklerin ilk adımı atmalarını istediklerini söyledi.

> *KB*: Telefon numarası almak için belirli bir yol var mı?
>
> *Will*: [Güler] Kızlar çoğunlukla erkeğin aramasını, yani topun erkekte olmasını ister.

Konuştuğum mezunlara göre, flört etmenin oldukça geleneksel bir formatı var. Erkekler sadece ilk adımı atmakla kalmıyor, aynı zamanda eğer kadın başka bir yerde buluşmak istemiyorsa arabayla bir yere giden de erkek oluyor. Erkek kadını evinden aldıktan sonra da genellikle restoran ya da sinema gibi kamusal alanlara gidiyorlar. Hesabı ödeyense genellikle erkek oluyor.

> *KB*: Biriyle çıktığında onu evinden arabayla alıyor musun ya da hesabı ödeyen taraf sen mi oluyorsun? Yani o anlamda işler geleneksel şeklinde mi yürüyor?
>
> *Stephen*: Evet.
>
> *KB:* Her zaman mı?
>
> *Stephen*: Bence öyle. Tüm erkekler adına konuşamam tabii ancak ben biriyle çıktığımda, kız eğer başka

(4) Tavsiye literatürünün genç bekârların ilk randevuya dair senaryolarını nasıl şekillendirdiğine dair bir tartışma için bkz. Rose ve Frieze (1989). Burada ilginç olan bir nokta da, yazarların "ilk randevunun kültürel normlarının açık ve resmi olduğunu ve son 30 yılda çok az değiştiğini" ifade etmeleridir (1989, 259).

bir yerde buluşmak istemezse, onu evinden alırım. Bazen kadınlar kendilerini dışarıda bir yerde buluştuklarında daha rahat hissediyor. Bunun dışında böyle randevularda hesabı ödeyeceğimi de bilirim. Yani hem onu dışarı çıkarıp sonra da onun hesabı ödemesini isteyemem. Bu benim tarzım değil. [27 yaşında, State Üniversitesi mezunu]

Hesabı genellikle erkekler öderken bazen kadınlar hesabı paylaşmayı ya da o akşam birlikte yapacakları başka bir harcamayı ödemeyi önerir. Örneğin, erkek akşam yemeğini öderse, kadın sinema biletini almak isteyebilir. Ancak çoğu mezun, kadın ödemeyi teklif etse bile genelde erkeğin her şeyi ödemekte ısrar ettiğini belirtti.

Claudia: Genelde erkekler ödemek istiyor ama ben de her seferinde ödemeyi teklif ediyorum. Yani çok para kazanmadıklarını bildiğim için ben de ödemeliyim diye düşünüyorum ve her zaman teklif ediyorum ama çoğunlukla bu teklifim geri çevriliyor [Güler]. [25 yaşında, State Üniversitesi mezunu]

State Üniversitesi mezunu 28 yaşındaki Jake de bu durumu şöyle ifade etti:

KB: Yani kızı arayıp yemeğe çıkarmak istediğini söyledikten sonra ne oluyor? Arabayla gidip onu alıyor musun, hesabı sen mi ödüyorsun, nasıl oluyor?

Jake: Ben biraz geri kafalıyım. Her şeyi ben hallediyorum.

KB: Peki, kızlar da ödemeyi teklif ediyor mu?

Jake: Bazıları ediyor. Ben de, "Çıldırdın mı?" diyorum.

KB: Peki tanıdıkların da genelde böyle mi? Yani ödemeyi yapanlar genellikle erkekler mi?

Jake: Ben biraz daha geri kafalıyım. Bazı kızlar "pay-

laşalım" diyor ama bence onlar da yemeği hâlâ erkeğin ısmarlamasını istiyor. "Alman usulü yapalım" da diyebilirler ama...

KB: Senin ödemen gerektiğini mi düşünüyorlar? [Güler]

Jake: Kesinlikle. [Görüşmecinin kendi vurgusu]

Erkek ve kadınlar üniversite yıllarında hiç de geleneksel olmayan takılma kültürüne dalmış olsalar da üniversite sonrası hayat bundan farklı olan geleneksel davranış biçimini kolaylaştırıyor. Üniversiteden sonra erkekler karşı cinsle neredeyse büyükbabalarından beklenecek şekilde ilişkiye giriyor.[5] Geleneksel flörtü tanımlayan belli bir takım özellikleri sergilemenin yanı sıra (erkeğin ilk adımı atması, arabayla kızı evinden alması ve hesabı ödemesi gibi) erkekler randevularda başka centilmen davranışlar da sergiliyor. Örneğin pek çok mezun, erkeklerin çıkacakları kız için kapıları ya da arabanın kapısını açtıklarını söyledi. Erkeklerin de kabul etmiş oldukları üzere, bu tür centilmen davranışları üniversitede göstermiyorlardı. Pek çok erkek "eski kafalı" oldukları için biriyle çıktıkları zaman geleneksel biçimde hareket ettiklerini söylediler. Ancak bu davranış bazı mezunların düşündükleri kadar onlara özgü değil. Erkekler sadece üstlerine düşeni, onlardan bekleneni yapıyor.

CİNSEL BEKLENTİLER

Görüştüğüm erkek ve kadınların üniversiteden sonra gelişen flört senaryosuna aşina olmaları hiç şaşırtıcı değil. Flört, ilk zamanlarından bu yana kültürümüzün bir parçası olmuş ve yıllar boyunca filmlerde ve televizyonda resmediliyor. Son zamanlarda Amerikan kanalı HBO'nun popüler komedi dizisi *Sex & The City*, New York'ta yaşayan otuzlu yaşlarındaki dört kadının flört maceralarını anlatıyor. Dizide anlatılan günümüz flört kültürü aslında hiçbir kuralın olmadığı bir kültür. Karakterler cinsel olarak oldukça aktifler, sık sık ilk randevula-

(5) Yirminci yüzyılın başlarında flört başladığından beri, randevuyu başlatmak, kadını evinden arabayla almak ve randevunun tüm masraflarını karşılamak erkeğin görevidir (Bailey 1988).

rında sevişiyor ya da barda tanıştıkları yabancı erkeklerle eve gidiyorlar. Bu senaryo eğlenceli olabilir ancak gerçeği ne denli yansıttığı sorgulanabilir. Son dönemlerde üniversiteden mezun olanlar flört sahnesine dair daha sakin (terbiyeli) bir portre çiziyor. Konuştuklarım sadece yabancılara karşı temkinli değiller, aynı zamanda da ilk buluşma açısından da çok netler: ilk randevu sonunda olsa olsa iyi geceler öpücüğü olabilir, daha fazlası tamamen uygunsuzdur.

KB: Bir randevuda fiziksel olarak neler yaşanabilir? Diyelim ki kızla önceden tanışmıştınız ve o gece de dışarıya çıktınız. Gecenin sonunda öper misin yoksa ikinci randevuya kadar bekler misin?

Clark: Böyle şeylerin standardı yok gibime geliyor. İlk randevunun sonunda birini öptüğüm de oldu, beni öpen bir kız da oldu. Ama bundan daha fazlası olmaz. Üçüncü randevu itibariyle biraz daha ileri gidilebilir. Ama kesinlikle ilk randevuda olmaz. İlk randevuda iyi vakit geçirdiysem olsa olsa iyi geceler öpücüğü almayı isterim.

KB: "Almak" derken kızların öpücük verdiğini mi kastediyorsun?

Clark: Muhtemelen ben başlatırım ve onun da kabul etmesini umut ederim. [25 yaşında, State Üniversitesi mezunu]

KB: Gecenin sonunda fiziksel olarak neler olur? Hiç gecenin sonunda fiziksel bir şeyler yaşadığın biri oldu mu?

Carol: Sadece arabadan inmeden önce hoşçakal öpücüğü veririm. [24 yaşında, Faith Üniversitesi mezunu]

State Üniversitesi mezunu 28 yaşındaki Jake, Clark ve Carol ile aynı fikirdeydi.

KB: Peki ya gecenin sonunda neler oluyor?

Jake: Genellikle iyi geceler öpücüğü veririm. Başka bir şey olmasını da beklemem.

KB: Neden?

Jake: Çünkü fazla girişken davranırsanız bu sadece vakit kaybı olur, kız sizi geri çevirir. İşe yaramayacağı için de işleri yavaştan almak gerekir.

Mezunlar, arada cinsel bir şey yaşanmadan önce "birini tanımanın" ne kadar önemli olduğunu vurguladı ve cinselliğin sadece ilk buluşmada değil, ilk birkaç buluşmada yaşanmamasının yaygın olduğunu söylediler. Bu da takılma senaryosu normlarındaki ani değişiminin bir kanıtı. Üniversitedeyken daha önce hiç çıkmadığınız ya da tanımadığınız biriyle eve gitmenin ve cinsellik yaşamanın normal olduğunu belirten öğrenciler, şimdi erkek ve kadınların cinsel bir şey yaşanmadan önce birbirlerini tanıması gerektiğine inanıyor. Ancak tabii ki eğer işiler çıkmaya devam ederlerse bir noktada cinsel bir şeyler yaşanması bekleniyor. Peki ama ne zaman? Bu soruya aldığım cevaplar birbirinde farklı olsa da "ne kadar geç, o kadar iyi" olduğu konusunda herkes hemfikirdi.

KB: Nişanlınla cinsel ilişkiye girmeden önce ne kadar zamandır birlikte olduğunuzu hatırlıyor musun?

Carol: Altı, yedi ay falan. Birlikte olmak ya da olmamak için doğru zaman diye bir şey yok bence. Ama bir ya da iki ay gerçekten erken. Bu süre birini tanımak için yeterli değil. Tabii bazı insanlar altı ayın da yeterli olmadığını düşünebilirler. Aslında bu biraz da birbirinizi ne kadar gördüğünüze ve birbirinizle ne kadar sık konuştuğunuza göre değişir. Biriyle altı aydır birlikteyseniz ama iki haftada bir görüşüyor ve haftada üç kez konuşuyorsanız, birbirinizi her gün konuşan ve haftada üç defa görüşen kişiler kadar tanıyamazsınız. Biz altıncı ayımızda birbirimizin aileleriyle tanışmıştık. O zaman onu altı aydan daha fazla süredir tanıyormuşum gibi gelmişti. Yani ben birini gerçekten iyi tanıyorsam, ona her şeyi anlatabileceğimi düşünüyorsam onunla cinsel ilişki yaşayabilirim.

KB: Altı ay beklemek ikinizin ortak kararı mıydı yoksa o hazırdı ve senin karar vermeni mi bekledi?

Carol: Ben karar verdim diye hatırlıyorum ama o da o zamana dek hiç beni zorlamadı. [24 yaşında, Faith Üniversitesi mezunu]

Mezun öğrencilerin cinsel birleşmenin ne zaman yaşanacağı konusunda flört çağının normlarına dönmedikleri aşikar. Yani benim görüştüğüm kadın ve erkeklerin çoğu seks için evliliği (ya da nişanı) bekleme kuralına uymuyor. Seksle ilgili kararlarını daha modern standartlara (evlilik öncesi cinsel ilişki beklenen bir şeydir) göre veriyorlar. Ancak Carol'ın söylediği altı ay ya da belirli herhangi başka bir zaman dilimi, üniversite sonrası flört senaryosunda cinsel ilişkinin ne zaman olacağına dair bir norm teşkil etmiyor. Daha ziyade cinsel ilişkiyi flörtün ilk safhasının sonrasına bırakmaya "yapılması gereken doğru şey" olarak bakılıyor. State Üniversitesi mezunu 24 yaşındaki Raquel'in görüşmemiz esnasında ciddi bir ilişkisi vardı. Henüz nişanlı değildi ancak erkek arkadaşıyla birlikte yaşıyordu. Carol gibi o da cinsel ilişkiye girmeden önce "beklenmesi" gerektiğine inanıyordu. Ancak Raquel'in ne kadar beklenmesi gerektiğine dair fikri Carol'ınkinden farklıydı.

KB: Erkek arkadaşınla aranızda cinsel olarak bir şeylerin yaşanmaya ne zaman başladığını hatırlıyor musun?

Raquel: Onu epey beklettim.

KB: Yani o [seninle seks yapmayı] istiyor muydu?

Raquel: Evet, istiyordu. En başından beri istiyordu hem de ama ben onu uzun süre, yaklaşık bir-iki ay beklettim.

KB: Onu beklettim derken cinsel birleşmeyi mi kastediyorsun?

Raquel: Evet.

Cinsel ilişkiyi ertelenmenin uygun olduğunu düşünenler sadece kadınlar değildi. Faith Üniversitesi mezunu 24 yaşındaki Will'in de görüşmemiz esnasında ciddi bir ilişkisi vardı. Will, ilk buluşma ve sonrasında-

ki buluşmalar için cinsel olarak neyin uygun olduğunu aşağıda anlattı. Anlattıklarının içinde yine belli bir zaman dilimine referans yoktu ama ilişkinin ilerlemesi ve iki tarafın "aynı fikirde olması" cinsel ilişkinin ne zaman yaşanacağına karar vermek için oldukça önemli görünüyordu.

KB: Sence üniversite sonrası flörtlerde fiziksel veya cinsel olarak nasıl davranmak uygundur? Sence neyin uygun olduğuna dair standartlar neler?

Will: İlk buluşma için mi?

KB: Evet.

Will: Ben ilk birkaç randevuda öpüşmeden başka bir şeyi beklemem. Daha fazlasını yaparsanız bu resmen intihar olur. Neden bunu yapmak isteyesiniz ki? O esnada hâlâ o kişiyi tanımaya çalışıyorsunuz. Üniversiteden sonra hayatınızın geri kalanını geçirmek istediğiniz kişiyi aramaya başlıyorsunuz. Aradığınız kişinin o olup olmadığını anlamak ve onun da sizinle hemfikir olduğunu bilmek biraz zaman alabilir. Ancak bunlar olduktan sonra bir sonraki safhaya geçilir. Tabii bu aylar da sürebilir, bir yıl da sürebilir. Kız arkadaşımla bizim öpüşmemiz biraz zaman almıştı.

KB: Sadece öpüşmek mi?

Will: Evet. Sanırım fazlası bize o an için zarar verebilirdi ve şu anda birlikte olamayabilirdik.

KB: Biraz daha açıklar mısın? Neden böyle olacağını düşünüyorsun?

Will: Dürüst olmak gerekirse bu çocuğun ahmak olduğu anlamına gelir.

KB: Eğer hemen cinsel bir şeyler yaşamak isterse mi?

Will: Belki de sadece ben böyleyimdir. Bence o kişiyi gerçekten önemsiyorsanız, geri durmaktan bahsetmiyorum ya da "Bu kızdan gerçekten hoşlanıyorum ve onu üzecek bir şey yapmak istemiyorum," demiyorum. Sadece ben yapmak *istemedim.* Onu çok önemsiyordum ve onunla uzun süre birlikte olmak istiyordum. Özel olmasını istedi-

ğim için de bir süre bekledim ve ikimizin de aynı fikirde olduğundan, birbirimize bağlandığımızdan ve aramızda uzun süreli bir ilişki olacağından emin olmak istedim.

KB: Açık cevaplar vermene gerek yok ama biriyle öpüşmek ve yatmak arasında yapılabilecek bir sürü şey var. Sen bu aradaki cinsel eylemler için de bir süre beklenmesi gerektiğini düşünüyorsun?

Will: Evet, kesinlikle. Ben uzun süreli ilişkilerimi hep daha önce arkadaş olduğum kızlarla yaşadım. Önce arkadaş oluyorduk, arada buluşuyorduk ve bir süre arkadaş olarak zaman geçiriyorduk. Ardından aramızdaki şeyin güzel olduğunu iyice anlayıp işleri ilerletmeye karar veriyorduk. Mesela sadece ikimizin birlikte akşam yemeğine, sinemaya falan gitmeye ya da arkadaşlarımızla buluşmaya başlıyorduk. E tabii arada karşılıklı duygular da olunca önce öpüşme sonra da diğer şeyler geliyordu.

KB: Peki, sence bu sana özel bir durum mu yoksa arkadaşların da böyle mi düşünüyor?

Will: Yakın *arkadaşlarım* da böyle düşünüyorlar diyebilirim. [Görüşmeci vurgusu]

ÇİFTE CİNSEL STANDARDA YENİDEN BAKTIĞIMIZDA

Takılma senaryosundan flört senaryosuna geçişle birlikte daha muhafazakâr cinsel normlara dönülmesi aslında oldukça ironik. Zira –herkesin birbirinin hareketlerini gözetlediği, birbiri hakkında dedikodu yaptığı ve normları ihlal edenlerin yaftalandığı– üniversitede olanın aksine, üniversite sonrasında cinsel davranışlar artık mikroskop altında incelenmiyor. Üniversitede özellikle kadınların davranışları sıkı bir gözetim altındaydı. Nitekim üniversitedeki takılma kültürünün kadınlar için ciddi güçlükleri vardı. Üniversiteden sonra izleyen gözler ortadan kayboldu. Üniversite sonrası ortam yüzlerce insanın birden "özel" hayatlarını takip etmek için elverişli bir ortam değil. Buradan hareketle itibarları tehlikede olmayan kadınların cinsel olarak "rahat davranmalarını" beklemek ilk bakışta akla yatkın gelse de pratikte bunun tam tersinin olduğunu görüyoruz.

Mezunlar üniversiteden sonra eskiye nazaran çok daha izole bir hayatları olduğunu ve zamanlarının çoğunu ya işte ya da yakın arkadaşlarıyla geçirdiklerini belirtti. Artık başkasının ne yapıp ettiğiyle daha az meşgullerdi. Buna bağlı olarak da, cinsel davranış da mezuniyet sonrasında daha özel bir mesele haline geliyordu. Görüştüğüm erkek ve kadınlar çalışma arkadaşlarının ve hatta bazı durumlarda yakın arkadaşlarının özel hayatlarına dair pek ayrıntı bilmediklerini söyledi. Faith Üniversitesi mezunu, 25 yaşındaki Shana bu noktayla ilgili olarak şöyle söyledi:

> *KB:* Senin ya da arkadaşlarının cinsel olarak neyin, ne zaman uygun olduğuna dair standartlarınız var mı? Biriyle ne zaman fiziksel olarak yakınlaşırsınız ya da iş noktaya giderse yatarsınız?
>
> *Shana*: Bana kalırsa bir standardımız yok. Aslında artık pek konuşmuyoruz da bu konuları.
>
> *KB*: Neden konuşmuyorsunuz?
>
> *Shana*: Bence herkes yaş alıyor ve kimse bu konuda pek konuşmak istemiyor.
>
> *KB:* Özel olduğu için mi?
>
> *Shana*: Evet, [üniversitedeki zamanlara göre] daha özel olduğu için. Herkesin burnunu sokması gerekmiyor bir de.

Faith Üniversitesi mezunu, 23 yaşındaki Lucille'e göre, yeni ve başkalarıyla iç içe yaşanmayan çevrenin etkisi de bunda bir faktör: "Artık birbirimize üniversitede olduğu gibi yakın oturmuyoruz, sabahlar uyanıp birlikte kahvaltıya gitmiyoruz. Dolayısıyla da birbirimizin özel hayatlarıyla ilgili olarak da eskisi kadar çok şey bilmiyoruz."

State Üniversitesi mezunu 28 yaşındaki Matthew'a göre, insanların üniversite sonrası içinde oldukları ortamların bir şeylerin ortaya çıkmamasını ve konuşulmamasını sağlayan bir tarafı var. Bu da kişinin itibarını koruyor.

> *KB*: Üniversitede insanların ilk seferde cinsel birliktelik yaşadıklarında bunun onların itibarlarına zarar

verdiğini (kampüste adlarını çıkardığını) söylemiştin. Üniversite sonrası için de aynısını söyleyebilir misin?

Matthew: Hayır, çünkü bu lojistik işi çok önemli. İki farklı gece dışarı çıkıp iki farklı kadınla birlikte olabilirim ve hiç fark etmeyebilirler. Eve gidip biriyle konuşsalar bile muhtemelen o kişinin benim kim olduğuma dair fikri dahi olmaz. Kısacası bu ortamın getirdiği bir gizlilik var.

Peki, eğer kadınların itibarları tehlikede değilse, cinsel davranışlar üniversiteden sonra neden daha muhafazakâr hale geliyor?

Üniversitede kadınlar kampüste geçirdikleri dört yıl boyunca kuralları öğrenmek zorundaydı. Son senelerine geldiklerin de, eğer birinden gerçekten hoşlanıyorlarsa ve onunla bir ilişki yaşamak istiyorlarsa, cinsel olarak ileri gitmemeleri gerektiğini anlamış oluyorlar. Özel olarak, kadınlar, ilk takılmada karşılarındaki erkeklerle "cinsel olarak çok yakınlaşırlarsa" söz konusu erkeğin onlarla bir ilişki düşünmeyeceğini zaman içinde anlamış oluyor. Ben birçok kadının bu düşünceyi üniversiteden sonra da bırakmadıklarını ve bunun flört etme biçimlerini etkilediğini düşünüyorum. Çünkü kadınlar evlenecekleri kişiyi bulmaya odaklandıkça ilişki açısından kaybedebilecekleri de o kadar büyük oluyor. Her ne kadar kadınlar artık sınıf arkadaşlarınca yaftalanma korkusu yaşamasalar bile randevuya çıktıkları kişinin haklarında ne düşüneceğini ve onları bir daha arayıp aramayacağını düşünmek zorunda oluyor. Bu da üniversite sonrasında sergilenen daha muhafazakâr cinsel davranış ve tutumun sebebini kısmen de olsa açıklıyor.

Üniversiteden sonra da çifte cinsel standart devam ediyor. Ancak bu kez cinsel davranışlar (kampüs sakinleri gibi) bir grup tarafından değil randevuya çıkan iki *kişi* tarafından değerlendiriliyor. Üniversitede olduğu gibi, kadının cinsel davranışları burada yine en yakın gözetime tabi olan. Flört senaryosunun cinsel normlarını ihlal edenler için de her daim belli bazı sonuçlar var. Konuştuğum erkekler, özellikle de ilk randevuda, cinsel olarak fazlasıyla girişken davranan bir kadınla romantik bir ilişki yaşamak istemeyeceklerini söylediler.

James: Bir keresinde biriyle dışarıda bir yere bir şeyler içmeye gitmiştik, oradan sonra başka bir yere daha gittik ve sonra ben onu evine bıraktım. Beni bir şeyler içmek için içeri evine davet etti ve evde işler biraz ilerleyince de oradan ayrılmak istedim.

KB: Neden?

James: Yani...

KB: Fiziksel olarak çok ileri gittiğini mi düşündün?

James: İlk başta öyle biri olduğunu hiç düşünmemiştim. İşteyken sessiz, kendi halinde, sadece işiyle ilgilenen bir kızdır. Ama ofisin dışında tamamen farklıymış. Çok şaşırdım. Biraz da kendimi tuhaf hissettim ve evden çıktım. [25 yaşında, Faith Üniversitesi mezunu]

Görünüşe göre, James iş arkadaşının "o tarz bir kız olmadığı" izlenimine kapılmıştı. Dolayısıyla da kızın daha ilk buluşmalarında öpüşmekten ileriye gitmesi onu şaşırtmıştı. İlk randevuda yaşanan bu kural ihlali bu randevunun son randevu olmasına yol açtı. Benzer şekilde, State Üniversitesi mezunu 28 yaşındaki Jake de ilk buluşmalarında cinsel açıdan fazlasıyla girişken olan bir kadından bahsetti. James'in aksine Jake, bahsi geçen kadınla cinsel ilişki yaşamıştı ancak onu muhtemel bir ilişki partneri olarak görmemişti.

KB: Üniversiteden sonra [cinsel açıdan] çok girişken bir kızla oldun mu hiç?

Jake: Evet, oldum.

KB: Nasıldı, ne oldu?

Jake: Akşam yemeğinin ardından arabada oturuyorduk. Hâlâ restoranın önündeydik. Birden koltuktan zıpladı ve dilini boğazıma kadar soktu. Aslında bayağı iyiydi. Bana sürpriz olmuştu.

KB: [Gülerler] Peki bir daha çıktınız mı?

Jake: Evet.

KB: İlişkiye dönüştü mü?

Jake: Hayır, daha ziyade sekse dönüştü diyelim.

KB: Sekse dönüşmeden önce kaç defa çıkmıştınız?

Jake: Zaten ilk çıktığımızda oldu.

KB: O gece arabada mı oldu?

Jake: Evet.

KB: Bu kız hakkında olumlu ya da olumsuz ne düşündün? Davranış şekline şaşırdığını söylemiştin, peki senin için güzel bir sürpriz mi olmuştu?

Jake: Şöyle söyleyeyim, fiziksel açıdan güzeldi ancak o anda itibaren ona hep o açıdan baktım ve açıkçası pek de ciddiye almadım.

KB: Sence o da seninle sadece seks için mi beraberdi yoksa senin onun erkek arkadaşın olmanı mı istiyordu?

Jake: Aslında o bir ilişki istiyordu ama...

KB: Peki nasıl bitti?

Jake: Birdenbire bitti. Ben bir noktada onu aramayı bıraktım.

Görüştüğüm başka erkekler de çok kısa zaman içinde yatağa giren ve cinsel açıdan çok girişken kadınlarla ilgili olarak benzer endişeler dile getirdiler.

KB: Eğer birisiyle ilişki yaşamak istiyorsan ilk başlarda cinsel çok bir şey yapmayacağını söylemiştin. Farz edelim ki kız en baştan cinsel olarak yakınlaşmak istedi. Bu senin ona olan ilgini bitirir mi?

Will: Kesinlikle... İlk adımı kimin atması gerektiğini bilmiyorum ama bence fazlasıyla... Kelime nedir bilemedim.

KB: Girişken/cüretli mi?

Will: Evet, erkekler fazla girişken kızlardan hoşlanmaz. [24 yaşında, Faith Üniversitesi mezunu]

State Üniversitesi mezunu 28 yaşındaki Matthew, bu konuda daha net ve açıktı: "İlk buluşmada yatağa attığım bir kızla hiçbir şekilde flört etmem. *Hiçbir şekilde! Asla! Asla!* [28 yaşında, State Üniversitesi mezunu]

Görüştüğüm erkekler, aynı zamanda flört ettikleri kadınların cinsel geçmişleriyle de ilgileniyordu. 28 yaşındaki State Üniversitesi mezunu Jake, kadının geçmiş cinsel partnerlerinin sayısına dair kaygısını dile getirirken bazı kadınların bu bilgiyi paylaşmak istemediklerini de söyledi.

KB: Peki, ilgilendiğin kızın cinsel geçmişinin nasıl olması gerektiğine dair beklentilerin var mı ya da senin için neler kabul edilebilirdir?

Jake: Hangi yaşta bir kızdan bahsediyoruz?

KB: Senin yaşında diyelim.

Jake: Eğer 28 yaşındaysa geçmiş partnerlerinin sayısı iki elin parmağını geçmemeli. Eğer bu sayı çift haneliyse bundan hoşlanmam.

KB: Peki, bir kızla cinsel geçmişi hakkında konuşur musun?

Jake: Tabii. O konuyu mutlaka açarım. Bazen onlar da bu konuyla ilgili konuşur, bazen konuşmazlar. Mesela şimdi düşünüyorum da şu anda beraber olduğum kız bu soruya yanıt vermeyi reddetmişti.

Benzer şekilde, State Üniversitesi mezunu, 28 yaşındaki Matthew da bir kadının cinsel geçmişinin nasıl olduğunun onun için önemli olduğunu dile getirdi. Matthew'un endişeleri özellikle kendi cinsel geçmişiyle karşılaştırıldığında oldukça ilginçti.

KB: Biriyle ilgilendiğinde onun cinsel geçmişini merak eder misin?

Matthew: Tabii ki. Sonuçta başınıza neler gelebileceğini bilemezsiniz [cinsel yolla bulaşan hastalıklar açısından].

KB: Peki cinsel hastalıklar diye bir şey olmasa yine de cinsel geçmişleri senin ilgilendirir mi? Örneğin bir kızın önceki cinsel partnerlerinin sayısı kaç olması seni korkutur?

Matthew: Öncelikle bence erkekler bu sayıları abartmaya eğilimlilerken kızlar her zaman gerçek sayıyı azal-

tırlar. Yaşa göre değişir tabii ki. Benim yaşımda birisi gidip de daha önce 15'ten fazla erkekle birlikte olduysa bu beni korkutur.

KB: Ama sen daha önce yüzden fazla kişiyle birlikte olduğunu söylemiştin.

Matthew: Evet, burada bir çifte standart var, farkındayım. Bizim kültürümüzde ikiyüzlülük var, gerçekten var.

Görüşmenin ilerleyen bölümlerinde, Matthew, kadınların üniversite sonrası dönemde cinsel olarak nasıl davranmaları gerektiğine dair kendi düşüncesini şöyle anlattı.

KB: Sence en iyi senaryoda işler cinsel olarak nasıl ilerlemeli?

Matthew: Bence kız ne kadar az cinsel ilişki yaşamışsa, o kadar iyidir. Erkekler akıllıdır, eğer bir kız ilk geceden çok açılıp saçılıyorsa kendilerinin özel olmadığını anlar. Bir kız benimle geçirdiği bir geceden hemen sonra çılgınca seks yapmaya başlıyorsa benim de onun geçmişiyle ilgili bir fikrim oluşur tabii, sonuçta ben de o kadar saf değilim. Sizinle şimdiden bu kadar yakınlaşıyorsa kim bilir geçen hafta neler yaşamış olabilir. Bence biraz olsun kendini tutabilen bir kız birlikte olmak isteyebileceğiniz bir kızdır.

ÇEVRENİN ETKİSİ

Will Ferrell, Vince Vaughan ve Luke Wilson'ın başrollerini paylaştığı *Old School/Eski Dostlar* filmi 2003'te gösterime girdi. Üniversite kampüsüne yakın bir yerden ev alan ve bir sürü öğrenciyi cezbeden partiler düzenleyen otuzlu yaşlardaki üç arkadaşın hikâyesini anlatan filmin konusu, erkeklerin üniversitenin kendilerine sağladığı olanaklardan keyif almaları ve yaşlarına bakmaksızın öğrenci gibi davranmaya başlamaları üzerine kuruluydu. Buradaki nokta içinde bulunulan ortamın/bağlamın belirli davranış biçimlerini kolaylaştırması. Üniversi-

tedeyken takılma kültürüne uyum sağlamış mezunlar, üniversiteden sonra, bilhassa takılmayı elverişli kılan çevresel faktörler ortadan kalktığı için, flört senaryosuna geçiş yapıyor. Bu elbette mezunların mezun olduktan sonra hiç takılmadıkları anlamına gelmiyor. Aslına bakarsak, mezunların takılma senaryosuna geri döndükleri kampüs hayatındakine benzer ortamlar ve koşullar ortaya çıkabiliyor.

Mezun öğrencilere göre, üniversite sonrasında flört ettikleri çoğu zamana tek istisnayı deniz kenarında geçirdikleri zaman oluşturuyor.[6] Sahil kasabalarına gitmek, doğu yakasındaki heteroseksüel bekârlar arasında oldukça yaygın. Görüştüğüm çok sayıda mezun yazın hafta sonları yaşadıkları yerlere birkaç saat uzaklıktaki sahil kasabalarına (deniz kenarlarına) gidiyor. Genellikle bir grup arkadaş ve tanıdıkla bir sahil evi kiralıyorlar. Orada geçirdikleri yaz boyunca takılıyor, sonbahardan bahara kadar da flört ediyorlar. Cinsel senaryonun mevsimlerle birlikte değişmesi, çevresel bağlama odaklanan bir bakış açısıyla açıklanabilir. Faith Üniversitesi mezunu 24 yaşındaki Carol, deniz kenarındayken birkaç kez takıldığından bahsetti. Yılın geri kalan zamanlarında ise hiç takılmamış (aksine resmi olarak birkaç kişiyle çıkmış).

KB: Flört etmek ve takılmak iki ayrı şey mi yoksa aynı şeyler mi?

Carol: İki ayrı şey. Yani flört etmek derken biriyle akşam yemeğine çıkmayı ya da sinemaya gitmeyi kastediyorum.

KB: Bana bir takılma, bir de flört senaryosu anlatır mısın? Farklar neler?

Carol: Bir defasında takıldığımda, barda bir çocukla tanıştım. Aslında onu daha önceden de tanıyordum. Deniz kenarındaydık, beni eve bıraktı ve ben de onu öptüm. Onu bir dahaki görüşümde de aynı şey oldu.

(6) Erkekler ve kadınların fırsat bulduklarında ("kampüs şartları" gibi) takıldıkları başka zamanlar da vardır. Örneğin, pek çok genç mezun alkolün ve tanıdık yüzlerin olduğu mezun toplaşma aktivitelerine katılırlar. Her ne kadar konuştuğum hiçbir erkek ya da kadın bahsetmemiş olsa da, bu atmosfer de takılmaya yol açabilir.

Carol'ın durumunda deniz kenarındaki takılmaları sadece "öpüşmekten" ibaret olmuş. Fakat görüştüğüm pek çok mezunun deniz kenarındaki takılmaları daha ileri cinsel yakınlaşmalara yol açmış. Takılma senaryosunun ilk karşılaşmada daha çok bir cinsel münasebete imkân verdiğini bildiğimizden bu durum pek de şaşırtıcı değil.

Jake: Üç hafta önce deniz kenarında tanıştık ve işler oldukça hızlı ilerledi.

KB: Hızlı ilerledi derken neyi kastediyorsun?

Jake: Tanıştığım hafta sonu üst üste iki gece takıldık. Geçtiğimiz hafta sonu yine geldi ve burada olduğu dört gece boyunca her gece takıldık.

KB: Bu kızla cinsel ilişki olarak her şeyi yaşıyor musunuz?

Jake: Hayır tam olarak değil. Yani oral seks var ama tam anlamıyla seks yapmıyoruz.

KB: Cinsel birleşme olmuyor yani, öyle mi?

Jake: Olmuyor. [28 yaşında, State Üniversitesi mezunu]

Yılın üç çeyreğinde karşı cinsle belli bir şekilde iletişime geçip de bir çeyreğinde (mesela yazın hafta sonları) farklı bir şekilde ilişkiye geçmek ilk bakışta pek açıklanabilir gibi görünmüyor. Ancak kampüs ve deniz kenarı ortamları arasındaki benzerlikleri düşündüğümüzde bu iki çevrenin nasıl benzer davranış biçimlerini kolaylaştırdığını anlayabiliriz. Öncelikle yazlık evlerin yaygın olduğu deniz kenarlarında, tıpkı üniversitede olduğu gibi, ortamda pek çok tanıdık sima oluyor. Herkes birinin arkadaşı oluyor ve bu da yabancı korkusunu ortadan kaldırıyor. İkinci olarak da, ortamın coğrafyası üniversitedekine benzer şekilde bir yerden diğerine kolayca gitmeyi mümkün kılıyor.

Will: Evet, kesinlikle üniversiteyi özlüyorum. Bence bizim yaşımızdaki insanların sahil kasabalarını sevmelerinin bir nedeni de bu. Deniz kenarları üniversitenin bir uzantısı gibi.

KB: Neden sence?

Will: O ortamda birlikte yaşayan bir arkadaş grubunuz oluyor, hepiniz birbirinize yakın oturuyorsunuz ve araba gereksinimi de kalmıyor. Hafta sonu deniz kenarına gittiğinizde arabanızı bir yere park edip oradan ayrılana kadar da kullanmıyorsunuz. Genç insanlarla dolu bir bara gidiyorsunuz ve aniden kendinizi yeniden üniversite ortamında hissediyorsunuz. [24 yaşında Faith Üniversite mezunu]

Matthew: Kumsal ortamı resmi flörtün istisna olduğu tek yer aslında. Bir anlamda hayal gibi bir yer.

KB: Deniz kenarıyla üniversite ne açıdan birbirine benziyor?

Matthew: Yine aynı lojistik mantığı aslında. Herkes küçük bir şehirde bir arada. Bir tanıdıklık hissi var ortamda... Birileriyle karşılaşıyorsunuz, onları tanıyorsunuz. Sahildeki bara gittiğimde tanıdığım en az otuz kişiyi görüyorum. Ama şehirde bir bara gitsem, belki tanıdığım bir ya da iki kişiyle karşılaşabilirim. [28 yaşında, State Üniversitesi mezunu]

Sahil ortamının getirdiği lojistik avantajlar ve aşinalık duygusunun yanı sıra insanların orada geçirdikleri zamana atfettikleri anlam da şehirdekinden farklı. Hatırlarsak, üniversite hayatı öğrenciler için "partileme zamanı"ydı. Sahil kenarında geçirilen zaman da buna benzer şekilde kadınların ve erkeklerin sene boyunca çok çalıştıktan sonra "tatile çıkıp" bir molayı hak ettikleri bir zaman dilimine işaret ediyor. Pek çok üniversitelinin, üniversiteyi "eğlenme zamanı" olarak gördüğünü unutmayalım. Her ikisi de State Üniversitesi mezunu olan Stephen ve Jake (28) farklı görüşmelerde şunları belirttiler:

KB: Sence sahil kasabaları kadın erkek ilişkileri açısından şu an yaşadığın yerden farklı mı?

Stephen: Sanırım yazın herkes daha rahat bir kafada oluyor. "Şimdi yaz, istediğimi yaparım" diye düşünüyor insanlar.

KB: Sahil kısmının üniversiteye benzediğini söyleyebilir misin?

Stephen: Kesinlikle. Deniz kenarındaki ortam üniversiteye (yaşadığım) şehirden kesinlikle daha çok benziyor. [Görüşmeci vurgusu]

KB: Yaz mevsimi yılın geri kalan zamanından farklı mı?

Jake: Şüphesiz ki öyle, evet.

KB: Neden peki?

Jake: Kızlar çok daha rahat, ilgili ve konuşkan. Şehirde sonbahardan ilkbahara kadarki zaman diliminde insanlar randevulara çıkıyor. Yazın ise herkes iyi vakit geçirmek sahil kenarlarına gidiyor.

KB: Sahilde üniversitedekine benzer takılmalar daha çok oluyor o halde?

Jake: Elbette.

KB: Peki sen bu konuda ne düşünüyorsun? Yaz mevsimini seviyor musun?

Jake: Evet, tabii ki. [Güler]

Görünen o ki, üniversite mezunları "senaryolar arasında gidip gelebiliyor".(7) Yani sonbahar, kış ve ilkbaharda resmi flört senaryosunu uygularken yazın (sahilde oldukları zamanlarda) takılma senaryosunu uyguluyorlar. Görüştüğüm bazı erkekler sahilde takılma fırsatına bayılsalar da herkes onlarla aynı fikirde değildi.

(7) Kitap taslağımı incelediği ve bana "senaryo değiştirme" kavramını önerdiği için Delaware Üniversitesi Birey ve Aile Çalışmaları Bölümü'nden Rob Palkovitz'e minnettarım. Bu kavram, Elijah Anderson'ın kullandığı "kod/kural değiştirme" kavramıyla benzerdir. Kod/kural değiştirme, şehrin merkezinde, yoksul mahallelerde yaşayan gençlerin kamusal alanda akranlarıyla etkileşime geçerken hayatta kalmak için "sokak yasasına" göre yaşamaları, ancak öğretmenlerinin, yakın arkadaşlarının ve aile bireylerinin yanında daha kibar bir etkileşim biçimine geçmelerini ifade eder (Anderson 1999).

KB: Yaz boyu deniz kenarındaydın. Sence Eylül'den Mayıs'a kadar olanlarla burada olanlar birbirinden farklı mı?

Elizabeth: Benim için değildi.

KB: Orada da sana çıkma teklif eden çocuklar var mıydı?

Elizabeth: Üniversitedeymişim gibiydi. "Ne? Hayır. Barda seninle tabii ki de öpüşüp koklaşmayacağım," dediğim oldu [Güler]. Kendimi üniversitedeymişim gibi hissettim. Kalabalık bir partide ya da bardasın, herkes içiyor. Oldukça garipti. Sanki tüm bunları geride bırakan yalnızca bendim. Ama mesela "Numaranı alabilir miyim?" diyenler de vardı. "Nefesini yüzümde hissetmek istemiyorum," diye içimden geçirdiğim insanlar da. [25 yaşında Faith Üniversitesi mezunu]

Elizabeth'in aksine, bütün erkek ve kadınlar takılmayı "tamamen geride bırakmıyor". Yani flörte geçiş sadece insanların olgunlaşmasına bağlı olmuyor. Ne zamanki çevresel faktörler yeniden işin içine giriyor, birçok insan takılma senaryosuna geri dönebiliyor.

İLİŞKİ ARAYIŞI

Erkek ve kadınlar kendilerini flört senaryosunda farklı roller oynarken buluyor. Üniversitede erkekler genellikle seks odaklı olup, fiziksel olarak çekici buldukları kadınlarla ilgilenirken flört kültüründe erkekler kendilerini daha muhafazakâr ve eski kafalı olarak tanımlıyor ve kadınlarla olan ilişkileri daha ciddileşiyor. Artık romantik ilişkiler yaşamak istiyorlar ve bir partnerde daha elle tutulur ve önemli nitelikler aramaya başlıyorlar.[8] Birçok kadın için ise amaç çok değişmiyor. İlişki aramaya devam ediyorlar ancak cinsel davranışlarında daha me-

(8) Erkeklerin üniversiteden sonra muhtemel partnerlerinde farklı özellikler aramaları Blumer'ın (1986) sosyal objelerin değişen anlamları fikrini örneklemektedir. Pek çok erkek üniversitedeyken kadınları "cinsel obje" olarak görür. Üniversiteden sonra ise, erkekler daha ciddi ilişkilerin peşine düştüklerinden kadınları potansiyel evlilik partnerleri olarak görmeye başlarlar.

safeli oluyorlar. Görünüşte mezuniyet sonrası dönemde erkeklerin ve kadınların niyetlerinin birbirlerine paralel olduğunu söylemek mümkün. Görüşmelerde her iki cins de üniversite yıllarındakinin aksine (ciddi) ilişkiler yaşamak istediklerini söyledi ancak hâlâ "durulmak" için önlerine koydukları takvimler birbirinden farklı. Erkekler flört etme yoluyla "aradıkları kadını" bulmaya zaman harcayabilirken genellikle erkeklerden daha erken evlenmek isteyen kadınlar arzu ettikleri kadar çabuk ciddi ve sonu evliliğe giden bir ilişki bulamıyor. Konuştuğum bazı kadınlar için umdukları kadar erken evlenemeyeceklerinin farkına varmak anlaşılan o ki bir hayal kırıklığı oluyordu. Faith Üniversitesi mezunu, 25 yaşındaki Elizabeth bu konuya dair şunları söyledi:

> *Elizabeth:* Şu anda çocuklarım olsun istiyorum ama sonra kendime "belli ki olmayacak" diyorum. Birkaç yıla kadar çocuklarım olur belki ama ben daha erken bir yaşta çocuk sahibi olmak isterdim. Şimdilerde "ama olmuyor" diyorum. Şimdi bile biriyle tanışsam ve bir buçuk sene flört etsek, sonra bir sene nişanlı kalsak sonrasında da evlensek ve çocuk olana kadar bir yıl daha geçse otuz yaşına gelmiş olacağım zaten. Hemen çocuk sahibi olmak istesem de bunun istediğim kadar çabuk olmayacağını anladım. O yüzden de "bu harika, planlarım uçup gitti" diyorum. Sanırım B planına geçmek gerekecek [Güler].

Faith Üniversitesi mezunu, 23 yaşındaki Lucille de şunları söylüyor:

> *Lucille*: Arkadaş grubum resmen erkek arkadaş çılgını. Hepsi erkek arkadaşı olsun istiyor. Sarhoş oldukları zaman gözlerinden yaş geliyor, bu konuyla ilgili çok duygusallaşabiliyorlar.
>
> *KB:* Erkekler için mi?
>
> *Lucille:* Evet.
>
> *KB:* Onları ağlatan şeyler neler?

Lucille: Sarhoş olduklarında çok duygusallaşıyorlar. "Erkek arkadaşım yok ve erkek arkadaş istiyorum. Ben neden kimseyi bulamıyorum?" [ağlama sesi] gibi şeyler söylüyorlar.

Faith Üniversitesi mezunlarından 25 yaşındaki Claudia ise ortak bir zorluğu şöyle tarif ediyor:

KB: Üniversite sonrası sosyal hayattan ve var olan flört fırsatlarından memnun olduğunu söyleyebilir misin?

Claudia: Sosyal açıdan iyi. Arkadaşlarımdan memnunum. Çok iyi insanlar ve her zaman güzel vakit geçiriyoruz. Ama flört için aynı şeyi söyleyemeyeceğim. Ortalıkta gerçekten öyle çok insan yok. Mesela iki tane yakın arkadaşım var, ikisi de inanılmaz yakışıklı erkekler, çok akıllı ve eğlenceliler ama ikisi de eşcinsel. [Güler] Ne yazık ki birçoğu da halihazırda evli. Tabii bu bir sıkıntı. Ben çevrede elle tutulur, iyi, olgun hatta kibar çok erkek görmüyorum. Birçoğu ya benmerkezci ya da "oyuncu" diyeceğimiz tarzdan. Flört edebildikleri kadar çok kızla flört etmek istiyorlar. "Evlenmeden önce yani şimdi böyle takılmam gerek" kafasındalar. Bana kalırsa çoğu böyle. Diğerleri ise yeterince duygusal değil, onların akıllarında içinde işin, flörtün olduğu bir takım listeler var sanki ve onlara uyuyor gibiler. Gerçekten doğru dürüst çok çocukla tanışmadım. Doğru dürüst olanlar da genelde ya gey ya da evliler. Yani bir yerde aradığım gibi birilerin olduğunu biliyorum ama sanırım nerede bulabileceğimi bilmiyorum. Ama bir yerlerde birilerinin olduğunu varsayıyorum.

Kadınlar için, birini bulmak sorunun sadece bir kısmı. Üniversitedeki kadın öğrenciler gibi, mezun kadınlar da geçici/rastgele ilişkileri bağlılık içeren ilişkilere dönüştürmek ve bir erkek arkadaş edindiklerinde ona tutunmak istiyor. Dolayısıyla da erkekler ve kadınlar arasında ilişkilerden ne istediklerine dair mücadele üniversiteden sonra da devam ediyor.

TAKILMA ÇAĞI

Üniversitedeki takılma pratiğinin mezunlar üzerindeki etkisi hemen geçmiyor. Öncelikle, mezunlar en iyi bildikleri takılma senaryosundan çıkıp aşina olmadıkları flört dönemine giriyor. Ancak koşullar elverdikçe özlemini çektikleri takılma sahnesine geri dönüyorlar. Takılma kültürüne dair sahip oldukları ortak deneyim zaman zaman (örneğin yazları sahil kasabalarında) aralarında takılmaların yeniden ortaya çıkmasına yol açıyor. Üniversite sonrasında insanların hem flört hem de takılma senaryolarını kullanmaları, özellikle de iki tarafın "aynı fikirde/beklentide" olmadığı zamanlarda bazı karışıklıklara yol açabiliyor. Örneğin, taraflardan biri (takılma senaryosunu takiben) cinsel olarak ileri gitmek isterken diğer taraf bunu bunu bir randevu olarak düşünebiliyor (ve buna bağlı olarak daha muhafazakâr davranabiliyor). Randevuya çıkmak isteyen kızlar karşısında hâlâ takılma peşinde olan erkeklerin olduğu diğer durumlarda ise (Elizabeth'in örneğinde olduğu gibi) can sıkıcı/sinir bozucu durumlar yaşanabiliyor.

İkinci olarak sosyal hayatın odak noktası (üniversitede de olduğu gibi) arkadaş grupları olmayı sürdürüyor. Mezuniyetin ardından kişiler flört etmeye başlasalar da çoğunlukla arkadaş gruplarıyla zaman geçiriyorlar ve alkol merkezli bir sosyal yaşamın içinde yer alıyorlar. Her ne kadar flört, romantik ve cinsel ilişkiler yaşamak için takılmanın yerini almış olsa da sosyal hayatın merkezinde değil. Kampüste partiler ve takılma iç içe geçmişken üniversite sonrası hayatta flört kültürü insanların hayatının her yanına sinmiş halde değil. Bekârlar sahnesinde en aktif olanlar bile her hafta illa ki de biriyle çıkmıyorlar.

Flörtün çok sık olmaması ilişki arayan ancak bulmakta zorlanan bazı erkek ve kadınlar için bir sorun teşkil ediyor. Birçoğu bar ortamından birilerini bulmak istemiyor. Aslında bu da internet flörtü (*online dating*), hızlı flört (birbirini tanımayan çok sayıda insanın bir araya gelerek tanıştığı bir çöpçatanlık aktivitesi (*speed dating*) ve diğer partner/eş bulma yolları gibi çeşitli partner/eş bulma çabalarının gitgide artan popülerliğini açıklamaya yardımcı olabilir.[9] Match.com

(9) Mezunlara internetteki flört sitelerinin kullanımına dair direk sorular sormadım ancak birkaç kişi kendilerinin ya da arkadaşlarının bu siteleri kullandıklarını belirtti.

gibi web sitelerindeki profillere üstünkörü bakmak bile erkeklerin ve kadınların bu kaynakları kullanma nedenlerinin daha geleneksel yolların ve yöntemlerin onlar için işlemiyor olduğunu gosteriyor.

Bu yüzden takılma için sadece gençlerin üniversitede geçirdikleri anlamsız bir safha olduğunu söyleyemeyiz. Daha ziyade takılma çağında belirli bir yaşta (örneğin üniversitede) olan kadın ve erkeklerin cinsel ve romantik hayatları sürekli olarak o dönemde müdahil oldukları takılma deneyimleri tarafında şekilleniyor.

VIII
TAKILMA VE ÇIKMA
Bir karşılaştırma

Hiç Olmadığımız Şekilde: Amerikan Aileleri ve Bir Nostalji Tuzağı adlı kitabında tarihçi Stephanie Coontzi, geçmişteki aile yapısı hakkındaki mitleri çürüterek "geleneksel aile değerlerinin" yok olmasının yasını tutanlara meydan okuyor.[1] Coontz, pek çok insanın anımsadığı ideal aile imajının geçmiş bir zamanı tasvir eden ve bu ailelerin o dönemde yaşadığı gerçeklikleri yanlış resmeden zırva televizyon programlarına (*The Waltons* [1930'lar], *Leave it to Beaver* [1950'ler] gibi) benzediğini söylüyor. Dolayısıyla kitapta geçmişe dair duygusal fikirler gözden geçiriliyor ve revizyonist bir tarih süzgecinden geçirilerek sunuluyor. Benzer şekilde, takılma kültürünü eleştirenler de flört dönemine toz pembe gözlüklerle bakarak o dönemin şaşaalı günlerinden sonra bozulduğuna ve gittikçe yok olduğuna inandıkları flört geleneklerine odaklanmaktadır.[2] Bu da akıllara şu soruyu getiriyor: Flörtten takılmaya geçiş ne kadar belirgin ve kayda değer? *Çıkma, Eş Bulma ve Evlilik* adlı eserinde sosyolog Martin Whyte, "evlilik öncesi ilişkilere dair süreklilik ve değişim konusunun Amerika'daki toplumsal değişim çalışmalarında 'kör bir nokta' olduğunu" ifade ediyor.[3] Bu noktayı göz önünde bulundurarak geleneksel flört senaryosu ile çağdaş takılma senaryosunun benzerlik ve farklılıklarını ele alalım.

---

(1) Coontz 1992.

(2) Örneğin, bkz. Glenn ve Marquardt (2001).

(3) Detroit'teki kadınlara dair kantitatif çalışmasında, Whyte (1990), yirminci yüzyıl boyunca flörtteki değişim ve süreklilikleri incelemesine rağmen, günümüzdeki üniversite kampüslerindeki takılma olgusundan bahsetmemiştir.

SEKS

Flörtten (randevuya çıkmak) takılmaya geçişte dikkat çeken en belirgin değişim cinsel davranışla ilgili. Bunu söylemekle birlikte flört dönemindeki erkekler ve kadınların, günümüzün takılma kültürü içinde hareket eden erkeklere ve kadınlara kıyasla cinsel yakınlaşmalarla daha az ilgili olduğunu varsaymak hata olur. Hatta kimi durumlarda erkeğin kadına çıkma teklif etmesi, kadının kendini cinsel olarak ne derece "açacağını" anlamak için kullanılan üstü kapalı bir teşebbüstü.[4] Dolayısıyla da bir randevunun öncelikli amaçlarından biri takılmada olduğu gibi cinsel bir şeylerin olmasıydı. Ancak takılma ve flört dönemindeki erkeklerle kadınların cinsel amaçlarına ulaşmaktaki zamanlamaları birbirinden farklı. Geleneksel flörtte cinsel yakınlaşma ancak iki kişi randevulara çıktıktan sonra gerçekleşirken takılmada önce cinsel yakınlaşma olup onu bazı durumlarda "birlikte vakit geçirme" veya "birlikte dışarıya çıkma" alıyor. State Üniversitesi son sınıf öğrencisi Marie ilk takılmadan sonra tipik olarak neler yaşandığını şöyle anlatıyor: "İlk başta takılan çoğu (kız) bir sürü zorluk yaşar. Pek çok erkek 'seni arayacağım' der ama aramaz. Sizi aramaları için sizi dışarıda görmeleri ve sizinle birkaç kez daha takılmaları gerekebilir."

Görüştüğüm üniversiteli kadınların bazıları da cinsel olarak yakınlaşmadan evvel "o kişiyi tanımayı" tercih ettiklerini söyledi. Takılma senaryosu ilk takılmadan önce söz konusu olan kişiyi tanımayı engellemiyor ancak bunu gerektirmiyor da. Flört senaryosu ise kişilerin cinsel bir şeyler yaşamadan önce en azından biraz olsun birbirlerini tanımalarını gerektiriyordu.

"Cinsel temasın" içeriği de takılma dönemine geçişle birlikte değişmiştir. Flört döneminde çoğu üniversiteli öğrenci cinsel deneyimlemelerinin "öpüşme" ya da "birbirini okşama" ile sınırlandırıyordu.[5] Bu dönemde oral seks birçok kimse için cinsel senaryonun parçası değildi.[6] Bugünün takılma kültüründe ise cinsel olasılıklar çok daha geniş. Görüştüğüm üniversite öğrencilerine göre, takılma "sadece öpüş-

(4) Skipper ve Nass 1966.
(5) Bailey 1988.
(6) Gagnon ve Simon 1987.

me", "birbirini okşama", "oral seks" veya "seks" (penetrasyon içeren) anlamına gelebiliyor.[7] Oysa flört döneminde "sonuna kadar gitmek" (cinsel ilişkiye girmek) duyulmamış bir şey olmasa da, norm haline gelmemişti. O dönemde pek çok kadının evlilik öncesi cinsel ilişkiye girdiğine dair kanıtlar mevcutsa da bu kadınlar bu ilişkileri daha ziyade evlenecekleri erkekle yaşamışlardır.[8] Takılma döneminde ise cinsel ilişki sadece özel ve evlilik yolunda ilerleyen ilişkilere mahsus değil. Takılma senaryosu, en sıradan ve geçici takılma ilişkilerinde bile, cinsel birleşmenin içinde olduğu bir dizi cinsel davranışı içerebiliyor.[9] İşte bu da bu flört senaryosunun izin verdiklerinden ötesine geçişi temsil eden bir nokta olarak karşımıza çıkıyor.

KURALLAR

Flört döneminde kurallar açıktı; gençler, özellikle de kadınlar, evlenmeden önce cinsel birliktelik yaşamamalıydı.[10] Dini önderler bu standardın Amerikan toplumunda yayılmasında önemli rol oynadılar. Cinsel devrimden itibaren ise Amerikalılar cinsel yakınlaşmayı erteleyen dinsel gerekçeleri reddetmiş ve evlilik öncesi cinsel ilişkiye yaklaşım biçimleri daha yumuşak ve esnek hale gelmiştir.[11] Örneğin, bugün çoğu insan evlilik öncesi cinsel ilişkiyi sadece sürekliliği olan özel ilişkiler bağlamında onaylamaktadır.[12] Görüştüğüm erkek ve kadınların büyük çoğunluğu dini inançlarının takılma kültürüne katılmalarının üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını belirtmişlerdir. Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi Adrienne, kendisini inançlı bir Katolik ola-

(7) Bu bulgu daha önceki araştırmacıların bulgularıyla tutarlıdır (bkz. Glenn ve Marquardt 2001; Paul, McManus ve Hayes 2000; Williams 1998).

(8) Whyte 1990. Ayrıca bkz. Kinsey 1953.

(9) Aslında, Paul, McManus ve Hayes (2000) üniversite öğrencilerinin yüzde 30,4'ünün cinsel birleşmeyle sonuçlanan en az bir takılma ilişkisi yaşadığını bulmuşlardır. Bu bulgu, takılmanın Paul, McManus ve Hayes tarafından bir yabancıyla ya da çok az tanıdığın biriyle yaşanan bir cinsel yakınlaşmaya (benim örneklemimdeki görüşmecilerin "rastgele" takılmalar olarak ifade ettikleri yakınlaşmalar) denk geldiği düşünüldüğünde ise özellikle ilginçtir.

(10) Rubin 1990.

(11) Carpenter 2005.

(12) Reiss 1997; Harding ve Jencks 2003.

rak tanımlamış ancak dini inançları onu takılmaktan ve erkek arkadaşıyla evlilik öncesi cinsel birliktelik yaşamaktan alıkoymamış.

> *KB:* Sence Faith Üniversitesi'nin Katolik bir okul olması okuldaki kadın-erkek ilişkilerini etkiliyor mu?
>
> *Adrienne:* Pek sayılmaz. Sanmıyorum yani. Tabii ulu orta kondom da dağıtmıyorlar. Doğum kontrolüyle ilgili bir ihtiyacınız olduğunda mesela bunu buradaki sağlık görevlilerine söyleyebileceğinizi pek sanmıyorum. Zaten bu yüzden okuldaki insanlar sağlık merkezine gitmekten hoşlanmıyor. Burada cinsel ilişkiye girmek için evliliği bekleyen insanlar da var. Yılda bir iki defa duvarlarda "evlenene kadar bekleyin" gibi yazılar yazan posterler de görebilirsiniz. Ama diğer okullarda da böyle şeyler oluyor. Dediğim gibi tuvaletlerde falan kondom ya da benzeri şeyler yok. Ama bence kızlar ve erkekler takılıyorlar. Katolik bir okulda olmaları da bir şeyi değiştirmiyor. Bence dindar olup yine de birileriyle takılabilirsiniz. Ben de dindar bir insanım ama evlenmeden önce cinsel ilişki yaşadım. Bunun illa de yanlış bir şey olduğunu düşünmüyorum. Bence birçok insan da benim gibi düşünüyor.

Üniversite kampüslerinde cinsel davranış senaryosundaki değişim kültürümüzde git gide yükselen evlilik öncesi cinsel ilişki trendinin de bir parçası.[13] Amerika'daki erkeklerle kadınların cinsel davranışları üzerine yaptıkları kapsamlı çalışmada Laumann ve arkadaşları, ortalama (*medyan*) ilk cinsel ilişki yaşının yirminci yüzyıl boyunca, özellikle de beyaz kadınlar arasında, düştüğünü ortaya koymuştur. Son doğum kohortu üzerinde yapılan bir araştırma ise beyaz erkek ve kadınlar için ortalama yaşın 17'ye düştüğünü göstermiştir.[14] Bu değişim ilk evli-

(13) Laumann ve diğerleri 1994.

(14) 1933 ve 1942 yılları arasında doğanlar ilk cinsel ilişkilerini yaklaşık 18 yaşında yaşamışlarken, onlardan 20, 30 yıl sonra doğanlar için bu yaş altı ay aşağıya inmiştir (Laumann ve diğerleri 1994).

lik yaşının artmasıyla da birleşince insanların evlilik öncesinde edindikleri cinsel partnerlerin sayısı da artmıştır.[15] Değişen zaman ve koşullar toplumun evlilik öncesi cinsel ilişkiye dair standartlarını da değiştirmiştir. Flört çağında "evliliği beklemek" cinsel birleşmeyi görece kısa bir süre için ertelemek anlamına geliyordu. Takılma döneminde ise erkeklerin ve kadınların bekâr yetişkinler olarak geçirdikleri zaman da arttığından cinsel ilişkiyi ertelemek de iyiden iyiye uyulması güç bir standart haline gelmiştir. Dolayısıyla takılma döneminde toplumun, erkeklerin ve kadınların evliliği beklemelerini şart koşmadığını ve dini kuralların bu hususta pek takip edilmediği söylenebilir.[16]

Günümüzün cinsel davranış ideali her ne kadar cinsel ilişkinin yalnızca bağlılık içeren ilişkiler içinde yaşanması da olsa üniversite kampüslerinde birçok öğrenci bu ideale ulaşamadıkları ya da erkeklerin durumunda olduğu gibi bu ideali arzu etmedikleri için ilişki dışında da kalan diğer durumlarda da birlikte oluyorlar. Takılma senaryosuyla birlikte artan cinsel olasılıklar üniversitelilere de çeşitli opsiyonlar sunmuş oluyor. Randevularında cinsel ilişkiye girmemeleri beklenen flört dönemi gençlerine göre takılma dönemindekilerin önlerinde cinsel ilişkiyi serbestçe yaşama ya da özel bir ilişki içine girinceye kadar erteleme seçenekleri var. Ancak artan tercih imkânı beraberinde bir normsuzluk (ve buna bağlı bir kafa karışıklığı) da getirmiş oluyor.

Belirli standartların olmaması seksin ne zaman uygun olduğuna karar vermeye çalışan öğrencilerde bir kafa karışıklığına yol açıyor. Pek çok öğrenci cinsel ilişkinin tümüyle kişisel bir tercih olduğunu düşünüyor. Buradaki sorun ise öğrencilerin "kişisel" tercihlerini çokça "başkalarının" cinsel olarak ne yaptığının da etkilemesi. Ne yazık ki, öğrencilerin bu konuya dair algıları genellikle yanlış. Örneğin, öğrenciler diğer öğrencilerin takılma ortamlarında cinsel olarak aktif olduklarını düşündüklerinde onlardan geri kalmak istemiyorlar. Bu, bekâretin, en azından kadınlar için, nasıl "korunması gereken bir hazineden" (flört döneminde) "çözülmesi gereken bir soruna" (takılma

(15) Laumann ve diğerleri 1994.

(16 Farklı dini mezheplerin (örneğin Katolik ve "ana akım" Protestanlar veya muhafazakâr ya da radikal Hristiyanlar) evlilik öncesi sekse dair tutumları nasıl etkilediğine dair bir tartışma için bkz. Hollander (1997).

döneminde) dönüştüğünü de açıklamaya yardım ediyor.[17] Esasında okulda "bakir/e olarak bilinmemek için" bekâretten "kurtulmak" gerektiğini söyleyen öğrenciler bile var.[18]

KB: Bakir/e olan kimseyi tanıyor musun?

Larry: Çok az.

KB: Peki bu insanlar tarafından nasıl algılanıyor? Tanıdığın bakir(e)ler kadın mı, erkek mi?

Larry: İkisi de var ama bu konu pek konuşulmuyor. İnsanların bakir/e olduklarını kendim öğrendim yani kimse gelip size bakir/e olduğunu söylemez. "Henüz yapmamış oldukları" için bundan utanırlar.

KB: Erkekler mi bundan utanıyor yoksa kızlar da utanıyorlar mı?

Larry: Her ikisi de utanıyor.

KB: Peki, sırf bu sebeple insanlarla dalga geçilir mi?

Larry: Tabii, ki. Bazen insanlar, "Hâlâ yapmadın, daha neyi bekliyorsun?" diyorlar. Daha önce böyle şeylere tanık oldum. [Faith Üniversitesi son sınıf öğrencisi]

Rebecca: Sırf seks yapmış olmak için seks yapan bir sürü insan tanıyorum. Yani o kız için bunun çok bir şey ifade etmesi gerekmiyor, tek istediği bekâretten kurtulmak, o kadar [Gülüyor]. Ancak bence bekâretinizi kaybetmek özel olması gereken bir şey. [2. sınıf, State Üniversitesi]

Takılma çağında belirli standartların olmaması bazı sıkıntılı davranışların ortaya çıkmasına da neden olmuştur. "Her yol uyar" fikrine kendini kaptırmış öğrenciler için üniversitedeki sosyal hayat çokça aşırı alkol tüketimini ve istismar içeren cinsel karşılaşmaları içerecek hâle gelebilir. 2006 yılında bir spor takımının üç oyuncusuna yönelik tecavüz suçlamaları nedeniyle medyanın ilgisi Duke Üniversitesi'ne

(17) Rubin 1990, 46.

(18) Kaç insanın bekâreti bir damga olarak algıladığına dair bkz. Carpenter (2005).

yönelmişti. Bu skandal, kamuoyunun dikkatini çeşitli sebeplerle çekmiş olsa da takılma kültürünün aşırılıklarına dair pek çok üniversite kampüste karşılaşılan sorunların da altını çizmiştir. Adli soruşturmanın sonucuna bakılmaksızın, bu takımın üyelerinin aşırı alkol tükettikleri ve iki dansçı tutarak cinselliğin baskın olduğu bir ortam yarattıkları ortadadır. Kısa süre içinde aşırı alkol tüketimi, öğrenci dernek/ev hayatları ve tecavüz üzerinde çalışan birçok araştırmacıyı da endişelendiren bir davranış şeklidir.[19]

Öğrenciler normal cinsel davranışları akranlarına göre tanımlıyor. Kampüste belli gruplarla takılan ve üniversite deneyimlerini *Animal House/Hayvan Evi* filmindeki karakterler gibi tanımlayan öğrenciler, arkadaşlarının davranışlarını tipik bir üniversite öğrencisinin davranışlarından ayırt etmekte zorlanabiliyorlar. Seksin ne zaman, nerede, kiminle uygun olacağını belirleyen net kurallar olmadığından bazı öğrenciler uçarı ve müstehcen davranışlar sergileyebilir ve böyle davranmanın sakıncası olmadığını düşünebilirler.

PEKİ AŞK BU İŞİN NERESİNDE?

Takılma çağında, evlilik öncesi seksi yasaklayan kuralın ortadan kalkmasının yanı sıra flört senaryosunun işin duygusal kısmını kapsayan diğer gelenekleri yeni dönemde bocaladı. Flört döneminde erkekler ve kadınlar partnerleriyle ilgili fikir sahibi olabiliyorlardı. Karşı cinsle bir araya gelinen birçok ortamın yanı sıra randevunun kendisi iki tarafın birbirini tanımasına yarayacak ayrı bir zaman dilimini ifade ediyordu. Flört senaryosu erkeklerin ve kadınların birlikte "kaliteli zaman" geçirmesini bir nevi mecburi kılarken takılma bunu yapmıyor. Yani takılma iki kişinin birbirini (cinsel olarak tanımak dışında) tanımasını mutlak biçimde engellemezken bunu gerekli ya da mecburi de kılmıyor. Faith Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi Liz okulun ilk haftalarında tanıştığı bir çocukla takılmaya başlamış. Aylarca takılıp, cinsel ilişki yaşamalarına rağmen aralarındaki şey hiçbir zaman romantik bir ilişkiye dönüşmemiş. Liz'in partnerinin ilgisi azaldıkça ve ilişkinin cinsel tarafı da bozulunca Liz ortada bir ilişki kurmak için hiçbir temelin kalmadığını fark etmiş.

(19) Bkz. Martin ve Hummer 1989; Boswell ve Spade 1996; Sanday 1992.

KB: İnsanların birbirleriyle tanışıp bir araya gelmesine dair ideal bir senaryo çizecek olsan, ne çizerdin?

Liz: Sanırım partide ya da başka bir yerde birini görüp sonra onunla hoş bir sohbete dalmak, ortak şeylerimiz olduğunu keşfetmek, vb. Sonra belki benim telefon numaramı alır, konuşuruz ya da kampüste görüşürüz. Sonraki hafta sonu birlikte vakit geçiririz ve işlerin nasıl gittiğine bakarız. Ben bir şeylere hemen atlamayı sevmiyorum çünkü bana bunların çoğu kötü bitiyor gibi geliyor.

KB: Sence neden böyle oluyor?

Liz: Çünkü [biriyle hemen takıldığınızda] arkadaş olma ya da birbirinizi tanıma fırsatınız olmamış oluyor. Bu yılın başında bana olan şey de buydu, bir şeylere çok hızlı girmiştik. Daha yeni yeni gerçekten arkadaş olmaya başlıyoruz. Önceden de arkadaştık ama aramızdakiler daha fizikseldi, şimdi bundan biraz geri çekildik. Eskisi kadar sık takılmıyoruz, tabii bu üzücü bir durum. Böyle olmasına izin verdiğim için kendimi kötü hissediyorum. Biriyle tanışıp hızlıca bir şeyler yaşamak ve yeterince...

KB: Arkadaş olmak için yeterli zaman olmayınca mı?

Liz: Evet, evet. Mesela onunla aramız bozulmaya başladığında "Peki şimdi ne olmuş oldu, bana ne kaldı?" dedim.

Takılma senaryosundaki erkek ve kadınlar herhangi bir ilişki yaşamak için çok daha fazla çaba sarf etmek zorundalarmış gibi görünüyor. Dolayısıyla eğer amaç ilişki yaşamak ise, flört senaryosu karşımıza kesinlikle daha iyi bir senaryo olarak çıkıyor. Bu husus görüştüğüm pek çok yeni mezun tarafından defalarca vurgulandı. Görüştüğüm erkek ve kadınlar üniversiteden sonra kız/erkek arkadaş bulmaya odaklandıklarını ve bunun için de takılma olayını bırakıp geleneksel flörte yönelmişler.

Flört çağında randevular aracılığıyla birisini tanımak aynı zamanda kişilerin partnerlerine karşı hislerinin olup olmadığını anlamalarının bir yoluydu. Büyük olasılıkla, çift flört etmeye devam ettiğinde

hisler daha güçlü hale gelirse cinsel yakınlık da artıyordu. Bu sebeple flört çağında cinsel yakınlığın duygusal yakınlıkla ilişkili olduğuna dair beklenti de yaygındı. Başka bir ifadeyle, iki insan birbirine "yakınlaştıkça" cinsel olarak da daha fazla yakınlaşıyorlardı.[20] Aslında flört sürecinin her bir aşaması için uygun olduğu düşünülen cinsel yakınlık dereceleri vardı.[21] İdeal olan, genç erkek ve kadınların ilk başta cinsel yakınlaşmalarını öpüşmeyle sınırlandırmalarıydı.[22] Devam eden bir flörtte ise öpüşme ve ön sevişme (birbirini okşama, vs.) flört deneyiminin ayırt edici etapları olarak görülüyordu.[23] Cinsel birleşmenin evliliğe saklanması gerektiği düşünülse de evliliğin ufukta gözüktüğü zamanlarda da gerçekleştiği biliniyor.[24] Bu kurallara her zaman uyulmasa da flört senaryosunun her aşaması için hangi davranışların uygun olduğuna dair bir his vardı ve aşk ya da güçlü bir romantik bağ her zaman hikâyenin bir parçasıydı.

Takılma döneminde ise cinsel yakınlık ilişki durumunu simgeleyen bir şey değil. Bu dönemde de birbirini izleyen davranışlar var –takılmak, görüşmeye başlamak ve birlikte dışarıya çıkmak gibi– ama hangi cinsel davranışın hangi etaba denk geldiğini kestirmek güç. "Birlikte dışarı çıkan" çiftlerin arasında cinsel ilişkinin yaşanması beklense de, diğer bağlamlara dair cinsel olarak neyin yaşanacağı oldukça belirsiz.[25] Görüştüğüm öğrencilerin de cinsel yakınlığın hangi seviyesinin uygun olduğuna dair cevapları belirsizdi. Kimileri kişinin (en azından cinsel birleşme için) "uygun olduğunu düşünene kadar" ya da "birine güvenene kadar" beklemesi gerektiğini belirttiler. İlginç olan

(20) Bailey 1988; Whyte 1990. Ayrıca bkz. Thornton (1990).

(21) Flört ilişkilerindeki aşamalara dair bir tartışma için bkz. King ve Christensen (1983).

(22) Kadınlara ilk randevuda öpüşmekten kaçınmaları öğütleniyordu (Duvall 1958).

(23) Bailey 1988.

(24) Goffman 1977.

(25) Cinsel birleşmenin özel ilişkilerde yaşanmasına dair beklenti olmasına rağmen, bazı araştırmalar üniversiteli çiftlerin dikkate değer bir kısmının cinsel birleşme yaşamadıklarını göstermektedir. Özellikle Glenn ve Marquardt (2001) görüştükleri üniversiteli kadınların yüzde 24'ünün, erkek arkadaşları olmasına rağmen, hiç cinsel birliktelik yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

ise ne erkeklerin ne de kadınların aşkı seks için bir önkoşul olarak görmemeleriydi.

Toparlamak gerekirse, takılma döneminde cinsel yakınlık derecesinin genellikle ilişkideki bağlılık seviyesiyle ilgili olmadığı söylenebilir. Hatta üniversite öğrencilerinin çoğu, özellikle de kadınlar, karşılarındaki kişiden hoşlanmazlarsa ya da aralarında bir ilişki ihtimali görmezlerse cinsel olarak "daha ileriye gidebileceklerini" ifade ettiler. Bu, takılma partnerleri arasında romantik hislerin olmadığı anlamına gelmemekle birlikte takılma senaryosunun duygusal bir bağı gerektirmediğini gösteriyor.

ARKADAŞ GRUBU

Üniversitede cinsel partnerler arasında duygusal bağlılığın öneminin azalması öğrenciler arasında arkadaş gruplarının öneminin artmasından da kaynaklanıyor olabilir. Flört döneminden takılma dönemine geçişte çift olarak sosyalleşmeden grup odaklı sosyalleşmeye geçilmiştir.[26] Flört senaryosu, çiftin birlikte dışarı çıkmasını ve erkeğin ve kadının belirlenmiş toplumsal rolleri oynamasını gerektiriyordu. O dönemde yazılmış tavsiye kitaplarına göre, erkeklerin ve kadınların zıt ancak "birbirini tamamlayıcı" rolleri oynamaları bekleniyordu.[27] Erkeklerin randevuyu başlatmaları ve akşam boyunca yapılacak aktivitelere "öncülük etmeleri" ve masrafları karşılamaları bekleniyordu.[28] Diğer yandan kadınlar ise erkeklerin onlara çıkma teklifi yapmalarını beklemeli ve akşamın planını yine erkeklere bırakmalıydılar. Flört senaryosu erkekler ve kadınların bu rolleri değiştirmelerine pek olanak vermiyordu. Takılma döneminde ise üniversiteliler arkadaş gruplarıyla çıkmaya odaklanmış durumdalar. Gecenin sonunda takılanlar ortamdan çiftler olarak ayrılıyorlar ancak gece boyunca süren sosyalleşme ağırlık olarak sınıf arkadaşlarıyla birlikte büyük gruplar halinde gerçekleşiyordu.

---

(26) Horowitz 1987; Moffatt 1989; Strouse 1987.

(27) Duvall 1958.

(28) Erkeklerin randevuya çıktıklarında masrafları karşılama yükümlülüklerinin olması, kısmen genç heteroseksüeller arasında flörtün hakim senaryo olmaya başladığı 1920'lerde kadın ve erkeklerin birbirlerine kıyasla ekonomik durumlarına dayandırılabilir.

Grup sosyalleşmesine geçiş hiç kimsenin sosyal ortamdan dışlanmadığı anlamına da geliyor. Flört çağında bekârlar arasında bu sosyalleşme biçimine katılanlar da olsa hafta sonları genellikle "randevu geceleri" olarak ayrılmıştı. Bu dönemde sosyalleşmenin çokça çiftler halinde yapıldığını söyleyebiliriz. Takılma senaryosu ise takılmanın mümkün olduğu ortamlarda birinin sosyalleşmek için illa ki biriyle takılmasını gerektirmiyor. Herhangi bir gece, partilere ya da barlara giden öğrencilerin sayısı takılan öğrencilerin sayısından daha fazla. Aslında, görüştüğüm ve özel ilişkiler içindeki kadın ve erkeklerin de büyük çoğunluğu kampüs partilerine ya da barlara –en azından bazen– arkadaşlarıyla gidiyorlardı. Dolayısıyla flört senaryosu pek çok öğrenciyi arkadaşları birileriyle "çıkarken" evde oturmak zorunda bırakırken takılma sahnesi, en azından teorik olarak, herkesin partiye katılabileceği bir ilişkilenme biçimini destekliyor.[29] Takılma pratiğinde de (flört döneminde olduğu gibi) diğerlerinden daha fazla rağbet gören erkek ve kadınlar olduğu kesin. Ancak aradaki fark, arzu edilirlik ölçeğinde diğerleri kadar prim yapmayanların sosyal ortamların tamamen dışında kalmamaları.[30]

Grup halinde sosyalleşme üniversiteden sonra da merkezi bir yerde duruyor. Mezunlar flört senaryosuna geçiş yapsalar da çift olarak

---

(29) Bazı üniversite öğrencilerinin kampüs partilerinde ya da çevredeki barlarda diğerlerinden daha iyi karşılandıklarına dair şüphe yok. Bölüm 4'ten hatırlayacağınız gibi, azınlık öğrencileri ve gey ve lezbiyen öğrenciler kampüsteki alkol merkezli takılmalara çok daha fazla katılıyorlar.

(30) Waller (1937) Penn Devlet Üniversitesi'nde flört senaryosuna dair yürüttüğü klasikleşmiş çalışmasında dernek evi erkek üyelerinin flört sahnesine egemen oldukları, birinci sınıfta olan erkek öğrenciler ise genellikle bu sahnenin dışında bırakıldıklarını söylemiştir. Dışarıda bırakılma, birinci sınıftaki erkeklere yönetim tarafından değil, üniversitedeki cinsiyet oranından (her kadın başına altı erkek) hoşnut olmayan ve işin başından bazı erkeklerin katılımlarını engelleyerek onları "rekabetin" dışında bırakmak isteyen üst sınıf erkekler tarafından gerçekleştiriliyordu. Cinsiyet oranları, kadınlar, en azından Penn State'tekiler, için olumlu da olsa, onları flört etmekten alıkoyan başka meseleler vardı. Örneğin, güzellik standartlarını karşılamayan bir kadın, kendisinden daha çekici arkadaşlarının teklifler aldıklarını ve sosyalleştiklerini görürken, kendini "telefonun çalmasını beklerken" bulabiliyordu.

sosyalleşme flört çağında olduğu kadar sosyal hayatın merkezinde değil. Görüştüğüm erkek ve kadınlar partilerde ve barlarda çokça arkadaşlarıyla görüştüklerini, vakit geçirdiklerini, flörtün ise bu sosyalleşmenin doğal bir sonucu olarak ortaya çıktığını söylediler.

ETKİ ALTINDA

Üniversitelerde parti yapmak (bir grup aktivitesi olarak) öğrencilerin hayatında git gide merkezi bir yer alırken yaşanan cinselliklerin üzerindeki alkol etkisi arttı. Flört çağında içki içmek bir randevunun odağında değildi.[31] Günümüzde üniversite öğrencilerinin fazla miktarda alkol tükettiği ise kanıtlanmış durumda.[32] Faith Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi Liz'in de aralarında bulunduğu pek çok öğrenci, alkol ve takılmanın kol kola gittiğini ve takılmanın genellikle bir parti gecesinin ardından yaşandığını söylediler.

> *KB:* Bir kişi birinden hoşlandığı zaman aralarında bir şeyler nasıl gelişiyor? Yani A noktasından B noktasına nasıl geçiliyor?
>
> *Liz:* Alkol muhtemelen önemli bir etken. Yani eğer bir şey olacaksa şayet bir partide başlar ve oradan ilerler.

Kampüsteki takılma ve alkol kültürü o kadar iç içe ki parti ve bar hayatının dışında kalmayı seçen öğrenciler kendilerini takılma sahnesinin de dışında bırakmış oluyorlar. Takılma, muhtemel cinsel ve duygusal partner bulmanın birincil yolu olduğundan bu kültürde yer almayanlar ilişki kurmakta zorlanıyorlar.

> *KB:* Peki insanlar bu durumda ne yapıyorlar? Eğer takılma alkol aldığınız zaman oluyorsa ve siz içmiyorsanız işler (ilişki açısından) nasıl oluyor? Zorlandığınız oluyor mu?
>
> *Kim:* Üniversitede daha zor olduğunu düşünüyorum çünkü herkesin yaptığı şey bu, yani en azından benim

(31) Waller 1937; Bailey 1988.
(32) Bkz. Wechsler 2003.

deneyimim böyle. Derslerde ve kulüplerde de insanlarla tanışmak mümkün ama ilişkilerin çoğu partilerde falan başlıyor. Belki de işin bu kısmını kaçırıyorumdur. [2. sınıf, Faith Üniversitesi]

Takılma ve alkol merkezli sosyalleşme arasındaki bağ dikkate değer. Araştırmacılar alkol tüketiminin cinsel ilişkiye karar verme ve rastgele cinsel ilişki yaşama gibi riskli cinsel davranışlarda bulunma ile yakından ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.[33] Görüştüğüm çok sayıda üniversite öğrencisi zaman zaman alkolün, özellikle de takılma mevzusuna gelince normal zamanda yapmayacakları "şeyleri yaptırdığının" farkındaydı.[34] Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Brian şöyle dedi: "Takılırken genellikle her iki taraf da alkol almış oluyor. Bilirsiniz işte, 'bunu yapıyoruz çünkü ikimiz de sarhoşuz ve azmış durumdayız' kafası."

Alkol tüketimi takılmayı kolaylaştırsa da ikisi arasındaki ilişki tersine de çevrilebilir; yani belki de takılma senaryosu alkolü gerektiriyordur.[35] Diğer bir deyişle, alkol takılma sürecini kolaylaştırmaya yarayan sosyal kayganlaştırıcı görevini üstlenmiş halde diyebiliriz. Takılma, partide ya da barda geçen bir akşamın ardından gelmesi istenen bir şey olsa da çoğu zaman kimin kiminle takılacağı belli olmuyor. Flört çağında ise o akşam kimin kiminle randevuda olduğu herkes için açıktı. Eğer cinsel bir adım atılacaksa da kişi, çoğunlukla erkek, hedefinin kim olduğunu biliyordu: o akşam randevuya çıktığı kişi. Görüldüğü gibi, takılma sahnesi birçok belirsizlikle dolu. Öğrenciler muhtemelen bir takılma partnerine karşı ilgilerini göstermek için dahi konuşma içermeyen işaretler kullanmak zorunda ancak bu da kişilerde ciddi bir yanlış anlaşılma korkusu yaratıyor. Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Robert, bu durumu şöyle ifade ediyor:

(33) Cooper 2002; Dermen, Cooper ve Agocha 1998.

(34) Alkolün üniversite kültürü üzerindeki etkileri için bkz. Peralta (2001).

(35) Alkolün toplumdaki bireyler üzerindeki etkilerinin kültürden kültüre nasıl değiştiğine dair bir tartışma için bkz. MacAndrew ve Edgerton (1969). İlginç şekilde, alkol tüketen ancak bunu cinsel eyleme bağlamayan bazı kültürler de mevcut.

> Ayıkken takılma olasılığının çok düşük olduğunu söyleyebilirim. İnsanlar içkiyle birlikte gevşiyorlar ki ben buna sıvı cesareti diyorum. Çoğu erkek güzel kızlarla konuşmaya çekiniyor ancak içtikten sonra kendilerinde gidip kızla konuşma cesaretini buluyorlar. Kız da alkol tüketimi açısından erkekle aynı noktadaysa birbirine karşı çekim hisseden iki kişi takılıyorlar.

Alkol tüketimi, katılımcılar için bu zor sistemi daha bir idare edilebilir kılıyor. Eğer bir kişi başka birine ilgi gösterir ve istediği karşılığı alamazsa, "sarhoştum, ne yaptığımı bilmiyordum" diyerek "reddedildim" demekten kurtulmuş olur. Bu, ertesi gün pişman olunan takılmalar için de geçerli.[36] Kısacası, takılma senaryosunun tuhaflığının ve belirsizliğinin, katılımcılarını flörtün izin vermediği biçimde, alkol kullanmaya ittiği söylenebilir. Gerçekten de görüştüğüm mezunlar, üniversite sonrası çıkma senaryosuna "uygun olmadığı" için, randevulara çıkmaya başladıklarından beri alkolü oldukça azalttıklarını ifade ettiler.

GİZLİLİK

Alkol tüketimi, kadın-erkek ilişkilerini daha gizli saklı kılması açısından takılma sistemiyle başa çıkmaya çalışan öğrencilerin kullandığı bir strateji. Flört çağında söz konusu bir randevunun her kısmı ortalıkta yaşanıyordu. Bir erkeğin bir kadını herhangi bir yerde, herhangi bir zamanda davet etmesi (örneğin, öğleden sonra bir markette) toplumsal açıdan kabul edilebilir bir olaydı ve davet açık ve sözlü olarak yapılırdı. Erkek, kadına onunla çıkmak isteyip istemediğini sormak ve "hayır" yanıtını almayı göze almak zorundaydı. Kadın eğer bu daveti kabul ederse de, erkek kadını nereye götüreceğine, oraya nasıl gideceklerine, vb. dair kafa yormak durumundaydı. Randevu esnasında restoran ya da sinema gibi kamusal alanlara gidilirdi. Yerin tam olarak neresi olduğuna bakılmaksızın söz konusu kadın ve erkek o akşam birbirlerinin partnerleriydi ve etraftakiler de bunu fark ederdi. Dola-

(36) Üniversiteli kadınlar arasında alkol ve cinsel davranışın bağlantısına dair daha fazla bilgi için bkz. Williams (1998).

yısıyla, flörtün kamusal yapısının erkeğin randevunun gerçekleşmesi için sarf ettiği "çaba" ile birleşmesi flört partnerlerinin aralarındaki bağlantıyı/ilişkiyi reddetmelerini engelliyordu.

Takılma dönemi, daha mahrem ve anlık ilişkilere izin veriyor. Örneğin, öğrencilerine kendi kişisel profillerini oluşturabildikleri ve başkalarıyla sohbet edebildikleri MySpace ve Facebook gibi sitelerin ortaya çıkışı gençlerin birbirleriyle iletişime geçiş biçimlerini köklü biçimde değiştirdi. Herkes bu profillere kolayca erişebilse de (dolayısıyla buralardaki bilgiler gizli olmasa da) internet, karşı cinsle iletişime geçmeyi daha anonim ve gizemli bir hale getirmiştir. Günümüzde üniversite öğrencileri yalnız başlarına yurt odalarında ya da evlerinde otururak diğerleriyle "sosyalleşebiliyorlar". Cep telefonları gibi diğer teknolojik gelişmeler de, evde oturup taliplerinden gelecek bir telefonu bekleme olayını da mazide bırakmıştır. Üniversiteliler "vakit geçirmek amacıyla" son dakikada birbirlerini arayabildikleri ya da birbirlerine "mesaj atabildikleri" için de günler öncesinden planlar yapmaya günümüzde gerek kalmamıştır.

Ayrıca, flörtte olanın aksine takılma, alkol alan iki kişi arasındaki sözsüz ipuçları yoluyla genelde gecenin sonunda başlar. Taraflardan biri partnerinden (görünüşünden ya da başka bir sebepten) hoşnut olmazsa aralarında hiçbir şey olmamış gibi davranabilir. Görüştüğüm çok sayıda erkek, kimle takıldığını söylerken alay edilmek korkusuyla dikkatli davrandığını ifade etmiştir.[37] Bunun yanı sıra kadınlar ve erkekler, alkolü sık sık daha sonra çekici bulmadıkları biriyle takılmalarına bir mazeret olarak gösteriyorlar.[38] Bu yüzden flörtün kamusal doğasının insanların bir araya gelme biçimlerini daha az anonim kıldığını söyleyebiliriz. Yani flört sisteminde randevuya çıkılan, o akşam "koluna girilen" kişiyle aralarında hiçbir şey yaşanmamış gibi yapmak pek mümkün değildir.

---

(37) State Üniversitesi'nden birkaç erkek öğrenci, eğer arkadaşlarının "şişman" olduğunu düşündükleri bir kadınla takılırlarsa onlara "aç gözlü davrandıklarını" söyleyerek ertesi sabah karşılaşabilecekleri sataşma ve alayları bertaraf edebileceklerini söyledi. Ancak görüşmeler esnasında bu terimin anlamını sorduğumda pek çoğu ne olduğunu bilmediğini söyledi.

(38) Ayrıca bkz. Williams 1998.

Romantizmin dışarıdan işaretleri de flört senaryosuna eşlik etmektedir. Kur yapan birinin partnerine çiçek ya da şeker vermesi gibi geleneksel semboller üniversitedeki romantik ilişkilerin ilk safhalarının parçası değildir. Takılma döneminde bu tarz jestler, halihazırda çift olan kadınlar ve erkekler arasında, sevgililer günü gibi, özel zamanlarda yapılıyor. Dolayısıyla takılma senaryosunda yer alanlar, flört döneminde romantik/cinsel partnerler arasındaki duygusal yakınlığın kamusal birer göstergesi kabul edilen geleneksel kur yapma tuzaklarını kullanmıyorlar.

PARA, STATÜ VE DEĞER

Çiçek ya da şeker verme gibi jestler, takılma döneminde paranın statü sembolü olarak önemini yitirmesiyle geçmişte kalmıştır. Flört döneminde çift birlikte dışarı çıkıyordu ve genellikle de o akşam yapılan harcamaları erkek karşılıyordu. Bu sadece erkeklerin flört etmek için paraya ihtiyaçları olduğunu anlamına gelmiyordu, aynı zamanda da kadın ve erkeklerin karşısındaki kişinin neye "değer" olduğuna dair düşünmelerini beraberinde getiriyordu.[39] Kadın, erkeğin değerini/servetini arabası, soyadı, birlikte nasıl yerlere gittikleri, randevularda neler yaptıkları, ne kadar hesap ödeyebildiği ya da neyi "ısmarlamaya" niyetli olduğuyla anlardı.[40] Erkek ise kadının "değerini" (neye değeceğini) onun masraflı bir randevuya layık olup olmadığını tayin edecek "varlıkları" üzerinden belirlerdi.[41] Çoğu durumda kadının değeri, içsel ya da kişisel niteliklerinden ziyade ne derece popüler olduğuna ya da peşinden koşulan biri olup olmadığı üzerinden saptanırdı.[42] Aslına bakılırsa flört söylemi içinde kadınlar daha ziyade "mülk" olarak muamele görürlerdi.[43] Bu dönemde kadınlar ile arabalar arasında yapılan karşılaştırmalar bu hususu göstermek açısında kayda değerdir. Sosyal tarihçi Beth Bailey'e göre: "Kadınlar ve arabalar denklemi yüzyıl ortası Amerikan kültüründe oldukça yaygındı. İkisi de mülktü ve pahalıydı; kadınların ve arabaların farklı modelleri vardı ve her ikisi de performanslarına göre değerlendirilebilirdi. Erkeğin

(39) Bailey 1988.
(40) Waller 1937.
(41) Bailey 1988.
(42) Waller 1937.
(43) Bailey 1988.

yanında taşıdığı kadın, tıpkı kullandığı araba gibi, onun zevkini ve servetini gözler önüne sererdi.[44]

Takılma, çiftin beraber dışarı çıkmasını içermediğinden direkt olarak para harcamayı da gerektirmez. Yapılan masraflar katılınan sosyal aktivitelerle ilişkili de olsa flört döneminde olduğunun aksine, takılmalarda erkeğin randevuda para harcaması gibi bir durum olmaz. Konuştuğum üniversitelilere göre, günümüzde kadın ve erkekler girişi ücretli partiler gibi aktivitelere gitmek için "masraflarını kendileri karşılıyorlar". Dolayısıyla, kadınlar, flört çağındaki gibi neye/ne kadar harcamaya "değdiklerine" göre değerlendirilmiyorlar. Buna paralel şekilde, erkekler de cüzdanlarının doluluğuna (ya da ailelerinin banka hesaplarına) göre yargılanmıyorlar. Masrafların, takılma senaryosunun denkleminden çıkmasıyla birlikte, daha az para odaklı bir ortam ortaya çıkmış oluyor. State Üniversitesi mezunu 28 yaşındaki Jake, para ve statü açısından üniversite boyunca ve sonrasındaki farklılıkları şöyle anlatıyor:

> *KB:* Öğrenci derneklerine üye kızların yine bu kulüplere üye erkeklerle birlikte olmak istediklerini söylemiştin. Sence bunu sebebi ne olabilir?
>
> *Jake:* Yani bu hep böyle. Kızlar futbol oynayan erkekleri, sporcuları, atletleri istiyor. Bu hep böyle olmuş, böyle de olacak.
>
> *KB:* Yani statü sahibi kişileri istiyorlar ve belirli kişilerin statüsü var, öyle mi?
>
> *Jake:* Kesinlikle. Eğer onlardan biri değilseniz direk dışarıda kalırsınız. Aslında gerçek dünyadaki gibi, yani kızların istediği şeyler sizde yoksa seninle işleri olmaz.
>
> *KB:* Anladım. Pek bunlar sende var mı?
>
> *Jake:* [Güler] Bende var mı? Şu anda var. Ama üniversitedeyken yoktu.
>
> *KB:* Üniversitedeyken sporcu ya da dernek üyesi değil miydin? Şimdi neyin var?
>
> *Jake:* Aslında olan şu, herkes de aynı şeyi söylüyor ve ben de böyle düşünüyorum; işe başladıktan sonra para

(44) Bailey 1988, 70.

kazanmaya başlıyorsunuz, giyinmeyi öğreniyorsunuz, daha iyi arkadaşlar edinip daha güzel bir araba alıyorsunuz ve işleri yoluna sokmaya başlıyorsunuz. Kim olduğunuzu anlıyorsunuz, üniversitedeyken buna dair bir fikriniz olmuyor... İşte olan bu, işiniz oluyor, biraz da deneyim kazanıyorsunuz.

KB: Yani senin şu anda araban, kıyafetlerin, işin var ya kadınların aradıkları şeyler bunlar mı? Seni diğer erkeklerden daha iyi durumda yapan ne?

Jake: Üniversitede A alan ya da finans bölümünde okuyan zeki erkekler için ödül, mezun olduktan, yani para kazanmaya başladıktan sonra geliyor. Üniversitedeyken paranın bir önemi yok aslında, herkes eşit şartlarda. Herkes annesinden ve babasında gelen destekle yaşıyor dolayısıyla da para bir mesele değil. Tabii ki birinin diğerinden zengin olması ona avantaj sağlıyor ancak kızların gerçek dünyaya çıkıp, biyolojik saatlerinin de ilerleyip ve yaşlarının 25'e gelmesine kadar değil. O zaman roller değişiyor; erkek daha olgun olurken kızlar paniklemeye başlıyor.

YETİŞKİNLİĞİ ERTELEMEK

Öğrenciler ve mezunlar arasındaki farklara dair gözleminde Jake, üniversitelilerin ebeveynlerine bağımlı olduklarını söyledi. Çoğu üniversite öğrencisinin üniversiteye başladığında reşit olduğunu (yetişkinliğin başlangıcını belirleyen geleneksel bir işaret) düşünürsek akla şu soru geliyor: Günümüz üniversite öğrencileri kendilerini yetişkin olarak görüyorlar mı? Flört döneminde çoğu kişi evliliği yetişkinliğe geçişteki en önemli faktör olarak görürdü. 1950'lerin flört döneminde ortalama ilk evlilik yaşının kadınlar için 20, erkekler için 22 olması, üniversite öğrencilerinin hem toplum hem de kendileri tarafından üniversitedeyken yetişkin olarak görülmelerine neden oluyordu.[45] Son yıllarda, erkekler ve kadınlar evliliği ve çeşitli diğer rolleri (ebe-

(45) U.S. Bureau of the Census, Current Population Reports (ABD Nüfus Bürosu, Güncel Nüfus Raporları), 1998.

veynlik ve ev sahibi olma gibi) erteliyorlar ve üniversite öğrencileri kendilerini çoğunlukla yetişkin olarak görmüyorlar.[46]

Bugün takılma döneminde öğrenciler üniversite yıllarını üniversite sonrası kariyerlerine başlamadan önce son bir kez "gününü gün etme" fırsatı olarak görüyorlar. Görüştüğüm erkek ve kadınlar üniversiteyi eğlenilecek bir zaman dilimi olarak tanımlarken, mezuniyetin "gerçek hayatın" ve yetişkin sorumluluklarının başladığı bir eşik olduğunu belirttiler. Bu bakış açısı, öğrencileri üniversite yıllarında ilişkilere ve sekse karşı tutum ve davranışlarını büyük ölçüde etkileyerek onlara bir şeyleri tecrübe etme ve "gönüllerince yaşama" özgürlüğünü sunuyor.

CİNSİYETLER ARASI MÜCADELE

Takılma ve flört senaryoları arasındaki farklılıklara rağmen göz önünde bulundurulması gereken benzerlikler de var. Takılmaya geçişle değişmeyen bir şey, erkeklerin flört döneminde de olduğu gibi, hâlâ gücün çoğunu ellerinde bulundurmaları. Ziyaret sisteminden flört sistemine geçildiğinde güç de kadınlardan erkeklere geçmişti.[47] Ziyaret etme döneminde genç kadınların ve annelerinin erkekleri eve davet etme güçleri vardı. Eğer erkek kadınla ilgileniyorsa bu daveti beklemek zorundaydı. Ancak ne zaman ki flört egemen sistem haline geldi, işte o zaman yalnızca erkekler bir randevuya ön ayak olabilmeye başladı.[48] Hesabı erkek ödediğinden neyi karşılayabileceğine karar verme ve o akşam için kendisine katılması için kadını davet etme gücü de erkeğin elindeydi. Bu da sık sık kadınları erkeklerden davet almak için telefon beklemek zorunda bıraktı.[49]

---

(46) "Ortaya çıkmakta olan yetişkinlik" ve yetişkinliğe geçişte hangi etmenlerin daha önemli olduğuna dair bir tartışma için bkz. Arnett (2004). Özellikle üniversite öğrencileri arasında yetişkinliğe geçiş üzerine bir tartışma için bkz. Arnett (1994).

(47) Bailey 1988

(48) Bailey 1988.

(49) Günümüzdeki bekâr kadınların bir yandan "bir kadın bir erkeğe onun peşinden koşmadan sahip olmalıdır diyen kültürel inanışa" bağlı kalıp, diğer yandan telefonu erkeklerle ilişkilerinde "kontrol uygulamak ve güç göstermek" için kullandıklarına dair bir tartışma için bkz. Sarch (1993, 128).

Takılma senaryosuyla birlikte bir şeyler başlatma gücü bir cinsiyetin elinde değil; hem erkekler hem de kadınlar takılmaya dair ilgilerini gösterebiliyorlar. Yani bir şeyleri başlatma açısından takılma çağındaki kadınlar flört çağındakilere göre daha fazla güce sahipler. Ancak, takılma çağında bir şeyleri başlatma gücü değil, istediklerini eninde sonunda alabilme becerisi, erkeklerin sürmekte olan egemenliğinin bir göstergesi haline gelmiş durumda.[50] Görüştüğüm pek çok kadın tek gecelik takılmadan "biraz daha fazlasını" istediklerini dile getirdiler. Kadınların karşı oldukları, takılmanın kendisi değil, sık sık bir ilişkiye ya da ilişki benzeri bir şeye dönüşmemesi. Ayrıca kadınlara göre takılmanın "görüşme" ya da "birlikte dışarı çıkmaya" dönüşmesine karar verme gücünü elinde bulunduranlar da hep erkekler;[51] dolayısıyla kadınlar takılma senaryosu aracığıyla istediklerini almak konusunda zorluk yaşıyorlar. Erkekler için ise durum böyle değil. Görüştüğüm pek çok erkek, eğer isterlerse bir ilişki olabileceğini ama bunun yerine bağlayıcı olmayan takılmayı tercih ettiklerini belirtti.

KB: Sürekli bir ilişki istemiyor muydun?

Tony: Hayır, istemiyordum.

KB: Niçin?

Tony: Çünkü o zaman tamamen farklı bir dünyaya giriyorsunuz ve bir sürü sorun çıkıyor. [Güler]

KB: Peki ilişkiler neden karma karışık ve sorunlu? Sen neden başka ilişkilenme şeklini tercih ediyorsun?

Tony: Beni yanlış anlamayın, ilişki yaşamak güzel de olabilir, ben de eskiden bir ilişkide olmayı seviyordum ama şu anda istediğim bu değil ve bence çoğu insanın istediği de bu değil çünkü yakında mezun oluyoruz. Neden mezun olmaya bir dönemin kalmışken bir kızlar birlikte olacaksın ki? Şimdilerde zamanımın çoğu-

(50) Neredeyse tüm sosyoloji ders kitapları gücü/iktidarı kişinin kendi isteğini diğerlerine dayatma yetisi olarak tanımlar (örneğin, bkz. Andersen 2003).

(51) Bu, Glenn ve Marquardt'ın (2001) aynı partnerle art arda takılmaların bir ilişkiye evrilip evrilmeyeceğini anlamak için kadınların üzerinde olan "konuşmayı" başlatma yükü bulgusuyla da tutarlı. Kadınlar sorar, erkekler karar verir.

nu arkadaşlarımla geçiriyorum ve bundan muhtemelen evlenmeyeceğim bir kız için vazgeçmek istemiyorum. En yakın arkadaşlarımla son aylarım, neden bu zamanı üniversite sonrasında çok görmeyeceğim biriyle harcayayım ki?

KB: Daha önce evlilikten bahsettin. Sen kendini belli bir yaşta evlenmiş olarak hayal ediyor musun? Ya da bu konuda hiç düşünüyor musun?

Tony: Elbette. Muhtemelen yirmili yaşların sonunda. [Son sınıf, State Üniversitesi]

Tony üniversitede bir süre kişiyle "çıkmıştı" ama bu ilişkileri ciddi ve özel bir noktaya gelmeden bitirmişti. Görüştüğüm pek çok erkek de Tony gibi aktif olarak takılıyordu ancak bunu yaparken bir ilişki bulmak gibi bir amaçları yoktu. Takılma yoluyla kendilerini herhangi bir bağlılığın altına sokmadan tatmin edici cinsel deneyimler yaşayabiliyorlardı. Flört döneminde ise erkek, birlikte olduğu kadın onunla cinsel olarak yakınlaşmaya istekli olana kadar o kadınla vakit geçirmeliydi. Üstelik, erkek, cinsel ilişki yaşamayı ümit etmek için önce kadına evlenme teklif etmek zorundaydı.[52] Bugünün takılma kültüründe ise durum artık böyle değil. Takılma ve flört senaryolarındaki bu farklılığa rağmen aralarındaki ortak nokta erkeklerin her iki dönemde de gücün büyük kısmını ellerinde bulundurmaları. Flört döneminde çıkma teklif eden taraf erkek olduğu için güç onlardaydı ve kadınlar daha pasif bir konumdalardı. Takılma döneminde ise hem erkekler hem kadınlar takılma eylemini başlatabilseler de ilişkinin derecesini belirleyen yine erkekler.

Waller's'ın Penn State Üniversitesi'nde 1930'larda yaptığı çalışmasında da gösterildiği gibi, günümüzde de ilişkiler "en az ilgi prensibi" üzerinden işliyor.[53] Buna göre, ilişkiyi sürdürmek konusunda daha az niyeti olan taraf elinde gücün çoğunu bulunduruyor. Flört döneminde bu taraf, kadın ya da erkek olabiliyordu. Üniversitelerin takılma ortamında ise, çoğunlukla bir ilişki sürdürmeye niyeti az olan erkekler.

(52) Goffman 1977.
(53) Waller 1937.

Görüştüğüm üniversiteli erkekler aralarından seçilecek pek çok kadın varken tek bir kadına bağlanmaya gerek olmadığını ifade etti. Görüştüğüm çoğu üniversiteli kadın ise, takılma partnerlerinin erkek arkadaşlarına dönüşmesi konusunda hevesliydi. State Üniversitesi 3. sınıf öğrencisi Violet kendi deneyimlerinden şu örneği veriyor:

KB: Hiç senin bir takılmanın daha fazla bir şeye evrilmesini isteyip de karşı tarafın istemediği bir durum başından geçti mi?

Violet: Evet. Bir arkadaşım vardı ve bir gece onunla takıldık. Ben aramızdakiler arkadaşlıktan öteye geçsin istedim ama o istemedi.

KB: Peki senin daha fazla istediğini o nereden biliyordu? Ya da sen onun istemediğini nasıl anladın?

Violet: Takıldıktan sonra onu aradım. O da "Selam, ne haber?" dedi. Ben de, "Birlikte dışarı çıkmak istersen, beni ara," dedim. O da, "Tamam," dedi. Ama bir daha beni hiç aramadı. Arada sırada karşılaştığımızda sadece "Selam!" der geçerdi. Dolayısıyla hiçbir şey olmadı ve o tek defayla kaldı.

Faith Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi Liz de benzer bir olay anlatıyor:

KB: Takıldığın çocukla aranızın neden bozulduğunu bilmediğini söylemiştin ama sana sanki bir tarafın bunda daha çok etkisi varmış gibi geliyor mu? Yani daha çok sen mi yoksa o mu işlerin bu şekilde gitmesine yol açtı?

Liz: Daha ziyade o. O dönemde insanlar aralarında bizden "beraberler" diye söz etmeye başlamıştı ve bu onu resmen çıldırttı. O, böyle anılmak istemiyordu. Onun aklındaki düşünce şuydu: "Buraya daha yeni geldim ve kız arkadaş istemiyorum, hakkımda 'tek bir kişiyle takılıyor' diye konuşulsun da istemiyorum." Anlatabiliyor muyum? O insanların "Liz burada, peki (erkek arkadaşı) John nerede?" diye düşünmelerini istemiyordu.

Hem üniversitede hem de sonrasında kadınlar, evlilik geleceği olan ilişkileri sürdürme konusunda erkeklere göre hep daha öndeler. Kadınların "biyolojik saatlerinin her gün işlediği" erkeklerinse "onca zamanları olduğuna" dair düşünce kimin gücü elinde tuttuğunu derinden etkiliyor. Dolayısıyla takılma döneminin güç dinamiği üniversiteden sonra da devam ediyor. Görüştüğüm pek çok kadın, ilgilendiği erkeğin kendisine bağlanmasını sağlamak konusunda karşılaştığı zorluktan söz etti.

KB: Birlikte olduğunuzu nasıl anladın? Açık açık söyledin mi?

Raquel: Ben en başından beri ona erkek arkadaşım diyordum. O çok yakışıklı ve bir süre pek çok kızla görünüyordu ama zamanla diğer kızlar kayboldu ve sadece ben kaldım. Ancak yine de Ağustos ayında birlikte akşam yemeği yediğimiz ve onun bir tanıdığına rastladığımız güne kadar benden kız arkadaşı olarak söz etmedi. O akşam beni o arkadaşına tanıştırırken, "Kız arkadaşım Raquel," dedi. Bunu söylediğini ilke kez duydu ve tabii içimden, "Şükürler olsun," dedim. Başlarda onunla uğraşmak çok zordu, kız arkadaşı olsun istemiyordu. Bu ilişki için çaba harcayan bendim yani, hatta bir ara ne yapacağımı bilmez bir durumdaydım. Sadece iki haftada bir görüşüyorduk, beni o sıklıkta arıyordu yani.

KB: Yani sen başından beri aranızdaki ilişki ilerlesin istiyordun ve o hazır olana kadar bekledin, öyle mi?

Raquel: Evet.

KB: Başlarda işlerin zor olduğunu ve bu ilişki için çok çaba sarf ettiğini söyledin. Peki onun seni daha sık aramasını ummaktan ve beklemekten başka ne gibi şeyler yaptın?

Raquel: Kafamı çalıştırdım. Benim onun kız arkadaşı olduğumu düşünmesini sağlamak istedim. Kendimi biraz arka planda tuttum ve onu bunaltmamak gibi şeyler yaptım. Örneğin, dilimi tutup onun kafasını şişirmemek

için çok çabaladım. Ona zaman verdim ve karar vermesine müsaade ettim. Sürekli peşinden koşup, sorular sormak istemedim. Sadece gerçekte olduğum gibi tatlı, iyi bir insan gibi davrandım. Onun istediği kişi olduğumu göstermek için uğraş verdim. İşe de yaradı. Ben onunla benim güzel bir ilişkimiz olacağını biliyordum ve bu süreçte çok ısrarcı olmamaya çalıştım. "Karar vermeni kolaylaştıracak neler yapabilirim?" diyordum. O da, "Ne yapıyorsan onu yapmaya devam et çünkü senin yaptığın her şey harika," diyordu. [24 yaşında State Üniversitesi mezunu]

Görüştüğüm kadınların birçoğunun Raquel'inkine benzer hikâyeleri vardı ve cinsel olarak ya da başka şekillerde ilgilendikleri erkeklerle özel bir ilişki yaşamak istiyorlardı. Her iki taraf aynı fikirde olmadığında ya kadınlar mutlu sona ulaşmak için "dayanıyorlar" ya da yeni bir partner arayışına girip "yollarına devam ediyorlardı." Kadınlar aynı zamanda genel hâl ve gidişatından memnun olmadıkları bir ilişkiyi sonlandırmakta da zorlanıyordu. Üniversite öğrencileri için bu durum bazen "seks telefonları" veya aynı kişiyle tekrarlayan takılma ilişkileri aracılığı şeklinde ilerliyordu ve kadınlar söz konusu erkeklerin er geç bağlılık içeren bir ilişkiyi kabul edeceklerini umuyorlardı. Ancak ne yazık ki bu kadınlar genellikle hayal kırıklığına uğruyordu. Bu zorluk erkek arkadaş ve sonrasında hayatlarını birleştirecekleri bir eş arayan mezun kadınlar içinse artıyordu. Birçok kadın ilişkide olmayı istediği erkeğin bu konuda tereddütlü olduğunu ifade etti. Çoğu mezun kadın bu sorunun "bir dargın bir barışık" ilişkilere yol açtığını ve bağlılık üzerindeki çekişmenin sürdüğünü söyledi.

Shana: Henüz bağlanmaya hazır değil. Bu şekilde devam etmek istiyor ama ben artık buna dayanamıyorum, bu durum canımı çok acıtıyor.

KB: Başka kızlar mı var?

Shana: Evet.

KB: Yani seninle olmak istiyor ama bunun sizin başkalarıyla da görüşebileceğiniz bir ilişki mi olmasını istiyor?

Shana: Evet, mesela bazen "Konuşmalıyız," diyor, ben de "Oh sonunda!" diyorum. Bizim konuşmalarımız meşhurdur bu arada. Sonra bana diyor ki, "Bilmeni istiyorum ki ben şu anda kendimi bir ilişkiye adamaya hazır değilim, seninle bir gelecek görebiliyorum ama şu anda değil." Yani şu anki planında bir ilişki yaşamak yok. Onun önceliği kariyerinde ilerlemek ve hayatını düzene koymak. Çok analitik ve mantıklı bir insan ve ilişkiler konusunda da öyle olabileceğini düşünüyor. Ben de ona, "Hayır, bu işler böyle olmaz," diyorum.

KB: Sana bunları söylediğinde sen ona ne dedin?

Shana: Sadece, bunun sonunda ya hayallerimin gerçek olacağını ya da sabreder ve beklersem ama sonunda birlikte olamazsak hayatımın yıkımını yaşayacakmışım gibi hissediyorum, dedim. Kendime bunu göze alıp almayacağımı soruyordum. 35 yaşında ve hâlâ bekâr bir kadın olarak onun kendine gelmesini mi bekleyeceğim? [24 yaşında, Faith Üniversitesi mezunu]

Carol: Daha önce de birileriyle iki ay falan çıkmıştı ve sonra bitiyordu bu ilişkiler. İlişkinin ciddileşmesine izin vermiyordu yani flört etmek istiyordu ama birine bağlanmak istemiyordu. İlişkimiz şimdi ikimizin de başkalarıyla randevulara çıkmayacağı ciddiyete geldi ve ne zaman işlerin fazla ilerlediğini ya da ona çok bağlandığımı düşünse, "Ben buna hazır değilim," diyor. Sanırım korkuyor ve bana her defasında, "Senden ayrılıyorum çünkü eğer işler daha da ilerlerse bunu sana yapamam," diyor. Son ayrılığımızda neyi yanlış yaptığımı anladım, aslına bakılırsa onu biraz zorluyorum ve korkutuyorum. Ama bu da biraz onun yüzünden, beni güvensiz hissettiriyor.

KB: Bana onun korkmasına yol açmış olabilecek ya da senin ona çok bağımlı olduğunu gösterecek bir örnek verebilir misin?

Carol: Ufak tefek şeylerdi. Aslında sorunun benim ona bağımlı olmam falan değil, onun ilişki yaşamaya hazır olmaması. Eskiden onu arayıp bir konuyla ilgili tavsiyesini istediğimde, "Niye beni arıyor ki?" diye düşünüyordu. Şu anda ise bana cevap veriyor. Bence sorun onun dediği gibi bağımlı olmam değildi. O benim bazı konularda ona danışmama yani çiftlerin yaptıkları şeyleri yapmaya hazır değildi. Ama hazır olmalıydık. 9 ay boyunca çıkmıştık ve bu ciddi bir flörttü. Başkalarını görmüyorduk, her hafta sonu hatta bazen hafta içi de görüşüyorduk, her gün konuşuyorduk. O benim erkek arkadaşımdı. Bu da işte ne istediğimiz konusunda aynı noktada olmadığımız meselelerden biriydi. [24 yaşında, Faith Üniversitesi mezunu]

Waller'ın "en az ilgi prensibi" (üzerinden 60 yıl geçmesine rağmen) genç bekârlar arasında gücün kimde olacağını büyük ölçüde belirliyor. İlişkilere dair pek çok kadının yaşadığı güçlükler düşünüldüğünde *He's Just Not That Into You* (Sana O Kadar da Meraklı Değil) gibi kitapların neden çok sattığı anlaşılıyor.[54]

ÇİZGİYİ TUTTURMAK

Erkeklerin daha fazla güce sahip olmaları kadınların hem flört hem de takılma dönemlerinde cinsel olarak sömürülmelerine yol açmıştır. Waller'ın flört çağına dair çalışmasına göre, sömürü, bir tarafın halihazırdaki bir ilişkiyi sürdürmeye diğerinden daha istekli olduğu durumlarda istekli tarafın karşı tarafın isteklerine boyun eğmesi biçiminde oluyordu. Flört döneminde kadınlar erkekleri "servet avcılığı", erkekler de kadınları cinsel tatminler ve heyecanlar için sömürebiliyorlardı.[55] Buna bağlı olarak da, kadının erkeğe karşı daha güçlü hisler beslediği ve onunla beraber olmaya devam etmek istediği durumlarda kadın erkeğe cinsel olarak daha çok iltimas geçebiliyordu.

(54) Behrendt ve Tuccillo 2004.
(55) Waller 1937.

Takılma döneminde de cinsel sömürü kadınlar için bir sorun olmaya devam ediyor. Takılma ilişkisinde erkek kadın için para harcamak zorunda olmadığından üniversiteli erkeklerin de paralarının yendiği gibi bir korkuya kapılmasına gerek yok.[56] Kadınlar ise kullanılma konusunda tedbirli davranmak zorundalar. Görüştüğüm pek çok üniversiteli erkek, kadınların bağlılık içeren ilişkileri daha çok istediklerinin farkındaydı ancak kadınları yalnızca takılma partneri olarak tutmayı da beceriyorlardı.

Sömürü sadece ilişki yaşayan kadınlar için değil, ilişki arayan kadınlar için de bir sorundu. Takılma dönemi boyunca "cinsel olarak ileri gitmekle" ün yapmış kadınlar, amaçları cinsel tatmin olan birçok erkek tarafından randevulara davet edilebiliyordu.[57] Belli kadınlar, sadece ait oldukları sosyal sınıf ya da meslekleri sebebiyle, cinsellik yaşamaya müsait olarak görüldüklerinden onlara birlikte dışarıya çıkma teklifi yapılıyordu.[58] Örneğin, hemşirelik öğrencileri, üniversiteli erkekler tarafından "iyi vakit geçirilecek" kadınlar olarak sınıflandırılmışlardı ve erkekler onlarla cinsel "bir şeyler elde etmek" için çıkmak istiyorlardı.[59] Flört dönemindekine benzer biçimde, takılma döneminde de çeşitli takılma partnerleri biriktirmek isteyen erkekler belirli kadınların peşine düşüyorlardı. Örneğin, pek çok öğrenci, temel olarak üniversite birinci sınıfta okuyan erkek öğrenciler, şayet bir partinin ev sahiplerinden birini tanımıyorlarsa partilere dahi girmekte zorlandıklarından, ancak partilerde birinci sınıftaki kız öğrencilere ücretsiz giriş izni verildiğinden söz ettiler. Bu uygulama, üst sınıf erkek öğrencilerin hedefi olan ve takılma sahnesinin yazılı kurallarından henüz pek de haberdar olmayan, saf ilk sınıf öğrencisi kızları bu erkeklerle takılma ihtimalini artırmaktadır.

Flört dönemindeki kadınlar gibi, takılma kültüründeki üniversiteli kadınlar da sömürülme ile dışarıda kalma/dışlanma arasındaki ince

(56) Örneklemimdeki erkeklerin hiçbiri, kadınların onları ekonomik olarak sömürmelerinden korkmamalarına rağmen, pek çoğu kadınların istemediği ciddi bir ilişki yaşamaya çalışarak "kendilerine yapışmasından" korkuyordu.

(57) Rubin 1990.

(58) Rubin 1990; Skipper ve Náss 1966.

(59) Skipper ve Nass 1966, 417.

çizgiyi tutturmak zorundalar. Senaryoda yer almayı seçenler yalnızca seks açısından kullanılmak değil aynı zamanda itibarları konusunda da riske alıyorlar. Günümüz üniversiteli kadınlarının "kaltak" olarak yaftalanmamak için uymaları gereken bir dizi norm var. Mesela eğer çok sık veya çok fazla partnerle takılırlarsa haklarında olumsuz düşünülebilir. Aslına bakılırsa kampüs ortamında kadınlar kışkırtıcı görünmemek için hareketlerine çok dikkat etmeliler yoksa "kolay" kadın olarak görülebilirler. State Üniversitesi son sınıf öğrencisi Kyle durumu şöyle özetledi: "Tek bir gece bir kızın tüm itibarını yerle bir edebilir."

Kadınlar için takılmadaki başka bir tuzak da cinsel olarak "fazla" ileriye gitmeleri. Görüşme yaptığım çoğu öğrenci cinsel yakınlaşmanın "ne kadar" ileriye gideceğini belirleyecek tarafın kadınlar olduğunu ifade etti. Faith Üniversitesi 1. sınıf öğrencisi Lee bu tutumu şöyle açıkladı: "Bence erkekler her daim cinsel hamle yapmaya çalıştıklarından buna uyup uymamak kıza kalıyor. Ama kızlar hayır demeye çekiniyor çünkü aptal durumuna düşmekten korkuyorlar... Ama bana kalırsa olay tamamen kıza bağlı."

Takılma kültüründe üniversiteli kadınların itibarları sadece kendi davranışlarına değil, kampüste kiminle anıldıklarına da bağlı. Örneğin çalıştığım kampüslerdeki belli kadın derneklerinin cinsel çağrışımları olan takma isimlerle anıldığını gördüm. Benzer biçimde, *Rolling Stone* dergisinde Duke Üniversitesi'yle ilgili yayınlanan bir makalede, isimsiz bir blogdan "Dernek Üyesi Bir Kızı Yatağa Atma Rehberi" başlıklı bir girdi alıntılanıyor. Bu girdide üyelerinin çekiciliklerine göre belirlenen "Çekirdek Dört" öğrenci derneği sıralanmış. Blog yazarı, "Kaltaklık için de bir sıralama yapardım ama genellikle bu dört dernek de aynı derece de kaltak olabiliyor," diyor ve "eğer biri bu kızları elden ele gezdiren şanslı erkek grubu arasında değilse" onun için bu en "ateşli" derneklere üye kadınlarla yatmanın zor olabileceğini söylüyor.[60] Bu görüş, kampüsteki pek çok öğrencinin görüşüyle karşılaştırıldığında uç gibi görünse de, üniversiteli kadınların adeta bir akvaryumda, başkalarınca izlenen ve yargılanan nesneler olarak var olduğunu göstermesi bakımında dikkate değer.

(60) Reitman 2006.

Flört döneminde de kadınların cinsel davranışları gözlem altındaydı.[61] Kadınların öpüşmesine ve biraz daha ileri gitmelerine müsaade edilirken kadınlardan her şartta bekâretlerini korumaları bekleniyordu. Tavsiye kitapları, kadınlara cinsel konularda nasıl davranmaları gerektiğine dair önerilerle doluydu.[62] Bu kitaplar kadınların randevulardaki cinsel yakınlaşmalarda "kapıyı tutan" rolünü oynaması gerektiğini söylüyordu.[63] 1958 yılında yayımlanan *Çıkma Sanatı* adlı kitap kadınları erkeklerin "cinsel ilişkiye giren" kızlar hakkında gerçekten ne düşündükleri konusunda uyarıyor. Eğer kız bir erkekle cinsel ilişkiye girerse, erkeğin kafasına şu soruya takılıyor: "Benimle yaptığına göre başkalarıyla yapmadığını nereden bileceğim?" Ayrıca kitapta erkeklerin bir uzun ilişkide "sürtük birine takılıp kalmak" istemedikleri noktasının altı çiziliyor.[64]

Flört ve takılma senaryoları belirli cinsel normlar açısından farklılıklar taşısalar da, ortak noktalarından bir tanesi her iki senaryoda da kadınların cinsel tutum ve davranışlarının erkeklerinkinden farklı biçimde irdelenmeye devam etmesi. Dolayısıyla flört döneminde hüküm süren çifte cinsel standart, takılma senaryosunun da bir parçası haline gelmiş durumda. Bu irdeleme, kadınlar açısından takılma dönemindeki seks ve ilişkileri yürütmeyi zorlaştırıyor. Kadınlar erkeklerle "romantik" bir şeyler yaşamak istiyor ancak bu yolda karşılarına çıkan zorluklar var. Zorluklardan bir tanesi, bir kadının ilişki bulmak için takılmasının gerekmesi. Ancak bu takılma, onun bir kız arkadaş olarak ciddiye alınmamasına, seks için sömürülmesine ve/veya kaltak olarak yaftalanmasına yol açabilir. Flört döneminde de kadınlar aynı ikilemle karşı karşıyaydı. Örneğin, hemşirelik öğrencileri "önüne gelenle yatan" tek tipleştirmesi sebebiyle kendilerini sık sık zor durumda buluyordu.

(61) Rubin 1990.

(62) Bkz. Duvall 1958.

(63) Toplumsal cinsiyet rolleri, cinsel yakınlık ve kültürel romans/aşk modeline dair bir tartışma için bkz. Holland ve Eisenhart (1990).

(64) Duvall 1958, 205.

Eğer ayak uydurmaz ve erkeklerin cinsel beklentilerini karşılamazsa muhtemelen dışlanacak ve bir daha başka randevuya çıkamayacaktır. Eğer ayak uydurursa da hemen adı çıkacak ve hem o anki partneri hem de onun arkadaşçalarının hedefi haline gelecektir. Yazarlar, kızların flört etmeye devam etmek için, bu ikilemi normalde davranmayacakları kadar özgür davranarak çözmeye çalıştıklarını tahmin ediyorlar.[65]

Bu ikileme rağmen, kadınlar takılmaya flörte dahil oldukları gibi dahil oluyor. Neden mi? Çünkü herhangi bir dönemde hakim olan herhangi bir senaryo, erkeklerle beraber olmak ve akranlarıyla ortak bir sosyal hayatın parçası olmak içi tek ya da en azından en olası yol olarak görülüyor.

SONUÇ

Sonuç olarak flört döneminden bu yana çok şeyin değiştiğini söylemek mümkün. Bu değişikliklerin bir bölümü gelişme olarak düşünülebilecekken diğerleri olumsuz olarak tanımlanabilir. Takılmadan flörte geçişte incelenmeye değer en ilginç noktalardan bir tanesi takılmanın kadınlar üzerindeki etkileri. Takılmanın ortaya çıkışı cinsel devrime kadar gidebileceğinden akıllara şu soru geliyor: Kadın özgürlük hareketinin amaçları elde edildi mi? Eğer kadın hakları eylemcilerinin amacı kadınların evlilik yüzüğü olmaksızın cinsel deneyimler yaşayabilmeleriyse, bunun gerçekleştiği açık. 1960'lardan itibaren kadınların cinsel davranışları erkeklerin cinsel davranışlarına göre çok daha fazla değişti ve kadınların erkeklerle "denkliğe" kavuştuğuna dair pek çok gösterge var. Örneğin, eskiden erkekler ilk cinsel deneyimlerini kadınlara göre daha erken yaşıyorlardı; bugün ise kadınlar ve erkekler için bu yaş hemen hemen aynı.[66] Ayrıca, tarihsel olarak, erkeklerin kadınlara oranla daha çok sayıda cinsel partnerleri vardı fakat son yıllarda bu toplumsal cinsiyet farklılıkları da daha az dillendirilir

(65) Skipper ve Nass 1966, 417.
(66) Laumann ve ark. 1994.
(67) Laumann ve ark. 1994.

oldu.[67] Bu değişimler, şüphesiz ki, birçok kadın özgürlük hareketi mimarının kafasında olan şeylerdi.

Ancak, erkekler ve kadınlar arasındaki benzerlikler artsa da çifte standart devam ediyor. Araştırmamı yürüttüğüm kampüslerde, günümüzün üniversiteli kadınları birçok koşul altında, flört dönemindeki akranlarından daha çeşitli cinsel davranışlarda bulunabilseler de, önlerinde hangi koşullarda, ne yapmaları gerektiği konusunda açık kurallar yok. İlk bakışta, bu kuralların olmaması takılma senaryosunu özgürleştiriyor gibi görünse de (ki belki de öyledir) kadınların süreç içinde öğrenmeleri gereken birçok yazılı olmayan kural olması bakımından da sorunlu. Yazılı olmayan bu kurallar cinsel ilişki yaşamak isteyen kadınların seçeneklerini kısıtlandırıyor.

Bu çifte standarda rağmen, kadınlar flört dönemine kıyasla daha fazla cinsel özgürlüğe sahip. Ancak cinsel devrimden sonra cinsel özgürlük kazananlar sadece kadınlar değil, erkekler için de aynısı geçerli. Flört döneminde "saygın" kadınların evlilik öncesi cinsel ilişkiye girmeleri hoş karşılanmadığından cinsel ilişki yaşamak isteyen erkekler, bunu kötü şöhrete sahip kadınlarla yapmak zorundaydı.[68] Takılma döneminde ise erkeklerin cinsel ilişkiler için seçebilecekleri çok daha fazla sayıda kadın var. Öyle ya da böyle, günümüzde erkekler, cinsel ilişkiye girebilmek için büyükbabalarının harcadığı kadar çaba harcamak zorunda değil (telefon etmek, çiçek almak, pahalı restoranlara gitmek, vb.). Ayrıca erkekler artık düzenli bir cinsel hayat için birine evlilik teklif etmek veya biriyle evlenmek zorunda da değil. İşin aslı, bugün erkekler hiçbir ilişkiye girmeden de seks yapabilir. Dolayısıyla takılma sistemi, erkeklerin bir ilişki yaşamak ve bir kadınla herhangi bir bağ kurmak zorunda olmadan seks yapabildiği bir sistem. Bu yönüyle cinsel devrimden en çok faydalananların erkekler olduğu iddia edilebilir. Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Robert fikirlerini şöyle ifade ediyor:

> *Robert*: Takılma, erkekler için adeta bir cennet. Gerçek bir bağlılık yok, gerçek duygular yok. İçinde bulunduğumuz dönem tam bir cennet.

(68) Rubin 1990.

KB: Yani erkekler takılma sisteminden oldukça memnunlar mı diyorsun?

Robert: Evet! Bu, erkeklerin uzun yıllardır istediği şey. Kadınlar buna hep direnmiş ama şimdi onlar da ayak uyduruyorlar. Trend artık bu.

Cinsel eşitlik talep eden kadın hakları eylemcilerinin "erkeğin cenneti" olarak algılanacak bir ilişki biçimini teşvik etme niyetinde olmadıkları aşikâr.

Cinsel özgürleşmedeki yükselişe rağmen, takılma kültürü, kimi gözlemcilerin (ve üniversitelilerin) düşündüğü gibi kontrolden çıkmış durumda değil. Takılma, kampüste egemen ancak katılım derecesi ve cinsel davranış açısından geniş bir aralığa işaret ediyor. Takılma kültüründe hiç yer almayan ya da çeşitli sebeplerle (mesela ilişkileri varsa) sadece birkaç defa takılmış olan öğrenciler de var.[69] Takıldığını söyleyen birçok öğrenci de sadece öpüştüğünü ifade ediyor. O akşam tanışmış iki kişi arasında rastgele yaşanan bir sekse takılma denebileceği gibi, bir yıl birbirlerinden hoşlanmış iki kişinin öpüşmesi anlamına da gelebilir. Aynı şekilde, takılma eylemi bir defa olabileceği gibi, tekrar eden takılmalara ve hatta bir ilişkiye de evrilebilir. Buradaki önemli nokta, takılmanın araştırmacıların ve yorumcuların varsaydıkları gibi sadece önüne gelenle yatma senaryolarından ibaret olmadığı ve esasında birçok anlama gelebildiği.

Tabii bu, takılma kültüründe uç davranışların görülmediği anlamına da gelmiyor. Kimi öğrenciler için üniversite sonu olmayan bir bahar tatiline dönüşebiliyor. Bunlar aşırı alkol tüketen ve haftalık olarak farklı kişilerle takılan öğrenciler. Bu davranışlar aşırı alkol alma, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve tecavüz gibi çeşitli sağlık risklerini ortaya çıkarıyor. Takılma kültürünün aşırı ucunda yer alan bu öğrenciler, daha mütevazı yaşayan arkadaşlarının aksine, eleştirmenlerin dikkatini çekmiş durumda. Bu davranış biçimi dikkate değer olsa da, öğrencilerin tümü için kampüs hayatına dair gerçekliği çarpıtabilir.

(69) ABD'nin kuzeydoğusundaki büyük bir üniversitede yaptıkları kantitatif çalışmalarında, Paul ve diğerleri (2000), lisans öğrencilerinin yaklaşık yüzde 22'sinin hiç takılmadığını görmüşlerdir.

Takılma kültürü içindeki farklılıkları anlamak sadece öğrenciler için değil, cinsiyetler arası farklılıkları anlamak için de önemli. Önceki bölümlerde erkekler ve kadınlar arasındaki farklılıkları göstermeye odaklansam da hemcinsler arasında da farklılıklar mevcuttur. Bütün öğrenciler gürültücü particiler olmadıkları gibi, *bütün* erkekler de seks ya da *bütün* kadınlar da ilişki istemiyor. Yeni partnerlerle yaşayacakları takılmalar yerine ilişki yaşamayı tercih eden kimi erkeklerle ve takılma ortamının kendilerine (en azından üniversitedeki ilk senelerinde) sunduğu özgürlükten ve deneyimden bahseden kimi kadınlarla konuştum. Dolayısıyla cinslerin davranışlarını basite indirgemek haksızlık olur. Ancak, kadınların takılmaların herhangi bir ilişki biçimine evrilmesine dair ilgileri ile erkeklerin "gönül eğlendirme" istekleri, takılma kültüründe erkekler ve kadınlar arasındaki dinamiği temelden etkileyen bir temaydı.

Takılma döneminde belli bir yaşa gelen erkekler ve kadınlar için çok çeşitli olasılıkların varlığı göz önünde bulundurulduğunda bir bireyin arasından tercih yapabileceği pek çok seçenek varmış gibi görünüyor. Örneğin, bir öğrenci her hafta sonu partilere gidip, takılmak isterse bunu yapabilir. Aynı şekilde öğrenci takılma kültürüne biraz katılmak isterse bu da olabilir. Ancak, takılma sisteminin bir tercih yanılsaması yarattığını da görmek gerekiyor. Her ne kadar, öğrencilerin takılma kültüründe nasıl davranacaklarına dair önlerinde seçenekleri olsa da, takılmanın kampüsteki egemen senaryo olduğu gerçeğini değiştirmeleri pek mümkün değil. Bir öğrenci, takılma sisteminin dışında kalmayı seçebilir ancak alternatifini de kendi bulmak zorunda. Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin elinde takılma senaryosunun yerine kullanabilecekleri başka bir senaryo yok. Faith Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi Emily, bu durumu şöyle açıklıyor: "Aradığınız şey takılma değilse bile, sanırım bundan kaçmanız çok zor."

Hafta sonları randevulara gitmeyi tercih edecek öğrenciler üniversiteye takılmanın "moda" olduğu bir zamanda girdikleri gerçeğini değiştiremezler. Yani öğrenciler takılma senaryosunda ne şekilde yer alacaklarını dair kararlarını verirken kendi ahlaki değerlerini kullanabilirler ancak bu kararları içinde bulundukları ortam ve zaman dilimi tarafında sınırlandırılır. Günümüzde modern üniversite kampüsleri

takılmak için elverişli ve hiçbir bireyin tek başına bunu değiştirmeye gücü yok.

Umarım okuyucular bu kitapla birlikte takılma meselesine dair daha iyi bir anlayış kazanmışlardır. Üniversite öğrencilerinin ve mezunların hikâyelerinin, günümüzdeki gençlerin kampüs hayatıyla üniversiteden sonraki bekâr hayatını deneyimleme şekline bir bakış getirdiğine inanıyorum. Bu kitaptaki bilgiler özellikle öğrencileri üniversite kariyerlerinde yönlendirmek isteyen ve kampüs hayatına dışarıdan bakanlara, özellikle de üniversite yöneticilerine ve ailelere faydalı olur. Umarım onlar ve bu meseleyle ilgili fikir yürüten diğerleri, bireysel deneyimleri etkileyen sistematik meseleleri değerlendirmelerine dahil ederler.

Ayrıca çalışmamın kampüste aşırı alkol tüketimi, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve cinsel saldırı gibi toplumsal meseleleri çalışan araştırmacılara da yarar sağlayacağını ümit ediyorum. Takılma ve bu meseleler arasındaki ilişkiyi kavramanın önemli olduğunu düşünüyorum çünkü kampüsteki bu sorunlar öğrencilerin sosyalleşmelerini ve romantik ve cinsel ilişkiler kurmalarını içeren geniş bir bağlam içinden ortaya çıkıyor. Bu bağlamı anlamadan etkili çözümler üretme de pek mümkün görünmüyor.

Bu kitabın bekâr hayatlarını anlamlandırmaya çalışan yeni mezunlar için de nerede olduklarına, nereye gittiklerine ve kampüs ortamından çıktıktan sonra işlerin neden bir anda bu denli değiştiğine dair bir bakış açısı sunacağını umuyorum. Mezuniyet sonrasında takılmanın sosyal hayat üzerindeki etkisi azalsa da mezunlar üzerindeki kalıcı etkileri devam ediyor. Üniversiteden sonra bireyler yeni bir senaryoya (flört) uyum sağlamayı öğrenmek zorundalarsa da bazı koşullarda yeniden takılma senaryosuna dönüş yapmaya da hazır olmaları da gerekiyor. Mezun okuyucuların 20 küsur yaşındaki bekârların görüşlerini zihin açıcı bulacaklarını umuyorum.

En önemlisi de, takılma sistemiyle baş etmeye çalışan üniversite öğrencilerinin bu kitaptaki bilgileri yararlı bulacağına inanıyorum. Görüştüğüm çok sayıda öğrenci üniversite hayatları boyunca takılmanın nasıl işlediğini anlamaya çalıştıklarından bahsetti. Kendi deneyimlerini paylaşarak takılma kültürüyle ilgili şimdiki öğrencilere bi-

rer referans noktası sunmuş oldular. Öğrenciler kendilerini önceki bölümlerde bahsedilen tüm bireylerle özdeşleştirmeseler de bazı erkeklerin ve kadınların hikâyeleri onlarda bir karşılık bulacaktır. Başkalarının takılmaya dair görüşlerini anlamak, öğrencilerin kendi özel hayatlarının büyük resme nasıl sığdığını görmelerini sağlayacaktır. Son olarak, umuyorum ki bu çalışmam öğrencilere neyi, neden yaptıklarına dair yeniden düşünme fırsatı verir ve hayatlarıyla ilgili bilinçli ve muhtemelen daha iyi kararlar almalarına yardım eder.

METEDOLOJİK EK

Çalışmanın üniversite kısmındaki görüşmeleri ayarlamak için, hem Faith hem de State Üniversitelerindeki hocalara öğrencilerine bu çalışmada yer almaya gönüllü olmak isteyip istemeyeceklerini sormalarını rica ettim. Bazı hocalar e-posta aracılığıyla öğrencileriyle iletişime geçmeme ve onlara projenin bir tarifini göndermeme izin verdiler. Ancak çoğu hoca öğrencilere projenin tarifini ve çalışmaya katılmak isterlerse eğer bana ulaşabilecekleri iletişim bilgilerini içeren bir kâğıt dağıttı. Buradaki önemli nokta, yalnızca toplumsal cinsiyet, sınıf ve bölüm bakımından çeşitli bir öğrenci grubunun kayıtlı olduğu derslerin hocalarından görüşmeci bulmam konusunda yardım istenmiş olması. Çalışmanın üniversite kısmı için toplam 33 kadın ve 18 erkekle görüşme yaptım. Ayrıca 8 birinci sınıf, 20 ikinci sınıf, 11 üçüncü sınıf ve 12 dördüncü sınıf öğrencisiyle görüştüm. Öğrencilerin sosyal yaşamlarının pek çok yönü üniversite hayatları boyunca değiştiğinden çalışmaya birinci sınıftan dördüncü sınıfa, çeşitli sınıflardan öğrencilerin deneyimlerini katmak önemliydi.

Görüşmecileri çok çeşitli yollarla ayarladım. Çalışmanın üniversite kısmı için çeşitli disiplinlerden hocalardan sınıflarındaki öğrencilere görüşme talep formu dağıtmalarını rica ettim. Mezunlar kısmı için ise, bir mezun web sitesi aracılığıyla görüşmeciler buldum. Ayrıca mezun oldukları okula iki saat uzaklıkta yaşayan mezunların evlerine çalışmaya katılmaları için davetiye postaladım. Yanıltıcı sonuçlara yol açabileceğini düşündüğümden kartopu örneklemi yapmaktan kaçındım. Kartopu örneklemi, kaçınılmaz olarak aynı gruptan ya da çevreden kişilerle görüşmeme yol açabilirdi. Başka üniversite öğrencilerinin davranışlarına dair algı, çalışmanın üniversite kısmının bir parçası olduğu için, görüşülen öğrencilerin özelliklerinin ve içinde bulundukları arkadaş gruplarının çeşitlilik göstermesi önemliydi.

İnanç temelli üniversitenin mezunlarıyla yapacağım görüşmeleri ayarlamak için ise, mezunların e-posta adreslerini içeren bir web sitesi kullandım. Devlet üniversitesinde ise, yakın çevrede (yaklaşık 100 km uzaklıkta) yaşayan ve son on yıl içinde üniversiteden mezun olmuş kişilere ulaşmak için mezunlar ofisinde faydalandım. 23-30 yaş aralığındaki mezunlarla iletişime geçtim ve onlara bir görüşme için benimle buluşmak isteyip istemeyeceklerini sordum. Çalışmanın mezun kısmı için toplam 16 erkek ve 9 kadın ile görüştüm.[1]

Hem üniversite öğrencilerine hem mezunlara verilen görüşme talep kâğıtları kasten muğlak bırakılmıştır. Talep kâğıtlarında "takılma" ve "flört" terimlerine yer verilmemiştir. Onun yerine, gönüllü olabilecek görüşmeci adaylarına "kampüs sosyal hayatına, özellikle de kampüsteki kadın/erkek ilişkilerine dair deneyimlerini ve gözlemlerini" paylaşmak isteyip istemeyecekleri soruldu. Mezunlara da aynı soru "üniversite ve üniversite sonrası yılları" için soruldu. "Erkek/kadın ilişkisi" yerine daha net bir şey dememiş olmamın sebebi, bu şekilde daha değişik "türden" insanların çalışmaya katılmasına dair umudumdu. Örneğin, çalışmaya sadece takılma kültüründe yoğun biçimde yer alanların katılmasını istemedim. Zira takılmayan ya da çok nadiren takılanlarla da görüşmek istiyordum. Daha da önemlisi, öğrencilerin ya da mezunların karşı cinsle etkileşime geçmek için belli bir senaryoyu kullandıklarını varsaymadım. Bunun yerine, erkeklerden ve kadınlardan karşı cinsle nasıl bir araya geldiklerini ve ilişkiler kurduklarını tasvir etmelerini istedim. Ardından da kendi deneyimlerinin çevrelerinde olup bitenle aynı mı yoksa onlardan farklı mı olduğunu sordum.

Tüm potansiyel görüşmeciler, bana verdikleri bilgilerin gizli ve isimsiz tutulacağı hususunda bilgilendirilmişti. Mahremiyeti sağlamak için çoğu görüşmeyi kampüste bir ofiste ya da kütüphanenin özel bir çalışma odasında yaptım.[2] Bunun yanı sıra, görüşmecilere gerçek isimleri-

(1) Çalışmanın lisans öğrencileri kısmı için daha fazlı kadın gönüllü varken, mezun kısmı için daha fazla erkek gönüllü katılımcının olması ilginçti. Bu farklılık, belki de kadınların kampüsteki takılma kültürüyle, erkeklerin ise üniversiteden sonraki geleneksel flört senaryosuna geçişle baş etmekte zorlandıklarını yansıtıyor olabilir.

nin ses kayıtlarında ya da deşifre metinlerinde geçmeyeceği temin edildi. Görüşmecilere ayrıca, görüşmeyi istedikleri zaman bitirebilecekleri ya da cevaplamak istemedikleri soru olursa bunu söyleyip ilgili soruyu geçebilecekleri söylendi. Çalışmada yer alan her iki üniversitenin kurumsal inceleme heyeti de çalışma taslağını, talep formunu, görüşme kılavuzunu ve bilgilendirilmiş onam formunu onayladı.

Veri toplamaya 2001 yılının Kasım ayında başladım ve 2006 yılın Mayıs ayına kadar devam ettim. Derinlemesine, yarı-yapılandırılmış görüşme formatını kullandım. Her biri yaklaşık bir saat ile bir buçuk saat arasında süren tüm görüşmeleri kayıt cihazına kaydettim ve sonrasına kendim deşifre ettim. İlk on görüşmenin ardından temalar oluşmaya başladı. Her bir temayı kaydettim ve bu ilk görüşmelerden öğrendiklerimi görüşme kılavuzunu yenilemek için kullandım. Her bir görüşmede görüşme kılavuz sorularını kullanmama rağmen, görüşmeler daha ziyade sohbet formunda ilerledi. Böylesi bir tarzın görüşmecilerin hayatlarının mahrem yanlarını anlatmalarını sağladığını anladım. Verileri Straus ve Corbin'in temellendirilmiş teori yöntemini kullanarak analiz ettim ve kodladım.[3] Diğer bir deyişle, veri analizi tamamen görüşmecilerin deneyim ve algıları üzerine temellendirildi. Veri toplama kuramsal doyuma ulaşana kadar devam etti.

TABLO 1
Görüşmecilerin Kurum ve Cinsiyete Göre Ayrımı

	Erkek	Kadın	Toplam
Faith Ü. öğrencileri	11	20	31
State Ü. öğrencileri	7	13	20
Faith Ü. mezunları	7	6	13
State Ü. mezunları	9	3	12
Toplam	34	42	76

(2) Nadir durumlarda ve katılımcının isteği üzerine restoran ya da kafe gibi kamusal alanlarda da görüşmeler yaptım.

(3) Straus ve Corbin 1998.

KISITLAR

Geniş bir yelpazeden öğrenci ve mezunlarla görüşmeye çalışsam da, örneklemim ırk/etnisite bakımından çeşitlilik içermedi. 1. Bölüm'de belirttiğim gibi, çeşitliliğin olmaması kısmen çalışmamı yürüttüğüm kampüsleri yansıtıyordu kısmense çalışmanın dizaynıyla ilgiliydi. Daha önceki araştırmacıların etkileşim için kullanılan senaryoların ırka göre değişiklik gösterdiğini ortaya koydukları göz önüne alındığında, benim "azınlık" erkeklerin ve kadınların cinsel ve romantik ilişkileri nasıl başlattıklarını görüştüğüm insanların sayısını en az iki katına çıkarmadan tümüyle incelemem mümkün değildi. Birkaç siyah Amerikalı ve Asya kökenli öğrenciyle görüştüysem de, Hispanikler, Kızılderililer ve Amerikalı Yerliler gibi birçok ırk/etnik grup tamamıyla dışarıda kaldı. Bu grupların mahrem davranışlarının yalnızca egemen beyaz kültürden değil, aynı zamanla da birbirilerinden de farklı olması olası duruyor. Bu da, bu grupların çalışılmasını daha zor hale getiriyor; umuyorum ki, yakın gelecekte araştırmacılar bu zorlukla da mücadele edecekler.

Irksal çeşitliliğin olmamasının yanı sıra, çalışmamda dört yıllık ve aynı zamanda içinde öğrencilerin konakladığı iki üniversiteden öğrenci ve mezunlarla görüşmüş olmam kaçınılmaz olarak görüşmeci profilindeki sosyal sınıf çeşitliliğini de azalttı. Görüştüğüm öğrencilerin çoğu orta ya da üst orta sınıfa mensuptu. Bu da, akıllara erkek ve kadınların kampüste veya hemen civarında yaşamadıkları bir üniversiteye gitmeleri ya da üniversiteye hiç gitmemeleri halinde birbirleriyle nasıl etkileşime girecekleri sorusunu getiriyor. Tahminim, takılmanın bu öğrenciler arasında da devam ettiği ve fakat (mezunların üniversite ortamından ayrıldıklarından sonra yaşadıklarına benzer) daha az bir oranda olduğu yönünde. Ancak, bu sadece bir spekülasyon ve bu konuyu incelemek için ampirik verilere ihtiyaç var. Ayrıca benim çalışmam yalnızca Amerika Birleşik Devletleri'nin Doğu yakasındaki üniversitelerle sınırlıydı. Takılmaya dair bazı ulusal veriler toplanmış olsa da, takılma senaryosunun kampüslerde nasıl işlediğine dair bölgesel farklılıkların olup olmadığının anlaşılması için daha fazla araştırmaya ihtiyaç var.[4]

(4) Bölüm 1'de belirttiğim gibi, örneklemim cinsel yönelim açısından çeşitlilik taşımıyor (görüştüğüm öğrencilerin ve genç mezunların yüzde 96'sı heteroseksüeldi).

Bu proje için kalitatif metodoloji seçmiş olmamın sebebi, üniversite öğrencileri ve genç mezunların özel/mahrem hayatlarında gerçekten neler olup bittiğini anlamak için en iyi yolun bu olduğunu düşünmemdi. Umuyorum ki, topladığım verilerin zenginliği önceki bölümlerdeki sunmuş olduğum görüşme alıntılarından anlaşılmaktadır. Her ne kadar verilerim takılmanın ne olduğunu, içinde ne gibi deneyimleri barındırdığını, vs. gösterse de, takılma spektrumu boyunca çeşitli aktivitelere dahil olan kaç öğrenci olduğunu bize söylememektedir. Dolayısıyla, öğrencilerin takılma senaryosunun içindeki çeşitli davranışları ne sıklıkta sergilediklerini belirlemek için daha fazla örnek kantitatif çalışmaya ihtiyaç var.

Son olarak, takılma, araştırma yaptığım kampüslerde cinsel ve romantik ilişkiler kurmanın egemen senaryosuydu ancak "herkes" takılmıyordu. 4. Bölüm'de de belirttiğim gibi, takılma kültürüne dahil olmayan pek çok grup ya da birey vardı. Onların seslerini duyurmaya çalışsam da, hikâyelerinin tam olarak yansıtılmadıklarının farkındayım. Bundan sonraki çalışmalar, takılma kültüründe yer almayan öğrencilerin hem cinsel ve romantik hayatlarını nasıl yönlendirdiklerine hem de etraflarını saran egemen takılma kültüründen nasıl etkilendiklerine bakmalıdır.

BİBLİYOGRAFYA

Adair, Richard. 1996. *Courtship, Illegitimacy, and Marriage in Early Modern England,* Manchester: Manchester University Press.

Afifi, Walid A. ve Svera L. Faulkner. 2000. On Being "Just Friends": The Frequency ve Impact of Sexual Activity in Cross-Sex Friendships ("Sadece Arkadaş" Olmak Üzerine: Karşı Cinslerin Arkadaşlıklarında Cinsel Aktivitenin Sıklığı ve Etkisi). *Journal of Social and Personal Relationships* 17: 205-222.

American College Health Association. American College Health Association –National College Health Assessment (ACHA-NCHA) Web Summary. Updated April 2006. (Amerikan Üniversiteleri Sağlık Birliği– Ulusal Üniversite Sağlık Değerlendirmesi Web Özeti. Nisan 2006'da güncellenmiştir.)

Amott, Teresa L. ve Julie A. Matthaei. 1996. *Race, Gender and Work: A Multicultural History of Women in the United States* (Irk, Toplumsal Cinsiyet ve İş: Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Kadınların Multikültürel Tarihi), Boston: South End Press.

Andersen, Margaret L. 2003. *Thinking about Women: Sociological Perspectives on Sex and Gender*, Boston: Allyn & Bacon.

Anderson, Elijah. 1999. *Code of the Street: Decency, Violence and the Moral Life of the Inner City,* New York: W. W. Norton.

Armstrong, Elizabeth A., Laura Hamilton ve Brian Sweeney. 2005. Hooking Up and Party Rape: The Social Organization of Gender and Sexuality at a Large Research University. (Takılma ve Parti Tecavüzü: Büyük Bir Araştırma Üniversitesinde Toplumsal Cinsiyet ve Cinselliğin Toplumsal Olarak Düzenlenmesi). Amerikan Sosyoloji Derneği'nde sunuldu. Philadelphia, PA.

Arnett, Jeffrey Jensen. 2004. *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens through the Twenties,* Oxford: Oxford University Press.

Arnett, Jeffrey Jensen. 2001. Conceptions of the Transition to Adulthood: Perspectives from Adolescence through Midlife (Yetişkinliğe Geçişe Dair Düşünceler: Ergenlikten Orta Yaşa Perspektifler). *Journal of Adult Development* 8: 133-143.

Arnett, Jeffrey Jensen. 2000. Emerging Adulthood (Ortaya Çıkmaktan Olan Yetişkinlik). *American* Psychologist 55: 469-480.

Arnett, Jeffrey Jensen. 1998. Learning to Stand Alone: The Contemporary American Transition to Adulthood in Cultural and Historical Context. (Tek Başına Kalmayı Öğrenmek: Kültürel ve Tarihsel Bağlamda Günümüz Amerikan Yetişkinliğine Geçiş) *Human Development* 41: 295-315.

Arnett, Jeffrey Jensen. 1994. Are University Students Adults? Their Conceptions of the Transition to Adulthood. (Üniversite Öğrencileri Yetişkinler mi? Yetişkinliğe Geçiş Üzerine Düşünceler). *Journal of Adult Development* 1: 213-224.

Arnett, Jeffrey Jensen. 1994. Adolescence Terminable and Interminable: When Does Adolescence End? (Tükenen ve Tükenmeyen Ergenlik: Ergenlik Ne Zaman Biter?). *Journal of Youth and Adolescence* 23: 517-537.

Bailey, Beth L. 1988. *From Front Porch to Back Seat: Courtship in Twentieth-Century America,* Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Baldwin, John and Janice Baldwin. 1988. Factors Affecting AIDS-Related Sexual Risk-Taking Behaviour among University Students (Üniversite Öğrencileri Arasında AIDS ile İlişkili Cinsel Risk Alma Davranışlarını Etkileyen Faktörler), *Journal of Sex Research* 25: 181-197.

Baruch, Elaine H. 1980. The Politics of Courtship (Kur Yapma Siyaseti), *Dissent* 27: 56-63.

Behrendt, Greg ve Liz Tuccillo. 2004. *He's Just Not That Into You: The No-Excuses Truth to Understanding Guys,* New York: Simon Spotlight Entertainment.

Bell, Robert A. ve Nancy L. Buerkel-Rothfuss. 1990. S(he) loves me, S(he) Loves Me Not: Predictors of Relational Information-Seeking in

Courtship and Beyond (Seviyor, Sevmiyor: Kur Yapmada İlişkisel Bilgi Aramanın Göstergeleri ve Ötesi). *Communication Quarterly* 38: 64-82.

Bergen, Raquel K. 1998. *Issues in Intimate Violence*, Thous and Oaks, CA: Sage Publications.

Bettor, Laura, Susan S. Hendrick ve Clyde Hendrick. 1995. Gender and Sexual Standards in Dating Relationships (Flört İlişkilerinde Toplumsal Cinsiyet ve Cinsel Standartlar). *Personal Relationships* 2: 359-369.

Bianchi, Suzanne M. ve Lynne M. Casper. 2000. American Families (Amerikan Aileleri). *Population Bulletin* 55 (Aralık).

Blumer, Herbert. 1969. *Symbolic Interactionism: Perspective and Method* (Sembolik Etkileşimcilik: Perspektifler ve Yöntem). Berkeley: University of California Press.

Bogart, Laura M., Heather Cecil, David A. Wagstaff, Steven D. Pinkerton VE Paul R. Abramson. 2000. Is It "Sex"? College Students' Interpretations of Sexual Behavior Terminology (Bu "Seks" mi? Üniversite Öğrencilerinin Cinsel Davranış Terminolojisi Hakkında Yorumları). *Journal of Sex Research* 37: 108-116.

Bogle, Kathleen A. 2005. The Shift from Dating to Hooking Up: What Scholars Have Missed. (Flörtten Takılmaya Geçiş: Araştırmacıların Atladıkları Şey). Makale, Amerikan Sosyoloji Derneği Philadelphia, PA'da sunulDU.

Boswell, A. Ayres and Joan Z. Spade. 1996. Fraternities and Collegiate Rape Culture: Why Are Some Fraternities More Dangerous Places for Women? (Dernek Evleri ve Üniversiteye Özgü Tecavüz Kültürü: Neden Bazı Dernek Evleri Kadınlar İçin Daha Tehlikeli Yerler?). *Gender &* Society 10: 133-147.

Bromley, Dorothy D. ve Florence Britten. 1938. *Youth and Sex: A Study of 1300 University Students* (Gençlik ve Seks: 1300 Üniversite Öğrencisine Dair Bir Çalışma). New York: Harper & Brothers.

Bronner, Simon J. 1990. *Piled Higher and Deeper: The Folklore of Campus Life*, LittleRock: August House.

Bruce, John A. 1976. Intergenerational Solidarity versus Progress for Women? (Nesiller arası Dayanışma mı, Kadınlar için İlerleme mi?).

Journal of Marriage and the Family 38: 519-524.

Carpenter, Laura M. 2005. *Virginity Lost: An Intimate Portrait of First Sexual Experiences*, New York: New York University Press.

Carpenter, Laura M. 1998. From Girls into Women: Scripts for Sexuality and Romance in *Seventeen* Magazine (Kızlardan Kadınlara: *Seventeen* Dergisi'nde Cinsellik ve Aşka Dair Senaryolar) 1974-1994. *Journal of Sex Research* 35: 158-168.

Carroll, James L. ve Lynnly M. Carroll. 1995. Alcohol Use and Risky Sex among University Students (Üniversite Öğrencileri Arasında Alkol Kullanımı ve Riskli Seks) *Psychological Reports* 76: 723-727.

Cassell, Carol. 1984. *Swept Away: Why Women Fear Their Own Sexuality*, New York: Simon and Schuster.

Cate, Rodney M. ve Sally A. Lloyd. 1992. *Courtship*, Newbury Park, CA: Sage Publications.

Cohen, Lindsey L. ve R. Lance Shotland. 1996. Timing of First Sexual Intercourse in a Relationship: Expectations, Experiences and Perceptions of Others (Bir İlişkide İlk Cinsel İlişkinin Zamanlaması: Beklentiler, Deneyimler ve Başkalarının Algıları), *Journal of Sex Research* 33: 291-299.

Coontz, Stephanie. 2005. *Marriage, a History: From Obedience to Intimacy or How Love Conquered Marriage* , New York: Viking.

Coontz, Stephanie, (1992) *The Way We Never Were: American Families and the Nostalgia Trap*, New York: Basic Books.

Coontz, Stephanie, (1988) *The Social Origins of Private Life: A History of American Families*, New York: Verso.

Cooper, M. Lynne, (2002) Alcohol Use and Risky Sexual Behaviour among University Students and Youth: Evaluating the Evidence (Üniversite Öğrencileri ve Gençler Arasında Alkol Kullanımı ve Riskli Cinsel Davranışlar: Kanıtları Değerlendirmek). *Journal of Studies on Alcohol* 63: 101-117.

Cupach, William R. ve Sandra Metts. (1995) The Role of Sexual Attitude Similarity in Romantic Heterosexual Relationships (Romantik Heteroseksüel İlişkilerde Cinsel Tutum Benzerliğinin Rolü). *Personal Relationships* 2: 287-300.

D'Emilio, John ve Estelle B. Freedman (1988) *Intimate Matters: A History of Sexuality in America* (Mahrem Meseleler: Amerika'da Cinselliğin Tarihi). New York: Harper & Row.

Dermen, Kurt H., M. Lynne Cooper ve V. Bede Agocha. 1998. Sex-Related Expectancies as Moderators between Alcohol Use and Risky Sex in Adolescents (Ergenlerde Alkol Kullanımı ve Riskli Sekse Bağlı Seksle İlişkili Beklentiler). *Journal of Studies on Alcohol* 59: 71–77.

Desiderato, Laurie J. ve Helen J. Crawford (1995) Risky Sexual Behaviour in University Students: Relationships between Number of Sexual Partners (Üniversite Öğrencileri Arasındaki Riskli Cinsel Davranışlar: Cinsel Partnerlerin Sayısı Arasındaki İlişkiler). *Journal of Youth & Adolescence* 24: 55-69.

Dilley, Patrick (2002) *Queer Man on Campus: A History of Non-Heterosexual University Men, 1945-2000.* New York: Routledge Falmer.

Duvall, Evelyn R. M. (1958) *The Art of Flirting*, New York: Association Press.

Earle, John R. ve Philip J. Perricone (1986) Premarital Sexuality: A Ten-Year Study of Attitudes and Behaviour on a Small University Campus (Evlilik Öncesi Cinsellik: Küçük Bir Üniversite Kampüsünde On Yıllık Tutum ve Davranış Araştırması). *Journal of Sex Research* 22: 304-310.

Eble, Connie. 1996. *Slang and Sociability: In-Group Language among University* Students (Argo ve Sosyallik: Üniversite Öğrencileri Arasındaki Dil). Chapel Hill: University of North Carolina Press.

Ericksen, Julia A. 1999. *Kiss and Tell: Surveying Sex in the Twentieth Century* (Öp ve Anlat: Yirminci Yüzyılda Seks Anketleri). Cambridge, MA: Harvard University Press.

Fass, Paula S. (1977) *The Damned and the Beautiful: American Youth in the 1920s*, New York: Oxford University Press.

Felmlee, Diane, Susan Sprecher ve Edward Bassin (1990) The Dissolution of Intimate Relationships: A Hazard Model (Mahrem İlişkilerin Sonu: Bir Risk Modeli). *Social Psychology* Quarterly 53: 13-30.

Gagnon, John H. ve William Simon, (1987) The Sexual Scripting of Oral Genital Contacts (Oral Genital Temaslarda Cinsel Senaryo). *Archives of Sexual Attitude* 16: 1-25.

Gagnon, John H. veWilliam Simon (1973) *Sexual Conduct: The Social Sources of Human Sexuality*, Chicago: Aldine.

Gilbert, Lucia A., Sarah J. Walker, Sherry McKinney ve Jessica L. Snell (1999) Challenging Discourse Themes Reproducing Gender in Heterosexual Dating: An Analog Study (Heteroseksüel Flörtte Toplumsal Cinsiyeti Yeniden Üreten Söylemle Mücadele Etmek: Analog bir Çalışma). *Sex* Roles 41: 753-774.

Glaser, B. G. ve A. L. Strauss (1967) *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*, Chicago: Aldine.

Glenn, Norval ve Elizabeth Marquardt (2001) *Hooking up, Hanging Out and Hoping for Mr. Right: University Women on Dating and Mating Today (*Takılmak, Vakit Geçirmek ve Doğru Adamı Bulmayı Ummak: Günümüzde Flört ve Eşleşmede Üniversiteli Kadınlar). (Amerikan Değerleri Enstitüsü'nün Bağımsız Kadınlar Forumu'na Sunduğu Rapor).

Glick, Peter C. (1975) Some Recent Changes in American Families (Amerikan Ailelerindeki Bazı Yeni Değişimler). *Current Population* Reports 52: 23.

Goffman, Erving (1977) The Arrangement between the Sexes (Cinsiyetler Arası Düzen). *Theory and Society* 4: 301–331.

Gordon, Michael (1973) *The American Family in Social-Historical Perspective* (Toplumsal-Tarihsel Perspektiften Amerikan Ailesi). New York: St. Martin's Press.

Gordon, Michael (1981) Was Waller Ever Right? The Rating and Dating Complex Reconsidered (Waller Hiç Haklı mıydı? Puanlama ve Flörtün Tekrar Ele Alınışı). *Journal of Marriage and the Family* 43: 67-76.

Grauerholz, Elizabeth (1987) Balancing the Power in Dating Relationships (Flört İlişkilerinde Gücü Dengeleme). *Sex Roles* 17: 563-571.

Grazian, David (2007) *Confidence Games: The Experience of Urban Nightlife*, Chicago: University of Chicago Press.

Greer, Arlette E. ve David M. Buss (1994) Tactics for Promoting Sexual Encounters (Cinsel Karşılaşmaları Teşvik Etme Taktikleri). *Journal of Sex Research* 31: 185-201.

Hammer, Jill C., Jeffery D. Fisher, Patricia Fitzgerald ve William A.

Fisher (1996) When Two Heads Aren't Better than One: AIDS Risk Behaviour in University Age Couples (İki Kişinin Bir Kişiden Daha İyi Olmadığı Zamanlar: Üniversite Yaşındaki Çiftlerde AIDS Riskli Davranış). *Journal of Applied Social Psychology* 26: 375-398.

Hansen, Sally L. (1977) Dating Choices of High School Students (Lise Öğrencilerinin Flört Seçenekleri). *Family Coordinator* 26: 133-138.

Harding, David J. ve Christopher Jencks (2003) Changing Attitudes toward Premarital Sex (Evlilik Öncesi Sekse Karşı Değişen Tutumlar). *Public Opinion Quarterly* 67: 211-226.

Hogben, Matthew, Donn Byrne ve Merle E. Hamburger (1996) Coercive Heterosexuality in Dating Relationships of University Students: Implications of Differential Male-Female Experiences (Üniversite Öğrencilerinin Flört İlişkilerinde Zorunlu Heteroseksüellik: Farklılık Gösteren Kadın-Erkek Deneyimlerinin Sonuçları). *Journal of Psychology and Human Sexuality* 8: 69-78.

Holl and, Dorothy C. ve Margaret A. Eisenhart (1990) *Educated in Romance: Women, Achievement ve University Culture*, Chicago: University of ChicagoPress.

Hollveer, Dore (1997) Times They Are A-Changin', Mostly (Zaman Değişiyor, Çoğunlukla). *Family Planning Perspectives* 29: 151.

Horowitz, Helen L. (1987) *Campus Life: Undergraduate Cultures from the End of the Eighteenth Century to the Present*, New York: Alfred A. Knopf.

Hynie, Michaela, John E. London ve Ali Taradash (1997) Commitment, Intimacy, and Women's Perceptions of Premarital Sex and Contraceptive Readiness (Sadakat, Mahremiyet ve Kadınların Evlilik Öncesi Seks ve Doğum Kontrol Yöntemlerine Hazır Olmak İle İlgili Algıları). *Psychology of Women Quarterly* 21: 447-464.

Kalbfleisch, Pamela J. (1993) Interpersonal Communication: Evolving Interpersonal Relationships. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Kass, Amy A. ve Leon R. Kass (2000) *Wing to Wing, Oar to Oar: Readings on Courting and Marrying*, Notre Dame, IN: University of Notre Dame Press.

King, Charles E.,and Verew Christensen (1983) The Relationship Event Scale: A Guttman Scaling of Progress in Courtship (İlişki Olayı Ölçeği: Flörtleşmede Bir Guttman İlerleme Ölçeği). *Journal of Marriage and the Family* 45: 671-678.

Kinsey, Alfred C., Wardell B. Pomeroy, Clyde E. Martin ve Paul Gebhard (1953) *Sexual Behaviour in the Human Female*, Philadelphia: W. B. Saunders.

Kirn, Walter (1998) When Sex Is Not Really Having Sex (Seks, Gerçekten Seks Yapmak Olmadığı Zamanlar). *Time*, February 2, 30-31.

Koeppel, Liana B., Yvette Montagne-Miller, Dan O'Hair ve Michael J. Cody (1993) Friendly? Flirting? Wrong? (Arkadaşça mı? Flört Etmek mi? Yanlış mı?) In Paula Kalbfleisch, ed., *Interpersonal Communication: Evolving Interpersonal Relationships* (Kişiler Arası İletişim: Kişiler Arası Gelişen İlişkiler). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Komter, Aafke. 1989. Hidden Power in Marriage (Evlilikteki Gizli Güç). *Gender and Society* 3: 187-216.

Lambert, Tracey A., Arnold S. Kahn ve Kevin J. Apple (2003) Pluralistic Ignorance and Hooking Up (Çoğulcu Cehalet ve Takılma). *Journal of Sex Research* 40: 129-133.

Lance, Larry M. (1976) Sex-Integrated and Sex-Segregated University Dormitory Living: A Trend Analysis of University Student Sexual Permissiveness (Karma ve Karma Olmayan Üniversite Yurt Hayatı: Üniversite Öğrencilerinin Cinsel Özgürlüğüne Dair Bir Eğilim İncelemesi. *Human Relations* 29: 115-123.

Laner, Mary R. ve Nicole A. Ventrone (2000) Dating Scripts Revisited (Yeniden Değerlendirilmiş Flört Senaryoları). *Journal of Family Issues* 21: 488-500.

Laumann, Edward, Stephen Ellingson, Jenna Mahay ve Anthony Paik (2004) *The Sexual Organization of the City*, Chicago: University of Chicago Press.

Laumann, Edward, John H. Gagnon, Robert T. Michael ve Stuart Michaels (1994) *The Social Organization of Sexuality: Sexual Practices in the United States*, Chicago: University of Chicago Press.

Laws, Judith Long ve Pepper Schwartz (1977) *Sexual Scripts: The Social*

Construction of Female Sexuality, Washington, DC: University Press of America.

Lemert, Edwin M. (1967) *Human Deviance, Social Problems, and Social Control* (Sapmalar, Toplumsal Sorunlar ve Toplumsal Kontrol). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Leslie, Leigh A., Ted L. Huston ve Michael P. Johnson (1986) Parental Reactions to Dating Relationships: Do They Make a Difference? (Ebeveynlerin Flörte Verdikleri Tepkiler: Bir Fark Yaratıyorlar mı?). *Journal of Marriage and the Family* 48: 57-66.

Lipson, D. Herbert (2002) Off the Cuff (Düşünmeksizin). *Philadelphia Magazine.*

Lystra, Karen (1989) *Searching the Heart: Women, Men, and Romantic Love in Nineteenth-Century America,* New York: Oxford University Press.

MacVerew, Craig ve Robert B. Edgerton (1969) *Drunken Comportment: A Social Explanation,* Chicago: Aldine.

Manning, Wendy D., Monica A. Longmore ve Peggy C. Giordano (2005) Adolescents' Involvement in Non-romantic Sexual Activity (Ergenlerin Romantizm Barındırmayan Cinsel Aktiviteye Katılımları). *Social Science Research* 34: 384-407.

Martin, Patricia Y. ve Robert Hummer (1989) "Fraternities and Rape on Campus (Erkek Dernek Evleri ve Kampüste Tecavüz)." *Gender & Society* 3(4): 457-473.

McComb, Mary C. (1998) Rate Your Date: Young Women and the Commodification of Depression Era Courtship (Çıktığına Puan Ver: Genç Kadınlar ve Büyük Buhran Dönemi'nin Nesneleştirilmesi). In S. Inness, ed., *Delinquents and Debutantes: Twentieth-Century American Girls' Culture,* 40-60. New York: New York University Press.

McPhee, Phoebe. *The Alphabetical Hook Up List: A–J* New York: MTV Pocket Books.

Michael, Robert T., John H. Gagnon, Edward O. Laumann ve Gina Kolata (1994) *Sex in America: A Definitive Survey* Boston: Little, Brown.

Miller, Rvei L. ve Michael Gordon (1986) The Decline in Formal Dating: A Study in Six Connecticut High Schools (Resmi Flörtteki Düşüş: Altı

Connecticut Lisesinde Yapılmış Bir Çalışma). *Marriage and Family Review* 10: 139-154.

Mills, C. Wright (1959) *The Sociological Imagination*, New York: Oxford University Press.

Moffatt, Michael (1989) *Coming of Age in New Jersey: University and American Culture*, New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.

Mongeau, Paul A.,and Kristen L. Johnson (1995) Predicting Cross-Sex First-Date Sexual Expectations and Involvement: Contextual and Individual Difference Factors (İlk Randevu için Cinsel Beklentiler ve Katılımla İlgili Tahmin Yürütmek: Bağlamsal ve Bireysel Fark Faktörleri). *Personal Relationships* 2: 301-312.

Mongeau, Paul A., Mary Clair M. Serewicz ve Lona F. Therrien (2004) Goals for Cross-Sex First Dates: Identification, Measurement, and the Influence of Contextual Factors (İlk Randevular için Amaçlar: Özdeşleştirme, Ölçme ve Bağlamsal Faktörlerin Etkisi). *Communication Monographs* 71: 121-147.

Moore, Monica M. (1995) Courtship Signaling and Adolescents: Girls Just Wanna Have Fun? (Kur Yapma Sinyalleri ve Ergenler: Kızlar Sadece Eğlenmek mi İsterler?) *Journal of Sex Research* 32: 319-328.

Morr, Mary C. ve Paul A. Mongeau (2004) First-Date Expectations: The Impact of Sex of Initiator, Alcohol Consumption, and Relationship Type (İlk Randevuya Dair Beklentiler: Flörtü Başlatanın Cinsiyeti, Alkol Tüketimi ve İlişki Türü). *Communication Research* 31: 3-35.

Murray, Thomas E. (1991) How University Slang Is Like the Forty-Eight-Hour Dork Effect (Üniversite Argosunun Neden Kırk Sekiz Saatlik Bir Ahmaklık Etkisi Vardır?). *American Speech* 66: 220-223.

Murstein, Bernard I. (1974) *Love, Sex, and Marriage*, New York: Springer.

Murstein, Bernard I. (1980) Mate Selection in the 1970s (1970'lerde Eş Seçimi). *Journal of Marriage and the Family* 42: 777-778.

Paul, Elizabeth L. ve Kristen A. Hayes (2002) The Casualties of Casual Sex: A Qualitative Exploration of the Phenomenology of University Students' Hookups (Gündelik/Sıradan Seksin Zayiatları: Üniversite Öğrencilerinin Takılmalarının Nitelikli Bir Keşfi). *Journal of Social and Personal Relationships* 19: 639-661.

Paul, Elizabeth L., Brian McManus ve Allison Hayes (2000) Hookups: Characteristics and Correlates of University Students' Spontaneous and Anonymous Sexual Experiences (Takılmalar: Üniversite Öğrencilerinin Anlık ve Anonim Cinsel Deneyimlerine Dair Özellikler ve İlişkiler/Bağlantılar). *Journal of* Sex *Research* 37: 76-88.

Peraılta, Robert (2001) Getting Trashed in University: Doing Alcohol, Doing Gender, Doing Violence (Üniversitede Harcanmak: Alkol, Toplumsal Cinsiyet ve Şiddet). Yayımlanmamış doktora tezi, Delaware Üniversitesi.

Poulson, Susan L. ve Loretta P. Higgins. 2003. Gender, Coeducation, and the Transformation of Catholic Identity in American Catholic Higher Education (Amerikan Katolik Yüksek Eğitimi'nde Toplumsal Cinsiyet, Karma Eğitim ve Katollik Kimliğinin Dönüşümü). *Catholic Historical Review* 89: 489-510.

Reiss, Ira. 1997. *Solving America's Sexual Crises* (Amerika'nın Cinsel Krizlerini Çözmek). Amherst, NY: Prometheus Books.

Reitman, Janet. 2006. Sex and Scandal at Duke (Duke'te Seks ve Skandal). *Rolling Stone,* June 1.

Risman, Barbara ve Pepper Schwartz. 2002. After the Sexual Revolution: Gender Politics in Teen Dating (Cinsel Devrimden Sonra: Ergenlerin Çıkma İlişkilerinde Toplumsal Cinsiyet Siyaseti). *Contexts* 1: 16-24.

Rose, Suzanna ve Irene H. Frieze. 1989. Young Singles' Scripts for a First Date (İlk Buluşma için Genç Bekârların Senaryoları). *Gender & Society* 3: 258-268.

Rosenblatt, Roger. 1998. What's Sex Got to Do with It? (Seksin Onunla Ne Alakası Var? *Time,* February 9.

Rothman, Ellen K. 1984. *Hands ve Hearts: A History of Courtship in America* (Eller ve Kalpler: Amerika'da Flörtleşmenin Tarihi). New York: Basic Books.

Rubin, Lillian. 1990. *Erotic Wars: What Happened to the Sexual Revolution?* (Erotik Savaşlar: Cinsel Devrime Ne Oldu?). New York: Farrar, Straus, Giroux.

Sanday, Peggy Reeves. 2007. *Fraternity Gang Rape* (Erkek Dernek Evinde Toplu Tecavüz). 2d ed. New York: New York University Press.

Sveers, Stephanie ve June Machover Reinisch. 1999. Would You Say You "Had Sex" If ...? (Eğer ... Seks Yaptığını Söyler Miydin?). *Journal of the American Medical Association* 281: 275-277.

Sarch, Amy. 1993. Making the Connection: Single Women's Use of the Telephone in Dating Relationships with Men (İletişim Kurma: Bekâr Kadınların Erkeklerle Flört İlişkilerinde Telefon Kullanımları). *Journal of Communication* 43:128-144.

Schneider, Barbara ve David Stevenson (1999) *The Ambitious Generation: America's Teenagers, Motivated but Directionless*, New Haven, CT: Yale University Press.

Scholly, Kristen, Alan R. Katz, Jan Gascoigne ve Peter S. Holck. 2005. Using Social Norms Theory to Explain Perceptions and Sexual Health Behaviours of Undergraduate University Students: An Exploratory Study (Toplumsal Normal Teorisini Kulllanarak Üniversite Öğrencilerinin Algılarını ve Cinsel Sağlık Davranışlarını Açıklamak). *Journal of American University Health* 53: 159-166.

Schwartz, Martin D. ve Walter S. DeKeseredy. 1997. *Sexual Assault on the Campus: The Role of Male Peer Support* (Üniversite Kampüsünde Cinsel Saldırı: Erkek Akranların Desteğinin Rolü). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Schwartz, Pepper ve Janet Lever. 1976. Fear and Loathing at a College Mixer (Üniversite Etkinliklerinde Korku ve İsteksizlik). *Urban Life* 4: 413-431.

Schwartz, Pepper ve Virginia Rutter. 1998. *The Gender of Sexuality* (Cinselliğin Toplumsal Cinsiyeti). Thousand Oaks, CA: Pine Forge Press.

Seal, David W. ve Gina Agostinelli (1994) Extradydadic Involvement: Moderating Effects of Sociosexuality and Gender (İlişki Dışı Cinsel Deneyim: Toplumsal-Cinselliğin Ilımlaştırıcı Etkileri ve Toplumsal Cinsiyet. *Sex Roles* 31: 1-22.

Sherman, Alexa Joy ve Nicole Tocantins (2004) *The Happy Hook-Up: A Single Girl's Guide to Casual Sex*, Berkeley, CA: Ten Speed Press.

Sherwin, Robert ve Sherry Corbett (1985) Campus Sexual Norms and Dating: A Trend Analysis (Kampüsteki Cinsel Normlar ve Flört: Bir

Eğilim İncelemesi). *Journal of Sex Research* 21: 258-274.

Shorter, Edward (1975) *The Making of the Modern Family*, New York: Basic Books.

Simon, William ve John H. Gagnon (1986) Sexual Scripts: Permanence and Change (Cinsel Senaryolar: Devamlılık ve Değişim), *Archives of Sexual Behaviour* 5: 97-120.

Simon, William ve John H. Gagnon (1984) Sexual Scripts (Cinsel Senaryolar), *Society* 22: 53–60.

Simon, William ve John H. Gagnon (1987) A Sexual Scripts Approach (der.) J.Geer ve W. O'Donahue, *Theories of Human Sexuality* icinde, 363-383. New York: Plenum.

Skipper, James K. ve Gilbert Nass (1966) Dating Behaviour: Framework for Analysis and an Illustration (Flört Davranışı: İnceleme ve Bir Örnekleme için Çerçeve). *Journal of Marriage and the Family* 28: 412-420.

Smith, Eleanor R., Donn Byrne ve Paul J. Fielding (1995) Interpersonal Attraction as a Function of Extreme Gender Role Adherence (Aşırı Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Bir Fonksiyonu olarak Kişiler Arası Çekim). *Personal Relationships* 2: 161-172.

Sprecher, Susan. (1990) The Impact of AIDS on Heterosexual Dating Relationships (AIDS'in Heteroseksüel Flört İlişkilerine Etkisi). *Journal of Psychology and Human Sexuality* 3: 3-23.

Sprecher, Susan ve Pamela C. Regan (1996) University Virgins: How Men and Women Perceive Their Sexual Status (Üniversitedeki Bakir(e)ler: Kadınlar ve Erkekler Cinsel Statülerini Nasıl Algılıyorlar). *Journal of Sex Research* 33: 3-15.

Sprecher, Susan ve Constantine Sedikides (1993) Gender Differences in Perceptions of Emotionality: The Case of Close Heterosexual Relationships (Duygusallık Algısında Toplumsal Cinsiyet Farklılıkları: Yakın Heteroseksüel İlişkiler Üzerine Bir Vaka). *Sex Roles* 28: 511-530.

Stepp, Laura S. (2003) The Buddy System: Sex in High School and University: What's Love Got to Do with It (Arkadaş Sistemi: Lise ve Üniversitelerde Seks: Aşkın Bununla Ne İlgisi Var). *Washington Post*, 19 Ocak.

Strauss, Anselm ve Juliet M. Corbin. (1998) *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*, Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Strouse, Jeremiah S. (1987) University Bars as Social Settings for Heterosexual·Contacts (Heteroseksüel İlişkilerde Sosyal Ortam Olarak Üniversite Barları). *Journal of Sex Research* 23: 374-382.

Surra, Catherine A. (1990) Research and Theory on Mate Selection and Premarital Relationships in the 1980's (1980'lerdeki Eş Seçimi ve Evlilik Öncesi İlişkiler Üzerine Araştırma ve Kuram). *Journal of Marriage & the Family* 52: 844-865.

Teachman, Jay. (2003) Premarital Sex, Premarital Cohabitation and the Risk of Subsequent Marital Dissolution among Women (Evlilik Öncesi Seks, Birlikte Yaşama ve Sonra Evliliğin Sona Ermesinin Kadınlar Üzerindeki Riski). *Journal of Marriage & the Family* 65: 444-455.

Thomas, William I. (1923) *The Unadjusted Girl*, Boston: Little, Brown.

Thorne, Barrie. 1993. *Gender Play: Girls and Boys in School* (Toplumsal Cinsiyet Oyunu: Okuldaki Kızlar ve Erkekler). New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.

Thornton, Arlve. (1990) The Courtship Process and Adolescent Sexuality (Kur Yapma Süreci ve Ergen Cinselliği). *Journal of Family Issues* 11: 239-273.

Townsend, John M. ve Gary D. Levy. (1990) Effects of Potential Partners' Physical Attractiveness and Socioeconomic Status on Sexuality and Partner Selection (Partnerlerin Fiziksel Çekiciliğinin ve Sosyoekonomik Statüsünün Cinsellik ve Eş Seçme Üzerindeki Etkileri). *Archives of Sexual Behaviour* 19; 149-164.

U.S. Bureau of the Census, Current Population Reports. *Marital Status ve Living Arrangements* (ABD Nüfus Bürosu, Güncel Nüfus Raporları, Medeni Hal ve Yaşam Şekilleri), (1998).

U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics. *Digest of Education Statistics* (ABD Eğitim Departmanı, Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi, Eğitim İstatistikleri Derlemesi), (2002).

U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics. *Digest of Education Statistics* (ABD Eğitim Departmanı, Ulusal Eğitim

İstatistikleri Merkezi, Eğitim İstatistikleri Derlemesi), (2000) Tablo 248.

U.S. Department of Health and Human Services, National Center for Health Statistics (ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Departmanı, Ulusak Sağlık İstatistikleri Merkezi), (2001).

U.S. Department of Justice, Bureau of Justice Statistics (ABD Hukuk Departmanı, Hukuk İstatistikleri Bürosu) (1998) *Sourcebook of Criminal Justice Statistics* (Ceza Hukuku İstatistikleri için Kaynak Kitabı). Washington, DC: U.S. Government Printing Office.

Vaughan, Diane (1986) *Uncoupling: Turning Points in Intimate Relationships*, New York: Vintage Books.

Waller, Willard W. (1938) *The Family*, New York: Cordon Company.

Waller, Willard W. (1937) The Rating and Dating (Puanlama ve Flört). *American Sociological Review* 2: 727–734.

Wechsler, Henry ve Bernice Wuethrich (2003) *Dying to Drink: Confronting Binge Drinking on University Campuses*, New York: St. Martin's Press.

Wechsler, H., A. Davenport, G. Dowdall, B. Moeykens, ve S. Castillo. (1994) Health and Behaviour Consequences of Binge Drinking in University: A National Survey of Students at 140 University (Üniversitede Aşırı İçki İçmenin Sağlıksal ve Davranışsal Sonuçları: 140 Üniversitede Yapılan Ulusal Bir Anket). *Journal of the American Medical Association* 272: 1672-1677.

Wetzstein, Cheryl (2005) Sexual Chaos at University (Üniversitelerde Cinsel Kaos). *Washington Times*, August 9.

Whyte, Martin K. (1990) *Dating Mating, and Marriage* , New York: Aldine de Gruyter.

Williams, Kimberly M. (1998) *Learning Limits: University Women, Drugs, and Relationships*, Westport, CT: Bergin & Garvey.

Willis, Ellen (1992) *No More Nice Girls: Countercultural Essays*, Hanover, NH: Wesleyan University Press.

Wolfe, Tom (2000) *Hooking* up, New York: Farrar, Straus, Giroux.

Akranlar: ve flört, 32, 33; üniversite kampüsüne etkisi, 32, 99; cinsel davranışla ilgili yanlış algılar, 112, 116, 120
Algı: ve davranış, 120, 121; ve üniversite öğrencileri, 120-121, 176; karşı cins, 121; ve aynı cins, 121; ve bekâret, 112-113
Alkol: alkol ile ilgili yanlış algılar, 120; takılma senaryosundaki rolü, 49, 69, 73, 87, 87n17, 88-89, 193n6, 200
Amerikan Değerler Enstitüsü, 15, 15n18,
Anderson, Elijah, 196
Arkadaş çevresi, 86
Arkadaş grubu, 91, 114. *Ayrıca bkz.* Arkadaş çevresi
Arnett, Jeffrey Jensen, 78, 78n9, 78n10, 127n27
Aşk, 209, 211

Bailey, Beth, 24-25, 26-27, 218-219
Bekâret, 112-113, 114n13, 115, 121, 208

Carpenter, Laura, 20n33, 47n7, 112n10, 113n12, 114n13, 115, 121n21, 205n11, 208n18
Cinsel birleşme olmadan sevişme *veya* öpüşme, 33
Cinsel cazibe *veya* cinsel çekicilik, 29, 51
Cinsel çifte standart, 129-130, 137-138, 152, 188
Cinsel devrim, 35, 129, 137, 232-233,
Cinsel piyasa, 51n13
Cinsel saldırı. *Bkz.* Tecavüz
Cinsel senaryolar, 20, 111n8, 153n16; ve "temeller," 21; egemen senaryo olarak çıkma *veya* flört, 14,18: ve ilk randevu, 138, 206n4; ve takılma, 29, 39; alternatiflerin yokluğu, 184-185; ve oral seks, 196n6; ve algılar, 95; "senaryo değiştirme," 153, 206n7
Cinsel yoldan bulaşan hastalıklar, 3, 184, 185; hastalık kapma korkusu, 149-150
Cinsiyet oranı: üniversite kampüsünde, 23; ve çıkma *veya* flört çağı, 15
Cinsel yakınlaşma devrimi, 20
Clinton, Bill, ve Monica Lewinsky skandalı, 45
Coontz, Stephanie, 203

Çevre, 22; cinsel davranış üzerindeki etkisi, 74n2; ve üniversite kampüsü, 91-92; mezuniyet sonrasına kıyasla üniversite kampüsü, 172; önemi, 22
Çıkma *veya* flört etme, 23; üniversiteden sonra, 178; ziyaretle karşılaştırma, 32; takılmayla karşılaştırma, 46;

kavramın kökeni, 22; cinsel yakınlık ve çıkma *veya* flört süreci, 211
Çifte Standart. *Bkz.* Cinsel Çifte Standart

Din, 57, 91, 95; ve takılma üzerindeki etkisi, 205
Doğum kontrol hapı, 36
Durumun tanımı, 74,
Duygusal bağlılık. *Bkz.* Aşk.

Ebeveyn sistemi, 38
Eisenhart, Margaret, 25, 52, 63, 126, 132
En az ilgi prensibi, 61n21, 223, 228,
Ericksen, Julia, 99n1
Erkek öğrenci kulüpleri *veya* dernek evleri: üyelerin özellikleri, 32-33, 86n16; öğrencilerin algıları, 81-82; ve tecavüz, 202n22; kadınların üyelerle ilişkisi, 108-110, 113
Evlilik öncesi seks, 4, 19-20, 159-163, 182, 204n11
Evlilik: ilk evlilik yaşı, 10, 38, 22; mezunların takvimi,178; üniversite öğrencilerinin evliliği ertelemeleri, 78; üniversiteli kadınların ilgileri, 76

Facebook (Web sitesi), 217

Gagnon, John H., 19, 37
Geyler, öğrencilerin takılma deneyimleri, 95
Grease (film), 32
Güç *veya* iktidar: takılma kültüründeki erkeklerin ve kadınların arasında, 125, 172-179; tanımı, 209n50; gizli, 101; ziyaretten çıkmaya *veya* flörte geçiş, 18

Hayvan Evi (film), 75, 209
Hızlı flört, 200
Holland, Dorothy, 53, 102n2, 125n24, 152n19
Hummer, Robert, 86n16, 87n17

İlişkide istikrarı bulma, 31. Ayrıca *bkz. Çıkma veya Flört Etme*
İlişkiler: ve mezun kadınlar, 154-156; ve üniversiteli kadınlar, 76-82; takvimlerdeki toplumsal cinsiyet farkları, 172-179; aşamalar, 39-44; türler, 115-125; neden kadınlar arzularlar, 101-104
İnternet flörtü, 200
It's a Wonderful Life (film), 25

Kadın hareketi, 37, 129, 232
Kampüste yaşamayan öğrenciler, 82n15
Kız öğrenci kulüpleri *veya* dernek evleri, 18, 84
Kur yapma, 27

Laumann, Edward, 37, 51n13, 81, 110, 206

Martin, Patricia Yancey, 53
Medya, takılmanın raporları, 11
Mills, C. Wright, 13n12
Moffatt, Michael, 102n2, 121n21, 125n23
MySpace (Web sitesi), 211

Old School (film), 192
Ortaya çıkan *veya* gelişen yetişkinlik. *Bkz* Yetişkinlik, ertelenmesi

Parti yapma, 88, 169, 214
Puanlama ve flört, 28, 32-33, *Ayrıca bkz.* Çıkma *veya* Flört

Rastgele, kolaylıkla veya çok sık cinsel ilişkide bulunma: "kaltak" olarak etiketlenme, 143; kötü ünle yaftalanma *veya*

damgalanma, 148, 149
Rolling Stone, 79

Sarmaş dolaş öpüşme, 19, 159, 164, 181
Seks and the City (TV dizisi), 156
Seks daveti telefonları, 161
Seks: sıradan *veya* geçici, 74, 145, 163; zamanlamasındaki ve anlamındaki değişim, takılma çağında, 70, 207; ve çıkma *veya* flört çağı normları, 184; ve takılma çağı normları, 72; ve üniversite sonrası çıkma *veya* flört normları, 184;
Senaryo teorisi. *Bkz* Cinsel senaryolar
Sıradan *veya* geçici seks. *Bkz.* Seks
Simon, William, 19, 204
Siyah Amerikalı (Afro-Amerikan), öğrenciler, takılma deneyimi, 92

Takılma: partner seçme, 52; çıkmaya kıyasla, 63; tanımı, 50; çağı 20-23, 156-157; ve yeri *veya* mekânı, 34-36; kavramın kökeni, 43; sonuçları, 60; akademik çalışmalardaki tanımları, 11, 13; cinsel normları, 36-39
Tecavüz, 12, 90,124n22, 208, 234
Tek gecelik ilişki, 58, 145

Utanç yürüyüşü, 56, 102

Üniversite kampüsü. *Bkz.* Çevre *veya* Ortam
Üniversite yöneticileri, 236

Waller, Willard, 27, 61

Whyte, Martin, 34-35, 203, 211n20,
Wolfe, Tom, 9

Yaş: ilk cinsel birleşmede, 184; ilk evlilikte, 2, 22, 161, 172, 199n6
Yetişkinlik, ertelenmesi, 78, 220

Ziyaret çağı, 25; ve çıkmayla *veya* flörtle karşılaştırılması, 33

ÇÜNKÜ ÖZEL OLAN POLİTİKTİR

"Eskiden, birisiyle birkaç kez çıkar sonra yatağa girerdiniz, şimdiyse durum farklı. Birisiyle birkaç kez seviştikten sonra onu daha yakından tanımak için çıkmayı düşünebilirsiniz."

New York Times yazarı Charles Blow, bu kitapla ilgili yazısında takılma kültürünü böyle özetliyor. Flörtten takılmaya nasıl ve ne zaman geçildi? Bunun kadınlar ve erkekler için anlamı ne?

La Salle Üniversitesi öğretim görevlisi Kathleen Bogle, ABD üniversitelerinde yaptığı araştırmada heteroseksüel üniversite gençliğinin ilişki biçimlerinin tarihini inceliyor ve dünyanın pek çok yerinde kadınların –ve erkeklerin– kafasını kurcalayan sorulara cevap arıyor. Çünkü mercek altına aldığı ilişkiler aslında Tahran'dan Paris'e, İstanbul'dan Cape Town'a tüm metropollerde yaşanıyor.

Feminizmin, feminist araştırmanın özel olanı anlamaya çalıştığını hatırlatan bir kitap.

ISBN 978-605-83930-1-1

güldünya YAYINLARI